

UNIVERSITETET I OSLO

Studiehandbok
Det samfunnsvitenskapelige
fakultet

STUDIEÅRET 1989/90
HØSTSEMESTRET 1989
VÅRSEMESTRET 1990

Universitetsforlaget

©Universitetsforlaget AS 1989

ISBN 82-00-02605-1

Forsidebilde:
Ståle Slagstad,
TVU-tjenesten, SV-fakultetet

Printed in Norway by
Nye Intertrykk as, Lommedalen

INNHold

GENERELL ORIENTERING 5

- Universitetet i Oslo 5
- Hva vil det si å studere ved universitetet? 5
- De enkelte fag 5
- Studieveiledning 7
- Immatrikulering 7
- Opptak til studier ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet 7
- Fagpåmelding og registrering 8
- Melding til eksamen 8
- Examen philosophicum 8
- Om trekk og stryk ved eksamen 8
- Om begrunnelse og klage ved eksamen 9
- Karaktersystemet 9
- Hjelpetiltak for funksjonshemmede studenter 9
- Eksamen på andre språk 9
- Godkjenning av eksamener fra andre norske læresteder 10
- Godkjenning av utenlandske eksamener 10
- Embetseksamener ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet 10
- Cand.mag.-graden 10
- Den interfakultære cand.mag.-graden 10
- Cand.mag.-/cand.polit.-studiet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet 11
- Magistergradsstudiet 13
- Doktorgrader 13
- Yrkesmuligheter 13
- Utdanningskrav for adjunker og lektorer 13
- Senter for lærerutdanning og skoletjeneste 13
- Utsettelse av verneplikt 14
- Studiefinansiering 14
- Stipend og legater 15
- Studentvelferd 15

STUDIEPLANER FOR DE ENKELTE FAG

- MEDIER OG KOMMUNIKASJON 16
- PEDAGOGIKK 23
- Reglement for pedagogisk embetseksamen 27
- PSYKOLOGI 42
- Reglement for embetseksamen i psykologi og graden dr.psychol. 46

Utfyllende regler	48
SOSIALANTROPOLOGI	58
SOSIALPEDAGOGIKK	71
SOSIALØKONOMI	83
Reglement for sosialøkonomisk embetseksamen	95
SOSIOLOGI	104
Reglement for embetseksamen i sosiologi	109
STATISTIKK	113
STATSVITENSKAP	116
ANDRE STUDIETILBUD	130
LOVER OG REGLEMENT	136
Lov om eksamener og grader	136
Utfyllende regler for examen philosophicum	137
Reglement for gradene cand.mag., cand.polit. og dr.polit. ved Universitetet i Oslo	138
Utfyllende regler	141
Prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk	146
Reglement for den interfakultære cand.mag.-graden	146
Utfyllende regler	147
Regler om adgangen til å avbryte eksamen og til å kontinuere ved fakultetets eksamener	148
Retningslinjer for dispensasjon ved eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet for fysisk og psykisk utviklingshemmede	149
Forskrifter om begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoleeksamener	150
Utfyllende regler	150
Regler om bruk av fellesarbeider til eksamen	152

GENERELL ORIENTERING

Universitetet i Oslo

Universitetet i Oslo er inndelt i sju fakulteter som består av studier som faglig sett hører sammen:

- Det teologiske fakultet
- Det historisk-filosofiske fakultet
- Det juridiske fakultet
- Det medisinske fakultet
- Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
- Det odontologiske fakultet
- Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Hvert fakultet er igjen inndelt i institutter, og også denne inndelingen følger faglige skillelinjer. Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet finner en følgende institutter som hver har ansvar for undervisning i sine fagområder:

- Institutt for medier og kommunikasjon
- Pedagogisk forskningsinstitutt
- Psykologisk institutt
- Institutt for sosialantropologi
- Sosialøkonomisk institutt
- Instituttet for sosiologi
- Institutt for statistikk og databehandling
- Institutt for statsvitenskap

Av de 20 845 studentene som var registrert ved Universitetet i Oslo høsten 1988, var 3939 studenter registrert ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Dette fakultetet holder til på universitetssentret på Blindern.

Hva vil det si å studere ved universitetet?

Universitetsstudier skiller seg fra det å gå på videregående skole på flere måter. Du

må i større grad enn på skolen ta ansvar for egen læring. Det er derfor viktig å strukturere studietiden ved f.eks. å legge opp en regelmessig arbeidsdag, lese- og timeplan.

Du må også selv ta ansvaret for å skaffe deg kjennskap til gjeldende bestemmelser i universitetets reglementer og studieplaner, meldingsfrister etc. Informasjon om dette finner du i studiehåndboken og forelesningskatalogen, og på oppslagstavelene på instituttene.

Studiene ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet er lagt opp slik at du skal lese ett fag av gangen, ikke parallelt slik som i den videregående skole.

Undervisningen er vanligvis ikke obligatorisk, men det er en fordel å følge denne, da forelesningsrekkene skal utdype pensum og sette de forskjellige delene inn i en sammenheng. Vi anbefaler også at studentene jobber i grupper og deltar på seminarer.

De enkelte fag

Sosiologi

Tar for seg relasjonene mellom individer, grupper, organisasjoner og større eller mindre samfunn. Sosiologer er opptatt av mange problemstillinger i vårt samfunn, f.eks.:

- familiestruktur og oppvekstvilkår
- verdisystemer og -konflikter
- styring og planlegging
- demokrati og arbeidsliv

Sosialantropologi

Er også et fag som er opptatt av mennesker og samfunn, men dette faget prøver å gi en generell forståelse av menneskelige livsformer i ulike typer samfunn. Sosialantro-

pologer studerer variasjonene i samfunns- og kulturformer i et globalt perspektiv, og er derfor opptatt av såvel jeger- og sanker-samfunn som av vårt eget samfunn. Det legges vekt på å forstå andre kulturer ut fra deres egne premisser. Deltagende observasjon, som innebærer at sosialantropologen lever i det samfunn han/hun studerer, er derfor en viktig forskningsmetode.

Grunnfag i sosialantropologi starter bare hvert *vårsemester*.

Medier og kommunikasjon

Studiet i medier og kommunikasjon er utviklet gjennom et samarbeid mellom Det samfunnsvitenskapelige og Det historisk-filosofiske fakultet. Faget tar for seg såvel *innholdet* i medienes budskap, som medienes funksjon og påvirkning i samfunnet. Mediefaget skal utvikle en forståelse av kommunikasjonsprosessene i samfunnet, og medienes plass i disse.

Medier og kommunikasjon er *ikke* en

praktisk journalistutdanning, men gir et godt grunnlag for arbeid i ulike media og for informasjonsarbeid i offentlig og privat virksomhet. Faget kan *ikke* tas som første fag ved Universitetet i Oslo. Nytt grunnfagskurs starter hvert vårsemester, og opp-taket er begrenset. Søknadsfristen er 15. september.

Sosialøkonomi

Faget tar bl.a. opp hvilke faktorer som påvirker bruk og fordeling av samfunnets ressurser. Hva er det økonomiske grunnlaget for politiske beslutninger? Hvilke samfunnsøkonomiske virkninger kan politiske beslutninger få?

For å begynne på sosialøkonomi er det en fordel å ha mer enn et års matematikk fra videregående skole.

Statsvitenskap

Faget bygger ut kunnskap om samfunns styre og stell, og tar særlig for seg politiske

Fag	Semester- emne	Grunn- fag	Mellom- fag	Hovedfag	Embets- eksamen i faget	Mag. grad
Kjønn og samfunn	X					
Medier og kommunikasjon						
Matematikk og statistikk						
Pedagogikk		X	X			
Psykologi		X	X			
Sosialantropologi		X	X			
Sosialpedagogikk		X	X			
Sosialøkonomi		X	X			
Sosiologi		X	X			
Statistikk	X	X				
Statsvitenskap		X	X	X		

forhold, og endringsprosesser. Viktige problemstillinger innenfor faget er:

- styreordninger og maktfordelinger
- politiske institusjoners utforming og virkemåte
- politiske avgjørelser i og mellom stater
- offentlig politikk og virkninger av tiltak
- organisasjonsmessig og individuell politisk atferd

Statistikk og databehandling

Er først og fremst et redskapsfag for andre samfunnsvitenskaper. Faget gir en innføring i statistisk analyse for samfunnsvitere.

Psykologi

Innen psykologi studerer man menneskers tanker og følelser, og deres atferd som enkeltindivider og i sosiale sammenhenger. Embetsstudiet i psykologi er rettet inn mot terapeutisk arbeid med mennesker med psykiske problemer, og kvalifiserer for å arbeide som psykolog. I tillegg tar studiet opp problemstillinger som grenser mer opp mot andre samfunnsvitenskaper:

- organisasjonspsykologi
- sosialpsykologi
- kommunikasjonsstudier

Det gjelder spesielle regler for opptak til *embetsstudiet* i psykologi.

Pedagogikk

Faget er opptatt av oppdragelse/læring/undervisning i og utenfor skoleverket, og søker å kartlegge en del samfunnsmessige og kulturelle faktorer som påvirker pedagogisk teori og praksis.

Studieveiledning

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, som ved de andre fakultetene ved Universitetet i Oslo, er det to studieveiledere. Studieveilederne gir veiledning om opptak til studier, fagvalg/emnevalg, yrkesmuligheter, reglementer, vernepliktssaker eller andre studiespørsmål.

Studieveilederne treffer du i fakultetssekretariatet i 5. etasje i Administrasjonsbygningen på Blindern.

Kontortid:

9.00–11.30 og 12.30–14.

Postadresse:

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Postboks 1084 Blindern
0317 Oslo 3

Telefon:

(02) 45 62 68

(02) 45 63 96

Immatrikulering

Alle som skal studere og avlegge eksamen ved Universitetet i Oslo må være immatrikulert (dvs. innskrevet ved universitetet). Selve immatrikuleringen skjer bare ved personlig frammøte på bestemte dager. Du melder deg til immatrikulering på egne skjemaer som fås på *Studentkontoret*, i 1. etasje i Administrasjonsbygningen.

Opptak til studier ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Det samfunnsvitenskapelige fakultet er for tiden åpent på grunn- og mellomfagsnivå, med unntak av medier og kommunikasjon. Dette vil si at du ikke trenger å søke om å få studierett ved fakultetet. Du må imidlertid være immatrikulert, og ha bestått forberedende prøve i filosofi, *seinest semesteret før* du avlegger noen eksamen ved fakultetet. For opptak til hovedfag/embetsstudier stilles det krav til karakteren på tidligere eksamener i faget. Nærmere opplysninger kan du finne i studieplanen for det enkelte fag.

Nordiske studenter behandles på samme måte som norske.

Øvrige utenlandske studenter som ønsker å studere ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, må søke om opptak gjennom *Avdeling for internasjonale studiesaker*. For utenlandske studenter er det opptak bare én

gang i året. Utenlandske søkere som ikke er immatrikulert ved Universitetet i Oslo, har søknadsfrist 1. februar.

Studenter som er bosatt i Norge har søknadsfrist 1. april. Nærmere informasjon samt søknadsskjema får du ved henvendelse til:

Avdeling for internasjonale studiesaker
Postboks 1081 Blindern
0316 Oslo 3

Fagpåmelding og registrering

Når du er student, må du hvert semester fylle ut et registerkort og betale semesteravgift. Denne registreringen foregår på bestemte dager i begynnelsen av hvert semester. Påmelding til gruppeundervisning i de enkelte fag skjer på instituttene. På hvert fag er det også *orienteringsmøter* i begynnelsen av semesteret. Ved noen institutter må studentene fylle ut en semestermelding.

Nærmere opplysninger om tidspunkter og stedsangivelse for registrering, undervisning osv. finner du i Universitetets katalog (Forelesningskatalogen). Katalogen kommer ut i ny utgave hvert semester og deles ut gratis til studenter og ansatte ved universitetet.

Melding til eksamen

Du må fylle ut eget skjema for å melde deg til eksamen. Skjema får du på Studentkontoret. I noen fag må du i tillegg levere egen pensumliste (undersøk nærmere på ditt institutt hvordan ordningen er).

Eksamensoppmeldingen skal leveres til Studentkontoret innen bestemte frister i det semesteret du skal ta eksamen:

Examen philosophicum innen

1. oktober i høstsemesteret

1. april i vårsemesteret

Fageksamener ved SV-fakultetet innen

22. september i høstsemesteret

2. mars i vårsemesteret

For en del hovedfagksamener gjelder spe-

sielle frister. Opplysninger om disse finner du i Forelesningskatalogen.

Meldingsfristen må overholdes!

Examen philosophicum

Studiet begynner med examen philosophicum («forberedende prøve i filosofi»). Det er vanlig å gjøre seg ferdig med denne eksamen før en tar fatt på fagstudiet, og en må ha bestått denne prøven seinest semesteret før en melder seg til en fageksamen.

Det er ingen adgangsregulering til examen philosophicum. For å kunne melde seg til dette studiet er det tilstrekkelig at du oppfyller kravet til immatrikulering.

Opplysninger om pensum og undervisning finner du i Studiehåndbok for examen philosophicum og Forelesningskatalogen. Det holdes en egen registrering for dette studiet i begynnelsen av hvert semester. Du kan søke om fritak for examen philosophicum dersom du:

- har oppfylt tilsvarende krav ved en annen eksamen eller prøve
- skal ta en fageksamen som du skal bruke som ledd i en endelig eksamen ved en annen institusjon som ikke krever en slik prøve
- på forhånd har en avsluttet høyere utdanning og ønsker videreutdanning uten å ta sikte på en grad ved universitetet.

Nærmere opplysninger om fritak for examen philosophicum fås ved henvendelse til:

Den sentrale studieadministrasjon,
7. etasje i Administrasjonsbygningen
P.B. 1072 Blindern
0317 Oslo 3
Tlf. 45 62 99

Om trekk og stryk ved eksamen

Hvis du trekker deg før eksamen og ikke møter fram i eksamenslokalet (enten du har gitt beskjed om dette på forhånd eller ikke), regnes ikke dette som forsøk på å ta eksa-

men. Men hvis du trekker deg under eksamen etter at oppgavene er gitt, regnes dette som et forsøk på å ta eksamen og på linje med stryk. Hvis du leverer oppgavebesvarelsene ved alle de skriftlige prøvene i et fag, kan du ikke unndra deg sensur for disse. Til grunnfag, mellomfag og hovedfag må du ha stått til skriftlig eksamen for å gå opp til muntlig eksamen. Se ellers regler om adgangen til å avbryte eksamen og til å kontinuere ved fakultetets eksamener bak i boka.

Om begrunnelse og klage ved eksamen

Hvis du vil be om begrunnelse for et sensurvedtak, må du gjøre dette innen to uker etter at sensur har falt, eller en uke etter muntlig eksamen hvis den endelige karakteren fastsettes etter at den er holdt. Du henvender deg da til instituttsekretæren (eller en faglærer) ved vedkommende institutt eller eventuelt til eksamensinspektøren ved fakultetet. Du kan også sende skriftlig henvendelse. Hvis du ikke er tilfreds med begrunnelsen, kan du klage over sensurvedtaket. Dette må du gjøre innen to uker etter at begrunnelsen er gitt. Klagen må være begrunnet. Du kan ikke klage over karakterer til muntlig eksamen. Examen philosophicum kan du bare klage over når eksamen ikke er bestått. Se ellers forskrifter om begrunnelse og klage ved Universitets- og Høgskoleeksamener bak i boka.

Karaktersystemet

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet brukes følgende karakterskala ved de fleste eksamener:

Laudabilis prae ceteris	1,0—1,5
Laudabilis	1,6—2,5
Haud illaudabilis	2,6—3,2
Non contemnendus	3,3—4,0

Beste karakter er altså 1,0 og dårligste karakter ved beståtte eksamener er 4,0. Dår-

ligere karakter enn 4,0 betyr at eksamen ikke er bestått. For de fleste fagene ligger karaktergjennomsnittet ved grunnfagseksamen omkring 2,7.

Ved eksamen i sosialpedagogikk brukes bare karakterene godkjent og ikke godkjent. Nærmere beskrivelse om kriteriene for disse karakterene finner en i avsnittet om dette faget. Tilsvarende karakterer brukes også i 2. avdeling av embetsstudiet i sosiologi.

Hjelpetiltak for funksjonshemmede studenter

Ved Universitetet i Oslo er det etablert et råd som har fått i oppgave å legge forholdene best mulig til rette for personer med funksjonsvansker. De hovedgrupper funksjonshemmede man her tenker på er: bevegelseshemmede, synssvekkede/blinde og hørselsvekkede/døve. Rådet vil i samarbeid med universitetets administrasjon søke:

- å finne tekniske løsninger med henblikk på adkomst, ferdsel og arbeidsmuligheter
- sette i verk praktiske tiltak for å lette undervisningssituasjonen.

Eventuelle henvendelser kan rettes til konsulent Ellen Solheim
Helsefysikk/Vernetjenesten
Postboks 1060 Blindern
0316 Oslo 3
tlf. (02) 45 64 33/45 64 96

Se ellers «Retningslinjer for dispensasjon ved eksamen for fysisk og psykisk funksjonshemmede» bakerst i studiehandboken.

Eksamen på andre språk

Det er adgang til å besvare eksamensoppgavene på engelsk. Tillatelse til å skrive på andre språk kan gis etter søknad når instituttene kan sette sammen eksamenskommisjoner som behersker språket.

Godkjenning av eksamener fra andre norske læresteder

Enkeltstudier ved de regionale høgskoler (dvs. de av de regionale høyskoler som er ført inn under eksamensloven) gir uten særskilt vurdering fritak for deler av cand.-mag.-graden. Fritak gis etter tid-for-tid-prinsippet.

De regionale høgskolene som er ført inn under eksamensloven, er distriktshøgskoler, ingeniørhøgskoler, kommunal- og sosialhøgskoler, pedagogiske høgskoler, Norsk Journalisthøgskole og Statens bibliotekhøgskole.

En del utdanninger fra andre norske undervisningsinstitusjoner er også godkjent som del av universitetsgrader. Det er Nasjonalt koordinerende utvalg for godkjenning av eksamener (NKU) som behandler slike søknader. Hvert halvår gir utvalget ut en ajourført liste over disse godkjente utdanningene. Studieveilederen kan gi nærmere opplysninger om dette.

Godkjenning av utenlandske eksamener

Studenter med utenlandsk utdanning som ønsker å få denne godkjent som del av grad ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, kan søke fakultetet om dette. Søkeren må selv gi en utførlig redegjørelse for studiets innhold, omfang og varighet, og legge ved attesterte kopier av vitnemål, kataloger, pensumlister o.l. dokumentasjon.

For utdanning fra andre nordiske land gjelder regler for internordisk eksamensgyldighet fra 1. april 1976. Et av grunnprinsippene i disse reglene er at en skal ta utgangspunkt i den normerte (normale) studietid for de utdanninger som sammenliknes. Hos studieveileder får du nærmere opplysninger om de retningslinjer som gjelder ved vurdering av utenlandsk utdanning.

Embetseksamener ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Embetseksamen ved fakultetet kan du ta i fagene pedagogikk (cand. paed), psykologi (cand. psychol), sosialøkonomi (cand. oecon) og i sosiologi (cand. sociol). Studiene til disse gradene atskiller seg fra cand. polit.-eksamen. Generelt kan en si at du i et slikt studium i større grad konsentrerer deg om ett fag. I stedet for grunn-, mellom- og hovedfag er et slikt studium inndelt i avdelinger, selv om første enheten også i denne type studium er et grunnfag. Antall avdelinger og studietid varierer. Embetsstudiene er beskrevet i avsnittene om de enkelte fagstudiene bak i boka. Der finner du også reglement for disse studiene.

Cand.mag.-graden

Cand. mag.-graden er embetseksamen av lavere grad ved Universitetet i Oslo. Det som kjennetegner et slikt studium er vanligvis at du studerer ett fag av gangen, men over tid leser flere fag, på forskjellig nivå.

Den interfakultære cand. mag.-graden

Den cand. mag.-graden som blir tildelt fra Universitetet sentralt, blir kalt *den interfakultære cand. mag.-graden*. Den består av fag fra flere fakultet, og har større variasjonsmuligheter enn det samfunnsvitenskapelige cand. mag.-studiet når det gjelder fagenheter.

Følgende enheter kan inngå i den interfakultære cand. mag.-graden:

- halvsemesteremne (et halvt semesters studietid)
- semesteremne (et semesters studietid)
- grunnfag (to semestres studietid)
- mellomfag (tre semestres studietid)
- storfag (fire semestres studietid)

Den interfakultære cand. mag.-graden må inneholde en faghet med minst mellom-

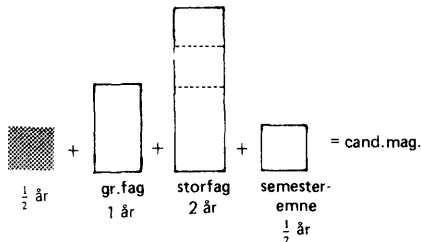
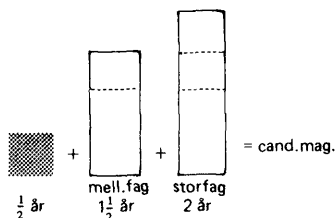
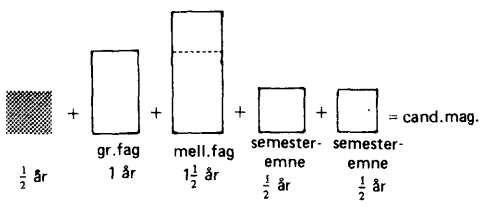
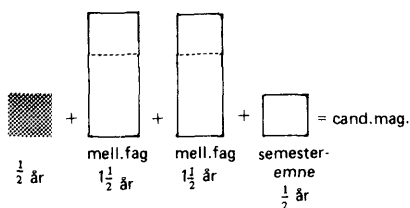
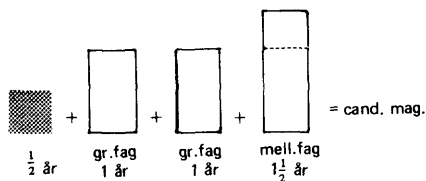
fagsomfang, og en enhet med minst grunnfagsomfang. Ingen kan få godskrevet mer enn to emner (halvsemester- og semesteremne) i graden. Ut fra disse begrensningene foreligger det følgende fem alternative sammensetningsmuligheter for fag-enhetene i en interfakultær cand. mag.-grad:

Cand.mag.-/cand.polit.-studiet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Cand.mag.-graden ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet tilsvarer fire års studier, og oppnås vanligvis på grunnlag av to grunnfag og ett mellomfag, men semesteremne(r) kan også inngå i graden. To av fagene skal være samfunnsvitenskapelige fag. Ett av fagene må være avlagt ved fakultetet. En kan bruke fag fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet til andre cand. mag.-grader ved universitetet.

Examen philosophicum for alle. Dessuten forprøver i fonetikk og språkvitenskap for alle studenter som skal ta et språkfag.

I alternativene 2 og 5 kan 2 halvsemesteremner erstatte semesteremne. Alternativ 1, 2 eller 3 gir cand. mag.-graden ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

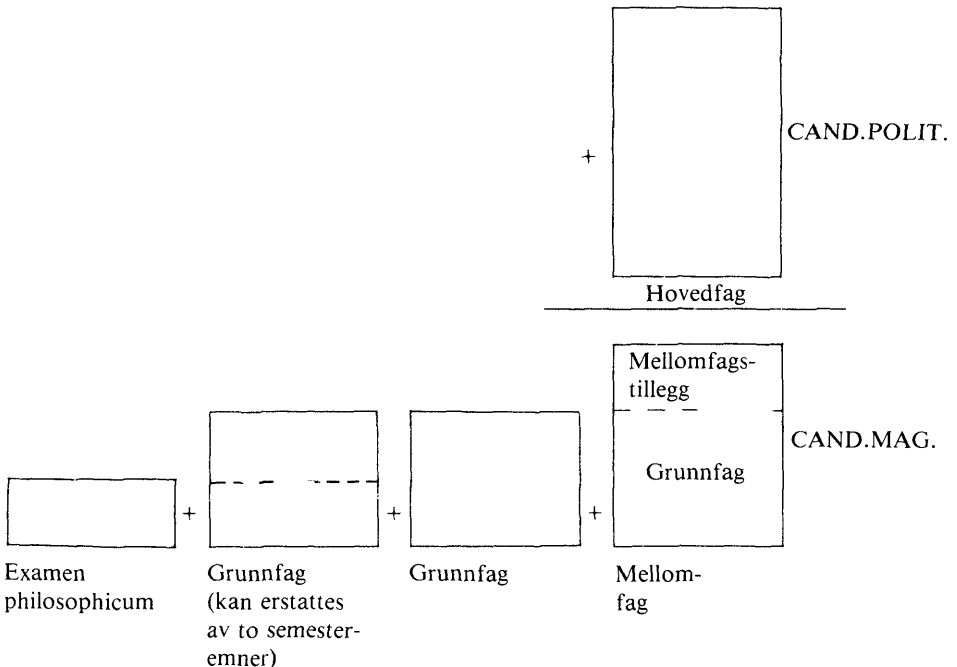
Følgende studieenheter kan inngå i en cand. mag.-grad fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet:

- *semesteremne*: er beregnet til å kreve ett semesters fulltidsstudium. Et semesteremne kan også i enkelte tilfeller tas som deltidsstudium over ett år.
- *grunnfag*: er lagt opp som et to-semesterstudium, og er som oftest den første fageksamen studenten tar etter examen philosophicum. I noen grunnfag inngår det mindre prøver eller kurs. Slike prøver finnes i fag som sosialøkonomi, pedagogikk og statsvitenskap. Nærmere informasjon om dette finner du under de enkelte fagene.
- *mellomfag*: er beregnet til å ta tre semestre, hvorav de to første semestrene er felles med grunnfag. Du går opp til grunnfagseksamen i slutten av andre semestret. I tredje semestret tar du eksamen i mellomfagstillegget.

Cand. polit.-graden

Cand. polit.-graden består av en cand. mag.-utdanning pluss et hovedfag, slik at studietida til sammen blir på ca. 6-7 år. Det er ikke noen forutsetning at du må ha samfunnsvitenskapelig cand. mag.-grad for å få en cand. polit.-grad, men du må først ha avlagt mellomfagseksamen i faget du tar hovedfag i, og du må ha avlagt prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk eller ha eksamen hvor slik prøve inngår.

Et hovedfag er lagt opp som et fire semesters studium, men det er ikke uvanlig å bruke noe lenger studietid. Ved siden av hovedfagspensumet skal studenten legge fram et sjølstendig arbeid i form av en vitenskapelig undersøkelse. Før melding til hovedfagseksamen må du ha avlagt eksamen i mellomfaget eller mellomfagstillegget med ikke dårligere karakter enn 2,7. (For opptak til hovedfag i *sosialantropologi* gjelder at du må ha avlagt mellomfagseksamen med karakteren 2,5 eller bedre.)

Magistergradsstudiet

Magistergraden ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet er under utvikling. Når det gjelder fagene sosiologi og sosialantropologi, er det imidlertid anledning til å melde seg til magistergradsstudiet fram til 1.1. 1993. For nærmere opplysninger om magistergradsstudiet kan du kontakte studieveileder.

Doktorgrader

Det er innført nye doktorgrader ved fakultetet, dr.polit. og dr.psychol. For å kunne bli tatt opp til doktorgradsstudiet må søkerne ha embetseksamen eller annen utdanning som blir godkjent som likeverdig med dette. Opptak skjer én gang i året; søknadsfristen er 1. november, med opptak fra januar.

Reglementet og utfyllende regler for dr. polit.-graden, se bakerst i boka.

Studieplaner og søknadsskjema fås ved henvendelse til fakultetssekretariatet. Nærmere opplysninger om studiet i de enkelte fagene fås ved henvendelse til de respektive instituttene.

Dr.philos.-graden eksisterer fremdeles. Reglementer for doktorgraden kan fås ved henvendelse til fakultetssekretariatet.

Yrkesmuligheter

Yrkesmulighetene med en utdanning fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet har tradisjonelt vært gode. Arbeidsområdene for våre kandidater er f.eks.:

- saksbehandling
- administrasjon
- informasjonsarbeid
- undervisning
- forskning/utredningsvirksomhet

Yrkesmulighetene med en utdanning fra fakultetet vil være avhengig av hvilken fag-sammensetning du velger, og også av om du tar høyere eller lavere grad.

Kandidater med høyere grad (embetseksamen/hovedfag) får vanligvis mer *faglig*

interessante jobber, f.eks. innenfor forskning/utredning.

For nærmere informasjon om yrkesmuligheter kan du ta kontakt med studieveilederne eller Arbeidsformidlingen.

Utdanningskrav for adjunker og lektorer

Det er Kirke- og undervisningsdepartementet som avgjør hvilken utdanningsbakgrunn som godtas for undervisning i skoleverket. Ifølge reglene av 1.8.87, blir en cand.mag.-grad, kombinert med minst et halvt års praktisk-pedagogisk tilleggsutdanning (pedagogisk seminar, se Senter for lærerutdanning og skoletjeneste), godkjent som adjunktutdanning, mens en cand.polit.-grad, eller en embetseksamen av høyere grad, pluss pedagogisk seminar, gir tittelen lektor.

Tidligere ble det stilt krav til sammensetningen av en cand. mag./cand. polit.-grad for å bli godkjent som adjunkt/lektor. Slike formelle krav blir ikke lenger stilt. Det er likevel sterkt å anbefale at studenter som tenker på å undervise, prøver å få med sentrale undervisningsfag i fagkretsen. For undervisning i samfunnsfag vil særlig sosiologi, sosialantropologi og statsvitenskap være aktuelle. I tillegg er det stort behov for lærere som kan undervise i sosialøkonomi i den videregående skole.

Senter for lærerutdanning og skoletjeneste

Du får ikke fast ansettelse i skolen uten å ha pedagogisk utdanning. Den får du ved et pedagogisk seminar. I Oslo kan du ta denne pedagogiske utdanning ved Senter for lærerutdanning og skoletjeneste (SLS) ved Universitetet i Oslo. Utdanningen går over ett semester.

Opptakskravet er cand.mag. eller faglærerutdanning. For å komme inn bør søkerne ha to fag som SLS kan skaffe fagdidaktikk i, enten dette skjer ved SLS eller

i kombinasjon med praksisutplassering. Det kan være aktuelt å ta opp kandidater med bare ett fag, men da må faget være på minst mellomfagsnivå.

Søknad om opptak må sendes SLS innen 1. mai for oppmelding til høstsemesteret og innen 1. november for vårsemesteret. Søknaden må skrives på eget skjema som fås ved SLSs kontor. Her får man også en studieinformasjon om SLS.

Vårsemesteret varer fra begynnelsen av januar til slutten av mai, høstsemesteret fra midten av august til midten av desember.

Kurset ved SLS består av pedagogisk teori, fagdidaktikk og praksis. Et spesialkurs i praktisk lærerrolle (ITV) er obligatorisk for alle kandidater.

Enkelte deler av undervisningen forutsetter obligatorisk deltakelse. Nærmere opplysninger om dette blir gitt av den enkelte foreleser.

Adresse:

Senter for lærerutdanning og skoletjeneste
Boks 1099 Blindern
0316 Oslo 3

Telefon:

(02) 45 50 70

Utsettelse av verneplikt

Studenter ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet som ønsker å søke utsettelse av verneplikt, skal gå fram på følgende måte:

Forsvarsdepartementet har utarbeidet et søknadsskjema som alle bes bruke (også de som søker om utsettelse av sivilarbeider-tjeneste).

Søknadsskjema fås i fakultetssekretariatet, 5. etasje, Administrasjonsbygningen, Blindern.

Søknaden sendes eller leveres til:

Vernepliktsutvalget for Det samfunnsvitenskapelige fakultet, ved studieveilederen.

Adresse:

Postboks 1084 Blindern
0317 Oslo 3.

Vernepliktsutvalget (ved studieveilederen) behandler så søknaden og sender den videre til den militære eller sivile instans sammen med en uttalelse. Hvis en søknad ikke kan anbefales i samsvar med det studenten primært ber om, vil studenten få beskjed om dette til den adresse som er oppgitt på skjemaet.

Vær tidlig ute med søknaden og bruk det fastsatte søknadsskjema slik at misforståelser og avslag på grunn av utløpte frister unngås.

Studiefinansiering

Statens lånekasse

Søknadsfristen i lånekassen er, for studenter som er i gang med utdanning i vinterhalvåret, satt til 1. mars dersom midlene skal være disponible før høstsemesterets start. Vanlig behandlingstid er ellers ca. 2 måneder. For studenter som skal påbegynne et studium, må søknad sendes så snart man har fått melding om at man er opptatt ved studiet. Søknad skal sendes på særskilt skjema som bl.a. er utlagt i 1. etasje i Administrasjonsbygningen.

Stønad innvilges etter vurdering av:

- studieplan
- søkers økonomi
- eventuell ektefelles formue.

For søkere under 19 år tas det også hensyn til foreldres økonomi.

Utdanningsstipend

Utdanningsstipend gis etter en tilsvarende vurdering som for lån, men stipendet er også behovsprøvet etter ektefelle-inntekt. I utdanningsstipendet inngår bl.a. botillegg for søkere som ikke lenger bor sammen med sine foreldre.

Delvis ettergivelse av utdanningslån

Hvis du tar et hovedfag ved fakultetet, vil du komme inn under ordningen der du kan avskrive deler av lånet ditt, etter fullført eksamen. For tiden er avskrivingsbeløpet på 26 250 kr.

Nærmere retningslinjer er lagt ut i resepsjonen i 1. etg. i Administrasjonsbygningen på Blindern, eller kan fås ved henvendelse til Statens lånekasse for utdanning.

Stipend og legater

Universitetet i Oslo tildeler etter søknad studentstipend. Disse søkes for ett semester av gangen, og søknadsfristen er 1. oktober og 1. mars for de påfølgende semestre. Stipendene kan søkes av alle studenter, men gis bare i sjeldne tilfeller til nye studenter.

Søknadsskjema fås ved ekspedisjonskontoret i 1. etasje i Administrasjonsbygningen.

Det eksisterer for øvrig en rekke legater som gir stipend til utdanningsformål. Opplysninger om de fleste av disse står i «Stipend og legathåndboken 1989».

En del kommuner gir også stipend til studenter fra kommunen. Henvendelse om disse rettes til de enkelte kommuner.

Studentvelferd

Studentsamskipnaden ved Universitetet i Oslo har informasjon om de velferdstilbud du som student kan benytte deg av, f.eks.:

- studenthybler
- barnehageplasser
- lege/sosionomtjeneste
- idrettstilbud

Studentsamskipnaden har en egen *informasjonsskranke* i underetasjen på Frederikke, Blindern.

Adresse:

Boks 94 Blindern
0314 Oslo 3

Telefon:

(02) 45 33 75.

MEDIER OG KOMMUNIKASJON

Adresse: Institutt for medier og kommunikasjon

Fysikkbygningen 2. etg., østre fløy

P.b. 1093 Blindern, 0317 Oslo 3

Tlf. (02) 45 43 63 – 45 43 62

(NB! Instituttet vil i løpet av høstsemestret 1989 flytte til

Forskningsparken, plan 3, blokk 2, Gaustadalléen 21, 0371 Oslo 3.)

Grunnfag

Medier og kommunikasjon grunnfag er et tverrvitenskapelig fag som gir en bred og allmenn innføring i kulturelle, sosiale og politiske aspekter ved mediernes virke i det moderne samfunn. Faget er basert på både humanistiske og samfunnsvitenskapelige tilnæringsmåter og tar sikte på å utvikle en kritisk forståelse hos studentene av de moderne mediernes innholdsmessige og samfunnsmessige uttrykksformer og egenart.

Studiets målsetning og yrkesmuligheter

Medier og kommunikasjon grunnfag er ikke et fagstudium som direkte kvalifiserer til bestemte yrker. Siktemålet med studiet er å gi studentene grundige kunnskaper om medier og kommunikasjon i det moderne samfunn gjennom en – i hovedsak – teoretisk/analytisk tilnærming til stoffet. Faget gir likevel betydelige kunnskaper av praktisk verdi for mange samfunnsområder og i mange yrker, og gir således et godt grunnlag for arbeid i ulike medier. I kombinasjon med andre fag gir studiet kunnskaper som kan nyttes i informasjonsarbeid både i offentlig og privat virksomhet, samt i ulike former for kulturarbeid. Etter som medie-kunnskap får større plass på alle nivå i skoleverket, vil faget også være anvendelig i undervisningssammenheng, men de som tar sikte på en utdanning for skolelever-

ket bør kombinere studiet i medier og kommunikasjon med sentrale undervisningsfag.

Forkunnskaper og opptak til studiet

Examen philosophicum må være bestått før studentene melder seg til eksamen i medier og kommunikasjon grunnfag. Videre må studentene på grunn av studiets tverrfaglige karakter på forhånd ha forankring i et annet fag fra universitet eller høyskole med fag-eksamen på minst grunnfagsnivå.

Medier og kommunikasjon grunnfag tilsvaret to semesters heltidsstudium. Grunnfagsstudiet starter hvert vårsemester. Det blir tatt opp et begrenset antall studenter på grunnlag av egne opptaksregler som er utformet med sikte på at hvert studentkull får en balansert sammensetning med hensyn til tidligere studienivå og praktisk medieerfaring. Opptak av studenter skjer om høsten. Nærmere opplysninger om opptaksbetingelser og søknadsfrist fås hos studieveileder eller på instituttet.

Organiseringen av studiet

Medier og kommunikasjon grunnfag er et heltidsstudium som forutsetter aktiv deltakelse av alle som blir tatt opp. Studiet er organisert som en kombinasjon av teoretiske studier, analysearbeid og kortere praktiske kurs med gruppearbeid og gruppeprosjekt.

Første semester består av en teoretisk og en praktisk-analytisk del. Den teoretiske delen omfatter innføring i mediesamfunnet; medieinstitusjoner; mediehistorie; kommunikasjonsteori og massekommunikasjonsteori; begynnende metodeundervisning og vitenskapsteori.

Den praktisk-analytiske komponenten dekker skrift-, lyd- og bildemedier. Praktisdelen består av innføringskurs i film- og TV-dramaturgi og praksis i nyhetsjournalistikk og videoproduksjon. Analysedelen retter seg mot konkrete medieprodukter innen nyhetsjournalistikk og film/TV. I praksis i nyhetsjournalistikk og videoproduksjon og film/TV-analyse er studentene delt inn i puljer som alternerer mellom de to medietypene.

Annet semester er delt inn i et gruppeprosjekt og en teoretisk del som dekker områdene tekstanalyse; bildeforståelse; verk-analyse; musikkteori; medier og makt; publikumsanalyse og påvirkning; barn, ungdom og medier.

Semestret innledes med 4 uker gruppeprosjekt hvor studentene er fordelt på 4 prosjekter hvorav 2 skal være humanistisk orientert og 2 skal være samfunnsvitenskapelig orientert. Studentene melder seg til gruppeprosjekt i slutten av første semester. Teoriundervisningen er lagt til siste halvdel av semestret.

Innføringskurs i film- og TV-dramaturgi, praksis, analyse og gruppeprosjekt er obligatoriske. Godkjent deltakelse i disse delene av studiene er en forutsetning for å få gå opp til eksamen. Dette innebærer at det kreves minst 75% tilstedeværelse på hver enkelt del, med mindre det foreligger legeerklæring el. lignende.

Eksamen

Melding til eksamen skjer som anvist i forelesningskatalogen. Opplysninger om frister for innlevering av obligatoriske oppgaver, og tidspunkt for de enkelte eksamenene og pensumoversikt fås ved instituttet.

Avsluttende eksamen etter 2. semester

består av 1) gruppeprosjektarbeid, 2) en 8-timers skriftlig eksamen. I den samlede skriftlige karakteren teller prosjektarbeidet $\frac{1}{3}$ og ordinær skriftlig eksamen $\frac{2}{3}$. Dessuten er det en muntlig prøve som justerer den samlede skriftlige karakteren.

Grunnfaget i 1990

Som følge av pågående revisjon vil det bli noen mindre endringer i grunnfagsplanen for 1990. Oversikt over pensum fås ved henvendelse til instituttet.

Mellomfag

Mellomfagstillegget kan tas av studenter med eksamen i medier og kommunikasjon grunnfag eller massekommunikasjon grunnfag fra Universitetet i Oslo eller annen godkjent tilsvarende utdanning. Mellomfag i medier og kommunikasjon kan oppnås enten ved først å avlegge eksamen i grunnfaget og deretter eksamen i mellomfagstillegget, eller man kan avlegge eksamen i grunnfag og mellomfagstillegget i samme semester.

Mellomfagstillegget bygger på grunnfag i medier og kommunikasjon og er en fordypning i forhold til dette. Mellomfaget danner grunnlag for hovedfagsstudiet, og inngår samtidig i en integrert helhet fram til avsluttet hovedfag.

Oppbygning

Mellomfagstillegget består av 2 emner: et obligatorisk metodisk/teoretisk fellesemne og et valgfritt emne. Dessuten omfatter mellomfagstillegget en semesteroppgave knyttet til det valgfrie emnet.

Fellesemnet har et pensum på ca. 800 sider. Emnet utvider fellesstoffet fra grunnfaget, som basis og støtte for det selvvalgte emnet og arbeidet med semesteroppgaven. Pensum omfatter trekk i medie- og kommunikasjonsfagets historie, samt utvalgte og sentrale tema i fagets samfunnsvitenskapelige og humanistiske tradisjoner. I behand-

lingen av disse utvalgte tema, demonstreres både forskjellige metoder og ulike teoretiske innfallsvinkler til faget.

Mellomfagstillegget består i tillegg av et valgfritt emne hentet fra ett av følgende fagområder:

1. Kommunikasjonsformer

Kommunikasjon som sosial prosess. Tegn, koder og symboler i betydningsdannelse. Forholdet mellom massekommunikasjon og personlig kommunikasjon. Mellommeneskelig kommunikasjon i ulike sammenhenger og situasjoner.

2. Mediehistorie

Den historiske utvikling av medier og kommunikasjonsformer; av medieinstitusjoner, mediebudskap og publikum, og av forholdet mellom medier og samfunn.

3. Mediesamfunnet

Medier og samfunn. Forholdet mellom medier og sosiale og politiske institusjoner. Sammensatte medieuttrykk. Medienes rolle i sosiale, kulturelle og teknologiske endringsprosesser.

4. Medieinstitusjoner

Oppbygging, arbeidsmåter og produksjonsformer i mediebedrifter og senderorganisasjoner. Yrkesroller og profesjoner. Mediene som institusjoner i samfunnet.

5. Mediebudskap

Medienes meningsproduksjon. Innhold, genre, form og språk i moderne medier. Fortelling, dramaturgi, musikk og retorikk i medier.

6. Publikum

Medienes publikum. Offentlighet. Mediebruk, resepsjon og begripelighet. Medienes påvirkning av individer og grupper. Opinionsdannning. Mediepedagogikk.

I alle fagområdene kan man anlegge flere perspektiver: *kulturelle* (og ideologiske), *strukturelle* (sosiale, organisatoriske, juridiske) og *teknologiske* (og materielle). Alle

fagområdene gir rom både for *synkrone* og *diakrone* studier. Alle fagområdene inviterer også til *områdestudier* (av Norge, andre land, større eller mindre områder eller kulturer) og *komparative studier* (f.eks. mellom Norge og land i den tredje verden, eller av ulike delkulturer i Norge).

Emnene dekker særskilte tema innen disse fagområdene og gir studentene mulighet for spesialisering og fordypning innen et interessefelt.

De valgfrie emnene har et pensum på ca. 1000 sider eller tilsvarende arbeidsbyrde, og tilsvarer et halvt semesters arbeidsmengde. Emnene som inngår i mellomfaget vil også kunne velges som del av hovedfag. (Se for øvrig studieplanen for hovedfag.)

Tema for semesteroppgaven som skal skrives i tilknytning til det valgfrie emnet, skal godkjennes av faglærer innen 3 uker etter semesterstart. Oppgaven skal være på 15–20 maskinskrevne sider (11/2 linjeavstand) eller et mediearbeid av tilsvarende omfang med skriftlige kommentarer. Frist for innlevering er ca. 10 mai i vårsemesteret og ca. 10 november i høstsemesteret. Oppgaven skal leveres inn i 3 eksemplarer.

Pensumoversikt for fellesemnet og oversikt over de valgfrie emnene med emnebeskrivelse og pensum fås på instituttet.

Undervisning

Det gis normalt undervisning i fellesemnet hvert vårsemester. Dersom instituttet har kapasitet til det, vil fellesemnet også kunne tilbys i høstsemesteret. Hvilke valgfrie emner som blir tilbudt, vedtas av instituttet ett semester på forhånd.

Eksamen

Det kan avlegges eksamen i mellomfagstillegget hvert semester.

Eksamen i mellomfagstillegget består av semesteroppgaven og 8 timer skriftlig prøve i fellesemnet og en justerende muntlig prøve som i hovedsak tar utgangspunkt i semesteroppgaven.

Karakterberegning

Begge prøvene bedømmes med tallkarakter. Ved fastsettelse av karakter for mellomfagstillegget før muntlig teller karakteren for semesteroppgaven og den skriftlige prøven likt. Denne karakteren justeres ved den muntlige prøven. I den samlede karakteren for grunn- og mellomfagstillegget regnes karakteren til grunnfaget sammen med karakteren til mellomfagstillegget etter forholdstallet 2:1.

Dersom eksamen i grunnfaget og mellomfagstillegget avlegges i samme semester, sensureres de to prøvene separat og karakterene slås sammen. Eventuell bestått eksamen i mellomfagstillegget offentliggjøres ikke og annulleres dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen.

Hovedfag

Det vil med forbehold om departementets godkjenning bli satt igang undervisning i hovedfag høsten 1989.

Hovedfag i medier og kommunikasjon bygger på mellomfag i medier og kommunikasjon (eller det tidligere mellomfag i massekommunikasjon). For å kunne begynne på hovedfag må en ha avlagt eksamen i ett av disse fagene med karakteren 2,7 eller bedre enten i samlet mellomfag eller i mellomfagstillegget alene. Etter individuell vurdering kan studenter begynne på hovedfag på grunnlag av eksamen i grunnfaget og et relevant humanistisk eller samfunnsvitenskapelig semesteremne eller fagtillegg forutsatt at begge eksamener er avlagt med karakteren 2.7 eller bedre. Søknader om slik adgang til hovedfaget sendes til instituttet.

Studenter med annen relevant utdanning kan også søke om opptak til studiet. Søknaden sendes til Det historisk-filosofiske fakultet eller Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Hovedfaget kan føre fram til enten cand. philol. eller cand. polit. graden.

Studiemål

Hovedfaget innebærer en videreføring og fordypning i forhold til grunnfaget og mellomfaget. Mediene ses som ledd i kommunikasjonsprosesser i samfunnet. Det innebærer at studiet bl.a. tar for seg mediernes organisasjonsformer, deres samfunnsmessige funksjon og den rolle de spiller som skapere av holdninger. Studentene skal tilegne seg forståelse av forholdet mellom kommunikasjon og kultur. Videre skal studentene tilegne seg kunnskaper om mediernes formale og innholdsmessige egenart og om de enkelte ledd i de formidlingskjeder mediene inngår i.

Hovedfagsstudiet skal gi fordypet innsikt i det teoretiske og metodiske grunnlaget for de ulike forskningstradisjoner som faget rommer, og utvikle studentenes evner til å kritisk vurdere og analysere de enkelt medier og medieprodukter og deres samfunnsmessige betydning. Samtidig skal de gis forutsetninger for å vurdere ulike former for forskning innenfor feltet medier og kommunikasjon.

Sentrale tema i faget

Hovedfagets pensum og undervisning omfatter bl.a.:

- medie- og kommunikasjonsfagets teoretiske og metodiske forutsetninger, og sammenhenger med andre fag
- kommunikasjonsteori
- sammenhengen mellom kommunikasjonsformer, sosiale strukturer og prosesser
- mediernes institusjonelle og organisasjonsmessige former
- mediernes nasjonale og internasjonale betydning
- nyhetsformidling
- mediernes og kommunikasjonsformenes betydning for dannelsen av erfaringssammenhenger, opplevelsesformer og holdninger på et individuelt og samfunnsmessig nivå
- mediernes mulighet til å virke inn på ulike publikumsgrupper

- kommunikasjonsformenes og mediens historie
- forholdet mellom skrift, lyd og bilde i ulike kommunikasjonsmåter
- mediens former, innhold og deres formidlingsmessige muligheter
- ulike genremessige uttrykk innenfor de forskjellige mediene
- praktisk/analytisk mediearbeid
- medieestetikk
- forholdet mellom mediene og andre sosiale institusjoner
- medieideologi

Fagets anvendbarhet

Den spesialisering som hovedfaget åpner for, leder studentene mot et fordypnings- og forskningsrettet studium. Dette kommer først og fremst til uttrykk i den selvstendige forskningsoppgaven – hovedoppgaven – som studentene skal gjennomføre under veiledning i løpet av studiet. Instituttet tar sikte på å utvikle emner av praktisk/analytisk karakter for hovedfagsstudiet.

Hovedfaget gir forutsetninger for virksomhet innenfor områder som:

- undervisning i medie- og kommunikasjonsfag på høyt faglig nivå
- informasjonsarbeid som krever særlig innsikt i kommunikasjonsprosesser
- journalistikk og formidlingsvirksomhet av ulike slag
- stillinger i mediebedrifter der teoretisk innsikt er av betydning
- forskning og utredningsvirksomhet om medier og kommunikasjon
- kulturadministrasjon og mediepolitikk

Oppbygging

Hovedfagsstudiet bygges opp av emner med et pensum på ca. 1000 sider som tilsvarer ca. ½ semesters arbeid. Alle emnene omfatter metodisk stoff. Hvert emne faller innenfor ett av følgende seks fagområder:

1. Kommunikasjonsformer

Kommunikasjon som sosial prosess. Tegn, koder og symboler i betydningsdannelse.

Forholdet mellom massekommunikasjon og personlig kommunikasjon. Mellommenneskelig kommunikasjon i ulike sammenhenger og situasjoner.

2. Mediehistorie

Den historiske utvikling av medier og kommunikasjonsformer; av medieinstitusjoner, mediebudskap og publikum, og av forholdet mellom medier og samfunn.

3. Mediesamfunnet

Medier og samfunn. Forholdet mellom medier og sosiale og politiske institusjoner. Sammensatte medieuttrykk. Mediens rolle i sosiale, kulturelle og teknologiske endringsprosesser.

4. Medieinstitusjoner

Oppbygging, arbeidsmåter og produksjonsformer i mediebedrifter og senderorganisasjoner. Yrkesroller og profesjoner. Mediene som institusjoner i samfunnet.

5. Mediebudskap

Mediernes meningsproduksjon. Innhold, genre, form og språk i moderne medier. Fortelling, dramaturgi, musikk og retorikk i medier.

6. Publikum

Mediernes publikum. Offentlighet. Mediebruk, resepsjon og begripelighet. Mediernes påvirkning av individer og grupper. Opinionsdanning. Mediepedagogikk.

I alle fagområdene kan man anlegge flere perspektiver: *kulturelle* (og ideologiske), *strukturelle* (sosiale, organisatoriske, juridiske) og *teknologiske* (og materielle). Alle fagområdene gir rom både for *synkrone* og *diakrone* studier. Alle fagområdene inviterer også til *områdestudier* (av Norge, andre land, større eller mindre områder eller kulturer) og *komparative studier* (f.eks. mellom Norge og land i den tredje verden, eller av ulike delkulturer i Norge).

Under fagområdene er det noen emner som kan inngå både i mellom- og hoved-

fagsstudiet og dessuten særskilte hovedfagsemner. Disse stiller større krav til fordypning, innsikt og modenhet enn de øvrige emnene.

Oversikt over hvilke emner som til enhver tid er etablert samt pensum, fås på instituttet.

Hovedfagsstudiet består av:

- A. 4 emner hvorav minst 2 må være særskilte hovedfagsemner. De øvrige kan velges blant emnene som også kan inngå i mellomfag. Til hovedfag er det likevel ikke anledning til å benytte det emnet som allerede er valgt til mellomfag. Emnene velges normalt blant de emnene instituttet har opprettet. I spesielle tilfelle kan det være anledning til å få godkjent et hovedfagsemne på grunnlag av et selvvalgt pensum utarbeidet i samarbeid med faglærer. I søknaden om slik godkjenning må studentene legge fram konkret forslag til pensum. Omfang og vanskelighetsgrad på det individuelle emnet må svare til kravene av de ordinære emnene.
- B. I forbindelse med 2 emner skal det skrives semesteroppgave.
- C. Hovedoppgaven.
- D. Et selvvalgt pensum på ca. 2000 sider i tilknytning til hovedoppgaven.

Studieordningen gir rom for et fleksibelt studieopplegg. Eksamen i de enkelte emne kan tas over tid, men med den begrensning at det først er anledning til å gå opp til samlet avsluttende muntlig prøve når emnene er bestått og hovedoppgaven er innlevert og godkjent.

Semesteroppgaver

I studieopplegget inngår 2 semesteroppgaver utarbeidet på basis av 2 av de 4 emnene hovedfagsstudiet skal omfatte. Studenten kan selv velge hvilke emner det skal skrives semesteroppgave i. Tema for semesteroppgaven skal godkjennes av faglærer for emnet. Semesteroppgaven er enten en skriftlig framstilling på 15–25 maskinskre-

ne sider (1½ linjeavstand) eller et mediearbeid av tilsvarende omfang med skriftlige kommentarer. (Se for øvrig egne retningslinjer for arbeid med semesteroppgaven som fås på instituttet.) Semesteroppgaven må innleveres i 4 eksemplarer innen den frist som fastsettes for hvert emne.

Hovedoppgaven

Hovedoppgaven skal leveres inn i 5 eksemplarer innen 1. september i høstsemesteret og 1. februar i vårsemesteret det semesteret studenten går opp til den avsluttende muntlige prøven.

Hovedoppgaven vil normalt utgjøre ett års full tids arbeid. Omfanget på oppgaven bør ikke overstige 150 sider. Det er anledning til å levere et mediearbeid som del av hovedoppgaven. Studenten skal under arbeidet med hovedoppgaven ha en av instituttets vitenskapelige ansatte som veileder. Godkjenning av tema og oppnevning av veileder og eventuell biveileder skjer etter søknad fra studenten.

Sammen med søknaden skal studenten legge fram en kort plan for hovedoppgavearbeidet, der problemstilling, metode og framdrift skisseres. Søknaden skrives på eget skjema som fås på instituttet.

Valg av tema og plan for arbeidet anbefales av den aktuelle veileder og godkjennes av instituttet. Sammen med godkjenningen foretar utvalget den formelle oppnevning av veileder. Godkjenning og oppnevning meddeles studentene innen tre uker etter at søknaden er mottatt på instituttet.

Selvvalgt pensum

I forbindelse med hovedoppgaven skal det legges opp et selvvalgt pensum på ca. 2000 sider. Minst 250 sider skal være i metode og vitenskapsteori. Pensum skal godkjennes av veileder før oppmelding til eksamen. Dessuten vil det for enkelte emner og hovedfagsopplegg kunne kreves forkunnskaper i statistikk eller annen kvantitativ, samfunnsvitenskapelig metode.

Undervisning

De to første semestrene i hovedfagsstudiet vil studenten normalt følge undervisning i de fire emnene og utarbeide de to obligatoriske semesteroppgavene. Hvilke emner det til enhver tid gis undervisning i, vedtas av instituttet og kunngjøres ett semester på forhånd.

Eksamen

Eksamen består av:

1. semesteroppgave i to av de fire emnene,
2. skriftlig prøve, hver på 6 timer, i de to øvrige emnene,
3. hovedoppgaven,
4. en samlet avsluttende muntlig prøve som omfatter det selvvalgte pensum, pensum i emnene og en diskusjon av hovedoppgaven.

Karakterberegning

Ved beregning av den samlede skriftlige karakter teller karakterene på semesteroppgavene og de skriftlige prøvene likt og til sammen 50%, og hovedoppgavens karakter 50%. Den muntlige prøven justerer den samlede skriftlige karakteren.

Massekommunikasjon grunnfag og mellomfag

I og med opprettelsen av det nye faget medier og kommunikasjon er studiet massekommunikasjon nedlagt.

PEDAGOGIKK

GRUNNFAG — MELLOMFAG — HOVEDFAG

EMBETSSTUDIUM

SEMESTEREMNE I SKOLEUTVIKLING

Adresse: Pedagogisk forskningsinstitutt
Helga Engs hus, 2. etg., blokk C
P.b. 1092 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. (02) 45 53 51

Orientering om innmelding til studiet i Pedagogikk

Alle pedagogikkstudenter skal hvert semester de studerer ved instituttet fylle ut «Intern fagpåmelding/semesterkort», som innleveres like etter at semestret har startet. Slikt skjema fås ved henvendelse til instituttet. Studenten må ha betalt semesteravgiften for vedkommende semester før innlevering av fagpåmelding til instituttet.

Innledning

For pedagogikk grunnfag er det under utarbeidelse ny studieplan. Under forutsetning av fakultetets godkjenning vil denne gjelde fra høstsemesteret -89. For mellomfag gjelder den planen som er oppført i denne boken.

Under forutsetning av fakultetets godkjenning vil hovedfag i pedagogikk og sosialpedagogikk f.o.m. vårsemesteret -90 bli slått sammen, som en prøveordning i 3 år. For høstsemesteret -89 vil nåværende hovedfagsplan gjelde.

Den nye planen kan fås ved henvendelse til instituttet.

Studenter som skal begynne på hovedfag enten etter nåværende eller ny hovedfagsplan, må merke seg at karakteren til mel-

lomfaget eller mellomfagstillegget må være 2,7 eller bedre.

Studenter som ønsker å starte på mellomfagstillegget eller hovedfaget på grunnlag av annen ekstern utdanning, må søke instituttet om dette.

En gjør oppmerksom på at for studenter som skal opp til grunnfagseksamen høsten 1989, er det studieplanen i Studiehandboka 1988/89 som gjelder.

Allmenn orientering

Pedagogikk er læren om oppdragelse og undervisning. Siktetpunktet for pedagogikkstudiet, som har vært studiefag ved Universitetet i Oslo siden 1939, er å oppnå innsikt i oppdragelses- og undervisningsprosessens egenart, former, betingelser og mål, slik at kandidaten skal bli i stand til å analysere, forstå, vurdere og utøve pedagogisk virksomhet.

Den pedagogiske vitenskap må i sin analyse av pedagogisk virksomhet trekke inn synspunkter av både normativ og deskriptiv art fra en rekke vitenskaper. Av sentrale hjelpevitenskaper for pedagogikkstudiet kan nevnes filosofi, historie, psykologi og sosiologi.

Forelesninger/seminarer og pensumlitte-

ratur er ordnet ut fra de ulike pedagogiske deldisipliner. Man legger likevel vekt på at studentene for å belyse spesifikke problem, søker å integrere kunnskap fra de ulike pedagogiske deldisiplinene.

I dag er det mulig å følge disse studie-veier:

- som del av cand.mag.- og cand.polit.-eksamen;
 - grunnfag, mellomfag, hovedfag.
- som embetsstudium: 4 avdelinger som fører fram til cand.paed.-graden.

Grunnfag gir kompetanse og grunnlag for undervisning i valgfaget *Personlære* på grunnskolens ungdomstrinn og for undervisning i *psykologi* som del av samfunnsfag og som valgfag i den videregående skole. Det kreves fagmetodikk med fagdidaktikk som del av den praktisk-pedagogiske utdanningen på samme måte som for andre skolefag.

Kanskje like viktig er den mer uformelle kvalifisering som et pedagogikk grunnfag gir med tanke på lærerrollen i dagens skole. Grunnfagsstudiet tar opp mange spørsmål og problemer som angår lærere og elever, og søker å sette skolen inn i en samfunns-sammenheng og å analysere forholdet skole-samfunn. Skolens læreplaner og problemer i forbindelse med planlegging og gjennomføring av undervisning er et sentralt element i studiet. Det samme er en rekke spørsmål som vedrører elevene og deres forutsetninger — utvikling, læring, motivasjon. Kunnskap om, innsikt i og forståelse for den enkelte lærer og for lærere som fyller spesielle funksjoner som f.eks. sosiallærer, undervisningsinspektør og skoleleder.

Mellomfaget vil, på grunn av den valgfrihet studenten har når det gjelder emne for semesteroppgave langt på vei kunne «skredersyes» etter enkelte læreres eller lærergruppers behov. Og studiet fungerer i dag også som videreutdanning for lærere som har behov for å kvalifisere seg for yrkesfunksjoner i skolen som del av læreryrket og lærerrollen.

Psykologidelen i mellomfagstillegget vil kunne gi generell innsikt om personlighets-

utvikling ut fra utviklingsproblemer/psyko-gene lærevansker, en innsikt som f.eks. vil kunne være verdifull for en lærer som fungerer som rådgiver i den videregående skole. Det historisk-sosiologiske pensum vil kunne bidra med innsikt rettet mot forståelse av den samfunnsmessige sammenheng skole og utdanning står under innflytelse av. Didaktikkdelen åpner bl.a. for mulighet for å konsentrere seg om didaktiske spørsmål knyttet til spesielle skoleslag eller utdanningsinstitusjoner og/eller spesifikke fag eller områder, som fremmedspråkpedagogikk, åpen-skole spørsmål, evaluering, læremidler, lesevaner og leseundervisning på begynnertrinnet etc.

Et hovedfag i pedagogikk kan kvalifisere for mange forskjellige oppgaver avhengig av det fordypningsområde studenten har valgt for hovedfagsstudiet. Studenter som har tatt pedagogikk hovedfag sitter i mange forskjellige stillinger i skoleverket, f.eks. ved de pedagogiske høyskoler og distrikthøyskoler, innenfor skoleadministrasjonen på ulike nivåer, innenfor den pedagogiske veiledningstjenesten, i forlagsstillinger, stillinger innenfor ulike massemedia etc.

Embetsstudiet i pedagogikk er, bortsett fra de forskningsrettede studier til magistergraden og doktorgraden, den høyeste pedagogiske utdanning i landet vårt. Det er innrettet mot yrkesfunksjoner som lektor- og amanuensisstillinger i pedagogikk ved universitetet, distrikthøyskoler og lærerskoler m.m.

Videre gir embetsstudiet kompetanse for stillinger i den pedagogisk-psykologiske rådgivningstjenesten på linje med cand.-psychol.

Ellers kvalifiserer embetsstudiet i pedagogikk — både formelt og reelt — for en rekke yrkesfunksjoner innen skoleadministrasjonen på høyere nivå, for arbeidet med lærebøker (forlag), i den pedagogiske veiledningstjenesten både ved pedagogiske sentra og som konsulenter ved skolekontor (kommunale- og fylkeskontor), innen voksenopplæring, for forsøks- og utviklingsarbeid etc.

Grunnfag

Grunnfaget er under revisjon. Under forutsetning av fakultetets godkjenning vil den nye grunnfagsplanen gjelde fra høstsemesteret -89, og kan fås ved henvendelse til instituttet.

Mellomfag

Mellomfaget består av grunnfaget og et mellomfagstillegg.

Studenter som har ekstern utdanning godkjent som «tilsvarende pedagogikk grunnfag», må søke instituttet om å få denne innpasset til pedagogisk mellomfag.

I mellomfagstillegget skal studenten etter eget valg fordype seg i emner som har betydning for forståelse av pedagogiske problemer. Denne fordypelse består i utarbeidelse av en semesteroppgave samt studium av et nærmere angitt faginnhold innenfor to av følgende hovedområder:

1. Pedagogisk psykologi.
2. Pedagogisk sosiologi, pedagogisk historie og pedagogisk filosofi.
3. Didaktikk.

Valg av semesteroppgave og arbeidet med denne skal skje i samråd med en eller flere av instituttets lærere og godkjennes av instituttet.

En egen orientering om mellomfagstillegget kan fås ved henvendelse til instituttet.

Undervisning

Melding om undervisning for mellomfagstillegget vil for hvert semester bli gitt i forelesningskatalogen. På grunn av fristene for innlevering av semesteroppgaver, vil undervisningen til mellomfagstillegget begynne ca. 20. august i høstsemesteret og ca. 15. januar i vårsemesteret.

Pensum

(Det kan komme visse justeringer til pensumet f.o.m. høsten -89. Opplysninger om dette kan fås ved henvendelse til instituttet.)

I. Pedagogisk psykologi

Eitinger, Leo: Kriser og nevroseser. /Leo Eitinger og Nils Retterstøl. — Oslo: Universitetsforlaget, 1979 eller 1984. Kap. 5—7 og 13 (1979) eller 14 (1984). — 93 s.

Hall, Calvin S.: Theories of personality. /Calvin S. Hall og Gardner Lindzey. — New York: John Wiley & Sons, 1978. Kap. 1, 2, 5, 11 og 15. — 228 s.

Schaffer, Rudolph H.: The child's entry into a social world. — London: Academic Press, 1984. — 213 s.

Ulvund, Stein E.: Noen karakteristiske trekk ved dagens småbarnspsykologi, s. 178—192. I: Norsk pedagogisk tidsskrift, nr. 65 (1981). — 16 s.

White, Robert W.: The abnormal personality. /Robert W. White og Norman F. Watt. — New York: John Wiley & Sons, 1981. Kap. 3—5. — 100 s.

II. Pedagogisk sosiologi og pedagogisk historie

1. Pedagogisk sosiologi

Allmenn samfunnsvitenskapelig innføring: Wadel, Cato: Vi er alle samfunnsvitere. — Oslo: Universitetsforlaget, 1985. — 125 s.

Skolen som organisasjon og arena:

Samfunn, familie, barns verden:

Flerkulturell pedagogikk:

Kopisamling i pedagogisk sosiologi. — 190 s.

2. Pedagogisk historie

Pedagogisk idehistorie:

Løvlie, Lars: Universitetspedagogikken — eller debatten som ble vekk. — s. 29—34.

I: Etablert pedagogikk — makt eller avmakt? (red.). — Oslo: Gyldendal/Fakkel, 1972. — 6 s.

Myhre, Reidar: Pedagogisk idehistorie I. Fra Hellas til den pedagogiske realisme. — Oslo: Fabritius forlag, 1981. — 135 s.

Skjervheim, Hans: Eit grunnproblem i pedagogisk filosofi. — s. 21—32. I: Kritisk pedagogikk. /Erling Lars Dale (red.). — Oslo: Pax forlag, 1976. — 12 s.

STUDIEPROGRESJON FOR PEDAGOGIKK GRUNNFAG, MELLOMFAG OG HOVEDFAG

Opptaks- krav	Examen philosophicum. Om krav for oppmelding til hovedfag, se reglement § 4.	
Grunnfag	2 semestre	Introduksjonskurs Forskningsmetoder Studium som gir innføring i pedagogikkens fagområder: Pedagogisk psykologi med allmennpsykologisk innføring, didaktikk, pedagogisk historie, pedagogisk filosofi og pedagogisk sosiologi.
Mellomfagstillegg	1 semester	Fordypelse i emner som har betydning for forståelse av pedagogiske problemer. Denne fordypelse består i utarbeidelse av en semesteroppgave samt et studium av et nærmere angitt faginnhold innenfor to av følgende hovedområder: pedagogisk psykologi — pedagogisk sosiologi, pedagogisk historie og pedagogisk filosofi — og didaktikk. Avsluttes med eksamen som består i utarbeidelse av en semesteroppgave og en muntlig prøve i tilknytning til oppgaven og den valgte litteratur.
Hovedfag	4 semestre	Utarbeidelse av hovedoppgave Avsluttes med skriftlig og muntlig prøve
		Studium av forskningsmetodikk, felles pensumdel, fordypningspensum og selvvalgt pensum

Skolehistorie:

Telhaug, Alfred O.: Norsk skoleutvikling etter 1945. — Oslo: Didakta forlag, 1. eller 2. utgave 1986. Kap. 3—10, 13—15. — 180 s.

culum and Instruction. — Chicago: University of Chicago Press, published 1949. Siste utgave. — 128 s.

III. Didaktikk

Eisner, Elliot W.: The Art of educational Evaluation. — London: The Falmer Press, 1985. Kap. 3—6 og 9. — ca. 96 s.

Gundem, Bjørg B.: Skolens oppgave og innhold. — Oslo: Universitetsforlaget, 1983. Kap. 1—14. — 200 s.

Illeris, Knud: Modkvalifiseringens pedagogik. — København: Unge Pædagoger, 1981. Kap. 1—4. — 110 s.

Pring, Richard: Knowledge and schooling. — London: Open Books, 1976. — 130 s.

Tyler, Ralph M.: Basic Principles of Curri-

Semesteroppgave

Innen 15. november i høstsemesteret og 1. mai i vårsemesteret skal kandidaten levere inn en maskinskrevet semesteroppgave i to eksemplarer med et omfang på ca. 20 maskinskrevne sider.

Semesteroppgaven inngår i eksamen og må være godkjent før kandidaten får framstille seg til muntlig eksamen.

Semesteroppgavene inngår i instituttets undervisningsmaterieell og kan nyttes i senere semesters undervisningstiltak — etter studentens samtykke.

Eksamen

Eksamen i mellomfagstillegget består i utarbeidelse av en semesteroppgave og en muntlig prøve i tilknytning til denne oppgave og studiet av de to valgte hovedområder.

Det gis karakterer etter gradert vurdering, både for semesteroppgaven og for muntlig eksamen. Semesteroppgaven teller $\frac{1}{3}$ og muntlig $\frac{2}{3}$ av den samlede karakter til mellomfagstillegget.

En student som går opp til eksamen i grunnfaget og mellomfagstillegget samme semester og består mellomfagsprøven, men trekker seg fra eller stryker til grunnfagsprøven, må gå opp til ny muntlig prøve til mellomfagstillegget samtidig med eller etter at grunnfaget fullføres. Den opprinnelige karakteren på semesteroppgaven beholdes.

Hovedfag

Hovedfaget er under revisjon. Under forutsetning av fakultetets godkjenning vil den nye hovedfagsplanen gjelde fra vårsemesteret -90, og kan fås ved henvendelse til instituttet.

Høstsemesteret -89 vil nåværende studieplan for hovedfag gjelde. Det vises til studiehåndboken for 1988/89, eller særtrykk ved instituttet.

Pedagogisk embetseksamen

Reglement

Fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 10. februar 1977 med endringer t.o.m. 1983.

§ 1.

Pedagogisk embetseksamen består av fire avdelinger og gir rett til tittelen *candidatus paedagogiae*.

§ 2.

Første avdeling består av eksamen i to grunnfag, eller jamgod utdanning etter avgjørelse av kollegiet.

§ 3.

For andre, tredje og fjerde avdeling fastsettes kollegiet etter forslag fra fakultetet hvilke fag det skal avlegges eksamen i, prøveformen og obligatoriske kurs og praksis. I fjerde avdeling skal studenten velge spesialiseringsområder og levere en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave).

Eksamenskravene fastsettes slik at andre og tredje avdeling normalt skal kunne gjennomføres på to semestre hver, og fjerde avdeling på fem semestre iberegnet ett semesters praksis.

§ 4.

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha bestått examen philosophicum.¹⁾

Før melding til tredje avdelings eksamen må studenten ha bestått andre avdeling og ha ett års pedagogisk praksis.

Før melding til fjerde avdelings eksamen må studenten ha bestått tredje avdeling. Andre eller tredje avdelings eksamen må være bestått med karakteren *laudabilis* eller likeverdig karakter.

§ 5.

For hver avdeling gis en samlet karakter for prøvene. For hovedoppgaven gis særskilt karakter.

Ved bestått eksamen er karakterene:

<i>laudabilis prae ceteris</i>	1,0—1,5
<i>laudabilis</i>	1,6—2,5
<i>haud illaudabilis</i>	2,6—3,2
<i>non contemnendus</i>	3,3—4,0

Studenter som får dårligere karakter enn 4,0, har ikke bestått. For dem settes ingen tallverdi.

Kollegiet kan etter forslag fra fakultetet bestemme at det for enkelte prøver gis karakteren bestått/ikke bestått.

§ 6.

På vitnemålet for fullført pedagogisk embetseksamen oppføres de eksamener som

1) Jfr. reglement for forberedende prøver ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen.

første avdeling består av, karakteren med grad og tallverdi for annen, tredje og fjerde avdeling, hovedoppgavens tittel og karakter, kandidatens spesialiseringsområde og praksis fra fjerde avdeling. Dersom kandidaten er fritatt for eksamen etter § 8, føres dette på vitnemålet. For å få vitnemål for bestått pedagogisk embetseksamen må tredje og fjerde avdeling være avlagt ved universitetet.

§ 7.

Dersom en student avlegger eksamen flere ganger, gjelder den best oppnådde karakter.

En kandidat som har meldt seg til eksamen ved en avdeling, kan ikke avlegge ny eksamen ved en lavere avdeling og få den godkjent som del av pedagogisk embetseksamen uten at han seinere avlegger eksamen ved de etterfølgende avdelinger.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 8.

Fakultetet kan frita for eksamen eller prøve.

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til kollegiet.

Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglement inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriften gir hjemmel til det.

Allmenn orientering

Embetsstudiet fører fram til pedagogisk embetseksamen (cand.paed.-eksamen). For andre utdanningstilbud i pedagogikk vises det til magistergradsstudiet og til studium i pedagogikk omtalt under cand.polit.-eksamen.

Hovedtrekkene i studiets oppbygning er angitt i den skjematiske oversikten side 48. Som det framgår av denne og av reglement for pedagogisk embetseksamen, forutsetter studiet avlagt examen philosophicum og 1 års pedagogisk praksis. Embetsstudiet består av fire avdelinger. Normal studietid for første avdeling er fire semestre, for annen avdeling to semestre, for tredje avdeling to semestre og for fjerde avdeling fem semestre, slik at den samlede studietid normalt vil være 6½ år.

3-årig lærerutdanning ved de pedagogiske høyskoler eller tilsvarende lærerutdanningsinstitusjoner der utdanningen inneholder pedagogiske studier av ett års omfang, samt examen philosophicum og 1 års pedagogisk praksis, godkjennes som 1. og 2. avdeling og gir grunnlag for melding til 3. avdelings eksamen.

Første avdeling

Første avdeling består av eksamen i to grunnfag eller jamgod utdanning etter avgjørelse av kollegiet, jfr. reglementets § 2. Kollegiet har fastsatt følgende nærmere retningslinjer for hvilken utdanning som kan godkjennes som første avdeling.

Som første avdeling godkjennes:

- I. 2 grunnfag.
 - a) Alle grunnfag ved universitetene (unntatt pedagogikk).
 - b) All utdanning godkjent som grunnfag, spesifisert og uspesifisert (unntatt pedagogikk og fag med sperre for pedagogikk).

II. 2 års utdanning på universitets- og høyskolenivå.

- a) En godkjenner utdanningsenheter av to års varighet, to ettårsenheter eller tre enheter av annen varighet som til sammen utgjør to år.

Det må være faglig sammenheng innenfor den enkelte utdanningsenheten, og enhetene må ikke overlappe hverandre.

- b) For at studiet skal godkjennes, er det en forutsetning at individuell prøving inngår i evalueringen.
- c) Utdanning som inneholder pedagogikk, kan bare godkjennes hvis pedagogikk utgjør en svært begrenset del av studiet.
2-årig lærerutdanning blir godkjent som 1. avdeling.

Andre avdeling

Andre avdeling tilsvarende grunnfag i pedagogikk ved Universitetet i Oslo.

Som 2. avdeling godkjennes også Spesiallærerskolens 1. avd.

3-årig lærerutdanning ved pedagogisk høyskole godkjennes som 1. og 2. avdeling (jfr. ovenfor). 2-årig lærerutdanning som påbygges med en halvårsenhet i pedagogikk ved de pedagogiske høyskoler eller tilsvarende lærerutdanningsinstitusjoner, slik at utdanningen samlet inneholder pedagogiske studier av ett års omfang, godkjennes som 2. avd. (For godkjenning av resten av lærerutdanningen som 1. avdeling, må fagenhetene omfatte 2 års studium.)

For at annen utdanning i pedagogikk skal godkjennes som 2. avdeling, må den være godkjent av kollegiet som grunnlag for videre studier til pedagogisk embetseksamen, dvs. være innpasset i embetsstudiet. Det er ikke tilstrekkelig at utdanningen er godkjent som «tilsvarende pedagogikk grunnfag», dvs. inngår som valgfri del av en cand.mag.-grad.

Tredje avdeling

De allmennteoretiske studiene fortsetter i tredje avdeling. Hovedvekten legges på pedagogisk psykologi, undervisnings- og oppdragelsesteori og pedagogisk historie/filosofi/sosiologi. Dessuten inngår noe organisasjonsteori. Studiene omfatter ulike alderstrinn (førskole-, skole- og ungdomsalder).

Studiet forbereder derved til spesialstudier og selvstendige undersøkelser.

Pensum er definert i form av emner og veiledende litteratur. Litteraturen presiserer emnene nærmere, og angir et rimelig nivå og omfang.

De emneområdene som inngår i 3. avdelingsstudiet er:

1. Pedagogisk psykologi

Hovedvekten legges på generelle prinsipper, men spesialpedagogiske synspunkter er også trukket inn.

- Læringspsykologi og læringsvansker
- Utviklingspsykologi og psykogene utviklingsproblemer.

2. Didaktikk og oppdragelsesteori

3. Pedagogisk historie, pedagogisk filosofi, pedagogisk sosiologi (historiske, filosofiske og sosiologiske problemstillinger)

- Skolens lærestoff og arbeidsmåter i idé-historisk perspektiv
- Komparativ pedagogikk. De gymnasiale utdannelser i de nordiske land
- Utvikling av yrkesskoler for håndverk og industri i vårt land i dette hundreåret
- Barnehagen i Norge
- Moralfilosofiske problemer i forbindelse med oppdragelsesidealene «frihet» og «likhet»
- Enhetsskolens samfunnsmessige forutsetninger og konsekvenser
- Likhet i utdanning.

4. Organisasjonsteori

Pensum

1. Pedagogisk psykologi

Læringspsykologi og læringsvansker

Aronson, Elliot: *The social animal*. — New York: Freeman & Co, 1984, 4. ed. Kap. 2, 5, 6 og 8. — 175 s.

Bandura Albert: *Social learning theory*. — Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1977. Kap. 1, 2 og 5. — 77 s.

- Nyborg, Magne: *Læringspsykologi i oppdragelses- og undervisningslære*. — Haugesund: Norsk spesialpedagogisk forlag, 1985. s. 16—268. — 252 s.
- Rand, Per: *Mestringsmotivasjon, teori og praksis*. — Oslo: Universitetet i Oslo, 1985. s. 1—90, 114—176. — 152 s. (Kompendium nr. II/Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 1985:II.)
- Reynolds, George S.: *A primer of operant conditioning*. — Gliwier, Ill.: Scott, Foresman & Co, 1975. — 120 s.

Utviklingsteori og psykogene utviklingsproblemer

- Eitinger, Leo: *Kriser og nevroser*. /Leo Eitinger og Nils Retterstøl. — Oslo: Universitetsforlaget, 1984. Kap. 3, 5—7 og 14. — 103 s.
- Hall, Calvin S.: *Theories of personality*. /Calvin S. Hall og Gardner Lindzey. — New York: Wiley & Sons, 1978, 3. ed. Kap. 2, 5, 15. — 126 s.
- Hallahan, Daniel P.: *Exceptional children: Introduction to special Education*. /Daniel P. Hallahan og James M. Kauffman. — N.J.: Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, 1986. — Kap. 2, 3, 5—7. — 221 s.
- Schaffer, Rudolph H.: *The child's entry into a social world*. — London: Academic Press, 1984. — 214 s.
- Ulvund, Stein E.: *Noen karakteristiske trekk ved dagens småbarnpsykologi*. — s. 178—192. I: *Norsk pedagogisk tidskrift*, nr. 65 (1981). — 14 s.
- White, Robert W.: *The abnormal personality*. /Robert W. Watt og Norman F. Watt. — New York: Ronald, 1981, 5. ed. Kap. 3—5. — 100 s.

2. Organisasjonsteori

- Moxnes, Paul: *Læring og ressursutvikling i arbeidsmiljøet*. — Oslo: Institutt for sosialvitenskapelig forskning, 1981. s. 13—168. — 155 s.
- Schein, Edgar H.: *Organisasjonspsykologi*. — Oslo: Tanum-Norli, 1983. 51—200. — 149 s.

3. Didaktikk og oppdragelsesteori

- Bjørnebekk, R.T.: *Barnet, fjernsynet og virkeligheten mellom mytene og forskningen*. I: Frønes, I. (red.): *Mediebarn*. Oslo 1987 s. 117—129 — 12 s.
- Crain, W.C.: *Theories of Development. Concepts and Applications*. Englewood Cliffs 1985. Kap. 6 og 7. — 47 s.
- Degenhardt, M.A.B.: *Education and the value and knowledge*. London 1982. — 93 s.
- Elias, J.L. & Sharan Mirriam: *Philosophical foundations of adult education*. Florida 1980. s. 1—74, 109—175 — 142 s.
- Eliasson, R.: *Forskningsetikk og perspektiv*. Lund. Studentlitteratur. — 166 s.
- Erikson, Erik H.: *Identity Youth and Crisis*. — N.Y.: Norton & Company, 1968. s. 91—141. — 50 s.
- Frønes, I.: *Den tapte barndommen — eller den nye*. I: Frønes (red.): *Mediebarn*. Oslo 1987. s 10—29 — 20 s.
- Gundem, Bjørg B.: *Skolens oppgave og innhold*. — Oslo: Universitetsforlaget, 1987. Kap. 1—14, 16—19. — 270 s.
- Harbo, Torstein: *Forholdet basisfag-skolefag*. — s. 11—32. I: *Kunnskap og forståelse*. Noen fagdidaktiske problemstillinger innenfor faget kristendoms-kunnskap/religion. /Olav Hognestad og Ole G. Winsnes (red.). — Trondheim: Tapir, 1983. — 21 s.
- Illeris, Knud: *Modkvalifiseringens pedagogikk*. Problemorientering, deltagerstyring og eksemplarisk indlæring. — København: Unge pædagoger, 1981. — 200 s.
- Liedman, Sven-Erik: *Kunnskap och kontroverser*. — s. 9—22. I: *Kunnskap och begrepp*. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 12 s.
- Lundgren, Ulf P.: *Om centrala begrepp i läroplaner*. — s. 23—35. I: *Kunnskap och begrepp*. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 13 s.
- Marklund, Sixten: *Blockämnen och blockämnens undervisning på grundskolans högstadium* — s. 69—95. I: *Kunnskap*

- och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsförlaget, 1986. — 27 s.
- Rørvik, H.: Piaget i pedagogisk teori. Ei kritisk vurdering. Norsk pedagogisk tidskrift 3/87 s. 125–140 — 16 s.
- Stenhouse, Lawrence: An Introduction to Curriculum Research and Development. — London: Heinemann, 1975. Kap. 1, 6, 7, 9 og 10. — 70 s.
- Svingby, Gunilla: Begrepp och begrepps-bildning inom skolans orienteringsunder-visning. — s. 36–68. I: Kunnskap och be-grepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsförlaget, 1986. — 33 s.
- Svingby, Gunilla: Integration eller ämne-läsning — en fråga om kunnskapssyn. s. 96—126. I: Kunnskap och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Ut-bildningsförlaget, 1986. — 33 s.
- Taylor, P.H. og C. Richards: An Introduc-tion to Curriculum Studies. Windsor 1984 s. 17–185 — 168 s.
- Vaagland, O.: Mer enn tusen mord i året... I: Frønes (red.): Mediebarn. Oslo 1987. s. 130–144 — 15 s.
- Werner, A.: Om barn og medieforskning i dag og i morgen. I: Frønes (red.): Medie-barn. Oslo 1987. s. 188–204 — 17 s.
- 4. Pedagogisk historie, pedagogisk filosofi og pedagogisk sosiologi**
- Pedagogisk sosiologi*
- Allmenn samfunnsvitenskapelig innføring:**
Wadel, Cato: Vi er alle samfunnsvitere. — Oslo: Universitetsforlaget, 1985. — 125 s.
- Skolen som organisasjon og arena:**
Samfunn, familie, barns verden:
Flerkulturell pedagogikk:
Kopisamling i pedagogisk sosiologi. — 190 s.
- Skolehistorie*
Telhaug, Alfred O.: Norsk skoleutvikling etter 1945. — Oslo: Didakta forlag, 1. eller 2. utgave 1986.
Kap. 3—10, 13—16. — 205 s.
Førskoler. NOU 1972:39, s. 14–53, 112–133. — 60 s.
- Komparativ pedagogikk*
Grue-Sørensen, Knud: Komparativ peda-gogikk. /Knud Grue-Sørensen, Per Rand og Urban Dahllof. — Oslo: Universitets-forlaget, 1971. — 58 s.
- Idehistorie*
Myhre, Reidar: Pedagogisk idehistorie I. Fra Hellas til den pedagogiske realisme. — Oslo: Fabritius forlag, 1981. s. 1–135. — 135 s.
Sartre, Jean P.: Eksistensialisme er huma-nisme. — København: Vynken forlag, Stjernebøgerne, 1984. — 50 s.
- Pedagogisk filosofi*
Myhre, Reidar: Innføring i pedagogikk. Pedagogisk filosofi. — Oslo: Fabritius forlag, 1980. Kap. 1, 2, 5–6. — 126 s.
- Moralfilosofi*
Barrow, Robin: Moral Philosophy for Edu-cation. — London: George Allan & Un-win Ltd., 1975. Kap. 1–6. — 100 s.
- Undervisningen på 3. avdeling vil bli gitt både i form av forelesninger, seminar og korte kurs.
- Instituttet vil kunne definere enkelte under-visningstilbud som obligatoriske for stu-dentene.
- En gjør oppmerksom på at for studenter som skal opp til 3. avdelingseksamen høsten 1988, er det studieplanen i studiehandboka 1987/88 som gjelder, mens planen i forelig-gende studiehandbok gjelder for studenter som skal opp våren og høsten 1989.
- Fjerde avdeling**
På fjerde avdeling søkes teoretiske studier, hovedoppgave, øvinger og praksis under supervisjon og ekskursjoner best mulig inte-grert.

Progresjonen vil på denne avdeling kunne variere noe fra student til student. Imidlertid vil studiet av forskningsmetode være en naturlig innledning til arbeidet med hovedoppgaven.

Hovedoppgavearbeidet skal ha sammenheng med den faglige spesialisering studenten velger i denne del av studiet, og bør derfor påbegynnes tidlig i fjerde avdeling.

Praksis vil både kunne danne utgangspunkt for og støtte opp under hovedoppgaven og den teoretiske spesialisering. Den bør derfor søkes integrert gjennom store deler av avdelingen.

De teoretiske studier vil kunne starte på forskjellige tidspunkt for den enkelte student, men vil for alle studenter få størst vekt mot slutten av avdelingen.

Studentene vises til «Orientering om 4. avdeling av embetsstudiet i pedagogikk» som fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt.

Studieinnhold

Foruten arbeidet med hovedoppgaven og praksis, skal studentene konsentrere sitt studium om utvalgte emner. Disse kan deles inn i tre studieområder:

- Et *fellesområde* som består av obligatoriske studieemner.
- To *spesialiseringsområder* hvorav studentene må velge det ene.
- Et *selvvalgt* område.

A. Fellesområdet

Fellesområdet består av følgende studieemner:

- Organisasjonsutvikling (ca. 450 sider).
- Forskningsmetode, pensum er det samme som i metodetdelen under hovedfaget.

Studenter som ikke har avlagt eksamen i forskningsmetoder under pedagogikk grunnfag ved Pedagogisk forskningsinstitutt, eller har utdanning som tilsvarer denne eksamen, må ta et obligatorisk kurs i statistikk.

Jfr. studieplanen for forskningsmetode som står oppført under hovedfag.

Pensum — Fellesområdet

Organisasjonsutvikling

Dalin, Per: Skoleutvikling. — Oslo: Universitetsforlaget, 1982. Kap. 2-7. — 150 s.

Etzioni, Amitai: Moderne organisasjoner. — Oslo: Tanum-Norli, 1982. — 168 s.

Moxnes, Paul: Opplæringsmetoder i arbeidslivet. En sammenligning og evaluering. Oslo: Institutt for sosialvitenskapelig forskning, 1984. — 120 s.

Forskningsmetode

Det vises til pensum oppført under forskningsmetode hovedfag.

B. Spesialiseringsområdene

Spesialiseringsområdene er lagt opp med sikte på å kvalifisere studentene til pedagogisk virksomhet enten innenfor

- Pedagogisk-psykologisk rådgivning* eller innenfor
- Undervisning, undervisningsveiledning og ledelse.*

Spesialiseringsområdet omfatter et studieinnhold tilsvarende 2500 sider. Pensum er definert i form av nedenfor nevnte emner og veiledende grunnbøker. Grunnbøkene presiserer emnene nærmere og angir et rimelig nivå og omfang.

B.1. Spesialisering til pedagogisk-psykologisk rådgivning

Innholdet i denne spesialiseringen omfatter følgende:

- Teoretisk og praktisk studium som grunnlag for å diagnostisere og gi råd om pedagogisk behandling:
 - av barn med overveiende emosjonelt, motivasjonelt, sosialt betingede utviklingshemninger, herunder atferdsvansker av ulike slag, mistriivsel i skolen, skolevegring, etc.
 - av barn med ulike typer spesifikke lærevansker som hovedsvikt; herunder lese- og skrivevansker, sentrale språkførstyrrelser, stamming.
 - av barn med generelle lærevansker.
- Summarisk studium av overveiende sensorisk betingede lærevansker.

3. Metoder og hjelpemidler i forbindelse med diagnostisering, herunder også diagnostisk undervisning.
4. Med utgangspunkt i det foregående studeres mulighetene for å etablere tiltak som kan redusere eller forebygge utviklingshemninger.
5. Problemer som knytter seg til selve rådgivningsprosessen, rådgiverens rolle, funksjoner og yrkesetikk.

Pensum — Spesialisering til pedagogisk-psykologisk rådgivning

1. Barn med overveiende emosjonelt, motivasjonelt og sosialt betingede lærevansker

a) Barnepsykiatri:

Rutter, Michael: Child and adolescent psychiatry. Modern approaches. /Michael Rutter og Lionel A. Hersov (eds.). — Oxford: Blackwell scientific publications, 1985, 2. utg. Kap. 1, 3, 14, 20—24, 26, 28, 30, 34—37. — 250 s.

b) Rådgivningsteori:

Burks, Herbert M.: Theories for counseling. /Herbert M. Burks og Buford Steffle. — New York: McGraw-Hill, 1979. Kap. 1—2 og 7. — 110 s.

Minuchin, Salvador: Familier i terapi. — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1982. Kap. 3, 5—8. — 90 s.

O'Leary, K. Daniel: Classroom management. The successful use of behavior modification. /K. Daniel O'Leary og Susan G. O'Leary. — New York: Pergamon Press, 1977, 2. ed. Kap. 1, 6—8. — 200 s.

2. Barn med spesielle lærevansker

a) Talevansker:

Preus, Alf: Stammer og løpsk tale. — Oslo: Universitetsforlaget, 1977. Kap. 7 og 10. — 32 s.

Rutter, Michael: Child and adolescent psychiatry. Modern approaches. /Michael Rutter og Lionel A. Hersov

(eds.). — Oxford: Blackwell scientific publications, 1985, 2. utg. Kap. 33. — 20 s.

Spesialskolrådet og Grunnskolerådet. Undervisning av elever med språk- og talevansker. — Oslo: Universitetsforlaget, 1975. — 44 s.

b) Lese- og skrivevansker:

Høien, Torleif: Lesevansker. /Torleif Høien m.fl. (red.). — Oslo: Universitetsforlaget, 1982. s. 35—101. — 66 s.

Lundberg, Ingvar: Läs och skrivsvårigheter i ljuset av aktuell forskning. — Stockholm: Skolöverstyrelsen, 1983. s. 2—49. — 46 s.

Lundberg, Ingvar: Språk och läsning. — Malmö: Liber förlag, 1984. Kap. 1—8. — 105 s.

Skjelfjord, Vebjørn: Vansker med den første leseleringen sett i didaktisk og språklig perspektiv. — Oslo: Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 1982. — 83 s.

Skjelfjord, Vebjørn: Metoden i den første leseundervisningen. Teorigrunnlag og praktisk utforming. — Oslo: Gyldendal forlag, 1977. — 102 s.

c) Matematikkvansker:

Magne, Olof: Matematikkinnlärning i grunnskolan. — Kap. 3. I: Pedagogiske skrifter, nr. 261. Sveriges lärarförbund, 1980. — 60 s.

Ostad, Snorre: Matematikkføring og matematikkvansker. — s. 257—268. I: Norsk pedagogisk tidsskrift, nr. 7, 1978. — 11 s.

Ostad, Snorre: Piaget og de matematikksvake elevene. — s. 290—294. I: Norsk pedagogisk tidsskrift, nr. 7, 1977. — 4 s.

Ostad, Snorre: Årsak til matematikkvansker. — s. 2—11. I: Spesialpedagogikk, nr. 6, 1977. — 9 s.

Ostad, Snorre: Diagnostisering av matematikkvansker. — s. 2—16. I: Spesialpedagogikk, nr. 7, 1977. — 14 s.

Ostad, Snorre: Med strukturert utgangspunkt for matematikkføring. — s. 35—40. I: Pedagogien, nr. 6, 1979. — 5 s.

Ostad, Snorre: Om matematikk diagnostikk. — s. 32—37. I: *Pedagogen*, nr. 6, 1984. — 5 s.

d) Hjerneskade og sentrale språkforstyrrelser:

Bø, Ola O.: Problem i forbindelse med differensialdiagnostisering av auditive persepsjonsproblem. — s. 5—27. I: *Nordisk tidsskrift for logopedi og foniatri, monografi nr. 2*, 1979. — 22 s.

Cruickshank, William M.: Perceptual and learning disabilities in children. /William M. Cruickshank og Daniel P. Hallahn. — New York: Syracuse University Press, 1975, vol. 1. Kap. 3—4. — 50 s.

Luria, Alexander R.: Neuropsychological studies in aphasia. *Neurolinguistics* 6. — Amsterdam: Swets & Zeitlinger B.V., 1977. s. 21—83. — 62 s.

Wyke, Maria A. (ed.): Developmental dysphasia. — London: Academic Press, 1978. s. 1—36, 43—59 og 85—131. — 98 s.

3. *Barn med generelle lære- og språkvansker:*

Fundudis, Trian: Speech retarded and deaf children: Their psychological development. /Trian Fundudis, Israel Kolvin og Roger Garside. — London: Academic Press, 1979. Kap. 1—5. — 93 s.

Nyborg, Magne: Det å tilrettelegge innlæring av begreper og begrepssystemer knyttet til språkferdigheter: EN UNDERVISNINGSMODELL, basert på oppgaver og prosessanalyser og utprøvet gjennom mange år. — Haugesund: Norsk Spesialpedagogisk Forlag 1986. Kap. I—IV. —

Nyborg, Magne (red.): Opplærings- og undervisningsmessige bidrag til ENDRING AV SPRÅKLIGE LÆREFORUTSETNINGER hos pre-operasjonelle barn i førskole og grunnskole. En artikkelsamling basert på 15 års forskning og forsøk. — Haugesund: Norsk Spesialpedagogisk Forlag 1985. Kap. I.2, II.1, II.2, III.1, III.3, IV.2, V.1, V.2, V.3 og VI. — 134 s.

Robinson, Nancy M.: The mentally retarded child. /Nancy M. Robinson og Halbert

B. Robinson. — New York: McGraw-Hill, 1976. Kap. 1—2, 7—15, 17—18 og 20. — 386 s.

4. *Barn med sensorisk betingede lærevansker:*

Davis, Hallowell: Hearing and deafness. /Hallowell Davis og S. Richard Silverman. — New York: Holt, Rinehart & Winston, 1978. Kap. 4, 7, 11 og 17. — 158 s.

Lie, Ivar: Syn og synsproblemer. En innføring. — Oslo: Universitetsforlaget, 1986. Kap. 1—7. — ca. 150 s.

B.2. Spesialisering til undervisning, undervisningsveiledning og ledelse

Innholdet i denne spesialiseringen omfatter følgende:

1. Grunnprinsipper for undervisning, veiledning og ledelse med utgangspunkt i læreplanteori, pedagogisk filosofi, undervisningsteori, fagdidaktikk og veiledningsteori.
2. Planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning, læreplanutvikling og læremiddelutvikling. Modeller, metoder, teknikker, hjelpemidler. Observasjon og diagnostisering.
3. Utviklingsarbeid i tilknytning til undervisning, veiledning og ledelse.

Pensum — Spesialisering til undervisning, undervisningsveiledning og ledelse:

1. *Grunnprinsipper for undervisning, veiledning og ledelse:*

Alvesson, Mats: Organisationsteori och teknokratisk medvetande. — Stockholm: Natur och Kultur, 1983. — 230 s.

Gress, J.R. og D.E. Purpel, red.: Curriculum. An Introduction to the Field. Berkeley 1988. s. 1—89, 199—427 — 315 s.

Gundem, Bjørg B.: Tradisjon — kritikk — syntese. En analyse av hovedtrekk ved samtidig tysk didaktikk — med relatering til aktuelle spørsmål i nordisk sammenheng. — s. 29—139. — Oslo: Universitetet

- i Oslo, 1980. — (Rapport/Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 1980:7.) — 110 s.
- Schwab, Joseph J.: *The Practical: A language for curriculum.* — s. 287—321. *The Practical 2: Arts of eclectic.* — s. 322—362. *The practical 3: Translation into curriculum.* — s. 365—383. I: *Science, Curriculum and Liberal Education: Selected Essays of Joseph J. Schwab.* /Ian Westbury og Neil J. Wilkof (red.). — Chicago: University of Chicago Press, 1978. — 92 s.
- Schwab, Joseph J.: *The Practical 4: Something for curriculum professors to do.* — s. 239—265. I: *Curriculum Inquiry*, årg. 13, nr. 3 (1983). — 26 s.*
- Westbury, Ian: *Curriculum Theory and Curriculum Research in International Perspective.* — University of Illinois at Urbana -ampaign, June 1985. — 24 s.*
2. *Planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning, læreplan-utvikling og læremiddelutvikling:*
- Artke, Axel: *Lederskap.* — s. 49—88. I: *Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation.* /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 39 s.
- Barrow, R.: *Giving Teaching back to Teachers. A critical Introduction to Curriculum Theory.* — Sussex: Wheatsheaf Book, 1984. — s. 145—269. — 125 s.
- Bjørndal, Bjarne: *Et studium i lærebøkens didaktikk.* — Oslo: Universitetet i Oslo, 1982. — (Rapport/Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 1982:1.) — 158 s.
- Goldhammer, Robert: *Clinical Supervision.* /Robert Goldhammer, Robert H. Anderson og Robert J. Krajewski. — New York: Holt, Rinehart & Winston, 1980. 2—3. — 32 s.
- Goodlad, John: *Curriculum Inquiry. The Study of Curriculum Practice.* /John Goodlad m.fl. — New York: McGraw-Hill, 1979, Kap 1—3, 8, 14. — 123 s.*
- Gravem, Finn H.: *Vurdering av læremidler for bruk i undervisningen. Del 1 Begrepsdrøfting.* Pedagogisk forskningsinstitutt, Universitetet i Oslo. — 54 s.
- Graversen, Gert: *Jobudvikling — baggrund og praksis* — s. 254—276. I: *Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation.* /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 22 s.
- Gundem, Bjørg B.: *Forholdet mellom allmenn didaktikk og fagdidaktikk.* — s. 31—48. I: *Fag — skole — samfunn. Innføring i fagdidaktikk.* /Kaare Skagen og Tom Tiller. — Oslo: Aschehoug, 1983. — 17 s.
- Gundem, Bjørg B.: *Vad bestämmer läroplanernas inriktning?* — s. 133—159. I: *Makten över läroplaner. En konferensrapport.* /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 26 s.
- Handal, Gunnar: *På egne vilkår.* /Gunnar Handal og Per Lauvås. — Oslo: Cappelen forlag, 1983. — s. 13—140. — 127 s.
- Harbo, Torstein: *Teoriförälskelse mot anvarigt praktiskt kunande.* — s. 257—273. I: *Makten över läroplaner. En konferensrapport.* /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 16 s.
- Lundgren, Ulf P.: *Makt och kontroll över läroplaner. — Vad bestämmer läroplanernas inriktning?* /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin. — s. 9—26. I: *Makten över läroplaner. En konferensrapport.* /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarut-

*) Artikkelen står i kopisamlingen «Kompendium 3 — Det pedagogiske studiet». Om læreplanpraksis og læreplanteori.

- bildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 17 s.
- Madsen, Benedicte: Arbejdsrollen. — s. 203—219. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 16 s.
- Monsen, Lars: Kunnskapssosiologi og fagdidaktikk. — s. 69—97. I: Fag — skole — samfunn. Innføring i fagdidaktikk. /Kaare Skagen og Tom Tiller (red.). — Oslo: Aschehoug forlag, 1983. — 28 s.
- Monsen, Lars: Lokal läroplansutveckling: Deltagerstyrd läroplansutveckling i grundskolan. — s. 107—131. I: Makten över läroplaner. En konferensrapport. /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 24 s.
- NOU 1986:23. Livslang læring (midlertidig). — 140 s.
- Petersen, Eggert: Trivsel på arbejdspladsen. — s. 133—156. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 23 s.
- Ramian, Knud: Organisationsudvikling. /Knud Ramian og Steffen Stanne. — s. 117—129. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 12 s.
- Richardson, Gunnar: Varför läroplansförändringar? — s. 245—256. I: Makten över läroplaner. En konferensrapport. /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 21 s.
- Sabro, Knud-Erik: Organisationsteori. — s. 23—47. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 24 s.
- Sabro, Knud-Erik: Udvalgelsespsykologi — metode og etik. /Knud Erik Sabro og Nils Haarby Hansen. — s. 278—301. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 23 s.
- Wallin, Erik: Forskning, utvecklingsarbete och pedagogik. — s. 156—171. I: Att värdera utbildning. Del 2. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 15 s.
- Ålvik, Trond: Fagdidaktikkens oppgaver. — s. 14—29. I: Fag — skole — samfunn. Innføring i fagdidaktikk. /Kaare Skagen og Tom Tiller (red.). — Oslo: Aschehoug forlag, 1983. — 16 s.

3. Utviklingsarbeid i tilknytning til

undervisning, veiledning og ledelse:

- Adelman, Clem.: The play house and the sand tray. — s. 77—87. I: Defining the Curriculum Histories & Ethnographies. /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 10 s.
- Arfwedson, Gerhard: School codes and teacher work contexts. — Stockholm: Gleerup, 1985. — 125 s.
- Askeland, Kjell: Etitaph over en død skrivefrøken. — s. 272—284. I: Norsk Pedagogisk Tidsskrift. Data i skolen, årg. nr. 4 (1985). — 12 s.
- Ball, Stephen J.: Imperialism, Social Control and Colonial Curriculum in Africa. — s. 117—147. I: Defining the Curriculum Histories & Ethnographies. /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 30 s.
- Ball, Stephen J.: Introduction: Defining the curriculum: Histories and Ethnographies. /Stephen J. Ball og Ivor Goodson. — s. 1—11. I: Defining the Curriculum Histories & Ethnographies. /Ivor F. Goodson

- & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 11 s.
- Birkemo, Asbjørn: Hvor effektiv er data-støttet undervisning? — s. 263—271. I: Norsk Pedagogisk Tidsskrift. Data i skolen, årg. nr. 4 (1985). — 8 s.
- Cooper, Barry: On explaining change in school subjects. — s. 45—63. I: Defining the Curriculum Histories & Ethnographies. /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 18 s.
- Ekholm, Bodil: Förtursbarn och «vanliga» barn på tolv daghem. /Bodil Ekholm og Anna Hedin. — Lindköping: Universitetet i Lindköping. Pedagogiska institutionen, 1984. — (Rapport/LiU-PEK-R 86). — s. 1—60. — 60 s.
- Goodson, Ivor F.: Subjects for study: Towards a social history of curriculum. — s. 24—44. I: Defining the Curriculum Histories & Ethnographies. /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 22 s.
- Hammersley, Martyn: Making a vice of our virtues: some notes on theory in ethnography and history. — s. 13—24. I: Defining the Curriculum Histories & Ethnographies. /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 11 s.
- Hopkins, David: Alternative Perspectives on School Improvement. /David Hopkins & Marvin Wideen. — London: The Falmer Press 1984. — 200 s.
- Larsen, Rolf P.: «Datamatikk» og pedagogikk. — s. 254—262. I: Norsk Pedagogisk Tidsskrift. Data i skolen, årg. nr. 4 (1985). — 8 s.
- Rørslett, Mai Britt: På solsidene, kvinners kamp for kunnskap, hvor førte den hen? /Mai Britt Rørslett og Suzanne Stiver Lie. — Oslo: Cammermeyer, 1984. Kap. 1—3 og 6. — 70 s.
- Sjøberg, Svein: Noen data om ungdom og data. — s. 246—253. I: Norsk Pedagogisk Tidsskrift. Data i skolen, årg. nr. 4 (1985). — 7 s.
- Tangerud, Hans: EDB og lærerutdanning. Seks kritiske spørsmål. — s. 285—290. I: Norsk Pedagogisk Tidsskrift. Data i skolen, årg. nr. 4 (1985). — 5 s.

C. *Selvvalgt område*

Her velger studenten selv sitt studieinnhold. Det selvvalgte området omfatter et studieinnhold tilsvarende 1000 sider. Dette skal godkjennes av instituttet og ha til formål å støtte opp under studentens siktemål med studiet.

Praksis

I tillegg til hovedoppgave og studium av utvalgte emner inngår ett semesters obligatorisk praksis. Denne praksis kan tas som en integrert del av fjerde avdeling.

Praksis legges opp og gjennomføres i samråd med avdelingens lærere og godkjennes av instituttet. Etter praksisperioden skal studenten legge fram en kort rapport om gjennomføringen av praksis.

Praksisopplegget vil være forskjellig for studenter med ulike spesialiseringsområder.

Hvis studenten kan dokumentere omfattende praksis innenfor de vedtatte praksistyper, kan instituttet etter søknad dispensere fra omfanget.

Praksis for pedagogisk-psykologisk rådgivning

Praksis vil normalt omfatte ca. 8 uker ved et pedagogisk-psykologisk rådgivningskontor og ca. 9 uker fordelt på institusjoner for barn/ungdom med emosjonelle/atferdsmessige problem, for barn/ungdom med språklige problem og for barn/ungdom med generell evneretardasjon.

Det kan bli dels tale om konsentrert praksis, dels om praksis fordelt over et lengre tidsrom.

Praksis for undervisning, veiledning og ledelse

Praksis består av et fast praksisprogram på 12 uker, 4 ukers valgfri praksis og en ukers praksisoppsummering. Det faste praksisopplegget omfatter 4 uker innen undervis-

ning og veiledning i skoleverket, 4 uker innen pedagogisk ledelse og administrasjon og 4 uker innen opplæringsvirksomhet og læremiddelutvikling utenfor skoleverket. All praksis skal godkjennes av instituttet.

Undervisning

Undervisningen på 4. avdeling vil bli gitt både i form av forelesninger, seminar og korte kurs. I tillegg kommer praksis, veiledning, øvinger og ekskursjoner. Dessuten vil deler av studiet kunne knyttes til deltakelse på mindre prosjekter under veiledning, slik at studentene selv kan gjøre erfaringer innen arbeidsområder som studiet har relevans for.

I og med at studieprogresjonen kan variere noe for den enkelte student, vil en for hvert semester søke å tilpasse undervisningstilbudet til den studentgruppe som til enhver tid arbeider på avdelingen. Dette medfører at undervisningen ikke i detalj kan fastlegges på forhånd, men delvis bli justert underveis etter de aktuelle behov. Dette forutsetter at studenter på denne avdelingen tar aktivt del i studiemiljøet og i stor grad er til stede ved instituttet i semestrene, slik at det er mulig med jevn kontakt mellom alle studentene og avdelingens lærere.

Studenter på begge spesialiseringsområdene må ta et obligatorisk kurs i etikk på ca. 2 uketimer i ½ semester. Videre er det for alle studenter obligatorisk deltakelse på fem dagsekskursjoner.

For studenter som tar pedagogisk-psykologisk rådgivning som spesialområde, er et praktisk kurs i testing og observasjon obligatorisk. Kurset omfatter to separate deler, hver på 20 dobbelttimer. Del A kreves gjennomført før praksis ved institusjoner for barn/ungdom med språklige problem. Del B kreves gjennomført før praksis ved institusjoner for barn/ungdom med emosjonelle problem og generell evneretardasjon. Før praksis i PP-tjenesten må begge deler av kurset være gjennomført.

For studenter som tar undervisning, under-

visningsveiledning og ledelse som spesialområde, er fire praksisforberedende kurs på til sammen 4 uketimer i semestret obligatoriske. Disse må være gjennomgått før praksis.

Instituttet vil også kunne definere enkelte andre undervisningstilbud som obligatoriske for studentene (eller for grupper av studenter med samme spesialiseringsområde). Dette vil ikke bli gjort i form av et fast obligatorisk timetall pr. uke, men knyttet til det enkelte undervisningstilbud.

Eksamen

1. *avdeling*: Avlegges utenfor instituttet.
2. *avdeling*: Som grunnfag.
3. *avdeling*:
 - a) Skriftlig eksamen omfatter 2 dager à 8 timers prøve. Det gis 2 essays hver dag, hvor kandidaten begge dager velger en av oppgavene. Alle oppgaver utformes slik at de åpner for integrering av flere emneområder.
 - b) Muntlig prøve som valgfritt tillegg til skriftlig for studentene. Kandidaten velger om han vil gå opp til muntlig prøve senest 24 timer etter at sensuren for skriftlig eksamen er falt.
4. *avdeling*:
 - a) En 4-timers skriftlig prøve i forskningsmetodikk.
 - b) En hovedoppgave. Hovedoppgaven skal inneholde et ekstra sammendrag av avhandlingen på 2—3 sider. Sammendraget skal skrives på et standardisert skjema som fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt. Ett eksemplar av sammendraget skal innleveres særskilt. Dette skal brukes til instituttets informasjon om forskningsvirksomheten ved instituttet.
 - c) En avsluttende eksamen som består av:
 - En skriftlig prøve på 8 timer. Det gis to alternative oppgaver til den skriftlige prøven hvor kandidaten velger den ene.

- En ukesoppgave over godkjent emne.
- En muntlig prøve.

Ved den avsluttende eksamen danner hele studieinnholdet (fellesområdet, spesialiseringsområdet og selvvalgt pensum) utgangspunkt for eksamen.

Før endelig karakter fastsettes må, i tillegg til prøven i forskningsmetodikk, også hovedoppgaven, skriftlig eksamen, ukesoppgaven og muntlig prøve alle være bestått.

Fastsetting av den endelige karakter til 4. avdeling skjer ved at hovedoppgave, skriftlig eksamen, ukesoppgave og muntlig prøve blir vektet i forholdet 3:2:1:1.

Eksamen for 2., 3. og 4. avdeling holdes i slutten av høstsemestret og i slutten av vårsemestret. (Eksamen i forskningsmetode under 2. og 4. avdeling vil kunne bli avholdt tidligere i semestret.)

Melding til eksamen

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha bestått eksamen *philosophicum*.

Før melding til tredje avdelings eksamen må studenten ha bestått andre avdeling og ha ett års pedagogisk praksis.

Før melding til fjerde avdelings eksamen må studenten ha bestått tredje avdeling. Andre eller tredje avdelings eksamen må være bestått med karakteren *laudabilis* eller likeverdig karakter. I de tilfeller hvor eksamen fra eksterne utdanningsinstitusjoner med annet karaktersystem enn ved samfunnsvitenskapelig embetseksamen/pedagogisk embetseksamen godkjennes som 1. og 2. avdeling, vurderes ikke disse eksterne eksamenene i forhold til laudkravet. Etter slik godkjenning for 1. og 2. avdelings vedkommende, må derfor 3. avdelings eksamen ved fakultetet være bestått med *laudabilis* karakter før melding til 4. avdelings eksamen.

Hovedoppgaven skal fremlegges i begynnelsen av det semester studentene akter å avlegge *cand.paed.*-eksamen. Fristene for

innlevering for hovedoppgaven og godkjenning av praksis blir kunngjort i forelesningskatalogen.

Ukes-oppgaven må være levert før kandidaten kan gå opp til skriftlig eksamen.

Semesteremne i skoleutvikling

Semesteremne i skoleutvikling er under revisjon og evaluering. Semesteremnet gjennomføres som en prøveordning også i studieåret 1989/90.

Et orienteringshefte om semesteremnet, samt søknadsskjema fås ved henvendelse til instituttet.

Studieplan

1. Formål

Utviklingen innenfor skoleverket (jfr. bl.a. lokal lærerplanutvikling og desentralisert forsøksvirksomhet) medfører et kvalifiseringsbehov i skoleutvikling blant lærere i grunnskolen og videregående skole.

Semesteremnet skal gi en forståelse av hvordan skoleutvikling inngår i en større utdanningspolitisk sammenheng og et teoretisk grunnlag for praktiske forsøk med skoleutvikling. Studiet skal legge vekt på forholdet mellom *læreplan* og *skoleorganisasjon*.

2. Opptakskrav

Det kreves lærerutdanning (lærerprøve eller utdanning som adjunkt eller lektor) for å bli opptatt på studiet.

3. Undervisning

Semesteremnet gis som et deltidstilbud over 2 semestre. Undervisningen begynner i høstsemestret.

4. Innhold

Studieinnholdet er definert som et fast pensum.

4.1 Pedagogiske grunnbegreper (400 s.)

Dette pensum dekker følgende grunnbegreper som står sentralt innenfor den generelle

delen av studiet: sosialisering, læring, oppdragelse, undervisning og utdanning.

4.2 Skoleutviklingsteori (900 s.)

Pensum er to-delt og dekker både det teoretiske grunnlaget for skoleutvikling og de praktiske sidene ved gjennomføringen av skoleutviklingsprosjekter.

4.2.1 Teoretisk basis for skoleutvikling

Pensum dekker utvalgte emner innenfor utdanningspolitikk og didaktikk med vekt på læreplan, organisasjon og ledelse.

4.2.2 Skoleutvikling som prosess

Pensum dekker sentrale emner av betydning for gjennomføring og ledelse av skoleutviklingsprosjekter, nemlig læreplananalyse, organisasjonsanalyse, planlegging, ledelse, veiledning, evaluering og etterutdanning.

5. Semesteroppgaven

Som en del av studiet skal studentene utarbeide en semesteroppgave på ca. 20 maskinskrevne sider. Temaet for semesteroppgaven skal godkjennes av instituttet.

6. Eksamen

Eksamen består i utarbeidelse av semesteroppgaven og en muntlig prøve i tilknytning til denne oppgaven og det faste pensum.

Den muntlige prøven arrangeres en gang i året, hvert vårsemester. I spesielle tilfeller kan instituttet også arrangere eksamen i høstsemesteret.

Det brukes to-delt karakterskala (godkjent/ikke godkjent). For å få godkjent eksamen må både semesteroppgaven og den muntlige prøven være godkjent.

7. Nærmere opplysninger

Denne studieplan er en rammeplan for semesterement i skoleutvikling.

Kombinert med lærerprøven gir semesterementet innpassning til mellomfagstillegget i pedagogikk/sosialpedagogikk.

Nærmere opplysninger om søknadsfrist, pensum, presiseringer, undervisningsopplegg m.v. fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt.

Undervisning

Undervisningen er ikke obligatorisk. Melding om undervisningstilbudet vil bli gitt i forelesningskatalogen.

Eksamen

Eksamensopplegget er i hovedtrekk beskrevet i studieplanen foran.

UTDANNINGSPROGRESJON FOR PEDAGOGISK EMBETSEKSAMEN

1. avdeling fire semestre	2. avdeling to semestre	3. avdeling to semestre	4. avdeling fem semestre
<p>Eksamen, eventuelt eksamener fra studier ved universitet, høyskole eller lærerskole sammenlagt av 2 års omfang.</p>	<p>Studium som gir innføring i pedagogikkens fagområder.</p> <p>Avsluttes med eksamen.</p>	<p>Fortsatt og utvidet teoretisk studium med vekt på utviklings-teori, læringspsykologi, spesialpedagogikk, undervisnings- og oppdragelsesproblemer, historiske, filosofiske og sosiologiske problemstillinger.</p> <p>Avsluttes med eksamen.</p>	<p>Forskningsmetode.</p> <p>Utarbeiding av hovedoppgave med relasjon til studentens spesialisering</p> <p>Obligatorisk praksis.</p> <p>Teoretiske studier innenfor tre studieområder</p> <ul style="list-style-type: none"> — et fellesområde som består av obligatoriske studieemner — to spesialiseringsområder hvorav studenten må velge det ene (enten pedagogisk-psykologisk rådgiving eller undervisning, undervisningsveiledning og ledelse) — et selvvalgt område. <p>Avsluttes med eksamen.</p>

Andre avdeling, dvs. pedagogikk grunnfag pluss tredje avdeling av pedagogisk embets-eksamen er godkjent som storfag. Se reglement og utfyllende regler for tildeling av graden kandidata/candidatus magisterii bak i boka.

PSYKOLOGI

GRUNNFAG — MELLOMFAG — EMBETSEKSAMEN

Adresse: Psykologisk institutt
 Eilert Sundts hus, 8. etg.
 P.b. 1094 Blindern, 0317 Oslo 3
 Tlf. 02/45 52 33 (45 52 34)

Innledning

Ved Universitetet i Oslo er det tre eksamener i psykologi: grunnfag, mellomfag og embetseksamen.

Grunnfag. Studiet tar sikte på å gi et elementært kjennskap til og en forståelse av den moderne psykologi. Dette omfatter en innføring i psykologisk tenkemåte og et kjennskap til vesentlige forskningsresultater, metodeproblemer og teorier, samt psykologiens historie.

De som vil avlegge embetseksamen i psykologi, må først ha bestått grunnfagseksamen i psykologi med ikke dårligere karakter enn *Laudabilis*. Grunnfagseksamen i psykologi kan kombineres med andre fag med sikte på en *cand.mag.-/cand.polit.-grad* ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Det kan også inngå i en fagkrets som fører fram til *cand.philol.- eller cand.mag.-eksamen* ved Det historisk-filosofiske fakultet. Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet gir denne eksamen vektall 20.

Studiet egner seg videre som støttefag for mastergrads-studerende med en vitenskapelig avhandling som forutsetter et visst kjennskap til psykologisk teori og metoder.

Grunnfagseksamen alene vil derimot ikke kunne kvalifisere for praktisk-psykologisk arbeid eller yrkesutøvelse.

Studietiden er beregnet til 1 år.

Mellomfag. Mellomfag består av grunnfaget og et mellomfagstillegg. Mellomfagstillegget skal normalt ta ett semester for heldtidsstudenter. For deltidsstudenter er det mulig å bruke lengre tid på mellomfagstillegget. Mellomfagstillegget gir mulighet for

fordypning innen utviklingspsykologi eller sosialpsykologi.

Mellomfag i psykologi kan kombineres med andre fag med sikte på en *cand.mag.- eller cand.polit.-grad* ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Mellomfaget kan inngå i en fagkrets som fører frem til den interfakultære *cand.mag.-graden*. Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet gir denne eksamen vektall 30.

Mellomfag i psykologi egner seg for studenter som tar sikte på å undervise i psykologi og kan i kombinasjon med andre fag egne seg godt innen mange områder av arbeidslivet, f.eks. innen organisasjonsarbeid, markedsføring og personaladministrasjon.

Mellomfaget egner seg som videreutdanning/etterutdanning for personer som tidligere har avlagt grunnfagseksamen i psykologi, har yrkeserfaring og som ønsker en mulighet for videre studier i faget.

Kandidater med ikke dårligere karakter enn *Laudabilis* er kvalifiserte til opptak til embetsstudiet i psykologi på lik linje med kandidater med grunnfagseksamen.

Mellomfagseksamen alene kvalifiserer ikke for praktisk-psykologisk arbeid eller yrkesutøvelse.

Embetsstudiet. Det psykologiske embetsstudium gir en grunnutdannelse for profesjonell psykologisk virksomhet som er regulert ved Lov om godkjenning av psykologer m.v. av 1973. Etter denne loven er embetseksamen i psykologi fra norsk universitet grunnlaget for godkjenning av psykologer.

Profesjonell psykologisk virksomhet finner i dag sted innen helse- og sosialsektoren,

skoleverket og arbeids- og attføringssektoren; ofte i samarbeid med andre faggrupper. Dessuten arbeider psykologer ved universiteter, høyskoler, forsknings- og utredningsinstitutter og i offentlig administrasjon.

Det psykologiske embetsstudium som leder fram til graden *cand.psychol.*, er delt i to avdelinger. 1. avdeling gir et grundig kjennskap til vitenskapelig psykologi og en innføring i tilgrensende fag (støttediscipliner). 2. avdeling er mer profesjonsrettet. Denne avdeling gir et nødvendig grunnlag for å påta seg arbeidsoppgaver som psykolog, foruten at den også gir mulighet for fordypelse innen ulike delområder av psykologien.

Studietiden er beregnet til 5½ år.

Grunnfag

Studiet tar sikte på å gi studentene en første innføring i den psykologiske vitenskap.

Undervisning vil bli gitt ved forelesninger og seminarer. Studentene kan ikke gjøre regning med at alle deler av pensum vil bli gjennomgått i undervisningen. Derfor må studentene legge opp sin egen leseplan. Studentene anbefales å følge undervisningen da denne tar sikte på å lette tilegnelsen av pensum ved en utdyping av sentrale problemer innen dette.

Nedenfor er ført opp den litteratur som er å betrakte som pensum. Studentene bør likevel ikke begrense sin lesning til bare dette pensum. Ved supplerende lesning kan de få økt forståelse og utdyping av pensumkunnskapene. Ved eksamen vil oppgavene bli gitt slik at de kan besvares på grunnlag av pensum.

I samråd med faglæreren og med Styrets samtykke kan enkelte pensumbøker byttes ut med andre bøker av tilsvarende omfang og innhold.

Grunnfag kan tjene som støttefag for et hovedfag eller magistergradsstudium. Til denne prøven kan det være hensiktsmessig å supplere pensum med psykologisk littera-

tur som er til særlig nytte for arbeidet med den vitenskapelige oppgaven. Det forutsettes at de studerende rådfører seg med faglærere i psykologi i disse spørsmål.

Pensum

En tar forbehold om endringer. Opplysninger kan fås ved henvendelse i ekspedisjonen, Psykologisk institutt, rom B-841, Eilert Sundts Hus.

Generell psykologi

Atkinson, Atkinson, Smith & Hilgard: *Introduction to Psychology* (9. ed.). N.Y.: Harcourt, Brace & Jovanovich, 1987.

Dette er en grunnbok i studiet. Den gir en introduksjon til de forskjellige forskningsfelter innen psykologien.

Spesielle emner

Bourne, L.E., Dominowski, R.L., Loftus, E.F. & Healy, A.F.: *Cognitive Processes* (2. ed.). Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1986.

Fisher, K.W. & Lazerson, A.: *Human Development. From conception through adolescence*. New York: Freeman, 1984.

Gergen, K.J. & Gergen, M.M.: *Social Psychology* (2. ed.) New York: Springer Verlag, 1986.

Humphreys, G.W. & Riddoch, M.J.: *To See But Not To See. A Case Study of Visual Agnosia*. Lawrence Erlbaum. Ass., Publ. London, Hillsdale, New Jersey, 1987.

Martin, B.: *Abnormal Psychology*. New York: Holt, Rinehart & Winston, 1981.

Psykologiens historie

Schultz, D.: *A History of Modern Psychology* (4. ed) London: Academic Press, 1987.

Boken gir en oversikt over psykologiens historie og legger særlig vekt på en fremstilling av de forskjellige moderne psykologiske skoleretninger.

For spesielt interesserte – ikke pensum

Liste over anbefalt nordisk, psykologisk litteratur vil bli utarbeidet og gjort tilgjengelig på ekspedisjonskontoret, Psykologisk institutt, 8. etg., rom B 841, Eilert Sundts Hus.

Eksamen

Eksamen i psykologi grunnfag består av to skriftlige prøver, hver på 8 timer, og en muntlig prøve. Eksamen holdes hvert semester.

Mellomfag

Mellomfag består av grunnfaget og et mellomfagstillegg. Mellomfagstillegget skal normalt ta et semester for heltidsstudenter. For deltidsstudenter er det mulig å bruke lengre tid på mellomfagstillegget. Tilleggene skal gi mulighet for fordypet kjennskap til et av områdene som inngår i grunnfag, men skal også ta opp temaer av relevans for alle fordypningsområdene slik som metodiske og fagdidaktiske problemstillinger.

Metodedelen skal gi kunnskap om forskningsprosessen og derigjennom en reflektert forståelse av grunnlaget for psykologisk viten.

Den fagdidaktiske delen skal ta opp det som i vid forstand kan kalles formidlingsproblemer, herunder også pedagogiske problemer i tilknytning til undervisning i psykologi og etiske problemer knyttet til bruk av psykologisk kunnskap. Undervisningen skal legge vekt på å avgrense arbeidsmåtene i undervisning mot psykologisk behandling.

For tiden er det mulig å fordype seg innen områdene sosialpsykologi og utviklingspsykologi.

Pensum omfatter omlag 1.500 sider og er inndelt i følgende tre deler:

- A. Fellespensum for alle studenter som tar mellomfag.
- B. Fordypelsespensum i sosialpsykologi eller Fordypelsespensum i utviklingspsykologi.

C. Valgfritt pensum.

Studentene velger i samråd med faglærer denne delen av pensum. Instituttet utarbeider anbefalte litteraturlister innenfor mer avgrensede temaer innenfor sosialpsykologi og utviklingspsykologi.

A. Fellespensum**Metode**

Lewin, M. (1979) *Understanding psychological research*. New York: John Wiley & Sons. 414 s.

Fagdidaktikk

Den fagdidaktiske delen inneholder en faghistorisk oversikt som skal gi studenten kunnskap om og perspektiver på psykologi som basisfag, som praktisk fag og som undervisningsfag i ulike sammenhenger. Spesielt viktig er det å illustrere de valg og forenklinger som foregår fra forsknings-/basisfag til studiefag og videre til skolefag.

Videre inneholder den fagdidaktiske delen en innføring i sentrale teoretiske og praktiske emner og begreper som er nødvendige i arbeidet med å klargjøre studentenes framtidige undervisnings- og formidlerrolle.

Relevante fagplaner som f.eks. fagplan for psykologi valgfag i den videregående skolen, mønsterplan for grunnskolen, forskrifter for barnehage osv., vil bli trukket inn i den mer praktisk orienterte undervisningen der studentene skal trenes opp til å foreta didaktiske og fagetiske overveielser og beslutninger i konkrete formidlingsoppgaver.

Pensum i fagdidaktikk er på ca. 100 sider og består av:

- Handal, G. (1984): Hva er fagdidaktikk? *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, 68, 59–63.
- Bjørndal, B. & Lieberg, S. (1978): *Nye veier i didaktikken*. Oslo: Aschehoug. 7–50 og 73–84.
- Christiansen, B. (1984): Om psykologiprofesjonens røtter. I P.A. Holter, S. Mag-

nussen & S. Sandberg (red.): *Norsk Psykologi i 50 år*. Oslo: NPF. 13—49.

B. Fordypelsespensum.

Studentene velger fordypelsespensum enten i sosialpsykologi eller i utviklingspsykologi. Hvert fordypelsespensum er på ca. 550 sider.

Fordypelsespensum i sosialpsykologi

Argyle, M. & Henderson, M.: *The anatomy of relationship*. London: Penguin, 1985. Kapittel 1, 2, 3, 4 og 5.

Brown, R.: *Social Psychology* (the second edition). New York; The Free Press, 1986. Del II, Del IV (bare kapittel 9), Del V, Del VI.

Fordypelsespensum i utviklingspsykologi

Bronfenbrenner, U. (1979): *The ecology of human development. Experiments by nature and design*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10 og 11.

Damon, W.D.: *Social and personality development*. New York: Norton, 1983.

C. Valgfritt pensum.

For hvert semester er den valgfrie litteraturen organisert rundt temaer. Temalitteraturlister fås ved henvendelse til instituttets ekspedisjonskontor. Studentene velger, i samråd med faglærer, ut pensum slik at B-pensum + C-pensum blir på ca. 1.000 sider.

Undervisning

Melding om undervisning for mellomfagstillegget vil bli gitt i forelesningskatalogen. Det gis undervisning i tilknytning til fellespensum, del A. Undervisning i fordypelsesområdene (B-pensum) blir for tiden koordinert med de åpne forelesningene på de respektive temasemestrene i 1. avdeling av embetsstudiet. Instituttet organiserer også veiledningsgrupper i tilknytning til semester-

oppgaven. Tid og sted for veiledningsgruppene annonseres i forelesningskatalogen.

Semesteroppgave

Studentene skal i løpet av studietiden utarbeide en semesteroppgave på 15—20 maskinskrevne sider (med dobbel linjeavstand). Arbeidet med semesteroppgaven skal ha en sentral og integrerende funksjon i mellomfagstillegget. Studentene anbefales å følge en av veiledningsgruppene i arbeidet med semesteroppgaven. Oppgavens tittel må godkjennes på forhånd. Frist for godkjenning av semesteroppgavetittel hos faglærer kunngjøres i forelesningskatalogen. Hver student må utarbeide en egen semesteroppgave.

Semesteroppgaven inngår i eksamen. Frist for innlevering kunngjøres i forelesningskatalogen. Oppgavene skal leveres inn i fire eksemplarer til Psykologisk institutt, 8. etasje i SV-bygget.

Eksamen

Eksamen består av semesteroppgaven, en skriftlig prøve på 8 timer og en muntlig prøve.

For å melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i psykologi i tidligere semestre eller at kandidaten melder seg opp til grunnfagseksamen samtidig som hun/han melder seg opp i mellomfagstillegget. I siste tilfelle får ikke kandidaten fremstille seg til muntlig prøve i mellomfagstillegget dersom grunnfagseksamen ikke er bestått.

14 dager før den skriftlige prøven skal studentene få utdelt 6—8 oppgaver. Oppgavene fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret ved Psykologisk institutt, 8. etasje i SV-bygget. Minst to av disse oppgavene skal oppgis til skriftlig prøve. Studentene besvarer en av de oppgitte oppgavene.

Eksamen avsluttes med en muntlig prøve i pensum som fungerer som justering og tilbakemelding i forhold til semesteroppgaven og den skriftlige prøven.

Semesteroppgaven teller $\frac{2}{3}$ og den skrift-

lige prøven $\frac{1}{3}$ ved fastsettelse av den skriftlige karakter. Den muntlige prøven kan bare resultere i mindre justeringer av denne karakteren.

Ved beregning av endelig karakter for mellomfagseksamen gis karakteren for grunnfag vektallet 2 og karakteren for mellomfagstillegget vektallet 1.

Eksamen i mellomfagstillegget i psykologi er å betrakte som en helhet. En student som går opp til ny prøve kan imidlertid legge fram en semesteroppgave som har vært benyttet ved tidligere fremstilling til mellomfagseksamen. I slike tilfeller blir oppgaven bedømt på nytt på fritt grunnlag.

Eksamen i mellomfagstillegget holdes minst en gang i året. Fristen for oppmelding til mellomfagstillegget er den samme som for melding til eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet og skjer ved Universitetets ekspedisjonskontor. Oppmelding skal være bilagt med tre eksemplarer av pensumliste i det valgfrie pensum.

Reglement for embetseksamen i psykologi og graden Dr.psychol. ved Universitetet i Oslo

Fastsatt av Kultur- og vitenskapsdepartementet 2. desember 1985 med hjemmel i §§ 3 og 5 i lov av 19. juni 1970 nr. 58 om eksamener og grader ved universiteter og høyskoler og kongelig resolusjon 17. juli 1970 og 29. mars 1985.

§ 1 Tittel og grad

Universitetet i Oslo kan avholde psykologisk embetseksamen som gir rett til tittelen candidata/candidatus psychologiae (cand.-psychol.) og kan tildele graden doctor psychologiae (dr.psychol.) som gir rett til samme tittel.

§ 2 Embetseksamen

Psykologisk embetseksamen består av to avdelinger.

Kollegiet fastsetter etter forslag fra fakultetet hvilke fag det skal avlegges eksamen i,

antall prøver, prøveformen og obligatoriske kurs, oppgaver og praksis. Opplysninger om dette inntas i studieplanen.

Eksamenskravene fastsettes slik at første avdeling normalt skal kunne gjennomføres på fem semestre og andre avdeling på seks semestre.

I andre avdeling skal studenten levere en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave).

§ 3 Oppmeldingskrav til embetseksamen
Før melding til første avdelings eksamen må studenten ha bestått examen philosophicum*) og ha avlagt grunnfagseksamen i psykologi med laudabel karakter.

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha bestått første avdeling og ha levert hovedoppgaven til bedømmelse.

Videre må studenten på tilfredsstillende måte ha gjennomgått de kurs og bestått de prøver som er fastsatt av kollegiet for henholdsvis første og andre avdeling.

Nærmere regler for oppmelding fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 4 Dr.psychol.-graden

Dr.psychol.-graden bygger på avlagt embetseksamen i psykologi eller tilsvarende utdanning og består av:

- a) en godkjent vitenskapelig avhandling og et tilfredsstillende forsvar av avhandlingen i en offentlig disputas, og
- b) en godkjent faglig, metodisk og teoretisk skolering
- c) to prøveforelesninger, en over et selvvalgt og en over et oppgitt emne.

Eksamenskravene fastsettes slik at doktorgradsstudiet skal tilsvare minst $2\frac{1}{2}$ års studiearbeid.

Nærmere regler om avhandling og prøver fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

*) Jfr. reglement for forberedende prøver ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo.

§ 5 Oppmeldingskrav til dr.psychol.-graden

For oppmelding til doktorgradseksamen må søkeren ha bestått embetseksamen i psykologi eller ha en tilsvarende utdanning godkjent av kollegiet som likeverdig.

§ 6 Karakterer

Det brukes følgende alternative karakter-systemer:

- 1) Karakterene:

Laudabilis prae ceteris	1.0—1.5
Laudabilis	1.6—2.5
Haud illaudabilis	2.6—3.2
Non contemnendus	3.3—4.0
- 2) Karakteren:

Godkjent

Den som ikke har oppnådd karakterer som nevnt under punktene 1 eller 2, har ikke bestått.

Hvilket karaktersystem som skal benyttes ved den enkelte eksamen og prøve, fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 7 Karakterfastsettelse til embetsstudiet
I fag med både skriftlig og muntlig prøve gis det etter den skriftlige prøve en foreløpig karakter. Studenter som ikke har bestått skriftlig prøve, kan ikke framstille seg til muntlig prøve. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige karakter for faget.

For hovedoppgaven gis særskilt karakter.

Regler for beregning av avdelingskarakter fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 8 Vitnemål

På vitnemålet for fullført psykologisk embetseksamen oppføres med grad og tallverdi hovedkarakteren, karakteren for hver avdeling og hovedoppgavens tittel og karakter.

Dersom en kandidat er fritatt for eksamen eller prøve etter § 10, føres dette på vitnemålet. Kollegiet kan fastsette hvor stor del av eksamen som må være avlagt ved universitetet for at det skal utferdiges vitnemål for embetseksamen.

På vitnemålet for dr.psychol.-graden skal

tittelen på avhandlingen og titler på prøveforelesningene føres opp sammen med opplysninger om sammensetningen av det individuelle doktorgradsstudiet.

§ 9 Ny prøve

Dersom en student avlegger eksamen flere ganger, gjelder den best oppnådde karakter.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

Hvis en avhandling ikke blir godkjent til doktorgraden, kan en ny avhandling eller en forbedret versjon først leveres til bedømmelse etter seks måneder.

Hvis prøveforelesningene og disputasen blir vurdert som ikke godkjent, kan en ny prøve avlegges først i det påfølgende semester, eller etter et lengre tidsrom dersom fakultetet finner det nødvendig. Det samme gjelder for obligatoriske prøver som inngår i doktorgradsstudiet.

§ 10. Fritak for eksamen eller prøve
Fakultetet kan fritta for eksamen eller prøve

- 1) når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
- 2) på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til kollegiet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 11 Forskrifter

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglementet inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriftene gir hjemmel for det.

Utfyllende regler til reglement for embetseksamen i psykologi og graden dr.psychol. ved Universitetet i Oslo

Fastsatt av Det akademiske kollegium med hjemmel i reglement av 2. desember 1985 om embetseksamen i psykologi og graden dr.psychol.

Dr.psychol.-studiet

§ 1 Studiets formål

Dr.psychol.-studiet skal omfatte et selvstendig forskningsarbeid på et spesialfelt med en vitenskapelig avhandling (doktoravhandling) som resultat og gi videregående faglig metodisk og teoretisk skolering og en skoleing i vitenskapelig fremstilling og dokumentasjon.

Studiet skal være en fordypning i et hovedområde og gi bred teoretisk og metodisk innsikt. Det skal gi kandidaten opplæring til og skolering i selvstendig forskning og sette denne istand til å virke som forsker og å arbeide med oppgaver som stiller spesielle krav til faglig innsikt og kjennskap til fagets metoder.

Doktorgradsstudiet svarer i nivå og omfang til internasjonal standard for en organisert forskerutdanning.

§ 2. Adgang til studiet

A. Opptaksgrunnlag

For å kunne bli tatt opp til dr.psychol.-studiet må søkeren ha oppnådd cand.psychol.-graden eller ha annen utdanning som blir godkjent som likeverdig med dette.

B. Søknader om opptak — opptaksprosedyre

Søknad om opptak skal sendes til fakultetet via Psykologisk institutt. Sammen med søknaden skal følge en plan for studiet utarbeidet i samarbeid med en av instituttets lærere eller en annen godkjent person. Planen skal angi hvorledes den påtenkte avhandling tenkes gjennomført, emneområdet for det på-

tenkte doktorgradsarbeid, veilederpreferanser og hvilke kurs og seminarer studenten ønsker å følge i studiet samt tidsrammen for de forskjellige deler av studiet.

Fakultetet tar den endelige avgjørelse om opptak, godkjenner søkerens plan for studiet og oppnevner veileder/veiledere etter innstilling fra Psykologisk institutt.

Om studenter ønsker annen institutttilknytning for hele eller deler av sitt dr.-psychol.-studium, skal søknaden forelegges studiestyret ved Psykologisk institutt (jfr. § 6) og det fagmiljø søkeren ønsker tilknytning til, til uttalelse før saken tas opp til behandling i fakultetets dr.grad.-utvalg.

C. Andre begrensninger ved adgang til studiet

Adgang til studiet er betinget av at søkerens plan for studiet er faglig tilfredsstillende og at egnet veiledning og andre nødvendige faglige og materielle ressurser er tilgjengelige ved fakultetet eller ved andre forskningsinstitusjoner.

§ 3 Innhold og varighet

I doktorgradsstudiet inntar arbeidet med avhandlingen en sentral plass. Avhandlingen skal være et kritisk og selvstendig vitenskapelig arbeid, og skal dokumentere kandidatens forskerkompetanse. Avhandlingen skal tilfredsstillende de krav til kvalitet som stilles til artikler i internasjonalt anerkjente tidsskrifter, men kan i omfang og grad av fordypelse gå ut over slike.

Avhandlingen kan være et frittstående arbeid eller en videreføring av hovedoppgaven i embetsstudiet. Faglig/vitenskapelig arbeid som tidligere er utført i forbindelse med andre eksamener i embetsstudiet, kan også videreføres i avhandlingen. Flere mindre arbeider kan godkjennes som deler av avhandlingen, når de etter sitt innhold utgjør en helhet. Det skal i tilfelle utarbeides et sammendrag som gjør rede for sammenhengen. Fellesarbeid med andre forskere kan godkjennes, dersom kandidatens bidrag kan dokumenteres klart. I tillegg til forskerkompetanse skal avhandlingen do-

kumentere at studenten mestrer vitenskapelig fremstilling og dokumentasjon. Kravet til dr.psychol.-graden blir fastsatt slik at når den vitenskapelige avhandlingen er en videreføring av en hovedoppgave til cand.-psychol.-graden som er en selvstendig vitenskapelig gransking, skal dr.psychol.-graden normalt ha et omfang som svarer til minst 2½ års arbeid.

I andre tilfelle hvor det ikke er tale om en videreføring av hovedoppgaven, vil studiet normalt ta lengre tid. I alle tilfelle skal dr.psychol.-studiet legges opp slik at det fører frem til samme nivå.

§ 4 Undervisning og veiledning

Arbeidet med doktoravhandlingen skal foregå under individuell veiledning av en av instituttets lærere, en annen person med nødvendig fagkyndighet eller en gruppe av veiledere. Veilederen bør ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse. Normalt bør også studenten ha høve til å få sitt arbeid med doktoravhandlingen drøftet på seminar. Dersom hovedveileder ikke er ansatt ved instituttet, skal studenten også få oppnevnt en veileder ved instituttet.

Undervisningen for øvrig vil ta form av kurs eller seminar som dels er faste deler av studentens godkjente studieopplegg for dr.-psychol.-graden, dels faste tilbud som studenten kan benytte seg av etter behov.

§ 5 Prøveform og karaktersetting

Studenten skal holde jevnlig kontakt med oppnevnt veileder og ta aktivt del i de kurs og seminar som går inn som faste deler i den godkjente planen for hennes/hans dr.-psychol.-studium. Dersom den eller de som leder vedkommende kurs eller seminar godkjenner deltakelsen som tilfredsstillende, er videre prøving ikke nødvendig. I spesielle tilfelle kan en student gjennom Psykologisk institutt søke fakultetet om fritak for deltakelse på slike kurs eller seminar. Slikt fritak er avhengig av at studenten fra tidligere kan dokumentere slik innsikt og/eller ferdighet som vedkommende kurs eller seminar gir, eller er villig til å dokumentere

dette gjennom en særskilt prøve. I tilfelle der antall studenter ikke er stort nok eller ressursene for øvrig ikke tilstrekkelige til å holde regulære kurs eller seminar over fastlagte deler av et doktorgradsstudium, kan studenten vises til et selvstudium under veiledning. Resultatene av et slikt selvstudium må dokumenteres gjennom en særskilt prøve.

Doktorgradsstudiet blir avsluttet med en offentlig forelesning over oppgitt emne med to ukers frist, en offentlig forelesning om selvvalgt emne, og en disputas. Disputasen skal normalt avholdes innen et halvt år etter at avhandlingen er innlevert. Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig minst to/tre uker før disputasen. I særlige tilfelle kan fakultetet dispensere fra disse tidsrammene. Avhandlingen skal sendes til fakultetet i det antall eksemplarer som dr.grads-utvalget fastsetter. Et resymé av avhandlingen skal sendes til Informasjonsavdelingen for offentliggjøring i pressen.

Avhandlingen skal være skrevet på norsk, svensk, dansk eller engelsk eller på et annet språk som godkjennes av fakultetet.

Til å bedømme forelesningene, den innleverte avhandlingen og forsvaret av den, oppnevner fakultetet, etter forslag fra Psykologisk institutt, en komité på minst 3 medlemmer, hvorav minst 1 ikke tilhører Universitetet i Oslo (jfr. Eksamenslovens § 4). Studentens hovedveileder bør være medlem av komitéen. Medlemmene må ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse. Senest seks måneder etter innlevering av arbeidet, skal komitéen gi kandidaten og fakultetet beskjed om hvorvidt avhandlingen er verdig til å forsvares.

Prøveforelesningene skal holdes på norsk, eller på et annet av fakultetet godkjent språk. Til forberedelse for prøveforelesningen over oppgitt emne skal kandidaten ha 14 dager.

Disputasen skal være offentlig og er avhengig av at bedømmelseskomiteen har funnet den innleverte avhandlingen verdig til å forsvares for dr.psychol.-graden. Disputasen foregår som en drøfting av avhandlingen mellom medlemmene av bedømmelses-

komitéen og doktoranden. Dersom andre tilstedeværende ønsker å delta i drøftingen, må det under disputasen gis melding om dette til disputasens leder innen et tidspunkt som denne fastsetter.

Prøvene i dr.psychol.-graden blir vurdert etter godkjent/ikke godkjent.

§ 6 Styringsorganer — prosedyre

På fakultetsnivå oppnevnes et doktorgradsutvalg. Doktorgradsutvalget skal

- trekke opp de faglige retningslinjene for doktorgradsstudiet og foreslå nødvendige endringer i reglement og utfyllende regler,
- ha ansvaret for organiseringen av nødvendige fellestiltak i form av forelesninger, kurs, doktorandseminar o.a.,
- koordinere fagplanarbeidet,
- utarbeide forslag til søknadsskjema,
- utarbeide forslag til retningslinjer ved eksternt veiledning,
- føre tilsyn med det faglige nivå.

Doktorgradsutvalget skal videre, på grunnlag av instituttets forslag

- uttale seg om forslag til studieplan,
- avgjøre på fakultetets vegne søknader om opptak,
- fremme forslag om oppnevning av bedømmelseskomiteer,
- behandle for fakultetets søknader om dispensasjon fra bestemmelser i utfyllende regler og studieplan.

Ved Psykologisk institutt oppnevnes det et studiestyre. Studiestyret behandler/fremmer forslag i alle saker ved instituttet som angår dr.psychol.-studiet overfor instituttet/fakultetet, vedrørende opptak, oppnevning av bedømmelseskomite og forslag til utfyllende studieplan.

Studieplan for embetsstudiet

Opptaksbestemmelser

Opptak til embetsstudiets 1. avdeling krever 1. at man er immatrikulert ved et norsk universitet,

2. at man har bestått examen philosophicum,
3. at man har studierett ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, og
4. at man har bestått grunnfagseksamen i psykologi ved et norsk universitet med karakter 2,5 eller bedre.

Studenter med andre former for eksamen eller kvalifikasjoner som ønsker å begynne på embetsstudiet i psykologi, må søke spesielt om slikt opptak. Hvert semester blir det igangsatt undervisning for et nytt kull studenter i 1. avdeling, 1. semester. Opptak skjer etter søknad som skrives på eget skjema som fås ved henvendelse til Psykologisk institutt. Søknadsfristen for opptak i vårsemesteret er 15. oktober året før, og for opptak i høstsemesteret 15. mai samme år. Dersom det er flere søkere enn det er plass til, skjer utvelgelsen på grunnlag av ansiennitet fra tidspunktet for avlagt grunnfagseksamen. For søkere med annen godkjent utdannelse regnes ansienniteten fra det semester søknaden om å få godkjent denne utdannelsen ble mottatt av Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Dersom det er flere søkere med samme ansiennitet, foretas loddtrekning.

Søknadsfrist for utenlandske studenter er 1. februar hvert år. Alle henvendelser om opptak fra utenlandske statsborgere, unntatt nordiske, skal rettes til Universitetets kontor for utenlandske studenter, postboks 1081 Blindern, 0317 Oslo 3.

Etter siste avlagte eksamen i 1. avdeling kan studenten fortsette i 2. avdeling. Studiets 1. avdeling (med 5 semestre) kan ikke betraktes som et selvstendig psykologisk studium, og gir ingen kompetanse for selvstendig psykologisk arbeid.

1. avdeling er godkjent som et mellomfag i en cand.mag.grad.

1. avdeling

Embetsstudiets 1. avdeling bygger på grunnfag og fører dette videre ved at studentene i denne avdeling skal skaffe seg en solid og

allsidig kunnskap om de forskjellige områder i psykologien og deres vitenskapelige grunnlag.

Gjennom kurs og øvelser vil studentene få et konkret kjennskap til de viktigste teorier og undersøkelsesmetoder. Denne avdeling er sentral i studiet som helhet, idet studentene her skal skaffe seg de teoretiske og metodologiske forutsetninger for den psykologiske tenkemåte som kreves i det etterfølgende yrkesorienterte studium og arbeid. Ut fra samme formål vil studentene i denne avdeling også måtte skaffe seg det nødvendige grunnlag i statistikk og databehandling og i støttedisiplinene fysiologi, sosiologi og psykiatri.

1. avdelings studium er inndelt i fem semestre. Hvert av semestrene er organisert om en hovedstamme av undervisningstiltak der den psykologiske kunnskap, dens metoder og teorier blir behandlet ut fra hvert sitt hovedperspektiv. Sentralt i denne undervisningen står en periode med øvelser — demonstrasjoner — praksis, som sammen med et paralleltgående praksis-seminar vil knytte det mer abstrakt-teoretiske kunnskapsstoffet til konkrete erfarings-situasjoner. En rekke mer frittstående undervisningstilbud vil ta sikte på en nærmere utdyping av spesielle problemstillinger og sentrale perspektiver. Seminarer og gruppeaktiviteter tar sikte på at studentene mest mulig aktivt skal tilegne seg stoffet i lærebøkene.

Semester I — *Kognitiv psykologi* — behandler menneskelig opplevelse, tanke og handling fra et kognitivt perspektiv. Undervisning gis også i forskningsmetode, statistikk og databehandling som hjelpemidler i faglige beslutningsprosesser.

Semester II — *Biologisk psykologi* — har et psykobiologisk perspektiv som tar sikte på en allsidig innføring i det biologiske grunnlaget for individets utvikling og fungering. I dette semester tas støttedisiplinen fysiologi.

Semester III — *Utviklingspsykologi* — tar opp de ulike sider ved individets vekst og forandring gjennom livet i et utviklings-

psykologisk perspektiv. Støttedisiplinen sosiologi vil understreke de kulturelle og sosiale sider ved menneskets utvikling.

Semester IV — *Sosial psykologi* — tar opp det sosialpsykologiske perspektivet på individets tilknytning til samfunnet. Det blir lagt vekt på å vise hvordan moderne sosialpsykologi kan belyse aktuelle problemstillinger og sosiale fenomener.

Semester V — *Personlighetspsykologi og familiedynamikk* — vil sette individet inn i et personlighetspsykologisk perspektiv i familie-, yrkes- og organisasjonsmessig sammenheng. Støttedisiplinen psykiatri vil ta opp sider ved problematisk personlighetsfungering.

Hvert av de fem semestres obligatoriske undervisning avsluttes med én (1) temarapport som vurderes til bestått/ikke bestått. Hvis rapporten blir vurdert til ikke bestått, vil studenten ved faglærers kommentar få høve til å bearbeide rapporten til innlevering for ny vurdering. Rapporten må være godkjent senest 14 dager etter at det nye semester er startet. Et unntak gjelder for det tilfelle hvor studenten går opp til 5. semesters eksamen og avslutter 1. avdeling. Han/hun må da ha fått godkjent temarapporten til ordinær tid i samme semester. Nærmere bestemmelser om kursgodkjenning/kontinuering fastsettes av instituttrådet. Det er dessuten knyttet en prøve til statistikkurset og til hver av de tre støttedisiplinene (se omtale av støttedisiplinene nedenfor). Kursprøven i statistikk må være bestått før oppflytting til 2. semester.

I det avsluttende 5. semester eller før, vil studenten arbeide med en semesteroppgave på 20–25 sider (med dobbel linjeavstand) over et tema som studenten selv velger å fordype seg i og som godkjennes av en eksamenskomité.

Pensum

1. avdelings pensum bygger på grunnfagspensum. I tillegg kommer pensum til støttedisiplinene. Instituttet plikter å sørge for at det alltid foreligger ajourførte pensumlister.

Instituttrådet vedtar hva som til enhver tid er gjeldende pensumliste for 1. avdeling. Det vil med Styrets samtykke være mulig å bytte ut enkelte verker med andre av tilsvarende omfang og vanskelighetsgrad. Alle prinsipielle og større pensumforandringer må legges fram til godkjenning i Instituttet. I den grad det foreligger valgfrihet og alternativer til pensumlisten, vil studentene kunne få råd og veiledning av faglærerne ved utvalget.

Selv om studentene foran hver eksamen kan holde seg til et fastlagt pensum, er det studiemessig intet skarpt skille mellom pensumlitteraturen og annen faglitteratur. For å få tilstrekkelig innsikt i de forskjellige psykologiske problemstillinger er det nødvendig å ha kunnskaper ut over det faste pensum. Det vil være nødvendig å gå til originalverker, konsultere håndbøker og orientere seg i tidsskriftene og å foreta annen utfyllende lesning. Faglærerne vil gi opplysninger og veiledning om slik lesning, som leselister, i forbindelse med undervisningen. Det vil også bli gitt orientering i bruk av bibliotekets tjenester for litteratursøking.

Pensumlister

Pensumlister fås ved henvendelse til eksedisjonskontoret ved Psykologisk institutt, 8. etasje i SV-bygget.

Undervisning

Selv om den kunnskapsmengde som kreves til eksamen i all hovedsak finnes i pensum, kan en student ikke tilegne seg en allsidig psykologisk skoleing og tenkemåte bare ved å lese lærebøkene.

Undervisningen er derfor lagt opp med sikte på å integrere teori, metode og praktisk erfaring. De ulike undervisningstilbud er søkt samarbeidet til et hele, slik at pensumstoffet kan belyses fra flest mulige vinkler samtidig. Studentene anbefales derfor å legge opp sin lesning slik at den kan kombineres med den undervisning som gis til enhver tid. Kursplanene vil gi en detaljert oversikt over hvordan undervisningen i

semestertemaene er strukturert. Disse er ment å oppmuntre til aktiv lesning om temaene i flere kilder samtidig, idet disse stiller temaene i forhold til hverandre på noe forskjellig vis og ut fra ulike synsvinkler. En aktiv holdning til lærebokstoffet og en allsidig vurdering letter tilegnelsen og gir det beste grunnlag for en selvstendig kritisk vurdering av ulike tilnærminger.

Selv om hvert semester har sitt hovedperspektiv, vil det bli lagt vekt på at 1. avdeling utgjør et enhetlig studium, og en rekke undervisningstilbud vil nettopp ta opp og understreke dette helhetsperspektivet.

Forelesningene vil som regel gi en oversikt og diskusjon av generelle eller spesielle emner innen teoretisk psykologi. Ofte vil de ha med stoff og synspunkter som er så nye at de ennå ikke er kommet med i lærebøkene. Særlig når studentene på egen hånd har søkt å sette seg mer detaljert inn i ulike emner, vil forelesningene kunne sette problemene i sammenheng og stake ut hovedlinjene i de forskjellige stoffområder.

Seminarene gir mulighet for større aktivitet fra studentenes side og forutsetter intimer samarbeid mellom faglærere og studenter. Individuelle arbeidsoppgaver, gruppearbeider, oppgaveskriving o.l. kan organiseres og kombineres. Studentene kan dermed få øvelse i disponering av stoff, kombinasjon av forskjellige emneområder, saklig kritikk og alminnelig diskusjon av emner og problemer.

Kurser kan være av ulike slag. I semestrene I—V er undervisningen i anvendte metoder, praksisseminarene og praksisøvelsene obligatoriske.

I kursene søker en å demonstrere det empiriske grunnlaget for de teoretiske og metodologiske prinsippene. Kursene tar sikte på å gi den nødvendige trening og grunnlag for kritisk bruk av metodene. En kombinasjon av kurser og øvelser gir den beste muligheten for å utdype hvordan konkrete observasjoner og erfaringer kan settes i forhold til ulike teoretiske tilnærminger. Det vil også gjøre studentene fortrolige med hvordan teoretiske perspektiver, syste-

matiske observasjoner og praktisk utøving gjensidig utdyper og beriker det psykologiske kunnskapsstoffet.

De ulike former for undervisningstilbud er ment å hjelpe studentene til å utdype lærebokstoffet og aktivere dets praktiske relevans. Det vil i kurser og seminarer bli lagt vekt på selvstendighet, og i tema-rapporten vil det bli lagt vekt på forståelsen av teoretiske perspektiver og beherskelse av metoder, samt på disponering, språk og fremstillingsmåte forøvrig.

Støttedisipliner

Det er knyttet en kursprøve til hver av støttedisiplinene fysiologi, sosiologi og psykiatri. Prøven vurderes til bestått/ikke bestått. Studenter som ikke følger kurset innen en støttedisiplin, vil få oppgitt et noe mer omfattende pensum enn hva som kreves på kurset. I et slikt tilfelle må studenten gå opp til en spesiell 6-timers prøve i dette fag (se omtale av eksamen for 1. avdeling nedenfor).

Studentene anbefales å følge kursene i støttedisiplinene.

Biologiske støttedisipliner

Det kreves elementær kjennskap til generell biologi og fysiologi, human genetik, sanse- og muskelfysiologi samt synapsefysiologi. Det kreves mer inngående kjennskap til sentralnervesystemets anatomi og fysiologi.

I hvert semester vil det bli arrangert et kurs med demonstrasjoner og eventuelle øvelser av ca. 100 timers varighet. Lærebøker og tilleggs litteratur vil bli oppgitt på kurset. Det vil bli gitt ut en liten stensil i tillegg med oversikter over de nevropsykologiske data kurset blir supplert med. Kurset avsluttes med en kursprøve. Ved eventuell stryk vil det bli arrangert ny kursprøve i begynnelsen av påfølgende semester.

Sosiologi

Det kreves elementær kjennskap til den allminnelige sosiologi. Disiplinen har et omfang som svarer til ca. ¼ av sosiologi grunnfag.

I hvert semester vil det bli arrangert et kurs med innføringsforelesninger og seminarer, i alt 6 timer pr. uke i gjennomsnitt. Pensum og tilleggs litteratur vil bli oppgitt på kurset. Kurset avsluttes med en prøve. Studentene kan velge mellom en 6-timers skriftlig prøve eller en særoppgave om et selvvalgt sosiologisk emne. Oppgavens omfang kan variere noe. Antydningvis kan det anslås til ca. 10–15 A4-sider. Det er tillatt for grupper av studenter å levere større oppgaver i samarbeid.

Fristen for oppmelding til kursprøve og særoppgave er den samme som for melding til eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Fristen for innlevering av sær-oppgave er den samme som dagen for den skriftlige prøven, som det opplyses om ved oppslag.

Psykiatri

Kurset tar sikte på å gi studentene en elementær innføring i psykiatrisk teori og praksis. Hensikten med dette er delvis å gjøre studentene kjent med fagbakgrunnen til en av de grupper de som senere psykologer ofte vil samarbeide med. Delvis er også formålet med kurset å bidra til at studentenes psykopatologikunnskaper i noen grad kan få en praktisk-klinisk forankring.

Undervisningen vil gjøre utstrakt bruk av sykehistorier til illustrasjon av psykopatologiske forhold.

Pensum vil bli oppgitt av kurslederne.

Kurset er på 12 dobbelttimer, gjentas hvert semester og holdes ved Gaustad sykehus.

Eksamen

Eksamen for alle fem deler av 1. avdeling holdes hvert semester. Fristen for oppmelding til de forskjellige eksamener blir kunngjort i Forelesningskatalogen. Den er den samme som for melding til eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Disse frister gjelder også for oppmelding til prøvene i støttedisiplinene. Oppmelding til 1. avdelingseksamener skal være bilagt med gjeldende pensumliste i tre eksemplarer (eller pensumliste med endringer som er

godkjent av styret). I tillegg skal det leveres bekreftelse på at samtlige avlagte kursprøver i støttedisiplinene, obligatoriske kurs, øvelser og temarapporter er godkjent. De kan ikke avkreves bekreftelse for bestått psykiatri støttedisiplin og temarapport for 5. semester.

Den avsluttende eksamen for 1. avdeling består av en semesteroppgave på 20–25 sider over et tema som studenten selv velger å fordype seg i og som godkjennes av en eksamenskomité. Oppgaven må være levert inn senest tre uker før siste skriftlige eksamen. Videre vil hver eksamen bestå av en skriftlig prøve på 6 timer. Nytt eksamensreglement for 1. avdeling er under utarbeidelse. Karakterene fra 1. avdeling og 2. avdeling (som teller likt) vil til sammen utgjøre hovedkarakteren til den avsluttende embetseksamen i psykologi. Til eksamen skal kandidaten kunne dokumentere allsidig og godt kjennskap til og selvstendig, kritisk forståelse av historikk med generell psykologi, metodelære og metodeproblematikk. Det forventes at kandidaten behersker de sentrale teorier, metoder og forskningsresultater i de viktigste av psykologiens enkeltområder, slik som sosial-, kognitiv, biologisk, utviklings- og personlighetspsykologi.

Videre hører til 1. avdelingseksamen en 6-timers skriftlig prøve i hver av støttedisiplinene. Hvis en student i en støttedisiplin har gjennomgått og bestått kursprøven, kan hun/han ved eksamen fritas for den spesielle 6-timersprøven i dette fag. Denne prøven blir vurdert til bestått/ikke bestått. Studenten kan også fritas for denne prøven dersom hun/han har dokumentert tilsvarende kunnskaper i faget gjennom annen prøve. Opplysninger om hvilke prøver som ordinært gir grunnlag for fritak, fås på ekspedisjonen ved Psykologisk institutt. Om dispensasjon, se reglement for embetseksamen i psykologi.

Fristen for oppmelding til kursprøve og 6-timersprøve er den samme som for melding til eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Godkjent 1. avdelingseksamen forutsetter:

- a) Bekreftelse på at samtlige temarapporter, obligatoriske kurser og øvelser er godkjent.
- b) Bekreftelse på at prøvene i støttedisiplinene er bestått.
- c) Bestått alle fem eksamener til 1. avdeling.

Studenten kan ikke begynne på noen del av 2. avdelingsstudiet før avsluttende eksamen i 1. avdeling er godkjent.

2. avdeling

Denne avdeling er sterkere yrkesorientert enn 1. avdeling og har som målsetning fordypende studier i anvendt og teoretisk psykologi. Studentene skal i denne del av studiet gjøres kjent med de viktigste av fagets teorier og metoder i en bredde og et omfang som gir dem generell kyndighet i fagpsykologisk arbeid på ulike yrkesområder.

Ifølge Psykologloven danner norsk embetseksamen i psykologi grunnlaget for godkjenning som psykolog, og dermed for psykologisk virksomhet på ulike yrkesområder. Faget er imidlertid for omfattende, både teoretisk og praktisk til at den enkelte kan forventes å arbeide like kompetent med alle faglige problemer. For å sikre at de ulike områder av anvendt psykologi skal kunne bli tilført den kompetanse faget gir grunnlag for, gis i 2. avdeling også undervisning med sikte på fordypelse.

Det profesjonsrettede formålet med 2. avdeling sikres først og fremst gjennom at praksis søkes integrert i den løpende undervisning, og i demonstrasjoner og øvelser.

Generelt vil undervisningen i 2. avdeling legges vekt på:

- at studentene får en realistisk oppfatning av de ulike typer praktisk-psykologiske oppgaver psykologer arbeider med og hvilke deler av psykologi som er relevant for de ulike områder.
- at studentene lærer å kjenne det forsk-

ningsmessige grunnlag for sin praktiske virksomhet.

- at studentene lærer å se behovet for å drive en praksis som kan utnyttes forskningsmessig både når det gjelder å reise nye problemer for grunnforskningen og å muliggjøre systematisk evaluering av egen praktisk virksomhet.

Undervisningen vil, der det er hensiktsmessig, bli lagt til instituttets eksterne praksis-institusjoner.

2. avdeling vil normalt gjennomføres på 3 år når praksistiden regnes med.

Organisering av embetsstudiets

2. avdeling

2. avdeling stiller krav til studentene på de følgende fire felter: teoretiske kunnskaper, metodisk skoloring, profesjonsrettet praksis og vitenskapelig arbeid. 2. avdeling består av følgende undervisningselementer:

- Felleskurs med praksis
- Hovedpraksis med hovedpraksis-seminar
- Påbyggingskurs
- Forsknings- og hovedoppgaveseminar
- Studie- og hovedoppgaveveiledning.

Dessuten omfatter 2. avdelingsplanen bestemmelser om:

- Hovedoppgave
- Pensum
- Eksamen.

Felleskurs med praksis

Felleskurset innleder 2. avdelingsstudiet.

Kravet til faglig bredde søkes bl.a. ivarett ved at den generelle og teoretisk/metodiske skoloring i 1. avdeling blir videreført i et kurs i psykologiske arbeidsmetoder som er obligatorisk for samtlige studenter i 2. avdeling. Kurset tar sikte på å gjøre studentene kjent med noen vanlige problemer og arbeidsoppgaver som er aktuelle i psykologisk praksis. I denne sammenheng vil profesjonelle fremgangsmåter for undersøkelse og intervensjon bli drøftet i forhold til de problemer/utfordringer en psykolog møter i sin praksis. Undervisningen forutsettes

lagt opp på en slik måte at studentene sikres trening i valg og prioritering av arbeidsmetoder i relasjon til arbeidsoppgaver. Det anses således ikke tilstrekkelig at studentene oppnår en viss fortrolighet med de enkelte arbeidsmetoder.

Felleskurset vil særlig ta opp problemer og arbeidsoppgaver som møter psykologen innen sentrale yrkesområder som helse-sektoren, skolesektoren og arbeids- og utføringssektoren. Felleskurset skal ta opp muligheter for evaluering av egen virksomhet som psykolog; dessuten skal felleskurset gi undervisning i relevant lovverk og fagetiske retningslinjer.

Som ledd i felleskurset i fagpsykologisk arbeid, skal studentene ha praksis i ekstern institusjon som driver slikt arbeid, f.eks. innen helse-, skole- eller arbeidspsykologi-/utføringssektoren.

I felleskurspraksis skal studentene arbeide som psykologs medhjelper. For videre utdyping av formålet med felleskurspraksis, se Hovedpraksis.

Felleskurs med praksis må være godkjent før studentene påbegynner hovedpraksis.

Hovedpraksis med hovedpraksis-seminar

Det kreves at studentene også gjennomfører en mer omfattende praksis — hovedpraksis — i ekstern institusjon. Denne hovedpraksis strekker seg normalt over 6 mnd. med ca. 28 timer pr. uke. Ordinært vil hovedpraksis gjennomføres i semesteret etter grunnkurset.

Hovedpraksis vil gi studentene erfaring med psykologiske problemer, arbeidsmetoder som benyttes og de praktiske, teoretiske og metodiske forutsetninger for disse. Samtidig skal studentene skaffe seg kjennskap til institusjonen og til samarbeidsformer med personale med annen fagutdanning. Gjennom arbeid med de konkret foreliggende menneskelige problemer bør studentene også få en klarere forståelse av styrken og begrensningen i den teoretiske psykologi i forbindelse med psykologisk yrkesutøvelse og de etiske problemer som oppstår i denne

sammenheng. Studentenes erfaring fra praksisperioden forutsettes trukket inn og bearbeidet i enkelte undervisningstiltak. Ved praksisinstitusjonen vil studentene få spesiell veiledning av en psykolog som er ansatt ved institusjonen og som er knyttet til psykologistudiet for å gi supervisjon og ha tilsyn med denne del av studiet (praksislærer). Studenten vil være å betrakte som psykologs medhjelper i praksistiden.

I hovedpraksis kan studentene bruke noe av tiden til innsamling av materiale til hovedoppgaven. Det viser her til reglement for hovedpraksis.

Det kreves at studentene følger et obligatorisk praksisseminar parallelt med hovedpraksis. I praksisseminaret legges spesiell vekt på drøfting av profesjonalisering, psykologrollen og forholdet til andre samarbeidende yrkesgrupper.

Påbyggingskurs

Påbyggingskursene er innsiktet på faglig fordypelse og konsentrasjon. De skal utdype ulike fagområder med sikte på styrking av kompetansen i forhold til sentrale arbeidsoppgaver i samfunnet. For å nå en tilstrekkelig fordypelse i temaer relevant for et bestemt yrkesområde, må hver student skaffe seg et visst antall kurspoeng. Et (1) kurspoeng skal normalt tilsvare 1 times katalogført undervisning pr. uke i et semester.

Instituttrådet bestemmer hvor mange kurspoeng de ulike undervisningstilbud gir og hvilke yrkesområder de er relevante for. Instituttrådet fastlegger til enhver tid hvor mange kurspoeng som kreves for å fremstille seg til eksamen.

Når det gjelder de øvrige kurspoeng som trengs (ut over minimum for det valgte yrkesområde), står studentene fritt med hensyn til hvilke påbyggingskurs de vil velge. (Under bestemte vilkår kan forskningskurs erstatte påbyggingskurs — se nedenfor.)

Adgang til påbyggingskurs ut over det obligatoriske minimum vil være avhengig av kurskapasitet.

Når det gjelder valg av påbyggingskurs, anbefales studentene å benytte seg av instituttets tilbud om studieveiledning i lærernes samtaletider.

Forsknings- og hovedoppgaveseminar

Hvert semester skal det arrangeres forskningsseminarer knyttet til pågående forskning ved instituttet eller til diskusjon av internasjonale forskningstradisjoner.

Forskningsseminarene kan være poenggivende eller ikke-poenggivende avhengig av den arbeidsinnsats studentene gjør i forbindelse med undervisningen. Kurspoeng for forskningskurs kan i bestemte tilfeller erstatte deler av de kurspoeng studentene må ha fra påbyggingskurs innen et yrkesområde. Dette gjelder når forskningsseminaret vurderes som særlig relevant for arbeid innen dette området.

For å lette studentens arbeid med hovedoppgaven vil det også bli arrangert egne hovedoppgaveseminarer.

Hovedoppgave

Senest det semestret studentene melder seg til 2. avdelingseksamen, skal de levere inn et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave). I tillegg til påbyggingskurs og forskningsseminarer skal hovedoppgaven sikre den nødvendige konsentrasjon og fordypelse i spesielle områder. Arbeidet skal ordinært være innsamling og/eller analyse av et empirisk materiale, men kan også være av teoretisk art.

Arbeidet skal vise at studenten behersker vitenskapelig fremgangsmåte, såvel som de spesielle problemstillinger og metoder som knytter seg til et valgt emne.

Studenten skal under sitt arbeid med hovedoppgaven ha oppnevnt en fast veileder.

Det er utarbeidet egne retningslinjer for datainnsamling i eksterne institusjoner og for utforming av hovedoppgaven.

Pensum

Pensum til 2. avdeling består av pensane knyttet til felleskurset og til de påbyggings-

kursene som den enkelte student har valgt. Kursplanene inneholder de til enhver tid gjeldende litteraturlister vedtatt av rådet ved Psykologisk institutt.

I den grad det foreligger valgfrihet og alternativer for sammensetning av pensumlisten, vil studentene kunne få råd og veiledning av faglærerne ved utvalget. Foruten kurslitteraturen vil det også være nødvendig å lese tilleggslitteratur i forbindelse med hovedoppgaven.

Den undervisning som blir gitt i pedagogikk, sosiologi, antropologi og andre fag som grenser til psykologi, kan studentene også ha stort utbytte av. Likevel blir studentene henvist til atskillig lesning på egen hånd. Det henvises til egne lister over anbefalt litteratur for videregående lesning.

Eksamen

Avsluttende eksamen i 2. avdeling holdes hvert semester. Eksamen består enten av to 8 timers skriftlige prøver eller en oppgitt 14 dagers oppgave på grunnlag av pensum knyttet til felleskurset, og en selvvalgt 14 dagers oppgave som ordinært er knyttet til påbygningskursene; samt en muntlig prøve.

Ved de skriftlige prøver skal kandidaten dokumentere sine kunnskaper i og sin forståelse av anvendt psykologi i sin alminnelighet. Det vil bli lagt særlig vekt på evnen til kritisk vurdering og evnen til å se muligheter og begrensninger i anvendelse av ulike teorier og metoder og forskningsresultater.

Til muntlig eksamen vil det bli eksaminert i pensum fra felleskurs og påbygningskurs, og poenggivende forskningskurs. Eksaminasjon kan også ta utgangspunkt i 14 dagers oppgaven.

For bestått skriftlig eksamen til 2. avdeling gis det en foreløpig karakter fra 1,0—4,0 med en desimals nøyaktighet. Denne meddeles kandidaten, som ikke kan fremstille seg til muntlig prøve før den skriftlige er bestått. Etter den muntlige prøven fastsettes den endelige karakter, også med en desimals nøyaktighet. Kandidater som får dårligere karakter enn 4,0, har ikke bestått eksamen.

Ved beregning av tallkarakterer til 2. avdelingseksamen teller 8 timers- og 14 dagers eksamen likt.

Hovedoppgaven teller ikke med ved fastsettelsen av karakteren ved 2. avdeling, men gis egen karakter med grad og tallverdi. Hvis en kandidat til 2. avdelingseksamen har bestått de skriftlige og muntlige prøver, men ikke fått godkjent den selvvalgte vitenskapelige undersøkelse (hovedoppgaven), kan vitnemål ikke utstedes før godkjent hovedoppgave foreligger. Har en kandidat fått godkjent hovedoppgaven, men ikke bestått de øvrige prøver, gjelder det at han/hun må fremstille seg til de skriftlige og muntlige prøver på ny.

Det er ikke adgang til å fremstille seg til noen del av embetseksamen i psykologi mer enn 3 ganger. Den best oppnådde karakter blir gjeldende. (Om dispensasjon, se reglementet § 9.)

Karakterene etter 1. avdeling og etter 2. avdeling (som teller likt) vil til sammen utgjøre hovedkarakteren til den avsluttende embetseksamen i psykologi. På eksamensvitnemålet angis karakteren fra 1. avdeling og 2. avdeling med grad og tallverdi med en desimal. Dessuten angis en hovedkarakter med grad og tallverdi. Hovedoppgavens tittel og karakter med grad og tallverdi med en desimal angis særskilt på eksamensvitnemålet.

Adgang til embetsstudiet for søkere fra andre læresteder

Studenter som etter søknad får ekvivalent utdanning og eksamener fra andre utdannelsesinstitusjoner med deler av embetsstudiet i psykologi, kan etter vurdering i hvert enkelt tilfelle opptas i den utstrekning plasser er blitt ledige ved at ordinære studenter slutter før de har fullført embetsstudiet (Kollegievedtak av 8.9. 1972). Administrasjonsordningen for rangering av søkerne kan fås ved henvendelse til instituttet.

SOSIALANTROPOLOGI

GRUNNFAG — MELLOMFAG — HOVEDFAG

Adresse: Institutt for sosialantropologi
6. etg. Eil. Sundts Hus
P.b. 1091 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. (02) 45 65 26

Innledning

Sosialantropologien beskjeftiger seg med det sammenliknende studium av kultur og samfunn. Faget betegnes også som «social anthropology» i England, som «cultural anthropology» i USA, «anthropologie sociale» i Frankrike, og som «Völkerkunde» og «Ethnologie» i tysktalende land. En kunne også kalle faget sammenliknende sosiologi som flere fremtredende forskere har foreslått. Når en sammenlikner sosialantropologi og sosiologi, er det slående hvor like disse fagene er når det gjelder forutsetninger i grunnleggende teori, men hvor forskjellige de er i mye av hva forskere i de to tradisjoner faktisk gjør. Det kan være mange årsaker til dette, og noen gir en god anledning til å understreke sosialantropologiens særtrekk.

Sosialantropologiens viktigste metode for innsamling av primærmateriale er kalt feltarbeid, og hovedvekten ligger på såkalt deltakende observasjon. Denne metode har vist seg nyttig i forståelsen av sammenhengen mellom forskjellige aspekter ved samfunn og forståelse av hvilke ideer og verdier samfunnsmedlemmer handler ut fra. Metoden har sine begrensninger i og med at den intense deltakende observasjon ikke lar seg praktisere i alle situasjoner. Sosialantropologer vil i slike situasjoner gjøre bruk av andre metoder som er mer vanlig i sosiologien (intervjuer, statistiske metoder etc.), men vil likevel insistere på at man bare ved deltakende observasjon får data som gir mulighet til å registrere den totale sammen-

heng som sosial handling finner sted i og dermed til å forklare de forutsetninger som folk har for å handle som de gjør.

De sentrale problemstillinger i sosialantropologien er rettet mot analysen av kulturer og samfunn slik de fungerer som totale systemer og å forstå grunnlaget for vedlikehold og endring av kulturelle og sosiale former. En er også ute etter å kartlegge variasjon i samfunnsformer og å bruke denne formvariasjon analytisk til å finne frem til regelmessigheter i oppbygning av samfunn i sin alminnelighet. Ved å se på kulturer og samfunn som totale systemer har sosialantropologene kunnet påvise en rekke interessante sammenhenger mellom forskjellige aspekter av kultur og samfunn innen et område, og disse sammenhengene er blitt presentert i monografier — sosialantropologiens sentrale fremstillingsform.

Tradisjonelt har sosialantropologer vært opptatt av studiet av ikke-europeiske kulturer eller såkalte primitive samfunn («primitiv» viser til et teknologisk og ikke nødvendigvis et kulturelt nivå). I den senere tid har sosialantropologer også drevet forskning i «europeiske» samfunn og også blitt mer opptatt av «europeiske» samfunn for så vidt som disse mer og mer påvirker ikke-europeiske samfunn. Sosialantropologien har derfor også fått en viktig oppgave som formidler av kunnskap mellom kulturer og i utviklingsproblematikk.

Nye studenter bes kontakte Institutt for sosialantropologi hvor det foretas registrering av alle nye studenter.

Grunnfag

Grunnfagkurset strekker seg over to semestre. Fra og med vårsemesteret 1989 blir nye studenter tatt opp hvert vårsemester, og grunnfagseksamen avholdes én gang i året, hver høst. For studenter som stryker til eksamen blir det arrangert ekstraordinær eksamen i vårsemesteret.

Grunnfagkurset tar sikte på å gi studentene

- a) en elementær trening i samfunnsvitenskapelig teori og metode slik disse er utviklet gjennom sosialantropologien.
- b) kunnskap om de viktigste regionale variasjoner i kultur og samfunnsformer.

Pensumlisten er forsøkt lagt opp slik at den samme litteratur skal kunne dekke begge siktemål.

Pensumavsnittene skal ikke oppfattes som lukkede tematiske «båser», men mer som ulike problemorienteringer i studiet av sosialt liv. Mange av artiklene kunne ha forsvart plass under flere avsnitt, og i mange tilfeller vil en finne at tema som er behandlet under ett pensumavsnitt, også er behandlet i andre avsnitt.

I nedenstående pensumoversikt er artiklene under hvert avsnitt ordnet alfabetisk og med fullstendig referanse over trykkested og år.

I siste del av pensumlista finnes en oppgave over bøker som studentene må kjøpe. Disse er merket med * i pensumlisten. En utskifting av monografier kan bli aktuelt. Studentene må være forberedt på at også andre endringer i pensum kan bli nødvendige.

1. Innføring

Innføringen gis som et intensivt kurs over to uker. Inkludert i dette kurset er et seminar over tre fulle dager, som vanligvis arrangeres på OSI-hytta i Nordmarka.

I innføringen søker en å gi innblikk i grunntrekkene i sosialantropologi. En vil bli kjent med et eller flere norske forskningsprosjekter og bli orientert i variasjonen i norske sosialantropologers virksomhet.

Forhåndsorientering gjennom lesing av grunnboken før grunnfagkurset er en fordel.

*Keesing, R.M.: *Cultural Anthropology: A Contemporary Perspective*. Holt, Rinehart & Winston, New York & London 1981.

2. Hva er sosialantropologi

Dette avsnittet vil være en videreføring og utdyping av de grunnleggende perspektiver i sosialantropologi, og en blir kjent med den formidlingsproblematikk som knytter seg til anvendelsen av faget.

2.1 Generelt

Ardener, Edwin: «Belief and the Problem of Women» i Shirley Ardener (red.): *Perceiving Women*. J.M. Dent & Sons Ltd. London 1975.

Barth, Fredrik: «Et samfunn må forstås ut fra egne forutsetninger» i *Forskningsnytt* nr. 4, 1972.

Goffman, E.: «Introduction» og *Kap. 1* i *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York 1959 og senere utgave.

Haugen, Inger: «Om forvaltning av utilgjengelighet» i *Tidsskrift for samfunnsforskning*, nr. 5–6, 1978.

Howell, Signe: «Why are Anthropologists Interested in Death?» i *Shadow: The Newsletter of the Traditional Cosmology Society*, vol. 3, nr. 2, desember 1986.

Miner, Horace: «Body Ritual among the Nacirema» i T. Polhemus (red.): *The Body Reader. Social Aspects of the Human Body*. Pantheon Books, New York 1978. Artikkelen finnes også i *American Anthropologist*, vol. 58, 1956.

Sharp, Lauriston, H.: «Steel Axes for Stone Age Australians» i E. LeClair og K. Schneider (red.): *Economic Anthropology. Readings in Theory and Analysis*. Holt, Rinehart and Winston, Inc. New York 1968.

Sørum, A.: «Seksualitet og Kosmologi på Ny-Guinea» i: *Antropolognytt* nr. 2, 1984.

2.2 Fagdidaktikk

2.2.1 Faghistorie og teoriutvikling

- Barth, Fredrik: «Betydningen av transaksjoner som analytiske begrep». J.L. Høst og C. Wadel (red.): *Fiske og lokalsamfunn*. Universitetsforlaget Tromsø 1980.
- Bloch, Maurice: «Marx and Engels on Anthropology» i Bloch (red.): *Marxism and Anthropology*. Clarendon Press, Oxford 1983.
- Durkheim, Emile: «Introduction» i *The Elementary Forms of the Religious Life*. 4. utg. George Allen & Unwin Ltd., London 1957.
- Fivesdal, Egil: «Om Max Webers sosiologi» i Max Weber: *Makt og byråkrati*. Oversatt av D. Østerberg. Utvalg og innledning av E. Fivesdal. Gyldendal Norsk Forlag, Oslo 1971.
- Geertz, Clifford: «Ritual and Social Change: A Javanese Example» i *The Interpretation of Cultures*. Basic Books, Inc. New York 1973.
- Klausen, A.M.*: *Antropologiens Historie*. Gyldendal, Oslo 1984. (Ikke kap. 7.)
- Weber, Max: «The Religious Affiliation and Social Stratification» i *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. Unwin, University Books, London 1967.
- ### 2.2.2 Formidling og faglig selvrefleksjon
- Bohannan, Laura: «Shakespeare in the Bush» i *Natural History*, vol. 75. August-September 1966.
- Klausen, A.M.: «Sosialantropologi som skolefag» i *SkoleForum*, nr. 21, 1981.
- Larsen, Tord: «Er alle stygge andunger egentlig svaner?» i *Antropolognytt*, nr. 2, 1979. Artikkelen finnes også i Antropress, nr. 2, 1979.
- Lien, Inger-Lise: «Et mislykket møte med en «vellykket» omsorgsperson i Sosialkontorets plass i innvandreneres problemløsningsrepertoar. Delrapport fra prosjektet Sosial omsorg og integrering – to sider ved samme sak? Institutt for samfunnsforskning. Rapport 1986:4.
- Odner, Knut: «Om hvite, sorte og brune svaner» i *Antropress*, nr. 3, 1979.

2.3 Forskningsprosessen

- Clammer, John: «Approaches to Ethnographic Research» i R.F. Ellen (red.): *Ethnographic Research. A Guide to General Conduct*. ASA Research Methods 1. Academic Press, London 1984.
- Goward, Nicola: «The Fieldwork Experience» i R.F. Ellen (red.): *Ethnographic Research. A Guide to General Conduct*. ASA Research Methods in Social Anthropology 1. Academic Press, London 1984.
- Hastrup, Kirsten: «Fieldwork among Friends. Ethnographic Exchange within the Northern Civilization» i A. Jackson (red.): *Anthropology at Home*. ASA Monographs nr. 25. Tavistock Publications, London 1978.
- Haugen, Inger og Holtedal, Lisbeth: «Et kønsrolleperspektiv på forskere, eller Om at finde ud af, hvordan man pleier at finde ud af det» i I. Rudie (red.): *Myk start – Hard landing*. (Universitetsforlaget, Oslo 1984.
- Leach, Edmund R.: «An Anthropologist's Reflection on Social Survey» i Jongmans & Gutkind (red.): *Anthropologists in the Field*. Van Gorcum, Assen 1967.

3. Sosial organisasjon og verdensbilde

3.1 Slektskap, familie og lokal organisasjon

- Barth, Fredrik: «Role Dilemmas and Father-Son Dominance in Middle Eastern Kinship Systems» i L.K. Hsu (red.): *Kinship and Culture*. Aldine Publishing Company, Chicago 1971.
- Bohannan, Laura og Bohannan, Paul: «Land Rights Among the Tiv» i P.B. Hammond (red.): *Cultural and Social Anthropology*. 2. utg. The Macmillian Company, New York 1975.
- Dumont, Louis: «The Marriage Alliance» i P. Bohannan og J. Middleton (red.): *Marriage, Family and Residence*. The Natural History Press, New York 1968.
- Freeman, J.D.: «The Family System of the Iban of Borneo» i J. Goody (red.): *The*

Developmental Cycle in Domestic Groups. Cambridge University Press, Cambridge 1962.

Hocart, A.M.: «Kinship Systems» i P. Bohannan og J. Middleton (red.): *Kinship and Social Organization*. The American Museum of Natural History. The Natural History Press, Garden City, New York 1968.

Kopytoff, Igor: «Ancestors as Elders in Africa» i P.B. Hammond (red.): *Cultural and Social Anthropology*, 2. utgave. The Macmillian Company, New York 1975.

Lévi-Strauss, C.: «Structural Analysis in Linguistics and in Anthropology» i Lévi-Strauss: *Structural Anthropology*. Basic Books, Inc. New York 1967.

Needham, Rodney: «Structure and Sentiment» i Needham: *Structure and Sentiment. A Test Case in Social Anthropology*. The University of Chicago Press, Chicago 1969.

Needham, Rodney: «Incest» i R. Needham (red.): *Rethinking Kinship and Marriage*. Tavistock Publications, London 1971.

Peters, E.L.: «Aspects of the Family Among the Bedouin of Cyrenaica» i M.F. Nimkoff (red.): *Comparative Family Systems*. Houghton Mifflin Company, Boston 1965.

Radcliffe-Brown, A.R.: «The Mother's Brother in South Africa» i Radcliffe-Brown: *Structure and Function in Primitive Society*. Cohen & West Ltd., London 1963.

Radcliffe-Brown, A.R.: «Patrilineal and Matrilineal Succession» i Radcliffe-Brown: *Structure and Function in Primitive Society*. Cohen & West Ltd., London 1963.

3.2 Identitet, kjønn og differensiering

Berremann, Gerald D.: «Race, Caste, and other Individious Distinctions» i P.B. Hammond (red.): *Cultural and Social Anthropology*. 2. utg. The Macmillian Company, New York 1975.

Dumont, Louis: «Caste. A Phenomenon of Social Stratification or an Aspect of Indian

Culture?» i A. de Reuck og J. Knight (red.): *Caste and Race: Comparative Approach*. J. & A. Churchill Ltd., London 1967.

Eidheim, Harald: «When Ethnic Identity is a Social Stigma» i Eidheim: *Aspects of the Lappish Minority Situation*. Universitetsforlaget, Oslo 1971.

Howell, Signe: «Chewong Women in Transition» i *Woman and Development in South-East Asia*. Occasional Paper No. 1. Centre of South-East Asian Studies University of Kent at Canterbury. 1983.

Kleivan, Helge: «Culture and Ethnic Identity» i *Folk*, vol. 11–12. 1970.

Melhuus, Marit og Borchgrevink, Tordis: «Husarbeid: Tidsbinding av kvinner» i I. Rudie (red.): *Myk start – hard landing?* Universitetsforlaget, Oslo 1984.

Ortner, Sherry B. og Whitehead, Harriet: «Introduction Accounting for Sexual Meanings» i Ortner og Whitehead (red.): *Sexual Meanings*. Cambridge University Press, Cambridge 1981.

Schlegel, Alice: «Male and Female in Hopi Thought and Action» i Schlegel (red.): *Sexual Stratification*. Columbia University Press, New York 1977.

Van den Berghe, Pierre L.: «Ethnicity and Class in Highland Peru» i L. Depress (red.): *Ethnicity and Resource Competition in Plural Societies*. Mouton Publishers. The Hague 1975.

3.3 Symboler og religiøse systemer

Bourdieu, Pierre: «The Berber House» i M. Douglas (red.): *Rules and Meanings. The Anthropology of Everyday Knowledge*. Penguin Education, Harmondsworth 1973.

Douglas, Mary: «Pollution» i Douglas: *Implicit Meanings*. Routledge & Kegan Paul, London 1975.

Douglas, Mary: «Heathen Darkness» i Douglas: *Implicit Meanings*. Routledge & Kegan Paul, London 1975.

Evans-Pritchard, E.E.: «The Notion of Witchcraft Explains Unfortunate Events» i Evans-Pritchard: *Witchcraft, Oracles*

- and Magic Among the Azande*. Oxford at the Clarendon Press, 1937.
- Geertz, Clifford: «Ethos, World View and the Analysis of Sacred Symbols» i Geertz: *The Interpretation of Cultures*. Basic Books, Inc. New York 1973.
- Horton, Robin: «The Kalabari World-View: An Outline and Interpretation» i *Africa*, vol. XXXII, 1962.
- Krogstad, Anne: «Pønkere og Symbol-endring: Fra ekstern provokasjon til intern moralisme». *Tidsskrift for samfunnsforskning*, nr. 6, 1986.
- Lienhardt, G.: «Configurations of Colour Structure the Diverse Field of Experience» i M. Douglas (red.): *Rules and Meanings. The Anthropology of Everyday Knowledge*. Penguin Education, Harmondsworth 1973.
- Nadel, S.F.: «Witchcraft in Four African Societies: An Essay in Comparison» i *American Anthropologist*, vol. 54, 1952.
- Sørum, Arve: «In Search of the Lost Soul: Bedamini Spirit Seances and Curing Rites» i *Oceania*, vol. 50, 1980.
- Turner, Victor W.: «Betwixt and Between: The Liminal Period in Rites de Passage» i Hammel og Simons (red.): *Man Makes Sense*. Little, Brown and Company, Boston 1970.
- *Analysen av førkapitalistiske samhäl-len*. Tiden, Stockholm 1971.
- Llewlyn-Davies, Melissa: «Women Warriors and Patriarchs» i S.B. Ortner og H. Whitehead (red.): *Sexual Meanings*. Cambridge University Press, Cambridge 1981.
- Mauss, Marcel: «Gifts and Return Gifts» i *The Gift*. Cohen & West Ltd., London 1954.
- Marx, Karl: «Varens to faktorer: bruksværdi + verdi» fra Kap. 1: «Varen» i *Kapitalen* 1. bog (I). J. Witt-Hansen (red.) Rhodos, København 1970.
- Polanyi, Karl: «The Economy as Instituted Process» i E. LeClair og H.K. Schneider (red.): *Economic Anthropology. Readings in Theory and Analysis*. Holt, Rinehart and Winston, Inc. New York 1968.
- Rudie, Ingrid: «Household Organization, Adaptive Process and Restrictive Form. A viewpoint on Economic Change» i *FOLK*, vol. 11–12, 1969/70.
- Sahlins, Marshall: «On the Sociology of Primitive Exchange» i Sahlins: *Stone Age Economics*, Aldine, Atherton, Inc. Chicago 1972.
- Stenning, D.J.: «Household Viability Among the Pastoral Fulani» i J. Goody (red.): *The Developmental Cycle in Domestic Groups*. Cambridge University Press. Cambridge 1962.
- 4. Politikk og økonomi**
- 4.1 Økonomiske systemer og prosesser**
- Barth, Fredrik: «Economic Spheres in Darfur» i R. Firth (red.): *Themes in Economic Anthropology*. ASA, Oxford 1967.
- Bohannan, Paul og Dalton, George: «Introduction» i Bohannan og Dalton (red.): *Markets in Africa*. Anchor Books, New York 1965.
- Bohannan, Paul: «The Impact of Money on an African Subsistence Economy» i *Journal of Economic History*, vol. 19, 1959.
- Cohen, G.A.: «Some Definitions» i Cohen: *Karl Marx's Theory of History. A Defense*. Clarendon Press, Oxford 1984.
- Godelier, Maurice: «Saltpengar hos Baruya på Nya Guinea» i *Økonomisk Antropologi*
- 4.2 Politiske systemer og prosesser**
- Bailey, F.G.: «Parapolitical Systems» i M.J. Swartz (red.): *Local-Level Politics*. Social and Cultural Perspectives. Aldine Publishing Company, Chicago 1968.
- Barth, Fredrik: «The System of Social Stratification in Swat, North Pakistan» i E. Leach (red.): *Aspects of Caste in South India, Ceylon and North-Western Pakistan*. Cambridge University Press, London 1960.
- Bledsoe, Caroline: «Women's Marital Strategies Among the Kpelle of Liberia» i *Journal of Anthropological Research*, vol. 32, 1976.
- Evans-Pritchard, E.E.: «The Divine King-

- ship of the Shilluk of the Nilotic Sudan» i Evans-Pritchard: *Essays in Social Anthropology*. Faber and Faber, London 1962.
- Gluckman, Max: «The Peace in the Feud» i Gluckman: *Custom and Conflict in Africa*. Basil Blackwell, Oxford 1960.
- Kuper, Adam: «Introduction: South Africa and the Anthropologist». Part 2 «Local Politics» i Kuper: *South Africa and the Anthropologist*. Routledge and Kegan, Paul, London 1987.
- Meillassoux, Claude: «From Reproduction to Production» i *Economy and Society*, vol. 1, 1972.
- Riegelhaupt, Joyce R.: «Saloio Women: An Analysis of Informal and Formal Political and Economic Roles of Portugese Peasant Women» i *Anthropological Quarterly*, vol. 40, 1967.
- Paine, Robert: «Ethnodrama and the «Fourth World»: The Saami Action Group in Norway, 1979–81» i N. Dyck (red.): *Indigenous Peoples and the Nation-State. Social and Economic Papers no. 14*, Institute of Social and Economic Research, Memorial University of Newfoundland 1985.
- Sahlins, Marshall: «Poor Man, Rich Man, Big-Man, Chief: Political Types in Melanesia and Polynesia» i: *Comparative Studies in Society and History*, no. 3, April 1963.
- Sommerfelt, Axel: «Innledning» i Sommerfelt: *Politisk kohesjon i et statløst samfunn. Tallensiene i nordterritoriet av Gullkysten (Ghana)*. Universitetets etnografiske museum, Oslo 1958.
- Swartz, Marc J.: «Rules, Resources, and Groups in Political Contexts» i Swartz (red.): *Local-Level Politics. Social and Cultural Perspectives*. Aldine Publishing Company, Chicago 1968.
- Southeast Asian Ethnography*, no. 4, August 1985.
- Dyson-Hudson, Rada og Neville: «Subsistence Herding in Uganda» i *Scientific American*, 1969.
- Geertz, Clifford: «The Ecological Approach in Anthropology» og «Two types of Ecosystems» i Geertz: *Agricultural Involvement*. University of California Press, Berkeley 1963.
- Harris, Marvin: «The Myth of the Sacred Cow» i A. Leeds og A.P. Vayda (red.): *Man, Culture, and Animals*. Publication No. 78 of the American Association for the Advancement of Science, Washington, D.C. 1965.
- Kleivan, Helge: «Økonomisk endring i Labrador» i *Naturen*, nr. 4, 1962.
- Riches, David: «The Humanistic Approach and the Study of Hunters and Gatherers» i Riches: *Northern Nomadic Hunter-Gatherers. A Humanistic Approach*. Academic Press, London 1982.
- Steward, Julian H.: «The Great Basin Shoshonean Indians. An Example of a Family Level of Sociocultural Integration» i *The Theory of Culture Change: The Methodology of Multilinear Evolution*. University of Illinois Press, Urbana 1955.
- Sørnbø, Gunnar M.: «Da vannet kom til Girba, ble det tørt på Butana – om overbeiting, tørke og økonomisk politikk i det østlige Sudan» i *Antropologiske studier*, 15. Bergen.
- Wolf, Eric: «Peasantry and its Problems» og «Economic Aspects of Peasantry» i Wolf: *Peasants*. Prentice-Hall Inc. Englewood Cliffs, New Jersey 1966.
- Woodburn, James: «Hunters and Gatherers Today and Reconstruction of the Past» i E. Gellner (red.): *Soviet & Western Anthropology*. Duckworth, London 1980.

5. Natur og samfunn

5.1 Økologi og samfunnsformer

Beyer Broch, Harald: «Resource Utilization at Miang Tuu, A Village on Bonerate Island in the Flores Sea». *Contributions to*

5.2 Integrasjon i samfunn

Bateson, Gregory: «Culture Contact and Schismogenesis» i Bateson: *Steps to an Ecology of Mind*. Intertext Books, London 1972.

- Berger, Peter L., Berger, Brigitte og Kellner, Hansfried: «Pluralization of Social Life-Worlds» i Berger, Berger og Kellner: *The Homeless Mind*. Random House, New York 1973.
- Eidheim, Harald: «Lappish Guest Relationships under Conditions of Cultural Change» i Eidheim: *Aspects of the Lappish Minority Situation*. Universitetsforlaget, Oslo 1971.
- Elder, Joseph W.: «Rajpur: Change in the Jajmani System of an Uttar Pradesh Village» i K. Ishwararan (red.): *Change and Continuity in India's Villages*. Columbia University Press, New York 1970.
- Grønhaug, Reidar: «Fremmedarbeiderne i Norge» i *Sosialt forum/Sosialt arbeid*, nr. 9, 1975.
- Mackintosh, Maureen: «The Sexual Division of Labour and the Subordination of Women» i Young et al. (red.): *Of Marriage and the Market*. CSE Books, London 1981.
- Odner, Knut: «Encapsulation in a Capitalist Economy and Traditional Norms» i *Norsk Geografisk Tidsskrift*, nr. 1, 1978.
- Redfield, Robert: «The Social Organization of Tradition» i J.M. Potter, M.N. Diaz og G.M. Foster (red.): *Peasant Society. A Reader*. Little, Brown and Company, (Inc.), Boston 1967.
- Turnbull, Colin: «The Lesson of the Pygmies» i *Scientific American*, vol. 208, nr. 1, Januar 1963.
- Worsley, Peter M.: «Milleannarian Movements in Melanesia» i *Journal of the Rhodes-Livingstone Institute*, vol. 21, mars 1957.
- Durkheim, Emile: *The Division of Labour in Society*, 2. utg. «Introduction» av Lewis Coser. Macmillan Publishers Ltd. 1984.
- Østerberg, Dag: «Teorien om arbeidsdelingen». *Emilie Durkheims samfunnslære*. Pax, Oslo 1983.
- tuelt også bli aktuelt å gjennomgå et pågående eller nylig avsluttet forskningsprosjekt. En plan for denne foresningsserien vil foreligge ved semesterstart.
- Chagnon, N.: **Yanomamø. The Fierce People*. Holt, Rinehart & Winston, New York 1983.
- Weiner, A.B.: **The Trobrianders of Papua, New Guinea*. Holt, Rinehart & Winston, New York 1987.
- I regional etnografi skal studenten legge opp en obligatorisk (nordisk) del, her kalt del a) og en selvvalgt del – del b).
- Del a)*
- *Klausen, A.M. (red.): *Den norske væremåten*. Innledning, kap. 1–4 og 9. Cappelen, Oslo 1984. 36 s.
- *Odner, K.: *Finner og terfinner – Etniske prosesser i nordlige Skandinavia*. Oslo Occasional Papers in Social-Anthropology No. 9, Universitetet i Oslo 1983. 123 s.
- Del b)* utgjør et pensum på ca. 350 sider, som gir en bred dekning av kulturvariasjonen innenfor en større region utenfor Norden, f.eks. Sørøst-Asia, Afrika sør for Sahara, Latin-Amerika. Forslag til pensum for de forskjellige regioner kan fåes ved henvendelse til instituttets ekspedisjon.
- Valgfritt pensum*
- I tillegg skal det i samråd med faglærer legges opp ca. 150 sider valgfritt pensum, hvor studentene kan tilgodese eventuelle særinteresser.
- Bøker som må kjøpes*
- Artikkelsamlingene Sosialantropologi 1–9. Institutt for sosialantropologi, Oslo 1989.
- *Chagnon, N.: *Yanomamø. The Fierce People*. Holt, Rinehart & Winston, New York 1983.
- Goffman, E.: *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York 1959 og senere utgave.

6. Monografi/regional etnografi

I dette pensumavsnittet undervises det i regionalgeografi. I tillegg blir én eller flere monografier gjennomgått. Det kan even-

Keesing, R.M.: *Cultural Anthropology: A Contemporary Perspective*. Holt, Rinehart & Winston, New York & London 1981, eller senere utgaver.

Klausen, A.M.: *Antropologiens historie*. Gyldendal, Oslo 1981.

Klausen, A.M.: *Den norske væremåten*. Cappelen, Oslo 1984.

Odner, K.: *Finner og terfinner*. Oslo Occasional Papers in Social Anthropology No. 9, 1983.

*Weiner, A.: *The Trobrianders of Papua, New Guinea*. Holt, Rinehart & Winston, New York 1983.

Eksamen

Grunnfagseksamen holdes én gang i året i slutten av høstsemesteret. Lister over de selvvalgte delene av pensum må innleveres for godkjenning til instituttets ekspedisjon innen 15. oktober. Valg av eksamensordning må opplyses på oppmeldingsskjemaet (ved sentraladministrasjonen). Hvis kandidaten ombestemmer seg med hensyn til eksamensordning, må dette meldes fra til instituttets ekspedisjon innen 15. oktober. Det kan velges mellom følgende eksamensordninger:

- a) To skriftlige prøver, hver av varighet 8 timer, og en muntlig prøve.
- b) En skriftlig hjemmeeksamen med en innleveringsfrist på 10 dager (offentlige fridager unntatt søndager kan komme i tillegg) over ett av minst to oppgitte emner. Besvarelsens størrelse skal ligge innenfor rammen av maks. 3500 ord (eller ca. 10 maskinskrevne sider). I tillegg kommer en muntlig prøve som under a).

Eksamensbesvarelsene skal leveres i 3 eksemplarer.

Tentamensbesvarelsene forutsettes gjennomført innenfor *oppgaveseminaret* som er en del av undervisningstilbudet for 2. semester grunnfag. Det er en forutset-

ning for å kunne gå opp etter eksamensform b) at kandidaten innleverer en skriftlig tentamensbesvarelse før eksamen avlegges, og under samme betingelser med hensyn til tidsfrist og størrelse som for denne. Tentamensresultatene får ingen innflytelse på eksamenskaraktøren.

Kandidatene kan søke veiledning hos faglærer under tentamen, men ikke under eksamen.

Mellomfag

Mellomfagstillegget skal normalt ta ett semester. Det består av et felles, obligatorisk pensum, og et valgfritt pensum på 250 sider som gir mulighet til spesiell fordypelse innenfor bestemte områder/temaer.

Undervisningen er organisert i fire forelesningsrekker à 6 dobbelttimer, som tar for seg følgende punkter i pensum:

- Forelesningsrekke 1 – komponentene 2+3
- Forelesningsrekke 2 – komponentene 4+5
- Forelesningsrekke 3 – komponent 6
- Forelesningsrekke 4 – komponent 7

Obligatorisk pensum

1. Feltarbeid og metode

Geertz, Clifford: «From the Native's Point of View»: On the Nature of Anthropological Understanding; i *Local Knowledge*, New York, 1983: 55–70.

Crick, Malcolm: «Anthropological Field Research, Meaning Creation and Knowledge Construction» i David Parkin (ed.): *Semantic Anthropology*, London, 1982: 15–37.

Bernard, Russel; Killworth, Peter & Kronenfeld, David: «The Problem of Informant Accuracy: The Validity of Retrospective Data», *Annual Review of Anthropology*, 13 (1984): 495–517.

Mulder, Monique & Carc, T.M.: «The Use of Quantitative Observational Techniques in Anthropology», *Current Anthropology*, 26, 3 (1985): 323–335.

* Litteratur merket med * er monografier. Disse gjelder for høst -89 og kan senere bli skiftet ut. (Se pkt. 6.)

2. Analytiske perspektiver

2.1. Transaksjon

Grønhaug, Reidar: «Transaction and Signification», Bergen (u.å.) 41 s.

Blau, Peter M.: «Interaction: Social Exchange» i *International Encyclopedia of the Social Sciences*, New York, 1968: 452–457.

2.2. Funksjonalisme

Radcliffe-Brown, A.R.: «The Sociological Theory of Totemism» i *Structure and Function in Primitive Society*, London, 1968: 117–132.

Jarvie, I.C.: «Limits to Functionalism and Alternatives to it in Anthropology» i: R. A. Manners & D. Kaplan (eds.) *Theory in Anthropology — A Source Book*, 1968: 8 s.

2.3. Strukturalisme

Lévi-Strauss, Claude: *Totemism*, Boston, 1963: 72–91.

Leach Edmund: *Lévi-Strauss*, London, 1970: 21–53.

2.4. Marxistiske perspektiver

Godelier, Maurice: «Infrastructures, Societies and History», *Current Anthropology*, 19 (1978): 763–771 og 20 (1979) 109–111.

Bloch, Maurice: «Property and the End of Affinity» i Maurice Bloch (ed.) *Marxist Analysis and Social Anthropology*, London, 1975: 203–222.

3. Symbolisme og ritualer

Ortner, Sherry B.: «On Key Symbols», *American Anthropologist*, 75/II (1973): 1338–1345.

Sperber, Dan: «The Symbolic Mechanism» i *Rethinking Symbolism*, Cambridge, 1977: 115–149.

Turner, Victor: «Social Dramas and Ritual Metaphors» i *Dramas, Fields, and Metaphors*, Ithaca, 1974: 23–59.

Geertz, Clifford: «Notes on the Balinese Cockfight» i *The Interpretation of Cultures*, New York, 1973: 412–454.

Kapferer, Bruce: «The Ritual Process and the Problems of Reflexivity in Sinhalese

Demon Exorcisms» i John Mac Aloon (ed.), *Rite, Drama, Festival, Spectacle*, Ithaca, 1984: 179–207.

Douglas, Mary: «Animals in Lele Religious Symbolism», «Pollution» & «Couvade and Menstruation» i *Implicit Meetings*, London, 1974: 27–71.

Obeyesekere, Ganath: *Medusa's Hair*, Chicago, 1981: 13–51.

4. Trosystemer og klassifikasjon

Needhema, Rodney: *Symbolic Classification*, Santa Monica, 1979: 70 s.

Lévi-Strauss, Claude: *The Savage Mind*, Chicago, 1966: 1–32.

Thaiss, Gustav: «The Conceptualization of Social Change through Metaphors», *Journal of Asian of African Studies*, XIII (1978): 1–13.

Delaney, Carol: «The Meaning of Paternity and the Virgin Birth Debate», *Man*, 21, 3 (1986): 494–512.

Howell, Signe: «Rules not Words» i Paul Heelas & Andrew Lock (eds.), *Indigenous Psychologies*, London, 1981: 133–43.

Sciamia, Lidia: «The Problem of Privacy in Mediterranean Anthropology» i Shirley Ardener (ed.), *Women and Space*, London, 1981: 89–111.

Scheper-Hughes, Nancy & Lock, Margaret M.: «The Mindful Body: A Prolegomenon to Future Work in Medical Anthropology», *Medical Anthropological Quarterly*, New Series, 1, 1 (1987): 6–32.

Arnold, Katherine: «The Introduction of Poses to a Peruvian Brothel and Changing Images of Male and Female» i John Blacking (ed.), *The Anthropology of the Body*, London, 1977: 179–196.

Rosaldo, Michelle Z.: «Toward an Anthropology of Self and Feeling» i Richard A. Shweder & Robert A. LeVine (eds.), *Culture Theory*, Cambridge, 1984: 137–154.

Bateson, Gregory: «The Cybernetics of «Self»: A Theory of Alcoholism» i *Steps to an Ecology of Mind*, New York, 1972: 309–337.

5. Rasjonalitetsproblematikken

- *Evans-Pritchard, E.E.: *Witchcraft, Oracles and Magic among the Azande*, London, 1976: 1-90.
- Winch, Peter: «Understanding a Primitive Society» i Bryan R. Wilson (ed.), *Rationality*, London, 1970: 78-111.
- Jarvie, I.C. & Agassi, Joseph: «The Problem of the Rationality of Magic» i Bryan R. Wilson (ed.), op.cit.: 172-193.

6. Etnisitet

- Barth, Fredrik: «Introduction» i F. Barth (ed.), *Ethnic Groups and Boundaries*, Oslo, 1969: 9-38.
- Bererman, Gerald D.: «Self, Situation and Escape from Stigmatized Ethnic Identity», *Etnografisk Museum Årbok*, (Oslo), 1971: 11-23.
- Ehn, Billy: «Konfliktundvikande mellan svenskar og invandrare» i *Att leva med mångfalden*, Stockholm, 1981: 92-107.
- Feit, Harvey A.: «Legitimation and Autonomy in James Bay Cree-Responses to Hydro-Electric Development» i N. Dyck (ed.), *Indigenous People and the Nation-State*, Memorial University of Newfoundland Papers 14, St. John's, 1985: 27-60.
- Graburn, Nekon H.H.: «Arts of the Fourth World» i Nelson Graburn (ed.), *Ethnic and Tourist Art*, Berkeley, 1976: 1-32.
- Handelman, Don: «The Organization of Ethnicity», *Ethnic Groups*, vol. 1: 187-200.
- Kennedy, J.: «Local Government and Ethnic Boundaries» i Robert Paine (ed.), *The White Arctic*, Memorial University Papers 7, St. John's 1977: 359-373.
- Kramer, Julian: «Indiske innvandrere i en norsk by» i Reidar Grønhaug (ed.), *Migrasjon, utvikling og minoriteter*, Oslo, 1979: 146-156.
- O'Brien, Jay: «Towards a Reconstruction of Ethnicity: Capitalist Expansion and Cultural Dynamics in Sudan», *American Anthropologist*, vol. 88 (1986): 898-906.
- Okamura, Jonathan Y.: «Situational Ethni-

city», *Ethnic and Racial Studies*, vol. 4 (1981): 452-463.

- Paine, Robert: «Tutelage and Ethnicity: A Variable Relationship» i R. Paine (ed.), *The White Arctic*, Memorial University Papers 7, St. John's, 1977: 249-261.
- Thuen, Trond: «Meaning and Transaction in Sami Ethnopolitics», Stensilserie A, Samfunnsfag nr. 41, Tromsø, 1982 (34 sider).

7. Sosial og kulturell endring: Antropologiske perspektiver på utvikling

- Archetti, Eduardo P.: «Et antropologisk perspektiv på kulturell endring og utvikling», *Internasjonal Politikk*, 4-5 (1968): 35-58.
- Goody, Jack & Watt, Ian: «The Consequences of Literacy» i Jack Goody (ed.), *Literacy in Traditional Societies*, Cambridge, 1968: 27-42.
- Lewis, I.M.: «Literacy in a Nomadic Society: The Somali Case» i Jack Goody (ed.), op.cit.: 265-276.
- Bourdieu, Pierre: «The Attitudes of the Algerian Peasant Toward Time» i Julian Pitt-Rivers (ed.), *Mediterranean Countrymen*, Paris, 1963: 55-72.
- Archetti, Eduardo P.: «Peasant Economy and Models of Rural Development», *Dugnad, - Tidsskrift for folkelivsgranskning* 1 (1979): 64-68.
- Cliffe, Lionel: «Labour Migration and Peasant Differentiation: Zambian Experience», *The Journal of Peasant Studies*, 5 (1978): 326-346.
- Archetti, Eduardo P.: «Rural Families and Demographic Behaviour: Some Latin American Analogies», *Comparative Studies in Society and History*, 26, 2 (1984): 251-277.
- White, Benjamin: «Child Labour and Population Growth in Rural Asia», *Development and Change*, 13, 4 (1982): 587-610.
- Melhuus, Marit: «Cash Crop Production and Family Labour: Tobacco Growers in Corrientes, Argentina» i Norman Long

(ed.), *Family and Work in Rural Societies*, London, 1984: 61–82.

Welsch, Robert L.: «Traditional Medicine and Western Medical Options among the Ningerum of Papua New Guinea», i Lola Romanucci-Ross et al. (eds.), *The Anthropology of Medicine*, Massachusetts, 1983: 32–51.

Stoner, Bradley P.: «Understanding Medical Systems: Traditional, Modern, and Syncretic Health Care Alternatives in Medically Pluralistic Societies», *Medical Anthropology Quarterly*, 17, 2 (1968): 44–47.

Gellner, Ernest: *Nations and Nationalism*, Oxford, 1983: 39–87.

Dumont, Louis: «Nationalism and Communalism» i *Religion, Politics and History in India*, Paris, 1970: 89–110.

Muratorio, Blanca: «Protestantism and Capitalism Revisited in the Rural Highlands of Ecuador», *The Journal of Peasant Studies*, 8 (1980): 37–60.

Roberts, Bryan R., Smith, Gavin & Lomnitz, Larissa: «The Poor in the City» i Eduardo P. Archetti, Paul Cammack & Bryan Roberts (eds.), *Latin America*, London, 1987: 251–273.

Skar, Harald O.: «Questioning Three Assumptions about the Urban Informal Sector» i Harald O. Skar (ed.), *Anthropological Contributions to Planned Change and Development*, Gothenburg, 1985: 154–173.

*Sørbo, Gunnar M.: «Planlegging, forskning og utvikling» i M. Melhuus & A.M. Klausen (eds.), *Sosialantropologiens rolle i bistandsarbeid*, Oslo, 1983: 63–92.

8. Monografi

*Eidheim, Harald: *Grand Bay*, Oslo, 1981: 105 s.

Denne del av pensum er ca. 1450 sider.

* Bøker som må kjøpes.

Valgfritt pensum

Denne del av pensum er ca. 250 sider og kan velges i tilknytning til komponentene

(3), (4), (6) og (7). I tilknytning til disse komponentene som det foreleses over blir det utarbeidet litteraturlister. Disse er ment som et hjelpemiddel for studentene. Pensumlister settes opp i samråd med faglærerne og må godkjennes av disse.

Eksamen

Eksamen kan avlegges hvert semester i en av følgende former:

- A. En skriftlig hjemmeoppgave med innleveringsfrist på 10 dager (offentlige fridager unntatt søndager kommer i tillegg) over ett av minst to oppgitte emner. Besvarelsenes størrelse skal ligge innenfor rammen av maks. ca. 3500 ord (eller ca. 10 maskinskrevne sider), den skal leveres inn i tre eksemplarer og må være klart leselig. I tillegg kommer en muntlig prøve.
- B. En skriftlig prøve som består av en semesteroppgave over selvvalgt emne som er godkjent av en av faglærerne. En skriftlig disposisjon for oppgaven må være godkjent av faglæreren innen den 20. februar om eksamen skal avlegges i vårsemesteret, og innen 20. september om eksamen skal avlegges i høstsemesteret. Oppgaven skal leveres inn senest første hverdag (unntatt lørdag) etter 1. mai i vårsemesteret, og første hverdag (unntatt lørdag) etter 1. november i høstsemesteret. Besvarelsens størrelse skal ligge innenfor rammen av maks. ca. 7000 ord (eller ca. 20 maskinskrevne sider). To kandidater kan skrive én semesteroppgave i fellesskap. Besvarelsens størrelse skal da ligge innenfor rammen av maks. ca. 14 000 ord (eller ca. 40 maskinskrevne sider). Fellesarbeidet må utarbeides og vil vurderes etter *Regler om bruk av fellesarbeider til eksamen*, paragraf 2a (se Studiehandboka). Både for enkeltkandidater og de som samarbeider om en oppgave, kommer det i tillegg en individuell muntlig prøve.

For begge eksamensformer gjelder at grunnfagskarakteren innregnes i den endelige karakter for mellomfaget i forholdet 2:1.

Lister over de selvvalgte delene av pensum må innleveres for godkjenning til instituttets ekspedisjon i vårsemestret innen 15. april og i høstsemestret innen 15. oktober. Valg av eksamensordning skal oppgis ved oppmelding til eksamen. En eventuell endring av eksamensform må være meddelt instituttets ekspedisjon innen henholdsvis 15. april eller 15. oktober.

Ved valg av eksamensform B (semesteroppgave) kan den valgfrie del av pensum økes med ca. 100 sider av den litteratur som brukes i tilknytning til semesteroppgaven. I dette tilfelle kan monografien utgå.

En forutsetning for å avlegge eksamen i mellomfagstillegget er at grunnfagseksamen er bestått.

Grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget kan avlegges i samme semester. De to prøvene sensureres da separat, og karakterene slås sammen. Eventuell bestått eksamen i mellomfagstillegget annulleres dersom kandidaten ikke består grunnfags eksamen.

Hovedfag

For å starte på hovedfag i sosialantropologi må man f.o.m. høstsemesteret 89 ha karakteren 2.5 på samlet mellomfagseksamen.

Studenter som fullfører mellomfagseksamen våren 89, tas opp til hovedfagsstudiet på grunnlag av dette kravet. Studenter som har avlagt mellomfagseksamen høsten 88 eller tidligere tas opp i henhold til daværende bestemmelse om 2.7 på mellomfag/mellomfagstillegget.

Sosialantropologi kan tas enten innen rammen av reglementet for samfunnsvitenskapelig embetseksamen eller som magistergrad. (Disse reglementer er å finne lenket bak i boka.)

Målsetting

Både for magistergraden og embetseksamen er målsettingen med studiet i store trekk det

samme: Å gi studenten kunnskap om og forståelse av kulturformer og deres variasjon. Den sosialantropologiske forståelsesform legger stor vekt på helhetsperspektiv på samfunn og kultur, å forstå de ulike kulturformer på deres egne premisser og å anvende et globalt perspektiv i sammenlikningene. Studenten må således sette seg inn i litteratur som drøfter de metodiske problemer en slik forståelse innebærer og de forsøk som er gjort på å utforme sosialantropologisk teori om kultur og samfunn.

Gjennom arbeidet med hovedfagsavhandlingen skal studenten vise sin evne til å gjennomføre en faglig undersøkelse — fra problemavgrensning og datainnsamling til analyse og presentasjon.

Studiet tar også sikte på å gjøre de ferdige kandidater i stand til å anvende sosialantropologisk ekspertise på samfunnslivet både hjemme og ute.

Studietid

I Lånekassen godkjennes en studietid på hovedfaget på 5 semestre, men det kan ta lengre tid, særlig dersom hovedfagsoppgaven er basert på eget feltarbeid.

Det første semestret skal brukes til å utdype kjennskapet til sosialantropologisk teori og metode, samt å utarbeide planer for hovedoppgavens tema.

Resten av studietiden må fordeles på feltarbeid og/eller utvidet pensumlesing og skriving av hovedoppgave.

Pensum

Pensum omfatter grunn- og mellomfagspensum samt en utvidelse av dette som består av tre enheter, ialt ca. 6000 sider. Se Eksamen.

Avhandlingen må leveres innen 1. april i vårsemestret og innen 1. oktober i høstsemestret.

En forutsetning for å få cand.polit.-graden er at studenten må ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk. Sosialantropologi har ingen slik prøve i sine kurs.

En liste over godkjente prøver finnes imidlertid under *Prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk* i Studiehandboka.

Pensumlister skal leveres sammen med oppmelding til de respektive eksamener på Universitetets ekspedisjonskontor.

Eksamen

Hovedfagseksamen består av følgende komponenter:

1. En skriftlig 8-timers eksamen i pensumets innføringsdel (ca. 2000 sider) som vurderes etter vanlig karakterskala.
2. En skriftlig prosjektredagjørelse for hovedoppgaven som må godkjennes av veilederen.
3. En avhandling (veiledende størrelse 80–150 sider) som vurderes etter vanlig karakterskala. Til avhandlingen knyttes et selvvalgt pensum på ca. 2000 sider.
4. En skriftlig 10-dagers hjemmeksamen i det utfyllende obligatoriske pensum (ca. 2000 sider) som vurderes etter vanlig karakterskala. Omfang maks. ca. 3500 ord (ca. 10 maskinskrevne sider). Muntlig eksamen med utgangspunkt i prøve 4.

En forutsetning for å ta prøve 3 og 4 er at en skriftlig prosjektredagjørelse (punkt 2)

for hovedoppgaven er godkjent av veilederen og at prøve 1 er bestått. Prøve 4 er den avsluttende prøve i hovedfaget og vil først kunne avlegges etter at prøve 1 og 3 er bestått.

Den endelige karakteren regnes ut på følgende måte: Mellomfaget teller 3/7. Prøve 1 og 4 teller 1/7 hver. Avhandlingen teller 2/7. Muntlig eksamen justerer karakteren i prøve 4.

Magistergradsstudiet

For å kunne begynne på hovedfagsdelen av magistergradsstudiet kreves avlagt mellomfagseksamen med laudabel karakter i sosialantropologi. Kravet om laud i støttefagene gjelder bare det ene støttefaget, jfr. § 4 og 7 i det generelle magistergradsreglementet for Universitetet i Oslo (se studiehandboka, Reglement for magistergraden). Det presiseres at med mellomfagseksamen menes den samlede karakter for grunnfag og mellomfagstillegget.

De 2000 siders innføring i cand.polit.-studiet er også obligatorisk for magistergradsstudiet. Pensumlisten forøvrig settes opp i samråd med veileder. Pensum i hovedfagsdelen av magistergraden settes til et veiledende antall på 6–7000 sider.

SOSIALPEDAGOGIKK

GRUNNFAG — MELLOMFAG — HOVEDFAG

Adresse: Pedagogisk forskningsinstitutt
Helga Engs Hus, 2. etg., blokk C
P.b. 1092 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. (02) 45 53 51/ 45 53 52

Studieplan

Det er adgang til å avlegge grunnfags- og mellomfagseksamen i sosialpedagogikk. Under forutsetning av fakultetets godkjenning vil hovedfaget i pedagogikk og sosialpedagogikk f.o.m. vårsemesteret -90 bli slått sammen, som en prøveordning i 3 år. Den nye hovedfagsplanen er, når studiehandboken går til trykking, under utarbeidelse og behandling. Ny hovedfagsplan kan fås ved henvendelse til instituttet. For høstsemesteret -89 vil nåværende studieplan gjelde.

Som en utdyping av ulike områder innen studieplanen, utarbeider Undervisningsutvalget jevnligte presiseringer på de ulike studienivå. Presiseringene samt pensumlister for studiet fås ved henvendelse til Ekspedisjonskontoret ved Pedagogisk forskningsinstitutt. Den enkelte student må skaffe seg disse presiseringene for å få oversikt over hvilke studietilbud som gis hvert semester på henholdsvis heltid og deltid.

Studiets mål og kunnskapsfelt

Sosialpedagogikk har som sitt studie- og forskningsfelt individers og gruppers sosialiseringsprosess.

Denne prosessen blir forsøkt forstått og forklart ut fra individets særegenheter, de samfunnmessige betingelser og samspillet mellom individ og samfunn.

I denne sammenheng blir undervisning og oppdragelse, samt de ulike sosialiseringsinstitusjonene, blant annet skolen, sentrale

i studiet. Dette forutsetter en forståelse av de eksisterende forhold i samfunnet og dermed et historisk og filosofisk perspektiv.

Spørsmål som sosialpedagogikken i denne sammenheng arbeider med, vil være

- a) *hvor, hvordan og hvorfor* sosialisering skjer.
- b) innholdet i sosialiseringen.
- c) muligheter for endring av den aktuelle praksis ut fra grunngitte verdier.

Sentralt i kunnskapstilegnelsen er utvikling av forståelse for *totalitet* og *sammenheng* i faget. Kunnskapen skal ideelt sett *integreres* i en helhetlig sammenheng.

I denne sammenhengen er *didaktikk* og *pedagogisk filosofi* vesentlig.

Didaktikk innbefatter i første rekke undersøkelse og drøfting av *sammenheng* mellom formål, innhold, metode/strategi, arbeidsformer og organiseringen av læringsforløpet.

Pedagogisk filosofi innbefatter i første rekke a) *begrunnelse/rettferdiggjørelse* av oppdragskursen i den sosialpedagogiske praksis, b) analyse av begreper som danning, tilpassing, autoritet, indoktrinering o.l. og c) faglig refleksjon.

Som grunnlag for denne tilnærmingen til hele det sosialpedagogiske kunnskapsfelt, er det nødvendig at sosialpedagogikken, som del av et universitetsstudium, knytter seg til en (a) vitenskapsteoretisk evt. erkjennelsesteoretisk referanseramme og begrepsapparat. — Pedagogikk er hovedsaklig

undersøkelser og drøftinger av utdanning, oppdrags og undervisning der vi er forpliktet på å *søke argumenter og gi begrunnelse*. Samtidig vil det være nødvendig å se at ethvert fenomen eller enhver problemstilling i sosialpedagogikken vil eksistere i en gitt (b) *sosial og historisk* sammenheng.

Disse tilnæringsmåtene (a og b) vil være en grunnlagsorientering som er felles og som må gjentas innenfor de ulike problemområder/problemstillinger i sosialpedagogikken.

Studiet av de prosesser som er nevnt foran, av de didaktiske sammenhenger eller av den pedagogiske filosofi *hver for seg* vil imidlertid aldri kunne bli et fullstendig studium av *pedagogikk*, selv når det skjer i et vitenskapsteoretisk perspektiv og settes inn i en historisk og sosial sammenheng. I studium av *pedagogikken* må ideelt sett *alle* disse forhold settes i relasjon til hverandre i den faglige erkjennelse og betraktes i et verdiperspektiv både under studiet av pedagogiske fenomener og i utøvelsen av pedagogisk praksis.

Studiet tar sikte på å kvalifisere studentene til ulike pedagogiske yrkesmessige funksjoner. Studiet legger bl.a. vekt på å utvikle studentenes

- kritiske bevissthet
- samfunnsmessige og tverrfaglige forståelse av pedagogikkens fagområde
- evne til å kombinere ulike synspunkt i den hensikt å kunne beskrive, analysere og handle i forhold til pedagogiske problemer.

Dette skjer bl.a. gjennom studiets organisering omkring *problemområder og prosjekt*.

På grunnfag arbeider studentene med et begrenset antall problemområder som er fastlagt i studieplanen.

På mellomfag foregår det faglige arbeidet hovedsaklig i tilknytning til prosjekter, enten organisert av Undervisningsutvalget eller av studenter i samråd med veiledere i samsvar med vedtatte retningslinjer.

Det forutsettes også at studentene, sammen med de ansatte, deltar aktivt både i ut-

viklingen av selve faget og den faglige driften av studiet. Dette gjøres bl.a. gjennom *integreringsseminar*. Integreringsseminar er forum for *faglig og administrativ* drøfting og utvikling av studiet, for studenter på samme studie-nivå.

På hvert studie-nivå arbeider hver enkelt student i en *kjernergruppe* som normalt består av 3–6 deltakere. Kjernergruppen har jevnlige (ukentlige) møter og er den primærgruppe som arbeider sammen om tilegnelse av faglig innsikt og der den enkelte student får anledning til å legge fram og drøfte sine problemer og lærings erfaringer i studiet. Kjernergruppen utarbeider også i fellesskap en grupperapport som utgjør en del av dokumentasjonen.

Praksis

Praksis er en obligatorisk del av det sosialpedagogiske studiet på mellomfag. Praksiskravet har som felles mål å utvikle forståelse for og innsikt i sammenhengen mellom teori og praksis. Det er på alle trinn viktig å holde fast på at praksis i studiesammenheng alltid består av både *handling* og *refleksjon over handlingen*. For at praksiskravet skal være tilfredsstillt forutsettes det at den pedagogiske virksomheten blir analysert og vurdert ved hjelp av fagets begreper og ut fra faglig innsikt. Ren beskrivelse av pedagogisk virksomhet vil ikke være tilfredsstillende.

Heller ikke enhver form for praksis er aktuell. Praksis i studiesammenheng må være *pedagogisk relevant* og knyttes til fagets kunnskapsfelt. Dette betyr at studenten selv skal begrunne og relatere den valgte praksis i forhold til sitt studium. Derfor må også drøfting av praksisopplegget mellom student og veileder skje før praksisen innledes, og opplegget må godkjennes av veileder. Det utarbeides ikke lister over godkjente praksissteder og -former. I stedet skal studentene utvikle forståelse av hva som må til for at praksis skal bli en meningsfull del av studiet i sosialpedagogikk. Veiledningsutvalget tar stilling til og godkjen-

ner opplegget i samsvar med vedtatte retningslinjer.

På grunnfag stilles ikke krav om praksis i vanlig form. Derimot forutsettes det at alle studenter reflekterer over sin egen studie- og læringssituasjon og over opplegget av studiet på dette nivået med utgangspunkt i aktiv deltakelse i studiemiljøet.

Som en oppsummering kan følgende forhold nevnes som må ivaretas for at noe skal aksepteres som praksis i studiesammenheng:

- praksis må ha relevans i forhold til sosialpedagogikkens kunnskapsfelt, evt. til kunnskapsfeltet på vedkommende studienivå.
- den må foregå i tilknytning til institusjon/organisasjon som har pedagogiske funksjoner.
- den må fra studentens side kunne begrunnes på en slik måte at den fremstår som studiemessig verdifull for student og veiledere.
- den skal drøftes med veilederne og aksepteres av dem før den tas inn i den enkelte students studieopplegg.
- den skal trekkes inn i studentens dokumentasjon (gruppe og/eller individuell) på en slik måte at den både blir beskrevet og gjort til gjenstand for refleksjon i lys av fagets teori.
- det skal i studentens individuelle studieplan gjøres rede for praksisens art, omfang, varighet og hvor den har foregått. Det skal vedlegges en bevitnelse fra arbeidsgiver, prosjektleder eller lignende.

Dokumentasjon

Evalueringen tar sitt utgangspunkt i studiets mål og innhold, og blir forsøkt lagt opp mest mulig i samsvar med studiets undervisnings- og arbeidsformer.

Til hver av studiets eksamener skal studentene legge fram et dokumentasjonsmateriale som omfatter:

- a) individuelt arbeid
- b) gruppearbeid

- c) rapport(er) fra et praktisk-pedagogisk arbeid (ikke grunnfag)
- d) individuell studieplan.

Studenten(e) skal gjennom disse rapportene (oppgavene) dokumentere både teoretisk innsikt og evne til å se praktisk-pedagogiske problem i lys av relevant teori.

Det er mulig å kombinere oppgavene tematisk med hverandre, f.eks. slik at individuell oppgave og praksisrapport er samarbeidet. Det er imidlertid et krav om at minst 50% av arbeidsinnsatsen skal være individuell.

Vurderingen av studentenes arbeider skjer dels gjennom en *prosessevaluering* (fortløpende vurdering), og dels gjennom en *produktevaluering* (slutt-evaluering). Prosessevalueringen skjer gjennom jevnlig kontakt med et veiledningsutvalg i løpet av studietiden. Dessuten skjer prosessevalueringen gjennom studentenes jevnlige vurderinger av egen og medstudenters faglige utvikling i integreringsseminarene og i kjernegruppene.

Produktevalueringen (herunder vurdering av prosessen) skjer på det dokumentasjonsmøtet hvor den gruppen studentene tilhører, veilederne og den eksterne sensor er til stede.

I forbindelse med eksamensoppmeldingen skal studentene levere en *individuell studieplan*. Denne planen skal være til hjelp for veiledere og sensor i forbindelse med vurderingen, og skal inneholde:

- en angivelse av tema for individuell oppgave
- en angivelse av tema for gruppeoppgave og hvem som har arbeidet sammen i gruppen
- en angivelse av tema for praksisrapporten.
- en litteraturliste som inneholder studentens selvvalgte pensum og som må være godkjent av veileder. (Dette selvvalgte pensum utgjør $\frac{1}{3}$ på grunnfag og $\frac{2}{3}$ på mellomfag.)
- en redegjørelse for undervisningsdeltakelse og veiledning
- en redegjørelse for studentens øvrige deltakelse i studiemiljøet.

Sammen med innlevering av dokumentasjonsmateriale skal den individuelle studieplan ajourføres, særlig m.h.t. veiledningsprosessen. Dette er spesielt ment som hjelp til den eksterne sensor.

Ved sensuren brukes *godkjent/ikke godkjent*. Kriteriene for godkjent/ikke godkjent fastlegges i forbindelse med redegjørelsen for de enkelte eksamensnivå: grunnfag, mellomfag, hovedfag.

En student anses for å ha fremstilt seg til eksamen i og med sitt første møte med eksamenskomiteen i det avsluttende semester. Eksamen skal være avsluttet innen neste semesters begynnelse. Hvis en student som har meldt seg til eksamen, ønsker å trekke seg, må dette skje senest en måned før vedkommende semesters avslutning.

Høstsemestret avsluttes 20. desember, og vårsemestret avsluttes 15. juni. Ved melding til eksamen gjelder de samme oppmeldingskrav som ved øvrige studieordninger ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Grunnfaget*

Mål for grunnfagsstudiet

Grunnfagets normalstudietid er beregnet til to semestre.

- Grunnfaget sikter mot å gi en bred innføring i sosialpedagogikkens kunnskapsfelt. Grunnfaget skal være fundament under det videregående sosialpedagogiske studium. Arbeidet med sentrale problemstillinger innen sosialpedagogikken blir viktig, likeså tilegninger av sentrale begrep. Dette skjer i tilknytning til problemområder som er definert i studieplanen. Problemområdene vil kunne skifte, ut fra erfaringer med studieopplegget. De gjeldende problemområder er beskrevet under punktet «Kunnskapsinnhold» nedenfor.
- Grunnfaget sikter dernest mot å gi stu-

dentene erfaring i å arbeide i grupper og ta ansvar for hverandres læring. Disse gruppene, kjernegruppene, organiseres ved studiets begynnelse, og skal arbeide jevnt hele året. Denne arbeidsprosessen skal være under stadig vurdering av studentene selv og av veilederne, som også gir hjelp og veiledning i arbeidet.

- Gjennom hele grunnfagsstudiet skal studentene reflektere over den pedagogiske situasjon de er i, vurdere denne og bidra til å forbedre den. Studentene skal ikke bare ta ansvar for sin egen del av studiet, men også for fremdriften av det sosialpedagogiske studiet.
- Denne aktive deltakelse i det sosialpedagogiske studiet skal også danne utgangspunkt for analyse, refleksjon og samhandling i andre pedagogiske situasjoner som studentene samtidig eller senere kommer i kontakt med.
- Grunnfaget sikter også mot en viss individuell fordypelse innen deler av de hovedområder det arbeides med på grunnfag. Om mulig kan den individuelle fordypelse skje i tilknytning til praktisk pedagogisk arbeid.
- En del av læringen på grunnfag vil skje gjennom litteraturstudier. Pensum på grunnfaget er 3000 sider. 2000 av disse skal bestå av et kjernepensum som er felles for alle grunnfagets studenter. 1000 sider velger studenten i samråd med sine veiledere.

Kunnskapsinnhold

Kunnskapsinnholdet på grunnfag konsentreres om følgende tre problemområder:

Problemområde 1:

Skole, pedagogikk og samfunn

I dette problemområdet skal en arbeide med skolens historiske utvikling og skolens funksjon i vårt samfunn. Vi tenker her på skolen som en av samfunnets institusjoner for læring og dannelse. Vi definerer skolen vidt, og inkluderer f.eks. også ulike former for voksenopplæring.

For å forstå skolen som institusjon er det

*) Studenter som ønsker å påbegynne *heltidsstudiet i grunnfag i studieåret 88/89* må henvende seg til studiekonsulenten for nærmere informasjon.

nødvendig å se den som en funksjon av dette samfunnets utvikling. Vårt skoleverk slik det fremstår i dag, er skapt gjennom en historisk prosess. For å forstå dagens situasjon, forutsettes det derfor forståelse av den utviklingsprosess som har foregått.

I denne sammenheng er det særlig viktig å drøfte vårt skoleverks utvikling ut fra de politisk/økonomiske faktorer som utgjør samfunnets grunnlag og å vurdere de idé-historiske strømninger i lys av dette.

Skolens og utdanningens hensikt eller intensjoner forsøkes vanligvis utformet i *formålsbeskrivelser*. I dette hovedområdet vil det være sentralt å ta opp forholdet mellom skolens formulerte formål og dens reelle funksjon for ulike grupper elever. Videre vil det være viktig å studere hvilke begrunnelser som foreligger for at ulike formål stilles opp for skolen og for at skolen får bestemte funksjoner i samfunnet.

Et nyttig redskap i denne drøftingen er bl.a. *kvalifikasjonsanalyse*. Med kvalifikasjonsanalyser forstår vi analyser av utdanningen og oppdragelsen ut ifra deres allmenne samfunnsmessige funksjon. Utdanningen og oppdragelsen skal utstyre samfunnets medlemmer med bestemte ferdigheter, holdninger og kunnskaper som gjør dem egnede til å fungere i samfunnet — såvel i, som utenfor arbeidsprosessen.

Problemområde 2: Skolens indre liv

Problemområde 2 skal ta for seg det området av didaktikken som gjelder skolens indre liv. Det indre livet i skolen, selve skoletilværelsen for lærer og elev, er «møtestedet» mellom samfunnets krav og skolens tradisjoner, og mellom lærerens forutsetninger og elevens forutsetninger. Dette gir seg utslag i krav om oppretholdelse eller forandring av formål, mål, metode/strategi, innhold, arbeidsformer og organisering og evaluering av undervisnings- og læringsforløp. I dette feltet oppstår det konflikter.

Under dette problemområdet tar en opp beskrivelse og analyse av skolens hverdag slik den kan finnes i ulike deler av skole-

systemet og forsøker å finne forklaringer på hvorfor den er slik og hvordan den er i forhold til de planer og idealer som eksisterer for skolen (læreplaner, lover, instruksjoner).

Ulike grunnsyn og modeller for undervisning belyses (formidling, tilrettelegging) med tilknytning til eksempler fra skolen. Sammenhengen mellom praktiske handlingsanvisninger for undervisning (slik de kan finnes i ulike undervisningsmodeller, didaktiske håndbøker o.l.), filosofisk «overbygg» og de samfunnsmessige forhold omkring skolen drøftes.

Det legges vekt på å utvikle kjennskap til og vurdering av praksis ut fra problemorientering, prosjektorganisering og deltakerstyring, bl.a. fordi dette er sentrale begreper i vårt eget studieopplegg.

Det legges videre vekt på å analysere sammenhenger mellom idégrunnlag og didaktiske konsekvenser i undervisningen, enten dette skjer ved at en søker idégrunnlaget bak en eksisterende praksis eller en forsøker å trekke didaktiske konsekvenser av et alternativt idégrunnlag.

Arbeidet med dette hovedområdet skal også bidra til at studentene får et bedre faglig grunnlag for analyse og vurdering av det «indre liv» på sitt eget studium.

Problemområde 3: Kommunikasjon og sosialisering

På dette problemområdet vil en arbeide med tre temaer:

- A Grunnbegreper.
- B Kunnskapsoverlevering/-tilegnelse i vårt samfunn.
- C Pedagogiske tiltak.

A. Grunnbegreper

Med utgangspunkt i begreper som oppdragelse, kunnskap og sosialisering skal en på dette området ta opp sentrale fenomener som samhandling, språk, tenkning, kommunikasjon og formidling. Videre skal en ta opp forholdet mellom virksomhet og kommunikasjon og mellom kommunikasjon og språk.

Hensikten er så å belyse disse begrepene og sammenhenger mellom dem i *pedagogiske situasjoner*.

Dette anses som grunnbegreper i analysene og beskrivelse av pedagogiske prosesser — som også innebærer utvikling av tenkning og sosial identitet. I den grad det er mulig, skal studiet gi orientering om forskjellige tradisjoners syn på begrepene.

B. Kunnskapsoverlevering/-tilegnelse i vårt samfunn

Begrepene ovenfor skal også brukes på den norske virkelighet, også den som ligger utenfor skolen.

Læring skjer i et sosialt fellesskap og — i stor utstrekning — i samhandling med andre mennesker. Det blir viktig å studere hvilke muligheter som tilbys barn (og voksne) for læring i ulike sosiale fellesskap. Hvordan er den læring barn opplever i samhandling med andre barn, med voksne, med familien og med andre i forhold til skolens lærings-tilbud? Hva slag sosial læring legger samfunnet til rette for? Hvilken kunnskap formidles og hvilke kommunikasjonsmønstre benyttes? Familien blir en sentral institusjon i denne sammenhengen, likeså påvirkning gjennom fritidsmiljøet. Det kan være formålstjenlig også å rette søkelyset på den sosiale læring som skjer innenfor for eksempel det etablerte psykiske helsevernet og kriminalomsorgen.

Her drøftes de samfunnsmessige betingelser for oppdragelse i lys av den aktuelle samfunnsutvikling. Sentralt er en drøfting av kommunikasjonsmønstrene mellom barn og voksne i vårt samfunn, særlig i lys av arbeidsprosessens utvikling.

C. Pedagogiske tiltak

Med pedagogiske tiltak menes i denne sammenheng tiltak som kan legge forholdene til rette for sosial læring innenfor vårt samfunn. Hvilke ulike former for samhandling har vi?

Hvilke endringer forutsetter de? Redegjørelse for og drøfting av den offentlige innstillingen om barns og unges oppvekstvilkår i Norge (NOU, 1:78) blir her sentral.

Undervisning

En viktig del av undervisningen utgjøres av arbeidet i kjernegruppen. Innholdet i problemområdene tilegnes videre gjennom forelesninger, veiledning, litteraturstudier og seminar- og gruppediskusjoner — særlig i tilknytning til integreringsseminarene.

Når et problemområde skal avsluttes, tas innhold og arbeidsmåte opp til drøfting og kritikk i integreringsseminaret.

Studierefleksjon

Studiet sosialpedagogikk er i seg selv et eksempel på en del av den pedagogiske virkeligheten som faget handler om, og denne virkeligheten er felles for alle studentene. På den måten egner studiesituasjonen seg også for *observasjon, beskrivelse og analyse* av en pedagogisk virksomhet som den enkelte student selv inngår i. Dette utnyttes også på grunnfag for å venne studentene til å analysere, vurdere og reflektere over den pedagogiske arbeidssituasjon de til enhver tid er deltakere i.

Det er derfor en forutsetning at slik refleksjon over studiet, både som lærings-situasjon for en selv og som eksempel på et pedagogisk opplegg som stadig skal forbedres, inngår som et viktig ledd for alle studenter.

Praksis

Det organiseres ingen praksis i vanlig forstand på grunnfaget. Studenter som har relevant pedagogisk praksis utenfor studiet kan imidlertid trekke inn erfaringer fra denne i studiet når den belyser eller kan belyses av kunnskapsfeltet. Dette kan skje i forbindelse med behandlingen av problemområdene i grupperapporten eller i tilknytning til den problemstilling som behandles i den individuelle rapporten.

Veiledning/vurdering

Studiet bygger på *prosessevaluering*.

Det innebærer at studentenes faglige arbeid blir fulgt opp av veileder(e). Kjernegruppen tildeles en felles veileder.

I tillegg velger den enkelte student en

veileder i tilknytning til den individuelle oppgaven. Det organiseres jevnlig møter mellom student(er) og vei leder(e).

Hovedfunksjonen til veiledningsmøtene er igangsetting, oppfølging og diskusjon av studieprosessen og studieinnholdet. Gjennom veiledningen får veilederen også kjennskap til studie- og læringsprosessen hos studentene. I veiledningen er det også viktig at kriteriene for vurdering tas opp, konkretiseres, drøftes og begrunnes. På denne måten er det meningen at studentene også skal få et selvstendig forhold til den vurdering som drives i studiet.

Dokumentasjon

Dokumentasjonsmaterialet omfatter:

- a) individuelt arbeid
- b) gruppearbeid
- c) individuell studieplan.
- d) Studierefleksjonsnotat

Krav og kriterier

Det individuelle arbeidet skal knyttes til kunnskapsinnholdet på grunnfaget. Oppgaven relateres til problemområdene som en utdyping av en problemstilling. Den kan evt. knyttes til en praksis som en har utenfor studiemiljøet. Denne praksis må i så fall være klart relevant i forhold til grunnfagets kunnskapsinnhold og må godkjennes av veiledningsutvalget.

Gruppearbeidet skal utarbeides i nær tilknytning til problemområdene som det undervises i i grunnfaget. Rapporten kan inneholde problemstillinger, disposisjoner, kortere redegjørelser og drøftinger av forskjellige begreper, anvendelse og kritikk av det stoffet som blir formidlet i forbindelse med problemområdene. Rapporten skal inneholde en mer helhetlig drøfting av en problemstilling med tilknytning til et problemområde.

Den skal også inneholde beskrivelse av og refleksjon over studie- og læringsprosessen. Oppgavene skal inneholde innholdsfortegnelse og konkrete litteraturhenvisninger.

Den individuelle studieplanen skal leveres maskinskrevet sammen med eksamenspåmeldingen. Studieplanen skal ajourføres særlig med hensyn til veiledningsprosessen og skal i ajourført form leveres sammen med det øvrige dokumentasjonsmaterialet. Innholdet i den individuelle studieplanen er angitt i den allmenne delen av studieplanen.

Det er mulig å kombinere oppgavene tematisk med hverandre. Det er imidlertid et krav om at minst 50% av arbeidsinnsatsen skal være individuell.

I den individuelle studieplanen skal det også redegjøres for *hvordan* en tilfredsstillende de ulike dokumentasjonskravene.

Det er ikke nødvendig og heller ikke ønskelig at det bare legges vekt på skriftlige produkter. Dokumentasjonsmøtet(ene) er en viktig del av evalueringsprosessen. Her kan det foregå *mundlig dokumentasjon* eller dokumentasjon ved hjelp av andre fremstillingsformer, lydband, dias, videobånd osv.

Godkjent gis når kandidaten

- gjennom sin samlede dokumentasjon viser at hun/han behersker kunnskapsinnholdet i grunnfaget slik det er definert gjennom kjernepensum, selvvalgt litteratur og i beskrivelsen av studiets problemområder
- gjennom sin samlede dokumentasjon viser modenhet i behandlingen av stoffet ved at arbeidene er bygget opp som en helhet som omfatter
 - redegjørelse for hvordan den/de valgte problemstilling(er) belyser det/de aktuelle problemområde(r)
 - redegjørelse for relevant og aktuell innsikt på området
 - anvendelse av relevant og aktuelt kunnskapsstoff
- har dokumentert regelmessig og aktiv faglig deltakelse i studieopplegget og refleksjon over studie- og læringsprosessen.

Ikke godkjent gis når kandidaten

- gjennom sin samlede dokumentasjon ikke har vist at hun/han behersker studiets innhold slik det er angitt ovenfor

- gjennom sin samlede dokumentasjon ikke har vist modenhet i behandlingen av stoffet slik dette er angitt ovenfor
- ikke har dokumentert regelmessig og aktiv faglig deltakelse i studieopplegget og refleksjon over studie- og læringsprosessen.

Beslutningen om godkjent/ikke godkjent tas etter en helhetlig vurdering, likevel slik at alle de ovenfor nevnte kriterier for bestått må være oppfylt.

Mellomfaget*

Mellomfaget består av grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget. Mellomfagstillegget er beregnet til ett semester.

Mellomfagstillegget

Det er særlig tre forhold som karakteriserer mellomfagstillegget i forhold til grunnfaget:

- det forutsettes at studentene konsentrerer sin arbeidsinnsats innenfor et relativt avgrenset område slik at det med rimelighet kan snakkes om *fordypning*.
- det er ikke fastsatt noe spesielt problemområde eller tema som er felles for alle studenter. Studentene kan i samråd med sitt veiledningsutvalg velge innenfor rammen av det sosialpedagogiske kunnskapsfeltet.
- tilknytning av studiet til praksis, med utgangspunkt i problemer i praktisk pedagogisk virksomhet, er det sentrale. Dette kan skje gjennom tilknytning til studentenes egen arbeidssituasjon når dette er en relevant pedagogisk praksis, eller gjennom arbeid med prosjekt som er felles for flere studenter.

En del av læringen på mellomfaget vil skje gjennom litteraturstudier. Pensum på mellomfagstillegget er 1500 sider. 500 av disse skal bestå av et kjernepensum som er felles

*) Studenter som ønsker å påbegynne *heltidsstudier* i mellomfag må henvende seg til studiekonsulenten for nærmere informasjon.

for alle mellomfagets studenter, 1000 sider velger studenten i samråd med sine veiledere.

Undervisning og praksis

På mellomfagstillegget organiseres det praksis. Dette skjer i form av *prosjekt*.

Studiets praksis knyttes her til opplevelser og erfaringer en kan få ved å følge, studere og reflektere over en pedagogisk virksomhet på nært hold, uten selv å inngå i den aktive rollen som «lærer» eller «elev». Det understrekes at studenten ikke er tiltenkt noen passiv observatørrolle. Den som observerer skal sette det som observeres inn i en sammenheng og være følsom overfor den posisjon han/hun selv inntar eller kommer i, i forhold til den/det som observeres. Karakteristisk for denne formen for praksis er at studenten ikke inngår som selvstendig og ansvarlig aktør i pedagogiske situasjoner, men skaffer seg kjennskap til dem ved å følge med i situasjonene, snakke med deltakerne i dem, drøfte begrunnelser for den virksomhet som utøves og se dem i forhold til eventuelt alternative måter å drive virksomheten på.

For studenter som tar praksis gjennom prosjektdeltakelse, anses kravet til omfang og varighet ivarettatt gjennom deltakelse i prosjekt gjennom hele semestret.

På mellomfagstillegget aksepteres imidlertid også selvstendig og ansvarlig utøvelse av pedagogisk virksomhet — som fullverdig dekning av praksiskravet for studenter som selv kan skaffe seg slik praksis.

Undervisningen på mellomfagstillegget knyttes nært til prosjektene. For hvert prosjekt arrangeres det et prosjektseminar der arbeidet planlegges i fellesskap, erfaringene rapporteres og drøftes og fagstoff med relasjon til prosjektets problemstillinger legges fram og diskuteres. Her vil også de individuelle problemstillinger presenteres og kommenteres.

De studenter som ikke er knyttet til prosjekt, får sitt undervisningstilbud særlig gjennom et *praksisseminar*. Også disse studentene danner kjernegrupper, f.eks. på

basis av felles praksisvirksomhet. Enkeltstudenter og kjernegrupper benytter praksisseminaret som et felles faglig drøftingsforum som dels tar opp erfaringer fra den praksis ulike deltakere har tilknytning til og dels mer allmenne forhold om teori/praksisrelasjonen. Gruppedokumentasjonen knyttes også til kjernegruppens medvirkning til arbeidet i praksisseminaret.

Veiledning/vurdering

Studiet bygger på *prosessevaluering*. Det innebærer at studentenes faglige arbeid blir fulgt opp av en veileder. Hovedfunksjonen til veilederne er igangsetting, oppfølging og diskusjon av selve studieprosessen og studieinnholdet.

Dokumentasjon

Dokumentasjonsmaterialet omfatter:

- individuellt arbeid
- gruppearbeid
- praksisrapport(er)
- individuell studieplan.

Krav og kriterier

I *det individuelle arbeidet* skal den enkelte student gjøre rede for sine konkrete praksiserfaringer og for hvordan disse — og andre studenters praksiserfaringer — sammen med relevant teori kan belyse den problemstilling som er valgt for oppgaven. For studenter som arbeider i prosjekt, skal denne problemstillingen ha tilknytning til prosjektets praksisfelt.

Gruppearbeid skal dokumentere gruppens faglige drøfting og den praktiske virksomhet i prosjekt/praksisseminaret og i kjernegruppene.

Egen praksisrapport leveres ikke, men erfaringer fra praksis nedfelles i individuell og/eller grupperapport.

Den individuelle studieplan leveres maskinskrevet sammen med eksamensoppmeldingen. I ajourført form leveres den også ved innleveringen av det øvrige dokumentasjonsmateriale, jfr. det som tidligere er nevnt i den allmenne del og til grunnfag.

Til dokumentasjon må studentene både

kunne beskrive en praktisk pedagogisk situasjon og sin deltakelse i denne samt vise evne til refleksjon om den beskrevne situasjonen. I refleksjonsdelen bør studenten kunne trekke inn relevant litteratur som belyser den situasjon han/hun har beskrevet. Det gjelder for mellomfagstillegget som for grunnfaget at det skriftlige materiale skal fylle de formelle krav til innholdsfortegnelsen og konkrete litteraturhenvisninger. Det er viktig at studenten uttrykker seg klart og lettfattelig. Imidlertid er det ikke nødvendig at alt dokumentasjonsmaterialet er skriftlig, se grunnfag.

Godkjent gis når kandidaten

- gjennom sin samlede dokumentasjon viser at hun/han behersker kunnskapsinnholdet i mellomfagstillegget slik det er definert gjennom kjernepensum og selvvalgt litteratur
- gjennom sin samlede dokumentasjon viser modenhet i behandlingen av stoffet ved at arbeid(ene) er bygget opp som en helhet som omfatter
 - redegjørelse for problemstilling og begrunnelse for problemstillingens faglige relevans
 - redegjørelse for relevant og aktuelt innsikt på området
 - anvendelse av relevant og aktuelt kunnskapsstoff
 - sammenfatning av problemstilling, kunnskapsstoff og konklusjoner
- har dokumentert refleksjon over forholdet mellom fagets teori og den praksis kandidaten har deltatt i
- har dokumentert regelmessig og aktiv faglig deltakelse i studieopplegget.

Ikke godkjent gis når kandidaten

- gjennom sin samlede dokumentasjon ikke har vist at hun/han behersker studiets innhold slik det er angitt ovenfor
- gjennom sin samlede dokumentasjon ikke har dokumentert modenhet i behandlingen av stoffet slik dette er angitt ovenfor
- gjennom sin samlede dokumentasjon ikke har dokumentert refleksjon over

forholdet mellom fagets teori og den praksis kandidaten har deltatt i — ikke har dokumentert regelmessig og aktiv faglig deltakelse i studieopplegget.

Beslutningen om godkjent/ikke godkjent tas etter en helhetlig vurdering, likevel slik at alle ovenfor nevnte kriterier for bestått må være oppfylt.

Krav til fullt mellomfag

Mellomfagstillegget er et ett semesters studium som bygger på avsluttet grunnfag. Formelt vil det være adgang til å dokumentere grunnfagskrav og krav til mellomfagstillegget i samme semester. Når studenten velger dette, er kravene til arbeidsform og dokumentasjon de samme som til grunnfag pluss mellomfagstillegget. Arbeidet på grunnfaget skal tilfredsstillende de krav til dokumentasjon som er angitt i grunnfagsplanen. På samme måte skal dokumentasjonen av mellomfagstillegget knyttes til studieformer og det innhold som det arbeides med i dette semestret, og den skal fremtre som uavhengig av grunnfagsdokumentasjonen.

For fullt mellomfag gis

Godkjent når kandidaten

— gjennom sin samlede dokumentasjon oppfyller kravene stilt for grunnfaget og mellomfagstillegget.

Ikke godkjent når kandidaten

— gjennom sin samlede dokumentasjon *ikke* har oppfylt de samlede kravene til grunnfag og mellomfagstillegget.

Beslutningen om godkjent/ikke godkjent tas etter en helhetlig vurdering, likevel slik at alle de ovenfor nevnte kriterier for bestått må være oppfylt.

Hovedfag

Hovedfaget er under revisjon. Under forutsetning av fakultetets godkjenning vil den nye hovedfagsplanen gjelde fra vårsemesteret -90, og kan fås ved henvendelse til instituttet. Høstsemesteret -89 vil nåværen-

de studieplan for hovedfag gjelde. Det vises til studiehåndboken for 1988/89, eller særtrykk ved instituttet.

Regler, frister og forpliktelser

Den individuelle studieplan

I eksamenssemestret skal et forslag til individuell studieplan leveres til lederen for studentens veiledningsutvalg for godkjenning ca. 2 uker før fristen for oppmelding til eksamen.

For høsten er fristen for levering av individuell studieplan *10. september* og for vårsemesteret *10. februar*.

Ved oppmelding til eksamen skal et godkjent eksemplar av den individuelle studieplan legges ved. Den første siden av den individuelle studieplanen skal skrives på et standardisert skjema som finnes utlagt på studiet.

Når eksamenskommissjonen er godkjent, sørger undervisningsutvalget for at kommissjonen får tilsendt et eksemplar av den individuelle studieplan.

Normal studietid

Sosialpedagogikk kan studeres som grunnfag, mellomfag og hovedfag. Alle stipuleringer om normal studietid er regnet i forhold til studenter som har studiet som hovedbeskjeftigelse.

Normal studietid for grunnfag er 2 semestre, mens mellomfaget beregnes til 3 semestre (grunnfag: 2 semestre + mellomfagstillegget: 1 semester). Hovedfaget kan normalt studeres i løpet av 4 semestre etter avlagt mellomfagseksamen, slik at den totale studietid for hele faget vanligvis blir 7 semestre (2 + 1 + 4).

Forholdet mellom fullt mellomfag og mellomfagstillegget er for mange uoversiktlig — ikke minst med tanke på dokumentasjonen, og nedenfor følger en oppsummering av regler som omhandler dette forhold.

1. En alminnelig regel er at den student som ønsker å ta mellomfag, melder seg

til grunnfagseksamen, for deretter å ta mellomfagstillegget med egen dokumentasjon etter ytterligere et semester.

Det er likevel fremdeles mulig å melde seg opp til fullt mellomfag. Man må da både dokumentere grunnfagspensum og mellomfagstillegget.

2. For den som har adgang til å melde seg til mellomfagstillegget etter å ha tatt grunnfag eller en ekvivalent til grunnfag fra andre institusjoner eller studier (f.eks. tradisjonelt pedagogikkstudium), er det grunn til å understreke at alle sider av eksamenskravene må dokumenteres på en balansert måte. Studenten skal med sitt mellomfagstillegg gå ut av studiet med *sosialpedagogikk* mellomfag og må da ha innebygget i sin dokumentasjon en tilstrekkelig innsats med sikte på dette. Hovedregelen er at dokumentasjonen skal svare til et halvt års godkjent arbeidsinnsats.
3. Studenter som *ikke* har tatt sosialpedagogikk grunnfag, men har ekvivalent utdanning, må søke instituttet om adgang til å ta sosialpedagogikk mellomfag før studiet påbegynnes. Slik godkjenning avgjøres av undervisningsutvalget på bakgrunn av redegjørelse for tidligere utdanning.

For studenter som kommer til sosialpedagogikk fra andre studier enten for å begynne på mellomfags- eller hovedfagsnivå — gjelder det at de i starten av sitt studium må skaffe seg den brede tverrfaglige oversikt og forståelse av begreper som er sentrale i studiet på lavere nivåer. Dette er en nødvendig forutsetning for et videregående studium i sosialpedagogikk. Et slikt grunnlag kan det ta noe tid å skaffe seg, og det kan derfor for enkelte føre til behov for en utvidelse av normalstudietiden.

Veiledning og veiledningsvalg

Alle studenter i sosialpedagogikk har rett til å få oppnevnt et veiledningsutvalg som normalt består av to personer. I den grad

det er mulig skal den ene være ansatt som lærer ved Det sosialpedagogiske studiet. Det er undervisningsutvalget som oppnevner veiledningsutvalget etter søknad fra den enkelte student. Det oppnevnes en leder for utvalget. Begge veilederne (eller iallfall minst én) skal være med i studentens eksamenskommissjon. Innen den frist som settes for hvert semester (høstsemestret 10. september og vårsemestret 10. februar) skal hver enkelt student *som begynner på et nytt studienivå*, søke om å få oppnevnt veiledningsutvalg. *Grunnfagsstudenter* velger innen fristen i 1. semester bare 1 veileder. Den andre velges i slutten av første studiesemester (høstsemestret 1. november og vårsemestret 1. april). Dette skjer i tilknytning til arbeidet på integreringsseminaret og ved at studenten fyller ut et skjema med opplysninger om hovedtemaer i vedkommende studium. Studenten kan da selv foreslå medlemmer i veiledningsutvalget. Det er viktig at en forsøker å koordinere valget av veiledere innen integreringsseminarene for å få en viss konsentrasjon av veiledere på ulike nivåer og for å hindre overbelastning på enkelte veiledere. Det kan foreslås flere enn to veiledere, som i så fall føres opp i prioritert rekkefølge.

Veiledningsutvalget oppnevnes for en periode som svarer til normalstudietiden for vedkommende studienivå. Funksjonstiden kan forlenges dersom studenten blir forsinket i studieprogresjonen. Dette avtales mellom studenten og utvalget, og lederen gir melding til undervisningsutvalget om forlengelsen.

Dersom det skulle være ønskelig å få forandret et veiledningsutvalg i perioden, kan studenten søke om dette. Årsaker til dette kan f.eks. være at enkelte veiledere ikke lenger kan påta seg arbeidet med veiledningen, studenten skifter tema underveis og får behov for en annen veileder eller det kan oppstå prinsipiell uenighet mellom utvalget og studenten om hvorvidt grunnlaget for dokumentasjon er tilfredsstillende.

Både utvalget og studenten kan ta initiativ til veiledningsmøter. Det er viktig at det

snarest mulig opprettes kontakt mellom veiledere og student, slik at veiledningen kan komme i gang tidlig i studiet. Sen start på veiledningen gir økende sjanse for forsinkelser i studiearbeidet og vansker med å få tid til å ta hensyn til synspunkter på arbeidet som veilederne måtte ha.

De økonomiske ressurser for studiet er slik at hver student kan få veiledning i et begrenset omfang som varierer med studienivå (se presiseringene). Det er viktig at den enkelte student tar hensyn til dette og ikke overstiger sin «kvote» uten å konferere med undervisningsutvalget. Om enkelte veiledere i spesielle tilfeller er villig til å gi veiledning ut over dette, har studenten ansvar for å gjøre vedkommende kjent med at dette ikke medfører økte økonomiske forpliktelser for studiet.

Dokumentasjon

Studentene melder seg til eksamen på vanlig måte (se pkt. om frister etc.). Grupper på grunnfag og mellomfag har selv ansvar for å foreslå eksamenstidspunkt innenfor de fastsatte ukene (se presiseringene). Administrasjonen fastsetter den endelige datoen.

Det er ikke anledning til å ta kontakt med sensor før det fastsatte dokumentasjonstidspunktet.

Evalueringen ved eksamen i sosialpedagogikk innebærer også en prosessevaluering. Dette vil bl.a. si at den avsluttende evaluering ikke nødvendigvis trenger å innskrenke seg til ett møte med eksamenskomitéen. Det vil ikke være uvanlig at en under det første møte kommer frem til forhold i det fremlagte dokumentasjonsmateriale som etter komitéens mening trenger utdyping, supplering eller presisering. Etter et videre arbeid med dette kan så student(er) og komité møtes igjen og fortsette dokumentasjonen, evt. til et tilfredsstillende resultat er oppnådd. All dokumentasjon må likevel være avsluttet før nytt semester tar til.

Ønsker en student å *trekke seg* fra eksamen etter oppmelding, skjer dette ved skriftlig melding til eksamensinspektøren ved fakultetet senest én måned før vedkommende semesters avslutning. Høstsemestret avsluttes 20. desember og vårsemestret 15. juni. Dersom studenten ikke har trukket seg fra eksamen på denne måten, regnes det som *stryk*. Dersom studenten ikke i rett tid innleverer dokumentasjonsmateriale eller unnlater å møte til dokumentasjonsmøter, regnes også dette som *stryk*.

Formelt regnes det som at studenten har fremstilt seg til eksamen når han/hun første gang møter eksamenskomitéen.

SOSIALØKONOMI

GRUNNFAG — MELLOMFAG — HOVEDFAG

EMBETSSTUDIUM

Adresse: Sosialøkonomisk institutt
 Eilert Sundts hus, 12 etg.
 P.b. 1095 Blindern, 0317 Oslo 3
 02/45 51 27

Allmenn orientering

Innledning

Det sosialøkonomiske studium har til formål å gi kunnskap om den økonomiske virksomhet og om de økonomiske og sosiale forhold i samfunnet. En studerer fenomener som produksjon, sysselsetting og arbeidsløshet, forbruk og sparing, prisdannelse, inntektsfordeling, energispørsmål, miljøproblemer, økonomisk politikk og internasjonal handel. Sosialøkonomi kan i stor grad sies å være et studium av hvordan begrensede ressurser (produksjonsutstyr, arbeidskraft, energi, naturressurser etc.) fordeles på ulike anvendelser med sikte på materielle goder, men også goder som fritidssystemer, sosial omsorg, utdanning og miljøgoder.

I sosialøkonomien forsøker en å forklare og forstå de gjeldende økonomiske mekanismer så vel som implikasjonene av alternative økonomiske ordninger. En studerer også kriterier for hva som kan sies å være en god organisering av økonomien og god økonomisk politikk.

De økonomiske resultater bestemmes dels av tekniske, naturgitte og historiske forhold og dels av de økonomiske beslutninger hos enkeltindivider og kollektive organer. Som studium av samfunnets økonomi er sosialøkonomien spesielt opptatt av samspillet mellom de økonomiske aktiviteter og beslutninger hos de mange foretak og enkeltindivider i samfunnet. Moderne økonomier

er preget av stor gjensidig avhengighet mellom individer og land. Det foreligger muligheter for spesialisering, arbeidsdeling og handel, men også konkurranse om knappe ressurser og fordelingskonflikter. Disposisjoner som kan fortone seg ubetydelige for den enkelte, kan i sum ha store samfunnsmessige konsekvenser, som for eksempel når mange hver for seg bidrar med litt forurensning. I slike tilfelle kan det bli et dårlig totalresultat dersom hvert enkelt individ følger den tilpasning som det ser seg best tjent med. Den enkelte kan ikke på egen hånd gjøre noe for å rette opp dette. Det kreves kollektive tiltak. Offentlige og andre kollektive tiltak kan ha stor betydning både direkte og ved å påvirke og sette rammer for de enkeltes disposisjoner.

I sosialøkonomi som i andre vitenskaper må vi lage oss logiske tankeskjemaer som gir et såpass forenklet bilde av virkeligheten at den blir mer forståelig for oss. Gjennom øvelse i å håndtere slike tankeskjemaer og ved å skaffe oss inngående kjennskap til de konkrete forhold vi søker å analysere, må vi lære oss opp i å bedømme hva slags forenklinger som er på sin plass i hvert enkelt tilfelle.

Hvis det bare gjelder å skaffe seg visse idéer om hvordan det økonomiske liv i et samfunn funksjonerer, kan en komme et stykke på vei ved et omhyggelig og klart formulert verbalt resonnement. Men når det gjelder mer vidtgående og krevende problemstillinger der en tar sikte på å kom-

me fram til praktiske resultater, vil ofte et matematisk formulert tankeskjema være den eneste farbare vei. Dette skyldes ikke minst at en er opptatt av samspillet mellom mange samtidige disposisjoner som det er vanskelig å holde tankemessig rede på. Forsøk på å mestre de sentrale områder av sosialøkonomien uten å ta matematikken til hjelp ville derfor ikke bare være unødig tidsspille, men det ville være en altfor vanskelig oppgave for de aller fleste studenter.

En sosialøkonom må allerede fra første stund venne seg til å se nøkternt og vitenskapelig på de samfunnsøkonomiske spørsmål. Dette gjelder ikke bare for de studenter som tar sikte på en framtidig akademisk karriere, men like mye det langt større antall som kommer i praktiske yrker. En sosialøkonom i praktisk arbeid vil ha et særlig behov for solid utdanning hvis en skal ha evne til å se de vesentlige sammenhenger og problemstillinger gjennom det mylder av detaljer en møter i sitt daglige virke.

Hvor arbeider sosialøkonomer?

En undersøkelse fra 1982 (i boken *Norske Sosialøkonomer*, utgitt ved Norske Sosialøkonomers Forenings 75 års jubileum i 1983) viser følgende om arbeidssteder for kandidater med sosialøkonomisk embets-eksamen:

	Første arbeids- sted etter eksamen	Siste/ nå- værende arbeids- sted
Stat	71%	50%
Kommuner og fylker	7%	18%
Privat	22%	32%
	100%	100%

Det fremgår at en stor andel har begynt i staten, men at mange av disse senere har søkt seg over til stillinger i kommunal og

privat sektor. Andre undersøkelser bekrefter denne tendensen.

Sosialøkonomisk embetseksamen gir allsidige muligheter i arbeidsmarkedet. Sosialøkonomer finnes f.eks. i så forskjelligartet virksomhet som bank og forsikring, oljeselskaper, datavirksomhet, videregående skole, presse- og kringkasting, helseadministrasjon, miljøvernarbeid, utenrikstjeneste og u-hjelp.

I statsadministrasjonen er det sosialøkonomer i mange høyere stillinger. Tre av de største arbeidsplassene for sosialøkonomer er Finansdepartementet, Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank. I de senere år er mange ansatt i utredningsstillinger og administrative stillinger i kommunesektoren. En del arbeider med forskning og undervisning på universiteter og høyskoler. I den private sektor arbeider de fleste sosialøkonomer i banker, i de store organisasjoner i næringslivet, i konsulentfirmaer, oljeselskaper og i planleggingsavdelinger i større bedrifter. En rekke norske sosialøkonomer har hatt sentrale stillinger i internasjonale organisasjoner. Dessuten deltar mange sosialøkonomer i offentlige utvalg.

Cand.polit.-kandidater med hovedfag i sosialøkonomi tar sikte på å dekke arbeidslivets behov for personer som har kombinert videregående studier i sosialøkonomi med andre fag. Arbeidsstedene vil ofte være de samme som for kandidater med sosialøkonomisk embetseksamen.

Både grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi kan være nyttige for studenter som tar sikte på senere arbeid i den videregående skolen, der sosialøkonomi nå har fått en langt større plass enn før. Hittil har det i mange tilfelle vært vanskelig å skaffe kvalifiserte lærere i faget.

I kombinasjon med andre fag kan både grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi gi interessante yrkesmuligheter. Grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi kan være nyttige støttfag for videregående studier i andre samfunnsfag, historie, geografi, informatikk og annen økonomisk administrativ utdanning.

Oversikt over studietilbudet

Studiet i sosialøkonomi føres fram til følgende fem eksamener:

1. Grunnfagseksamen
2. Mellomfagseksamen
3. Hovedfagseksamen
4. Sosialøkonomisk embetseksamen av lavere grad (exam.oecon.)
5. Sosialøkonomisk embetseksamen av høyere grad (cand.oecon.)

De tre første eksamenene gis med hjemmel i reglement for gradene cand.mag., cand.-polit. og dr.polit. ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Opplegget for disse fem eksamenene er samordnet. Studiet er bygget opp av blokker som gjør det mulig å avslutte sosialøkonomistudiene på forskjellige nivåer. Studentene kan derfor velge ett studietrinn av gangen. De kan således endre sine studieplaner underveis uten vanskeligheter. (Det gjelder dog visse krav til oppnådde karakterer.)

Figur 1 illustrerer studieordningen ved Sosialøkonomisk institutt. Venstre del gjelder for studenter som tar sikte på sosialøkonomisk embetseksamen, mens høyre del viser situasjonen for dem som tar sikte på å kombinere sosialøkonomi med andre universitetsfag i cand.mag.- eller cand.polit.-eksamen. I sistnevnte alternativ er det imidlertid ikke nødvendig å ta 3 semestre med andre fag før sosialøkonomistudiene påbegynnes.

Undervisningen bygger ikke på at en har spesielle kunnskaper i sosialøkonomi fra den videregående skolen. Studiet kan påbegynnes både høst og vår.

Uansett endelig studiemål i sosialøkonomi må alle studenter begynne med *grunnfag* i sosialøkonomi. Grunnfaget kan normalt gjennomføres på to semestre. Før melding til grunnfagseksamen må examen philosophicum og et kurs i matematikk være bestått.

De som ønsker å fortsette studiene i sosialøkonomi må deretter avlegge eksamen i *mellomfagstillegget*. Dette krever ytterligere

ett semesters studium og gir, sammen med grunnfaget, full mellomfagseksamen. Alternativt kan eksamen i grunnfaget og i mellomfagstillegget tas i samme semester.

Etter fullført mellomfag i sosialøkonomi må både de som tar sikte på hovedfag i sosialøkonomi og de som planlegger å ta sosialøkonomisk embetseksamen først ta et *semesteremne i matematikk og statistikk* (med bruk av EDB). (Dette semesteremnet kan eventuelt tas på et tidligere trinn i studiet. Det kreves ingen forutgående eksamen i sosialøkonomi. Det forutsettes imidlertid en bakgrunn i matematikk svarende til innholdet i kurset i matematikk ved grunnfaget i sosialøkonomi.) Både matematikk og statistikk er viktige hjelpemidler for sosialøkonomer.

Sosialøkonomisk embetseksamen består av tre avdelinger. *Første avdeling* består av mellomfag i sosialøkonomi og det ovennevnte semesteremnet i metodefag og kan således normalt gjennomføres på 4 semestre. *Andre avdeling* består av ett års dypere gående studier i mikro- og makroøkonomi, samt empiriske metoder.

Bestått andre avdeling vil gi sosialøkonomisk embetseksamen av lavere grad og rett til tittelen *exam.oecon.* Tidsrammen for denne graden blir følgende 3 år.

Tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen har en normert studietid på 2 år. For opptak til tredje avdeling stilles det visse krav til karakterer ved tidligere eksamener. I løpet av tredje avdeling skal hver student ta seks kurs og skrive en hovedoppgave. Hvert kurs vil som hovedregel kreve et halvt semesters arbeid. Hovedoppgaven krever ett semesters arbeid. Den enkelte student har stor frihet til å velge kurs etter egne interesser.

Bestått tredje avdeling vil gi full sosialøkonomisk embetseksamen med rett til tittelen *cand.oecon.*

For opptak til *hovedfag* i sosialøkonomi kreves mellomfag i sosialøkonomi (med visse krav til karakterer, se studieplan for hovedfag) samt ovennevnte semesteremne i matematikk og statistikk. Opptakskravene

tilsvarende således første avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Hovedfagsstudiet er normert til fire semestre og består av andre avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen, en hovedoppgave og to kurs som kan velges fra listen over kurs under tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Kravene til hovedoppgaven er de samme som for hovedoppgaven ved tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.

Som det vil fremgå er hovedfaget bygget opp av deler av sosialøkonomisk embetseksamen. Dette innebærer at det blir enkelt for en student å gå over fra hovedfaget til embetsstudiet i sosialøkonomi eller omvendt.

For en full cand.polit.-eksamen kreves det i tillegg til hovedfag og mellomfag i sosialøkonomi og semesterermet i metodefag, tre semestre med studier i andre fag,

f.eks. et mellomfag eller et grunnfag og et semesterermet eller tilsvarende vektall.

Pensum og undervisning

For hvert enkelt studietilbud i sosialøkonomi er det utarbeidet pensumlister som viser hva som er gjeldende ordinært pensum. Pensumendringer kunngjøres ved oppslag. Institutt- og fakultetssekretariatet og studentutvalget vil for øvrig kunne gi opplysninger om hva som er gjeldende ordinært pensum.

Ved en pensumendring vil det i en overgangstid om nødvendig bli gitt alternative eksamensoppgaver.

Studentene trenger ikke nødvendigvis lese akkurat de bøker m.v. som er oppført i pensumlistene dersom de kan skaffe seg tilsvarende kunnskaper på annen måte. Det er

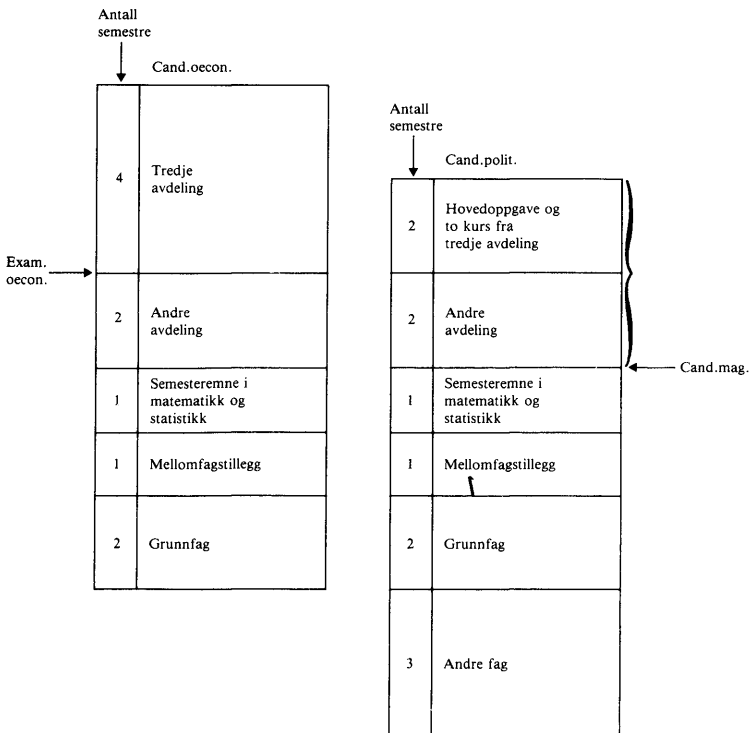

Fig. 1. Studietilbud i sosialøkonomi

kjennskapet til selve stoffet, ikke til bestemte kilder, det kommer an på.

I undervisningen vil faglærerne gi råd om hvilke deler av pensum som kreves tilegnet fullt ut og hvilke som bare kreves tilegnet i hovedtrekk. Dette vil for øvrig i de fleste tilfelle også fremgå av pensumlistene.

På enkelte områder viser det seg å være vanskelig å finne et helt tilfredsstillende lesepensum. I slike tilfelle vil pensum også omfatte de forelesninger som blir holdt på vedkommende område.

Studentene bør ikke begrense seg til bare å skaffe seg pensumkunnskaper. De bør også prøve å orientere seg på egen hånd i den økonomiske litteratur og ta opp spesielle problemer til nøyere studium. Ved supplerende lesning kan studentene få økt forståelse og utdyping av pensumkunnskaper. I tillegg forutsettes at studentene holder seg ajour med hovedtrekkene i den aktuelle økonomiske utvikling og den aktuelle økonomiske debatt, bl.a. ved å følge med i dagspressen.

Ved eksamen blir oppgavene gitt på grunnlag av pensum, men oppgaver vil bli forsøkt gitt i en slik form at de ikke frister til slavisk å gjengi utenat lærte avsnitt. Både kunnskaper og resonnementer som går ut over pensum, blir belønnet ved eksamen.

Undervisningen foregår i flere former. En har vanlige *forelesninger*. Dessuten har en *seminarer*. Her forutsettes det at studentene deltar aktivt ved å løse oppgaver, svare på spørsmål og stille spørsmål.

I matematikk og statistikk har en også *øvelser* med oppgavegjennomganger.

Det er av stor betydning at studentene allerede på et tidlig tidspunkt i studiet danner såkalte *kollokviegrupper*. Dette er studiegrupper med 5—10 studenter, som alle forutsettes å delta aktivt i gruppens arbeid. Arbeidsmåten i en slik gruppe er gjerne at deltakerne løser en oppgave eller studerer et emne som presenteres og diskuteres i gruppen. Kollokvievirksomhet er en god måte å lære på, og gir også deltakerne øvelse i å legge fram stoffet muntlig.

Studentene bør også skrive øvelsesopp-

gaver som gis i løpet av semestret. En lærer stoffet langt bedre når en tvinger seg til å formulere det skriftlig, og trening i skriftlig fremstilling kommer godt med både ved eksamen og i det senere arbeid.

I pensumlistene for de enkelte studietilbud er det gitt en oversikt over undervisning som vil bli forsøkt gitt regelmessig. Det vil også bli gitt undervisning utover det som nevnes, både i form av seminarer og forelesninger. Når det finnes hensiktsmessig, kan undervisning som er oppført som forelesninger bli erstattet av seminarer og omvendt.

Detaljer om undervisningen i de enkelte semestre med angivelse av emner, tid og sted finnes i Forelesningskatalogen, som utgis hvert semester.

Selvstudium

Ingen av forelesningene eller seminarene er obligatoriske. Forelesningene vil imidlertid gi utdypninger og perspektiver i tillegg til det en kan lese seg til i pensumlitteraturen. Videre vil forelesningene ofte presentere kunnskapsstoff som ellers ikke er å finne i lærebøkene. Som nevnt i avsnittet om pensum og undervisning foran vil pensum også omfatte forelesninger som blir holdt på områder der det har vist seg å være vanskelig å finne et helt tilfredsstillende lese pensum.

Disse forholdene gjør at det vil være vanskelig å ta eksamener i sosialøkonomi på basis av et selvstudium.

Studenter som likevel velger å gjennomføre deler av studiet som selvstudium bør kontakte de aktuelle lærere som i Forelesningskatalogen er oppført som ansvarshavende i de enkelte fag. Forelesningskatalogen utgis hvert semester. Om mulig vil det også være nyttig å ha kontakt med studenter som følger undervisningen regelmessig.

Det vil videre på Instituttet være utlagt aktuelle pensumartikler, notater, oppgaver, forelesningsplaner og annen informasjon om undervisningen. Ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt vil kunne gi nærmere informasjon om dette.

Meldinger til eksamener

Den enkelte student må selv melde seg til de enkelte eksamener. Melding til eksamener skjer på spesielt skjema ved Universitetets ekspedisjonskontor. Frister for melding til eksamen gjøres hvert semester kjent i Forelesningskatalogen.

Generelle fritak for prøver og eksamener

1. Avlagt grunnfags- eller mellomfagseksamen i sosialøkonomi ved andre norske universiteter gir adgang til fritak for tilsvarende eksamener ved Universitetet i Oslo. I slike tilfelle vil karakterene for disse eksamener bli tatt med ved utregning av avdelingskarakter for første avdeling og hovedkarakter for sosialøkonomisk embetseksamen av høyere eller lavere grad, dersom karaktersystemet er det samme som ved Universitetet i Oslo. Ellers vil kandidater som har fått fritak på slikt grunnlag ikke få regnet ut karakter for første avdeling og hovedkarakter for embetseksamen av høyere eller lavere grad.
2. Fritak for grunnfag i sosialøkonomi blir gitt studenter fra økonomisk administrativ studieretning ved distriktshøgskolene som har fullført kurs på til sammen minst 20 vektall i økonomiske fag.
Minst 4 av de 20 vektallene må være makroøkonomisk teori og minst 6 i mikroøkonomisk teori. Kandidater som har fått fritak på slikt grunnlag får ikke regnet ut karakter for første avdeling og hovedkarakter for embetseksamen av høyere eller lavere grad.

Diverse opplysninger

Den sosialøkonomiske forskning og undervisning ved Universitetet i Oslo er knyttet til Sosialøkonomisk institutt.

Fakultetets bibliotek inneholder både pensumbøker og andre bøker foruten viktige norske og utenlandske tidsskrifter. Studentene anbefales å benytte biblioteket til å bli kjent med litteratur også utenom pensum. Faglærerne vil på forespørsel bistå

med rettledning om litteratur på forskjellige felter.

Foruten Fakultetsbiblioteket finnes et stort spesialbibliotek i Statistisk Sentralbyrå, Skippergata. Dette inneholder en meget rikholdig og ajourført samling av statistisk og økonomisk litteratur. Videre henledes oppmerksomheten på Universitetsbiblioteket.

Ved siden av Memoranda, abonnementsserien for studenter og andre publikasjoner om spesielle forskningsresultater utgir Sosialøkonomisk institutt en del materiale til bruk i studiet. Noe av det inngår i pensum og selges i Universitetsbokhandelen.

Studentutvalget bistår nye studenter med opplysninger angående studiet.

En av de fire første dagene i hvert semester avholder Utvalget et spesielt orienteringsmøte for nye studenter. Tid og sted for møtet kunngjøres ved oppslag og/eller i Forelesningskatalogen.

Studieplan for grunnfag

Innhold

Grunnfagsstudiet tar sikte på å gi en generell innføring i sosialøkonomi, både i teoretisk økonomi og i anvendt økonomi.

Teoretisk økonomi er delt inn i (1) bakgrunn og metode, (2) mikroøkonomisk teori og (3) makroøkonomisk teori.

I mikroøkonomi studeres den økonomiske atferd til de enkelte husholdninger og bedrifter, omsetning og prisdannelse for de enkelte varer og tjenester og samspillet mellom de forskjellige markeder. Mikroøkonomisk teori utgjør et viktig grunnlag for økonomisk velferdsteori, som studerer prinsipper som kan brukes til å vurdere alternative økonomiske ordninger eller alternative utforminger av den økonomiske politikk fra et samfunnmessig synspunkt. I makroøkonomi studeres sammenhenger mellom de totalstørrelser som karakteriserer et lands økonomiske situasjon og utvikling: Produksjon, forbruk, investering, eksport, import, generelt prisnivå, arbeidsledighet osv.

I anvendt økonomi anvendes økonomisk teori i analysen av konkrete næringsøkonomiske og sosiale problemer. I grunnfaget behandles følgende emner i anvendt økonomi: innføring og oversikt, distriktsøkonomi, befolkningslære, miljø og forurensninger, olje og energi, arbeidsmarked.

Kurs i matematikk

Under grunnfaget inngår dessuten et kurs i matematikk. Kurset må være tatt før melding til eksamen i grunnfaget. Det anbefales å ta matematikk-kurset ved starten av grunnfagsstudiet. Den som har gjennomgått tilsvarende kurs ved Universitetet eller ved annet lærested, kan få fritak for kurset.

Undervisning

Forelesninger og annen undervisning gjennomføres i løpet av to semestre. Hvert høstsemester gjennomgås makro-økonomiske emner og hvert vårsemester mikro-økonomiske emner. Dessuten blir noe undervisning holdt hvert semester slik at det er mulig å begynne på grunnfagsstudiet både høst og vår. Nærmere opplysninger om hvilken undervisning som gis, finnes i Forelesningskatalogen, som utgis hvert semester.

Eksamen og karakterer

Grunnfaget avsluttes med en eksamen som består av to skriftlige prøver, en i teoretisk økonomi og en i anvendt økonomi. Til hver av prøvene gis det 6 timer.

Det er viktig at studiet av teoretisk økonomi og anvendt økonomi sees i sammenheng, og ved hver av de skriftlige prøvene forutsettes det at kandidatene også kan benytte relevant stoff fra det andre emnet.

Grunnfagseksamen arrangeres hvert semester.

Det gis karakterer etter gradert vurdering. Karakteren for grunnfaget er et gjennomsnitt av karakteren for hver av de to skriftlige prøvene. Hver av de to prøver teller likt.

Dersom én av de to skriftlige prøvene ikke blir bestått, må begge prøvene tas om igjen i et senere semester.

Pensum

Kurs i matematikk (MO)

Pensum vil bli gitt ved forelesninger i tilknytning til:

K. Sydsæter: *Matematisk Analyse*, Bind I, 5. utg., Oslo 1987. Kap. 1: 1.1–1.4. Kap. 2: 2.1, 2.2, 2.3 (fram til «Sirkler»), 2.4, 2.6, 2.7, 2.8 (fram til «Heltallige røtter»), 2.9, 2.10. Kap. 3: 3.1–3.3, 3.4 (leses raskt igjennom), 3.5–3.7, 3.9. Kap. 4: 4.3. Kap. 5: 5.1–5.5, 5.7. Kap. 6: 6.6 (fram til «En geometrisk karakterisering av inverse funksjoner»). Kap. 7: 7.1–7.3. Kap. 8: 8.2 (fram til Eksempel 6). Kap. 9: 9.1. Kap. 11: 11.5. A.1–A.11. B.1–B.2. Avsnitt med mindre skriftstørrelse kan overspringes.

Teoretisk økonomi

Flere steder i pensum, både i teoretisk økonomi og i anvendt økonomi, vises det til to amerikanske lærebøker:

R.G. Lipsey, P.O. Steiner and D.D. Purvis: *Economics*, 8. utgave, New York 1987.

P.A. Samuelson and W.D. Nordhaus: *Economics*, 12. utgave, New York 1985.

Disse er alternative bøker. Det anbefales å bruke én av dem som supplerende lesning også for andre emner enn de der de er ført opp. Begge egner seg også godt som generelle oppslagsbøker.

Bakgrunn og metode

Lipsey, Steiner og Purvis: *Economics*, kapitlene 1–3 eller Samuelson/Nordhaus: kap. 1–4.

L. Johansen: *Optakt til sosialøkonomien*, Oslo 1983.

Makroøkonomisk teori

P. Munthe: *Sirkulasjon, inntekt og økonomisk vekst*, 4. utgave, Oslo 1988. Kapitlene I–XIII.

L. Johansen: *Offentlig økonomikk*, Oslo 1967. Kapitlene I, II og §§ 1, 2, 4, 5 og 7, samt s. 61–63 i kapittel III.

Lipse, Steiner og Purvis: *Economics*, kapitlene 38 og 39. Eller Samuelson/Nordhaus: kap. 11—13.

R. Dornbusch og S. Fischer: *Macroeconomics*, 4. utgave, New York 1987. Kapitlene 1—7, 10.1—10.3 og 11.1—11.9.

A. Sandmo: Den private sparing i samfunnsøkonomisk belysning, i *Sparing og sparebankvesen*, Oslo 1972 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

Som supplerende lesning i makroøkonomisk teori anbefales:

T. Bragstad: *Om nasjonalregnskap*. Sosialøkonomisk institutt, april 1988.

F.R. Førsum: *Miljø- og ressursøkonomi*, Oslo 1980, kap. 12 «Spillprodukter og kryssløpsanalyse. Norge i 1970-årene».

Mikroøkonomisk teori

P. Munthe og J. Vislie: *Markedsøkonomi*, 4. utgave, Oslo 1986. Følgende leses kursorisk: kapittel VIII, avsnitt 6 og 7, kapittel XII, avsnitt 4 til 11, kapittel XIII og kapittel XVI, avsnitt 3—4. Følgende kan overspringes: II.13, IV.10, VI.10 og IX.11.

Som alternativ til kapitlene I—IV i Munthes bok kan leses: Lipsey, Steiner og Purvis: Kapitlene 4, 7, 8, 9, 10 og 11 (t.o.m. Shifts in Cost Curves). Eller Samuelson/Nordhaus: Kap. 18—23.

M. Hoel og K. Moene: *Produksjonsteori*, Oslo 1987. Kapitlene 1—8. Kap. 8.4 kan overspringes.

A. Sandmo: «Forurensningsproblemer og økonomisk politikk», i *Økonomi og politikk*, Oslo 1971 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

L. Johansen: *Samfunnsøkonomisk lønnsomhet*, Oslo 1977.

Som supplerende lesning i mikroøkonomisk teori anbefales:

J.P. Quirk: *Intermediate Microeconomics*, Chicago 1986. Kapitlene 1—9.

Anvendt økonomi

Befolkningslære

P.C. Matthiessen: *Befolkningens vekst*.

Årsager og konsekvenser. 4. utgave, København 1984.

Befolkningsutviklingen. Kap. 3—6.

P. Munthe: *Sirkulasjon, inntekt og økonomisk vekst*, 4. utgave, Oslo 1988. Kapittel III.

Sosialt utsyn (siste utgave). Kapitlet om befolkning

Som supplerende lesning anbefales:

L. Fridstrøm: Hvor mange blir vi? *Bergen Bank Kvartalskrift*, nr. 1 1980 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

E. Hofsten: *Demografins grunder*, Lund 1975. Kapittel 5.

J. Vislie: Kan beslutningen om å få barn belyses ved hjelp av økonomisk teori? *Tidskrift for samfunnsforskning*, nr. 20 1979 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

Det vises dessuten til de viktigste kilder for norsk befolkningsstatistikk og til publikasjoner som behandler aktuelle befolknings spørsmål. Viktige statistiske kilder i serien Norges Offisielle Statistikk (NOS) er *Folketellingspublikasjonene*, den årlige publikasjon om *Folkemengdens bevegelse* og avsnittene om befolkning i *Historisk statistikk* (siste utgave).

Arbeidsmarked

Lipse, Steiner, Purvis: kap. 20. Eller Samuelson/Nordhaus: Kap. 28 og 29B.

Oversikt over det norske arbeidsmarkedets organisasjoner, institusjoner og reguleringer vil bli gitt ved forelesninger.

Sosialt utsyn (siste utgave). Kapitlet om arbeidsliv.

Supplerende lesning:

Inntektsdannelsen i Norge. NOU 1988:24. Kapittel 2 avsnitt 5, kapitlene 3 og 4.

Økonomisk vekst

Lipse, Steiner, Purvis: kap. 36. Eller Samuelson/Nordhaus: kap. 36.

P. Munthe: *Sirkulasjon, inntekt og økonomisk vekst*, 4. utgave, Oslo 1988 kap. XV—XVI.

Tilbakegående tallserier for nasjonalpro-

dukt m.v. finnes i *Historisk statistikk*, Oslo 1978.

Jordbruk

P. Munthe: *Norsk jordbruk, politikk og utvikling*, Oslo 1988.

Supplerende lesning:

Framtidas norske landbruk. NLVF seminar. Oslo 1987.

World Bank: *World Development Report 1986*. Kapitlet om jordbruk.

Norsk økonomi i forandring. NOU 1988: 21. Vedlegg 8 og 9.

Om utjamning av inntektene i jordbruket. NOU 1988:23. Kapittel 1.

Miljø og forurensninger

Lipsey, Steiner, Purvis: kap. 22. Eller Samuelson/Nordhaus: kap. 32.

A. Sandmo: «Forurensningsproblemene og økonomisk politikk» i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

T. Thonstad: Forurensninger og arbeidsmiljøspørsmål, *Det norske Videnskapsakademi*, Oslo 1980 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

F.R. Førsum og S. Strøm: *Miljø- og ressursøkonomi*, Oslo 1980. Kapitlene 2—5.4, 8.1—8.3. Engelsk utgave: *Environmental Economics and Management: Pollution and Natural Resources*, London 1988, kap. 1—5.

Olje og energi

J. Aarrestad: *Oljen og norsk økonomi*, Oslo 1984. Eller *Petroleumsvirksomhetens framtid*. NOU 1983:27, kap. 3—7.

F.R. Førsum: Noen kommentarer til norsk energipolitikk, *Plan og arbeid*, nr. 1 1980 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

F.R. Førsum: *Oljeforedrag holdt på etterutdanningskurs...* 1985.

M. Hoel: «Økonomenes argumentasjon om vannkraftutbygging» i *Full sysselsetting og økonomisk vekst?* Festskrift til Eivind Erichsen, Oslo 1987.

H. Skånland: «Tempoutvalget – to år etter», *Bergen Bank Kvartalsskrift*, 1985.

S. Strøm: Energiøkonomiske problemstillinger, *Plan og arbeid*, nr. 1 1980 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

Det vises dessuten til følgende melding: *Norges framtidige energibruk og -produksjon*, St.meld. nr. 38 (1986–87).

Som supplerende lesning anbefales:

O. Bjerkholt, E. Offerdal og S. Strøm (red.): *Olje og gass i norsk økonomi*, Universitetsforlaget 1985. Avsnittene 2.5, 3.3, 4.5, 5, 6.4, 6.5 og 7 kan overspringes.

Norsk økonomi i forandring. NOU 1988: 21. Vedlegg 3.

Undervisningsplan for grunnfag

Emne	Høstsemestret		Vårsemestret	
	Første 5 uker	Resten av semestret	Første 5 uker	Resten av semestret
Matematikk	5(0)	0	0(5)	0
Bakgrunn og metode	2(0)	2(0)	0(2)	0(2)
Makroøkonomisk teori	4	4	0	0
Mikroøkonomisk teori	0	0	4	4
Anvendt økonomi	0	4	0	4
Eksamensseminar	0(2)	0(2)	2(0)	2(0)

Undervisningsplanen gjelder både for dem som starter om høsten og for dem som starter

om våren. Der det er forskjell, gjelder tallene i parentes for dem som starter om våren.

Regnskap

P. Munthe: *Bedrifters regnskap, finansiering og vekst*, Oslo 1987.

Som supplerende lesning anbefales:

Lipsey, Steiner, Purvis: kap. 9 med appendix. Eller Samuelson/Nordhaus: kap. 20 med appendix.

Det vises også til:

T. Bragstad: *Om nasjonalregnskap*, Sosialøkonomisk institutt, april 1988. Jfr. pensum i makroøkonomi.

Studieplan for mellomfag

Innhold

Mellomfag består av grunnfaget og et mellomfagstillegg. Mellomfagstillegget skal normalt ta ett semester. Tillegget tar sikte på å gi fordypet kjennskap til emner som inngår i grunnfag.

Mellomfagstillegget er inndelt i følgende tre emneområder: (1) aktivitetsregulering, stabilisering og vekst, (2) allokering og fordeling og (3) økonomiske systemer.

Undervisning

Forelesninger og annen undervisning gjennomføres i løpet av ett semester. Nærmere opplysninger om hvilken undervisning som gis, finnes i Forelesningskatalogen.

Eksamen og karakterer

For å melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves *enten* at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i et tidligere semester, *eller* at kandidaten melder seg til grunnfagseksamen samtidig med oppmeldingen til eksamen i mellomfagstillegget. Det siste tilfellet gis det ikke sensur for eksamen i mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen.

Eksamen i mellomfagstillegget består av en skriftlig prøve på 6 timer, og en muntlig prøve. Studenter som ikke består den skriftlige prøve, kan ikke fremstille seg til muntlig prøve.

Ved eksamen vil kandidatene kunne bli prøvet også i de deler av grunnfagspensum som mellomfagstillegget bygger på.

Det gis karakterer etter gradert vurdering. Ved beregning av den endelige karakter for mellomfagstillegget gis karakteren for den skriftlige prøve vekt 2 og karakteren for den muntlige prøve vekt 1.

Ved beregning av den endelige karakter for hele mellomfagseksamen gis karakteren for grunnfagseksamen vekt 2 og karakteren for mellomfagstillegget vekt 1.

Pensum

Aktivitetsregulering, stabilisering og vekst

R. Dornbusch og S. Fischer: *Macroeconomics*, 4. utg., New York 1987. Kapitlene 12, 13, 14 og 15.

L. Johansen: *Offentlig økonomikk*, Oslo 1967. Kapitlene II—V og VIII unntatt: Rentebyrden ved en stadig voksende statsgjeld.

R.G. Lipsey, P.O. Steiner og D.D. Purvis: *Economics*, 8. utgave, New York 1987. Kapittel 42.

P. Munthe: *Sirkulasjon, inntekt og økonomisk vekst*, Oslo 1988. Kapitlene XIV—XVI.

P. Munthe: *Penger, kreditt og valuta*, Oslo 1980. Kapitlene X—XII og XVI.5.

Rentepolitikk, NOU:4, Oslo 1980. Kapittel IV. (Se merknad under Allokering og fordeling nedenfor.)

B. Vale: «Finanspolitikk og pengepolitikk i en åpen økonomi med fast valutakurs», *Abonnementsserien for studenter* nr. 1, 1988.

Supplerende lesning:

Det norske penge- og kredittsystem, Norges Banks skriftserie nr. 15, Oslo 1985.

H. Skånland: Alternativer i stabiliseringspolitikken og Sentralbankens stilling. *Penger og Kreditt* 1979 og 1980.

P.J. Bjerve: Kva hende i Norge i 1970-åra — konjunkturpolitisk. *Sosialøkonomen* nr. 5, 1981.

Full sysselsetting og økonomisk vekst? Festskrift til Eivind Erichsen, Oslo 1987.

Allokering og fordeling

P. Bohm: *Social Efficiency*, London 1987. Kapittel 1 leses kursorisk, Appendiksene kan overspringes. (Eller tilsvarende i P. Bohm: *Samhøllsekononisk effektivitet*, 1986.)

A. Sandmo: *Mål og midler i industripolitiken*, Rapport nr. 3 fra Industriøkononisk institutt, Oslo 1978.

R.G. Lipsey, P.O. Steiner og D.D. Purvis: *Economics*, 8. utgave, New York 1987. Kapittel 22.

K.P. Hagen: Samfunnsøkononiske lønnsomhetskalkyler i *Økononisk og samfunn*, Oslo 1982.

L. Johansen: *Offentlig økononikk*, Oslo 1967. Kap. VI unntatt Velferdsteoretisk betraktning, Erik Lindahls teori for bestemmelse av offentlige utgifter og Noen oppgaver over offentlig disponering av varer og tjenester i Norge og andre land. Kap. VII, §1, §3 fram til Beskatningsnheten, og §5.

Personbeskatning, NOU 1984:22, Kap. 3 og vedlegg 1, avsnittene 2—6.1 og 9. Det kreves bare kjennskap til hovedtrekkene i kap. 3.

L. Johansen: *Samfunnsøkononisk lønnsomhet*, Oslo 1977.

Merknad: Deler av *Rentepolitikk*, NOU:4, Oslo 1980, kapittel IV bør studeres i tilknytning til allokering og fordeling.

P. Munthe: *Sirkulasjon, inntekt og økononisk vekst*, Oslo 1988. Kapittel XVII.

V. Christiansen: «Hva kan brukerne lære av økononisk velferdsteori?» i *Penger og tjenester i norsk sosialpolitikk*, NORAS-rapport fra Trygdeforsikringsprogrammets konferanse 21.10.87.

E.M. Gramlich: *Benefit-cost analysis of government programs*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs 1981. Kap. 5, 6 (unntatt s. 101–107), 11 og 13.

Supplerende lesning:

T. Rødseth: *Inntektsfordeling i Norge*, NOU:44, Oslo 1977. Kapitlene 1, 2 og 8.

V. Christiansen: «Moderne normativ skat-teanalyse – En oversikt. Del 1. Sosial-

økononien nr. 10, 1986.

H.S. Rosen: *Public Finance*, Homewood 1985, spesielt kapitlene 6, 7 og 9.

Personbeskatning, NOU 1984:22, Vedlegg 2.

E. Grønn: «Nytte-kostnads-analyse». Bedriftsøkononens forlag, Oslo 1988.

Økononiske systemer

R.G. Lipsey, P.O. Steiner og D.D. Purvis: *Economics*, 8. utgave, New York 1987. Kapittel 43.

K.O. Moene: Byråkrati og alternative organisasjonsmåter, *Nordisk Tidsskrift for Politisk Økononisk*, 19, 41–52.

G. Hernes: 4. Markedsforvitring og statsbygging, 6. Markedet som domstol i *Forhandlingsøkononisk og blandingsadministrasjon*, Oslo 1979.

G. Grossman: *Economic Systems*, Englewood Cliffs 1974.

Som alternativ til Grossmans bok kan leses:

R. Eide og S. Viotti: *Economic Systems*, M. Robertson & Co., Oxford 1978.

Supplerende lesning:

L. Johansen: *Centralization/Decentralization/Coordination: General Aspects i Lectures on Macroeconomic Planning*, Amsterdam 1978. Kapittel 5.

L. Johansen: Planlegging og spill i *Økononisk og politikk*, Oslo 1971 og i *Økononisk og samfunn*, Oslo 1982.

L. Johansen: Forhandlingssamfunnet, *Sosialøkononien* nr. 8, 1978.

Kapittel VI. Formue, disposisjonsrett og makt og Kapittel VIII. Eiendomsrett og disposisjonsrett i aksjeselskaper i *Innstilling fra Formuesfordelingskomiteén*, Bergen 1968.

J. Kornai: Resource-constrained versus demand-constrained systems, *Econometrica* July 1979.

Studieplan for semestererme i matematikk og statistikk

Innhold

Matematikk og statistikk er viktige hjelpe-

disipliner i sosialøkonomien. Ofte vil økonomiske analyser være basert på matematiske modeller. Matematikkdelen av semesteremnet vil særlig dreie seg om matematisk analyse (funksjoner av en og flere variable).

For å få konkretisert sammenhengen som inngår i økonomiske modeller vil en trenge empiriske data. Men disse data er ofte preget av usikkerhet og variasjon, og for å trekke informasjon ut av slike data trenger en statistiske metoder. Statistikkdelen av metodesemstret vil bestå i noe sannsynlighetsregning, hypoteseprøving, estimering (koeffisientbestemmelse) og enkel regresjonsanalyse.

I metodesemstret vil det også bli undervist i system(er) for matematisk og statistisk analyse på regnemaskin, for tiden MINITAB.

Undervisning

Undervisningen vil gå over hele semestret i både matematikk og statistikk. Statistikkdelen vil bli undervist sammen med SS1, statistikk grunnfag. I begynnelsen av semestret vil det bli gitt intensiv undervisning i bruk av EDB (MINITAB). En semesteroppgave hvor bruk av EDB inngår, må være godkjent før eksamen. Se ellers forelesningskatalogen.

Eksamen og karakterer

En semesteroppgave må være godkjent før eksamen. Eksamen består av to skriftlige prøver, en i matematikk og en i statistikk, som kan avlegges i samme eller forskjellige semestre. Til prøven i matematikk gis det 5 timer og til prøven i statistikk 6 timer. Karakteren for semesteremnet er et gjennomsnitt av karakteren for hver av de to skriftlige prøver. Hver av de to prøver teller likt. En student som samtidig går opp til begge prøver og bare består den ene, kan beholde eksamensresultatet for denne prøven. Begge prøver må være bestått for at semesteremnet skal være bestått. Det vil bli holdt eksamen hvert semester.

Pensum

Matematikk

Knut Sydsæter: *Matematisk analyse*, Bind 1, 5. utgave, Oslo 1987. Kap. 1. Kap. 2, unntatt 2.5. Kap. 3. Kap. 4, unntatt 4.7. Kap. 5. Kap. 6, unntatt 6.8 og 6.9. Kap. 7. Kap. 8. Kap. 9, unntatt 9.7. Kap. 10: 10.1—10.4 (utvalgte deler). Kap. 11: 11.1 og 11.5.

Et kort notat om konvekse og konkave funksjoner av flere variable.

Pensumet i lineær algebra vil omfatte elementær vektor- og matriseregning og vil hentes fra:

K. Sydsæter og B. Øksendal: *Lineær Algebra*, 3. utg., Oslo 1988. Kap. 2: 2.1—2.4, 2.6. Kap. 3: 3.1—3.5. Kap. 5: 5.1. Kap. 6: 6.1.

Pensumet presiseres nærmere ved forelesningenes start.

Ovenstående pensum inkluderer pensumet til kurset i matematikk (MO) i grunnfaget i sosialøkonomi.

Statistikk

Bhattacharyya, G.K. & Johnson, R.A.: *Statistical concepts and methods*: Kap. 1, 2.1—2.7, 3.1—3.6, 4, 5, 6, 7, 8, 9.1—9.7, 10.

Ryan, T.A., Joiner, B.L. & Ryan, B.A.: *MINITAB: Student handbook*: Deler av kap. 1—9.

Alternativt for minitab:

R.B. Miller: *MINITAB — Handbook for Business and Economics*.

Fritak for prøver i semesteremnet i matematikk og statistikk

De som har avlagt tilsvarende prøve i matematikk og/eller statistikk kan bli fritatt for eksamen i semesteremnet, helt eller delvis.

Spesielt gjelder følgende:

De som har bestått eksamen i MA 100+ Ma 105 ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet vil blir fritatt for prøven i matematikk i semesteremnet.

De som har bestått prøven i SS 1 i statistikk grunnfag ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet i 1986 eller senere, vil bli fritatt for prøven i statistikk og for semesteroppgaven (hvor bruk av EDB inngår). Tilsvarende gjelder for de som har bestått prøven i SS 2 under statistikk grunnfag våren 1986 eller tidligere.

De som har bestått eksamen i S 091 eller tilsvarende kurs ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet vil bli fritatt for prøven i statistikk, men de vil ikke bli fritatt for semesteroppgaven.

Studieplan for hovedfag

Den som skal begynne på hovedfagsstudiet i sosialøkonomi må ha bestått følgende eksamener:

- (1) mellomfagseksamen i sosialøkonomi med karakteren 2.7 eller bedre, enten i hele mellomfaget eller i mellomfagstillegget.
- (2) eksamen i det semesteremnet i matematikk og statistikk (med bruk av EDB) som inngår i første avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.

Hovedfaget i sosialøkonomi kan normalt gjennomføres på fire semestre og består av:

- a) 2. avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.

- b) to kurs som kan velges fra listen over kurs under 3. avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Det kan ikke velges kurs med et innhold som allerede er dekket av cand.mag.-graden. Høyst ett av kursene kan være ~~metodekurs~~ i matematikk eller statistikk. (EDB) kurs
- c) en vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave) over selvvalgt emne innenfor et spesielt område av faget.

Herw. til s. 101

Hensikten med hovedoppgaven er at studentene skal få øvelse i å arbeide selvstendig med en økonomisk problemstilling. Oppgaven må inneholde økonomisk-teoretiske resonnementer. Det er forutsatt at hovedoppgaven vil kreve ett semesters fulltidsarbeid. Kravene til hovedoppgaven er de samme som for hovedoppgaven ved tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. For hovedoppgaven gis karakteren godkjent. *

Hovedfaget avsluttes med en muntlig eksamen. Ved den muntlige prøven kan studentene eksamineres i hele sitt hovedfagspensum og i emner i tilknytning til hovedoppgaven.

Ved beregning av hovedkarakteren for hovedfaget veies avdelingskarakteren ved andre avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen 1/2 og hvert av de to valgfrie kurs og den avsluttende muntlige eksamen 1/6. Det gis karakterer etter gradert vurdering.

SOSIALØKONOMISK EMBETSEKSAMEN

Reglement

§ 1

Sosialøkonomisk embetseksamen består av tre avdelinger og gir rett til tittelen candida/candidatus oeconomiae (cand.oecon.). Bestått andre avdelings eksamen gir rett til tittelen examinata/examinatus oeconomiae (exam.oecon.).

§ 2

Kollegiet fastsetter etter forslag fra fakultetet hvilke emner og fag det skal avlegges

eksamen i, antall prøver, prøveformen og obligatoriske kurs, seminarer og oppgaver.

Eksamenskravene fastsettes slik at første avdeling normalt skal kunne gjennomføres på fire semestre, andre avdeling på to semestre og tredje avdeling på fire semestre.

I tredje avdeling inngår et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave) over et godkjent emne.

§ 3

Før melding til eksamen i første avdeling

må examen philosophicum¹⁾ være bestått. Før melding til eksamen i andre avdeling må første avdeling være bestått. Før melding til eksamener i tredje avdeling må andre avdeling være bestått.

Kollegiet kan fastsette visse minstekrav for oppnådde karakterer ved lavere avdelinger for melding til en høyere avdeling.

§ 4

Det brukes følgende alternative karakter systemer:

- 1) Karakterene:

Laudabilis prae ceteris	1.0—1.5
Laudabilis	1.6—2.5
Haud illaudabilis	2.6—3.2
Non contemnendus	3.3—4.0
- 2) Karakteren:

Godkjent.	
-----------	--

Den som ikke har oppnådd karakter som nevnt under punktene 1 eller 2, har ikke bestått.

Hvilket karaktersystem som skal benyttes ved den enkelte eksamen og prøve, bestemmes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 5

På vitnemålet for embetseksamen oppføres karakteren for de eksamener og prøver som inngår, gjennomsnittskarakteren for hver avdeling og hovedkarakteren. Dessuten oppføres tittel og karakter for hovedoppgaven. På vitnemålet for bestått andre avdelingseksamen (exam.oecon.) oppføres karakteren for de eksamener og prøver som inngår, og gjennomsnittskarakteren for henholdsvis første og andre avdeling.

En kandidat som har avlagt flere eksamener enn det som kreves, kan velge hvilke som skal telle med ved beregning av hovedkarakteren. Kandidaten kan få karakterene i de øvrige eksamener påført vitnemålet som særskilt tillegg.

Kollegiet kan fastsette hvor stor del av eksamen som må være avlagt ved fakultetet

for at det kan utferdiges vitnemål for embetseksamen.

§ 6

Ny avdelingseksamen kan avlegges uten at forutgående eksamener tas om igjen. En kandidat som flere ganger har avlagt samme eksamen, kan velge hvilket resultat som skal tas med på vitnemålet og ved utregning av hovedkarakter. ✕

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 7

Fakultetet kan fritta for eksamen eller prøve:

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon.
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved Universitetet eller en annen institusjon.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til Kollegiet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 8

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglement, inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriftene gir hjemmel til det.

Studieplan for sosialøkonomisk embetseksamen

Studieordning m.v.

Studiet til sosialøkonomisk embetseksamen er delt i tre avdelinger (regl. § 1).

Første avdeling består av mellomfag i sosialøkonomi og et semesteremne i metodefag (matematikk og statistikk). For nærmere orientering om første avdeling vises til studieplanene for grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi og semesteremnet i matematikk og statistikk (med EDB).

Andre avdeling består av to semesters videregående studier i de tre emneområdene mikroøkonomi, makroøkonomi og empi-

1) Jfr. reglement for forberedende prøver ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen.

risk metode. Før melding til eksamen i andre avdeling må første avdeling være bestått.

Tredje avdeling, som normalt kan gjennomføres på 4 semestre, består av seks kurs og en hovedoppgave. Før melding til eksamen i tredje avdeling må andre avdeling være bestått. Dessuten kreves karakteren 2,7 eller bedre i minst en av følgende tre eksamener:

1. mellomfag i sosialøkonomi
2. mellomfagstillegg i sosialøkonomi
3. andre avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.

Eksamenskravene fastsettes slik at første avdeling normalt skal kunne gjennomføres på fire semestre, andre avdeling på to semestre og tredje avdeling på fire semestre (regl. § 2, andre avsnitt).

Et normalt studieopplegg vil gi følgende tidsskjema for de enkelte eksamener:

Første semester:

Kurs i matematikk under grunnfaget i sosialøkonomi.

Andre semester:

Grunnfagseksamen i sosialøkonomi.

Tredje semester:

Eksamen i mellomfagstillegget i sosialøkonomi.

Fjerde semester:

Eksamen i semesteremnet i matematikk og statistikk.

Sjette semester:

Eksamen i andre avdeling.

Sjuende — tiende semester:

Eksamener under tredje avdeling og hovedoppgave.

Regler for rekkefølgen av de forskjellige eksamener er gitt i reglementets § 3.

Ovenstående tidsskjema kan fravikes på følgende punkter når det gjelder rekkefølgen av de enkelte eksamener:

Eksamen i semesteremnet i matematikk og statistikk kan avlegges på et hvilket som helst tidspunkt før oppmelding til eksamen i andre avdeling. Det er f.eks. tillatt å ta denne eksamen før grunnfagseksamen i sosialøkonomi.

Grunnfagseksamen i sosialøkonomi kan tas samtidig med eksamen i mellomfagstillegget.

Andre avdeling

I andre avdeling behandles de tre emneområdene mikroøkonomi, makroøkonomi og empirisk metode. Både i mikroøkonomi og makroøkonomi tas det sikte på å kombinere teoriundervisningen med anvendelser av teorien på konkrete økonomiske problemer.

Mikroøkonomi

Innenfor mikroøkonomiske emner gis det en videregående innføring i analyse av den økonomiske atferd i husholdninger og foretak, tilpasninger i forskjellige typer av markeder og velferdsøkonomi. Spesielt blir det lagt vekt på forståelse av forskjellige markedsformer, markeders reaksjoner på endringer i ytre forhold (offentlig politikk, naturgitte og internasjonale forhold) og samspill mellom markeder. Herunder behandles enkeltbransjers evne til å konkurrere, forhold som påvirker næringsstrukturen og forholdet mellom skjermet og konkurranseutsatt virksomhet. Stoffet er viktig som grunnlag for forståelse og vurdering av ressursallokeringen og inntektsfordelingen i samfunnet.

Makroøkonomi

De teoriene for sysselsetting, vekst, inflasjon og betalingsbalanse som også inngår i pensum til grunn- og mellomfag, blir her mer inngående analysert. Grunnlaget for teoriene blir drøftet samtidig som en tar opp enkelte alternative betraktningmåter. Som bakgrunnsstoff studerer en hovedtrekk i den historiske utviklingen når det gjelder økonomisk vekst og konjunkturer i vestlige land.

Det legges spesiell vekt på slike forhold som er av særlig betydning ved utformingen av den makroøkonomiske politikken (finanspolitikken, pengepolitikken, valutapolitikken, inntektspolitikken) i små land

med stor utenrikshandel. Herunder må studentene skaffe seg et visst kjennskap til de virkemidlene og de planleggingsmodellene som brukes i Norge.

Empirisk metode

Faget handler i hovedsak om hvordan en kan tallfeste variablene og sammenhengene som inngår i økonomiske teorier. En del av faget handler om hvordan en går fram for å skaffe seg pålitelige data for de aktuelle variablene. Det er særlig tre typer data som er aktuelle: Utvalgsundersøkelser, regnskap og nasjonalregnskap. Faget tar opp hvordan slike data bør lages, hvor pålitelige de vil være, hvordan de samles inn i praksis og hvor godt tallene i offisiell statistikk svarer til de begrepene vi bruker i økonomiske teorier.

Den andre delen av faget handler om tallfesting av sammenhengene mellom variablene. Økonomer kan sjelden utføre kontrollerte eksperimenter og er stort sett henvisning til å observere den utvikling som blir til gjennom samspillet mellom deltakerne i det økonomiske liv. Ved tolking av slike data er det mange feilkilder, ettersom det normalt vil være mange forskjellige forhold som har variert samtidig. I faget blir det gitt en første innføring i hvordan en i gunstige tilfeller kan komme utenom disse problemene enten ved å finne fram til datamaterialer der sammenhengene blir spesielt tydelige, eller ved å bruke analysemetoder der en kan skille ut effekten av hver enkelt av variablene. Det blir gitt eksempler på hvordan dette gjøres i praksis. I denne delen av undervisningen brukes datamaskiner. Stor vekt blir lagt på å gjennomgå de viktigste feilkildene ved de enkle metodene.

Problemerkene forsterkes av at teoretiske sammenhenger sjelden skal oppfattes som eksakte; de antas bare å gjelde som en form for gjennomsnitt. Dessuten spesifiserer teorien sjelden alle variable som antas å virke inn, men bare de som regnes som viktigst. Dette gjør det nødvendig å bruke begrepsapparatet fra matematisk statistikk, og statistikkdelen av semesteremnet i metodefag

blir derfor en viktig bakgrunn for studiet av empiriske metoder i sosialøkonomien. Skal en trenge videre inn i problemene, trengs det et mer solid grunnlag i matematisk statistikk. En videreføring som inkluderer matematisk statistikk blir gitt i de økonomiske valgemnene i tredje avdeling.

Undervisning

Forelesninger og annen undervisning gjennomføres i løpet av to semestre. Undervisningen i mikroøkonomi dubleres slik at ny tosemesterssyklus starter både høst og vår. Første semester i mikro gir videreføring i konsumentens og produsentens tilpasning, mens andre semester behandler markedstilpasning under alternative markedsformer. I makroøkonomi og i empirisk metode starter undervisningen en gang i året, og forskjellige emner behandles vår og høst. Fordelingen av emner på de to semestrene er imidlertid slik at det er mulig å begynne å følge undervisningen både høst og vår.

Eksamen og karakterer

Andre avdeling avsluttes med en eksamen som består av to skriftlige 6-timers-prøver. Hver prøve kan dekke ett eller flere av de tre emneområdene mikroøkonomi, makroøkonomi og empirisk metode. De tre emneområdene bør derfor ses i sammenheng. Ved eksamen vil kandidatene også kunne bli prøvet i de deler av mellomfagspensum som andre avdeling bygger på.

Begge prøver tas i samme semester. Der som en av de skriftlige prøvene ikke blir bestått, må begge prøvene tas om igjen i et senere semester.

For hver av de to prøvene gis det karakterer etter gradert vurdering. Karakteren for andre avdeling er et gjennomsnitt av karakterene for de to prøvene. Hver av de to prøvene teller likt.

Pensum

Mikroøkonomi

1. Produksjon, forbruk

A. Rødseth: *Innføring i konsumentteori*, Oslo 1985, kap. 1-7.

M. Hoel & K. Moene: *Produksjonsteori*, Oslo 1987. Kap. 8.4, 9, 10, 11 (t.o.m. formel 11.34 i avsnitt 11.5), 12.1-4 og 15.

D. Lund: *Investeringskalkyler*, Sosialøkonomisk institutt 1987.

Supplerende lesning:

H. Gravelle og R. Rees: *Microeconomics*, London 1981. Kap. 4-9, 13.

R. Frisch: *Innledning til produksjonsteorien*, 9. utg., Oslo 1962. Kap. 1-4 og 9.

2. Markeder og velferd

P. Meinich: *Elementær markedsteori*, Oslo 1971. Kapittel 4, s. 20-44, s. 49 (fra 4d) -72, s. 77-85, kapittel 5, s. 94 (om samkoblet produksjon) -98 (til 5d), s. 119-124, kapittel 6.

H. Gravelle og R. Rees: *Microeconomics*, London 1981. Kap. 10 (unntatt 10E), 11 (unntatt 11D og E), 14, 16A og B, 17 (t.o.m. s. 492) og 18.

P. Bohm: *Social Efficiency*, London 1987. Appendiks 1.

T. Lindholt: Noen transportøkonomiske problemstillinger. *Abonnementsserien for studenter* nr. 6, 1983.

V. Norman: *En liten åpen økonomi*, 2. utg., Oslo 1986. Kap. 1-4.

Supplerende lesning:

E.J. Mishan: *Økonomiske feilslutninger*, Oslo 1972. Kap. 6, 8 og 12.

A. Sandmo: Normativ beskatningsteori — problemstillinger og resultater. *Statsøkonomisk tidsskrift* 1982.

B. Vikøren: Næringsstruktur og faktorav- lønning, *Abonnementsserien for studen- ter*, nr. 4 1986.

V.D. Norman og T. Wergeland: *Konkurransen- evne og næringsstruktur*, Bergen 1978.

Makroøkonomi

1. Generell makroteori

L. Harris: *Monetary Theory*, New York 1981, kapitlene 8, 9, 12, 13, 19.1, 21 (21.2 leses kursorisk).

R. Dornbusch og S. Fischer: *Macroeconomics*, 4. utgave, New York 1987, kapitlene 8-11, 16-19.

Supplerende lesning:

A.J. Isachsen (red.): *Penger, kreditt og valuta*, 2. utgave, Universitetsforlaget, Oslo 1987. Artiklene 1-3.

F.C. Holte: Hvorfor er det så vanskelig å bli kvitt arbeidsløsheten i OECD-landene? og Mer om arbeidsløsheten i OECD-landene, *Sosialøkonomen* nr. 8 og 9, 1985.

L. Johansen: Arbeidsløsheten: Lettere opp enn ned?, *Sosialøkonomen*, nr. 10, 1982. Rentepolitikk, NOU 180:4 Vedlegg 2 (Klovland) og 3 (Steigum).

T. Iversen: Om inflasjon i nyere økono- misk teori, *Studentabonnemement*, nr. 2, 1983.

R. Golombek: Makroøkonomi — litt om teknikk, metode og tolkninger. Del 1. Revidert utgave. Sosialøkonomisk insti- tuttt 1987.

2. Makroøkonomisk utvikling, konjunkturer
A. Maddison: *Phases of capitalist develop- ment*, Oxford 1982.

A. Rødseth: Konjunkturar — teori og me- tode, *Studentabonnemement* nr. 2, 1984.

J. Vislie: Et notat om sysselsettingens for- deling på næringer, *Memorandum* av 24. januar 1977.

Supplerende lesning:

L. Johansen: Forholdet mellom næringene under økonomisk vekst, *Statsøkonomisk tidsskrift*, 1958.

3. Makroøkonomisk politikk i åpne økonomier

R. Dornbusch og S. Fischer: *Macroeconomics* 4. utgave, New York 1987. Kapittel 20.

A. Rødseth: Nyare teori om stabiliserings- politikk i opne økonomiar, *Sosialøko- nomen*, nr. 6, 1979.

A. Rødseth: Inflasjon i opne økonomiar, *Sosialøkonomen*, nr. 8, 1982.

Supplerende lesning:

J.T. Klovland: Pengepolitikk, inflasjon og fleksible valutakurser: Noen lærepenger fra 1970-årene i A.J. Isachsen (red.): *Penger, kreditt og valuta*, 2. utgave, Universitetsforlaget, Oslo 1987.

4. Norsk makroøkonomisk politikk og planlegging

Finanspolitiske indikatorer, vedlegg til *Nasjonalbudsjettet* 1982 og 1987.

A.J. Isachsen (red.): *Penger, kreditt og valuta*, 2. utgave, Universitetsforlaget, Oslo 1987. Her leses artiklene 7, 8 og 10. Norsk valutapolitikk, *Norges Banks Skriftserie*, nr. 16, 1986.

N.M. Stølen: Virkningene av en endring i lønnsatsene og valutakursene analysert ved modellen MODAG A, *Sosialøkonomen*, nr. 10, 1985.

Det forutsettes at studentene gjør seg kjent med aktuelle makroøkonomiske spørsmål i Norge ved lesing av f.eks. siste års Nasjonalbudsjett, kap. 1, Økonomisk Utsyn fra Statistisk Sentralbyrå eller OECD Economic Outlook for Norway.

Som bakgrunnslesing vises til:

T.J. Hanisch og E. Lange: *Veien til velstand*, Universitetsforlaget 1986.

Empirisk metode

1. Måling av økonomiske variable

G.K. Bhattacharyya & R.A. Johnson; *Statistical concepts and methods*, Wiley 1977. Kapittel 16.

Prinsipper og metoder for Statistisk Sentralbyrås utvalgsundersøkelser. *Samfunnsøkonomiske studier* nr. 33, Oslo 1973. Vedlegg I er ikke pensum.

Innføring i praktisk statistikk. *Statistisk Sentralbyrås Håndbøker* nr. 44, Oslo 1980.

H. Bojer: Personlig inntektsfordeling. Sosialøkonomisk institutt 1987.

T. Bragstad: Om nasjonalregnskap, Sosialøkonomisk institutt 1987.

2. Tallfesting av sammenhenger

G.K. Bhattacharyya & R.A. Johnson: *Statistical concepts and methods*, Wiley 1977. Kapittel 11 (Regresjonsanalyse).

R.J. Wonnacott og T.H. Wonnacott: *Econometrics*, New York 1970. Kap. 1-8 (eller tilsvarende kapitler i nyere utgaver). Avsnitt merket med * kan overspringes. Følgende avsnitt kan dessuten overspringes: 6-7 (d), (e), (f) og (g), 6-8, 6-9, 6-10, 7-2 (b), 7-3, 7-4 (b), (c) og (d), 8-5. Følgende avsnitt leses kursorisk: 8-3 og 8-4.

E. Biørn: Om prinsipper for bruk av regresjonsmodeller til predikasjon av økonomiske variable, Sosialøkonomisk institutt 1987.

L. Johansen: Prognoser i samfunnsmessig sammenheng. *Memorandum* av 6. september 1971.

Som hjelpemidler benyttes dessuten:

T.A. Ryan (m.fl.): *MINITAB Student Handbook*. Boston 1985.

Statistisk årbok, siste utgave.

Sosialt utsyn, siste utgave.

NOS Nasjonalregnskap, siste utgave.

Tredje avdeling

Innhold

I løpet av tredje avdeling skal hver student ta seks kurs og skrive en hovedoppgave. Hvert kurs har et omfang som tilsvarer ½ semesters fulltidsarbeid. Undervisningen i et kurs vil imidlertid vanligvis strekke seg over hele semestret.

Kurs som ikke bygger på andre 3. avdelingskurs kalles *A-kurs*. Kurs som bygger på A-kurs kalles *B-kurs*, og ytterligere påbygging kalles *C-kurs*.

Følgende kurs kan holdes:

mikroøkonomi A-kurs

mikroøkonomi B-kurs

makroøkonomi A-kurs

makroøkonomi B-kurs (dynamisk analyse)

makroøkonomi, åpne økonomier

samfunnsøkonomisk planlegging

*) — = H-89
— = Tidligere

makroøkonomiske planleggingsmodeller

penger og kreditt

offentlig økonomikk

internasjonal handel og handelspolitikk
økonometri A-kurs (med matematikk og statistikk for økonometrikere)

økonometri B-kurs (to alternative kurs)

matematikk for økonomer

matematisk økonomi B-kurs

bedriftsøkonomi A-kurs - styring

bedriftsøkonomi B-kurs - finans

regional- og transportøkonomi

konkurransereformer og reguleringspolitikk

arbeidsmarkedsøkonomi

olje- og energiøkonomi

miljøøkonomi

økonomisk historie

økonomiske systemer

utviklingsøkonomi

økonomisk demografi

✶ modellering og generell analyse
spesialkurs i mikroøkonomiske emner
spesialkurs i makroøkonomiske emner
spesialkurs i kvantitative metoder

A-kursene i mikroøkonomi og i makroøkonomi er obligatoriske. De øvrige fire kurs kan velges fritt fra listen ovenfor (med den begrensning som ligger i at de kursene som ligger til grunn for B-kurs og C-kurs også tas) ut fra personlige interesser, eller ut fra hva slags arbeid en tar sikte på.

Kurs som det er stor etterspørsel etter vil bli holdt annet hvert semester. De øvrige kurs vil bli holdt sjeldnere. Hvor hyppig et kurs blir gitt, vil avhenge av etterspørselen etter det. Instituttet har adgang til å avlyse undervisningen i et kurs dersom antall påmeldte studenter er meget lavt.

De tre spesialkursene er ekstraordinære kurs som først og fremst vil bli holdt i tilknytning til gjesteforelesninger. Konkret kursprogram vil bli bestemt når spesialkurset skal holdes.

Nærmere beskrivelser av innholdet i de enkelte kurs, litteraturlister og undervisningsplaner fås ved henvendelse til Ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

Hovedoppgaven

Emne for oppgaven kan velges innenfor hele kretsen av økonomiske fag. Opplegget og det ferdige arbeidet skal godkjennes av instituttets hovedoppgavekomité. Denne komitéen utpeker også en veileder for hver student. Arbeider av rent beskrivende art godtas ikke. Oppgaven må inneholde økonomisk-teoretiske resonneringer.

Hovedoppgaven må være fullført og godkjent før melding til avsluttende eksamen i tredje avdeling. Instituttbestyreren kan dispensere fra denne regelen etter forslag fra et av medlemmene i Sosialøkonomisk institutts hovedoppgavekomité. Hensikten med denne oppgaven er bl.a. at studentene skal få en viss øvelse i å arbeide selvstendig med et problem. Det er forutsatt at hovedoppgaven vil kreve ett semesters fulltidsarbeid. Arbeidet med hovedoppgaven kan imidlertid strekkes ut over flere semestre hvis studenten samtidig følger kursundervisningen. Antall sider vil avhenge av problemets art.

For hovedoppgaven gis karakteren godkjent, (jfr. alternativ 2) i § 4 i reglement for sosialøkonomisk embetseksamen.

For øvrig henvises til en orientering om arbeidet med hovedoppgaven som kan fås ved henvendelse til Ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

Eksamen og karakterer

Det holdes skriftlig eksamen i hvert enkelt kurs og en avsluttende muntlig prøve. Kandidatene må være forberedt på å bli prøvet i hele sitt pensum, herunder også relevante deler av pensum i første og andre avdeling.

Alle skriftlige eksamener har 6 timers varighet. Så sant det melder seg kandidater, vil alle eksamener holdes hvert semester.

Kandidatene kan selv fordele sine kurs-eksamener over semestrene, og kan dermed velge mellom hyppige eksamener og oppsamling til slutten av studiet.

Den muntlige prøven ved den avsluttende eksamen skal ikke holdes før sensuren for de skriftlige prøvene har falt, og bare de

som har bestått alle de 6 skriftlige prøvene, kan gå opp til den muntlige prøven.

Ved den muntlige prøven skal en student vanligvis eksamineres i 50—60 minutter. Studentene kan eksamineres i hele sitt pensum og i emner i tilknytning til hovedoppgaven.

Både ved kurseksamener og ved den avsluttende muntlige eksamen gis det karakterer etter gradert vurdering. Karakteren for tredje avdeling er et veid gjennomsnitt av karakterene ved de seks skriftlige prøvene og den muntlige prøven, der hver kurseksamen teller 1/8 og den muntlige prøve ved den avsluttende eksamen teller 2/8.

En student har adgang til å avlegge prøve i flere enn fire av de valgfrie kursene, og kan velge hvilke kurs som skal telle med ved beregning av avdelingskarakteren.

For en som har fullført embetseksamen, er det adgang til senere å gå opp til eksamen i ett eller flere av de valgfrie kursene. Karakteren for slike kurseksamener kan påføres vitnemålet som særskilt tillegg.

Karaktersystemet

Ved de skriftlige prøvene i de enkelte fag og ved de muntlige prøvene gis graderte karakterer som angitt i reglementets § 4, alternativ 1).

Karakterene for de enkelte skriftlige og muntlige prøver gis med en desimal.

For hovedoppgaven gis karakteren godkjent, jfr. alternativ 2) i reglementets § 4.

Hovedkarakteren for full embetseksamen (cand.oecon.) beregnes som et gjennomsnitt av de tre avdelingskarakterene med vektene

- 1/4 for første avdeling,
- 1/4 for andre avdeling og
- 1/2 for tredje avdeling.

Hovedkarakteren for sosialøkonomisk embetseksamen av lavere grad (exam.oecon.) beregnes som et gjennomsnitt av avdelingskarakterene for første og andre avdeling. Hver av de to avdelinger teller likt.

Avdelingskarakteren for første avdeling beregnes som et veid gjennomsnitt av karakterene for mellomfaget i sosialøkonomi og semesteremnet i matematikk og statistikk, med vektene 3/4 for mellomfaget og 1/4 for semesteremnet.

Karakteren for andre avdeling er et gjennomsnitt av karakterene for de to prøvene. Hver av de to prøvene teller likt.

Karakteren for tredje avdeling er et veid gjennomsnitt av karakterene ved de seks skriftlige prøvene og den muntlige prøven, der hver kurseksamen teller 1/8 og den muntlige prøve ved den avsluttende eksamen teller 2/8.

Avdelingskarakterene og hovedkarakteren anføres med grad og tallverdi som angitt i alternativ 1) i reglementets § 4.

For bestått eksamen kreves at ingen av enkeltkarakterene er dårligere enn 4.0.

De som har fullført andre avdeling kan få vitnemål for lavere grad av sosialøkonomisk embetseksamen (exam.oecon.). De som har fullført tredje avdeling kan få vitnemål for full sosialøkonomisk embetseksamen (cand.oecon.).

I reglementets § 5 er det gitt bestemmelser om hvilke karakterer som skal føres på vitnemålet. Det vil også bli angitt i hvilket semester den enkelte karakter er oppnådd.

Den som er fritatt for en eller flere prøver, får som hovedregel ingen avdelingskarakter eller hovedkarakter for eksamener som inneholder prøver det er gitt fritatt for.

En kandidat som etter å ha fullført embetseksamen, går opp til og består eksamen i et eller flere av de valgfrie kursene i tredje avdeling, kan få resultatene av slike tilleggsksamener påført vitnemålet med angivelse av tidspunkt for avleggelsen. Resultatene av slike tilleggsprøver medregnes ikke i hovedkarakteren.

Hjelpemidler ved eksamen

Ved alle de skriftlige deler av Sosialøkonomisk embetseksamen og sosialøkonomi (grunnfag, mellomfag og hovedfag) er følgende hjelpemidler tillatt:

1. Rettskrivningsordlister.

2. Lommekalkulator/logaritmetabell/statistiske tabeller.
3. K. Sydsæter og B. Thalberg i samarbeid med O.J. Mørkved: *Matematisk Formelsamling*, Oslo 1976 eller senere utgaver.
4. *Statistisk årbok*, en av de siste utgaver.

Ved matematikkprøvene er alle skrevne og trykte hjelpemidler samt lommekalkulatorer tillatt.

Ved enhver eksamen kan eksamenskomisjonen bestemme om ytterligere hjelpe-

midler skal tillates. Studentene må derfor være forberedt på at det ved enkelte oppgaver kan bli utlevert til dem andre hjelpemidler til bruk under eksamensbesvarelsen. Slike hjelpemidler må kandidaten ikke forsyne med kommentarer, merker, notater eller henvisninger.

De hjelpemidler som kandidaten selv har med seg, må være uten tilføyelser, notater, merknader eller henvisninger. ~~Hjelpemidlene vil bli kontrollert for eksamen tar til på en tid som vil bli kunngjort.~~

SOSIOLOGI

GRUNNFAG — MELLOMFAG — EMBETSSTUDIUM

Adresse: Instituttet for sosiologi
 Eilert Sundts hus, 7 etg.
 P.b. 1096 Blindern, 0317 Oslo 3
 Tlf. (02) 45 52 57

Innledning

Sosiologien er vitenskapen om menneskelig samliv, og om sosiale systemer: grupper, institusjoner og organisasjoner, hele samfunn.

Sosiologien studerer de ulike samfunnsenheters utvikling, indre oppbygging og virksomhet, og de konflikt- og samholdstendenser, interesse- og maktforhold som preger disse enhetene, men også samspill og konflikt mellom flere sosiale enheter. Sosiologien søker å forstå ulike typer samfunn og gruppers egenart. Faget analyserer både hvorledes samfunnsforhold er betinget av økonomiske, teknologiske og kulturelle forhold, og hvorledes samfunnets og individers problemer springer ut av forhold i samfunnet.

Mange sosiologer søker å bidra til befolkningens kritiske og konstruktive forståelse av samfunnet. Med forankring i denne forståelse håper de å bidra til løsninger av problemer som oppstår innen eller mellom grupper; det være seg i forholdet mellom sosiale klasser, mellom de styrende og de styrte, mellom kulturelle grupper eller raser, på arbeidsmarkedet, i privat og offentlig omsorg, i skolen, i nabolaget og i forbindelse med samfunnets forvaltning av straff og belønning.

Sosiologen danner sine begreper såvel ut fra teoretiske betraktninger som på grunnlag av innsamlet materiale, mens virkeområdet strekker seg fra teoretisk grunnlagsforskning til forskning med et mer praktisk siktepunkt.

I sosiologiens metoder inngår statistikk og matematiske modeller, intervjueteknikk, deltagende observasjon og bruk av historiske og samtidige dokumenter og registre.

Mange ferdig utdannede sosiologer arbeider ved forskningsinstituttene og universitetene. Mange er også engasjert i planlegging og utredning i offentlig forvaltning og større organisasjoner, i informasjonsarbeid og i rådgivnings- og konsulentvirksomhet. En del sosiologer er også gått inn i skoleverket.

Studieplan

Embetseksamen i sosiologi — cand.sociol. — består av to avdelinger med samlet studietid beregnet til 6 år.

Magistergradseksamen avlegges innenfor rammen av gjeldende magistergradsordning. Det henvises til Reglement for magistergraden ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo bak i Studiehandboken, samt til de spesielle magistergradsforskrifter som gjelder for sosiologi og som fås på instituttets ekspedisjonskontor. Studenter som tar sikte på denne eksamen, bør tidligst mulig søke kontakt med Instituttet for sosiologi. Magistergradsordningen vil bli avviklet. Nye magistergradsstudenter må derfor la seg registrere innen 1.1. 1993.

Sosiologi som hovedfag til cand.polit.-eksamen er *ikke* innført ved Universitetet i Oslo, men ventes innført i 1991/92. Studenter interessert i denne eksamensform bør foreløpig henvende seg til Universitetet i Bergen eller Universitetet i Trondheim.

Grunnfag

Pensum

Grunnfagsstudiet er beregnet til to semestre og er identisk med mellomfagsstudiets første del. Mellomfagsstudiets annen del (mellomfagstillegget) tar normalt ett semester. I begynnelsen av hvert semester arrangeres et orienteringsmøte.

En del av pensumlitteraturen er samlet i 4 grunnfagskompendier som fås kjøpt i Akademika (Universitetsbokhandelen), Blindern. Grunnfagskompendium 1 erstatter/supplerer tidligere Grunnfagskompendiet og Tillegg.

A. Innføring i sosiologi

- V. Aubert: *Sosiologi I*. Sosialt samspill, Oslo 1979, kap. 4—10 (148 s.).
 O. Hellevik: *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*, 4. utg. Oslo 1980, ss. 15—44, 52—57, 72—129, 150—159, 172—223, 241—244, 257—264, 287—328 og 363—382 (tils. 233 s.).
 P. Atkinson & M. Hammersley: *Feltmetodikk*, Oslo 1987, kap. 2—5 (tils. 85 s.).
 W. Martinussen: *Sosiologisk analyse*, Oslo 1984, kap. 1—18 (tils. 387 s.).
 D. Østerberg: *Sosiologiens nøkkelbegreper*, Oslo 1977 (130 s.).

B. Klassiske tekster

- E. Durkheim: *Selvordet*, Oslo 1978 (215 s.).
 K. Marx: *Kapitalen*, bok 1, kap. 24. Grunnfagskompendium 1 (ca. 50 s.).
 K. Marx: Forord til *Kritikk av sosialøkonomien*. Grunnfagskompendium 1 (5 s.).
 E. Sundt: *Verker i utvalg 4. Om sædelighetstilstanden i Norge*, Oslo 1976. kap. 1, 3, 4, 7 og 10 (tils. 71 s.). Grunnfagskompendium 4.
 M. Weber: *Den protestantiske etikk og kapitalismens ånd*, Oslo 1973, ss. 25—78, 96—114 (tils. 71 s.).
 M. Weber: *Makt og byråkrati*, Oslo 1971, s. IX—XXIII og kap. 2—5 (tils. 123 s.).
 D. Østerberg (red.): *Handling og samfunn*, Oslo 1978, ss. 7—36, 71—114, 125—143, 152—172, 195—203, 206—211, 233—255, 284—289, 324—327 (tils. 156 s.).

C. Teoretisk og metodisk utdypning

- K. Bjørn: *Barn ingen hindring*. (Fra: En studie av kvinnes sysselsetting i Norge i 1970-åra, INAS rapport 81:2, Oslo 1981.) Innledning, to etterfølgende avsnitt og avsluttende analyse, ca. 30 s. Grunnfagskompendium 1.
 E. Boserup: *Kvinde i U-land*. Forum, København 1974. (Eget kompendium)
 S. Bråten: *Modeller av menneske og samfunn*, Oslo 1981, ss. 1—110, 130—138, 237—250, 259—295 (tils. 169 s.).
 K.J. Huch: *Klassesamfunnet — den onde sirkel*, Oslo 1977, kap. 1 (s. 7—19) og kap. 4—5 (tils. 38 s.). Grunnfagskompendium 4.
 R. Liljeström: *Uppväxtvillkor*, Stockholm 1978, kap. 1 og kap. 4—7 (tils. 138 s.).
 S. Lysgaard: *Arbeiderkollektivet*, Oslo 1967, kap. 3—4 (tils. 63 s.).
 H. Newby: *Community*, London 1980 (32 s.).
 W. Reich: *Fascismens massepsykologi*. Rhodos, København 1974. s. 9, 10, 11, 12, 27 og 30. Grunnfagskompendium 1.
 T. Schou Wetlesen: *Kjønnsroller og sykdom*. (Fra Sosiologi i dag 4/80, 14 sider.) Grunnfagskompendium 1.
 K. Wærnes: *Kvinneperspektiv på Sosialpolitikken*. Oslo 1982. Kapitlene «Om- og kvinnearbeid i velferdsstaten» og «Kvinner og trygd» (50 s.).

D. Samfunn, historie og sosial endring

- F. Eeg-Henriksen: Kvinner som arbeidskraftreserve, i A.M. Berg m.fl. (red.): *I kvinners bilde*, Oslo 1977 (10 s.). Grunnfagskompendium 4.
 I. Wallerstein: *The Capitalist World-Economy*, Cambridge 1980, Del I (s. 1—36).
 D. Østerberg og F. Engelstad: *Samfunnsformasjonen. En innføring i sosiologi*, Oslo 1984 (415 s.).

E. Formidling og undervisning

- B. Baklien: Forskningsformidling — et teknisk problem? *Tidsskrift for samfunnsforskning* nr. 1, 1983 (12 s.). Grunnfagskompendium 1.

- S. Bråten: *Dialogens vilkår i datasamfunnet*. Del III, s. 128–186: Forskningsformidling og den filosofiske samtale. Universitetsforlaget, Oslo 1983.
- O. Stafseeng: Barn og unge i informasjonssamfunnet. Kap. 1 i H. Andresen: *Hva skjer foran skjermen?* Cappelen, Oslo 1984. s. 11–30 (19 s.). Grunnfagskompendium 5.
- b) *Læring, didaktikk, kunnskap*
- H. Bjerrum Nielsen: Små piger, søde piger, stille piger... Om pigesocialisering. *Sosiologi i dag* nr. 3–4, 1981 (22 s.). Grunnfagskompendium 1.
- I. Eide: Den vanskelige og den vanlige klassen. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, nr. 1, 1963 (9 s.). Grunnfagskompendium 1.
- E. Goffman: *Vårt rollespill til daglig*. Oslo 1975. Utdrag, Innledn.+1.kap. s. 11–69 (58 s.). Utsolgt fra forlaget. Finnes på engelsk: *The Presentation of Self in Everyday Life*. Penguin s. 13–82. (69 s.)
- T. Parsons: The School Class as a Social System. *Harvard Educational Review*, vol. 29, no. 4, 1959 (19 s.). Grunnfagskompendium 4.
- E.L. Dale: En kunnskapsskole med gyldig normalitet. Kap. 1, s. 21–52 i *Oppdragelse fri fra 'mor' og 'far'*. Gyldendal, Oslo 1986. (31 s.)
- R.Th. Enerstvedt: *Hva er læring?* Utdrag, s. 133–160, «Lærevirksomhet og oppdragselsvirksomhet». Falken, Oslo 1986. (28 s.) Grunnfagskompendium 5.
- L. Monsen: Kunnskapssosiologi og fagdidaktikk. Kap. 4, s. 69–98 i K. Skagen og T. Tiller (red.): *Fag — skole — samfunn*. Aschehoug, Oslo 1983. (29 s.) Grunnfagskompendium 1.
- c) *Utdannings sosiologiske emner*
- E. Durkheim: *Education and Sociology*. Utdrag, kap. II: «The nature and method of pedagogy», kap. III: «Pedagogy and sociology», s. 91–135 (44 s.). Grunnfagskompendium 5.
- P. Herbst: Strukturering av kunnskap og utforming av utdanningsorganisasjoner. *Nordisk Forum* nr. 3, 1971 (17 s.). Grunnfagskompendium 1.
- R. Boudon: From description to explanation. Kap. 7 i *The Logic of Social Action*. London 1981. s. 134–147 (13 s.). Grunnfagskompendium 5.
- M. Nordli-Hansen: Sosiale utdanningsforskjeller. Hvordan er de blitt forklart? Hvordan bør de forklares? *Tidsskrift for samfunnsforskning* 1/1986. s. 3–25. (22 s.) Grunnfagskompendium 5.
- F. *Selvvalgte skrifter*
(Årlig oppdatert liste over skrifter for selvvalg.)
- Under dette punktet skal en legge opp skrifter som utdyper det obligatoriske pensum, til sammen 600 sider hvorav minimum 200 velges fra 4b: «Samfunn, historie og sosial endring: konkret samfunnsstoff». Forøvrig velges fritt fra lista. Skriftene er gruppert i følgende områder:
1. Allmenn sosiologi
 2. Klassiske tekster og kommentarer
 3. Teoretisk og metodisk utdypning
 - 4a. Samfunn, historie og sosial endring: allment
 - 4b. Samfunn, historie og sosial endring: konkret samfunnsstoff.
- Lista fås ved henvendelse til Ekspedisjonen, Instituttet for sosiologi. For å få nye bøker oppført på selvvalgt liste, skal disse være skriftlig anbefalt av fast ansatt lærer. Undervisningsutvalget kan oversende forslag fra andre til fast ansatt lærer.
- Undervisning**
- Undervisningen for grunnfag strekker seg over to semestre. Det er ikke formelle krav om deltakelse i undervisningen.
- Ved siden av forelesningene gis det tilbud om gruppeundervisning med oppgaveskriving, ledet av hovedfagsstudenter. Det anbefales å følge gruppeundervisningen, som forutsetter aktiv deltakelse.

Eksamen

Grunnfagseksamen holdes i slutten av hvert semester. Ved oppmelding til eksamen skal kandidaten levere oversikt over de selvvalgte skriftene som legges opp på særskilt skjema som fås på Instituttets ekspedisjon. På oppmeldingsskjemaet må kandidaten opplyse om hvilken eksamensform han/hun velger. Hvis kandidaten ombestemmer seg med hensyn til eksamensform, må dette meldes ifra til instituttets ekspedisjon innen 15. april i vårsemesteret og 15. oktober i høstsemesteret.

Det kan velges mellom følgende eksamensformer:

- a) To skriftlige prøver, hver av varighet 8 timer og en muntlig prøve.
- b) En individuell skriftlig hjemmeoppgave med en innleveringsfrist på 10 dager (offentlige fridager unntatt søndager kan komme i tillegg) over ett av minst to oppgitte emner. Lengden på besvarelsen skal være 10 maskinskrevne sider (+/- 10%), beregnet med utgangspunkt i linjeavstand 1½, normal linjebredde (16 cm) og 12 pkt. typestørrelse. Håndskrevne besvarelser skal være på 3000 ord (+/- 10%). Besvarelser som avviker fra denne normen trekkes i karakter. Det skal leveres tre eksemplarer av besvarelsen. I tillegg kommer en muntlig prøve med fastsatte retningslinjer (se nedenfor).

Det er en forutsetning for anvendelse av eksamensform b) at hver enkelt kandidat leverer en skriftlig tentamensbesvarelse før eksamen avlegges og under samme betingelser med hensyn til tidsfrist og størrelse som for denne. Tentamensbesvarelsen gjennomleses og kommenteres av én lærer. Tentamensbesvarelsen får ingen innflytelse på eksamenskarakteren. Kandidatene kan søke veiledning hos faglærer under tentamen, men ikke under eksamen.

Retningslinjer for muntlig prøve

— under eksamensform a):

Karakteren kan vanligvis ikke endres mer enn 3 tideler.

— under eksamensform b):

1. Kandidaten vil bli spurt om hjemmeoppgaven og må kunne utdype og avklare temaer som er behandlet der. Kandidaten må videre kunne dokumentere oversikt over og kjennskap til pensumlitteraturen.
2. Den muntlige prøven vil i større grad enn ved eksamensform a) ha en kontrollfunksjon. Dette innebærer at en må kunne endre karakteren i større grad enn ved eksamensform a). Det settes således ikke noen grense for endring av karakteren etter muntlig.

Mellomfag

Mellomfagseksamen består av grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget. Mellomfagstillegget er beregnet til ett semester. I mellomfagstillegget skal kandidaten fordype seg i ett av følgende fem temaområder:

- I Økonomi, arbeidsliv og politikk (Arbeidsliv og organisasjonsforhold, politisk-økonomiske forhold).
- II Sosialpolitikk, avvikssosiologi og medisinsk sosiologi (Fordelingsproblematikk, avvik og reaksjoner på avvik).
- III Primærgrupper og nærmiljø (Familie og smågrupper, sosialpsykologi, lokalsamfunn og nærmiljø).
- IV Kulturelle forhold (Kulturytringer, religion, språk, utdanning, media og etniske kulturvariasjoner).
- V Generelle tilnæringer (Generelle teoretiske og metodologiske retninger, tilnæringer som går på tvers av eller er felles for de ulike områdene).

Instituttet kan som regel også tilby et seminar i utviklings- (u-lands-)sosiologi under temaområde V.

Pensum

Instituttet har vedtatt ny studieplan med utvidet totalpensum og endringer i fordeling av pensum mellom de ulike deler. Ny stu-

dieplan ventes iverksatt for nye mellomfagsstudenter fra og med høsten 1989. Studenter som var registrert på mellomfag senest vårsemesteret 1989, kan gå opp etter tidligere studieplan i studieåret 1989/90, men må gjøre spesielt oppmerksom på dette ved eksamensoppmelding.

Instituttets ekspedisjon har pensumliste for nytt fellespensum.

I oversikten som følger er sidetall for gammel studieplan ført opp i parentes.

Pensum omfatter omlag 1500 s. (1250 s.) og er inndelt i følgende tre deler:

A. Fellespensum for alle studentene

Fellespensum utgjør ca. 500 (ca. 200) sider.

B. Fellespensum innen hvert av de fem temaområdene

Studentene innen hvert temaområde vil bli anbefalt et fellespensum på omlag 300 (150) sider. En oversikt over dette vil bli lagt fram ved semestrets begynnelse.

C. Selvvalgt pensum

Studentene velger selv omlag 700 (900) sider. Denne delen velges ut i samråd med faglærer. Det vil bli utarbeidet litteraturoversikter for de fem temaområdene. Oversiktene fås ved henvendelse til instituttet.

Hver enkelt kandidat skal innen en nærmere fastsatt frist legge fram ei pensumliste godkjent av faglærer (se Forelesningskatalogen). Pensumlisten må ikke omfatte innslag av pensum fra andre eksamener.

Undervisning

Det gis hvert semester forelesninger i tilknytning til fellespensumet, del A. Videre holdes det seminarer innen temaområdene. Instituttet kan imidlertid ikke forplikte seg til i hvert semester å dekke alle temaområdene.

Semesteroppgave

Innen en nærmere fastlagt frist kunngjort i Forelesningskatalogen, skal kandidaten le-

vere inn en maskinskrevet semesteroppgave i to eksemplarer med et omfang innen rammen av 5—7000 ord (tilsvarende 15—20 maskinskrevne A4-sider). Oppgaven skal ikke overstige 7000 ord. Semesteroppgavene inngår i eksamen (se under avsnitt eksamen). Semesteroppgavene inngår i instituttets undervisningsmaterieell og kan nyttes i seinere semesters undervisningstiltak — etter studentens samtykke. Semesteroppgaven skal inneholde et sammendrag på ca. 10 linjer, og må være godkjent før kandidaten får framstille seg til den skriftlige prøven. Det anbefales å komme tidlig i gang med semesteroppgaven.

Eksamen

For å melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i sosiologi i tidligere semestre *eller* at kandidaten melder seg opp til grunnfagseksamen samtidig som han/hun melder seg opp til eksamen i mellomfagstillegget. I siste tilfelle gis det ikke sensur for eksamen i mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen.

Skriftlig eksamen består av en 8 timers prøve. To oppgaveformer kan bli anvendt, eventuelt i kombinasjon: enten en eller flere felles oppgaver for hvert av de fem temaområdene, eller oppgaver kan bli gitt for navngitte studenter under hensyntagen til deres spesielle pensumvalg. Alle kandidater vil få deloppgaver fra fellespensum.

Ved skriftlig sensur skal semesteroppgaven og skriftlig prøve telle likt, og skriftlig karakter gis på grunnlag av disse to arbeidene.

Den muntlige del av eksamen er frivillig. Kandidater som ønsker å gå opp til muntlig, må gi instituttet beskjed om dette seinest 24 timer etter sensur. Karakteren kan vanligvis ikke endres mer enn 3 tideler.

Grunnfagskarakteren innreknes i den endelige karakter for mellomfag i forholdet 2:1.

EMBETSEKSAMEN I SOSIOLOGI (Cand.sociol.-studiet)

Reglement

Fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 2. oktober 1970 med endringer 1979 og 1987.

§ 1.

Innledning

Embetsksamens i sosiologi består av to avdelinger.

§ 2.

Første avdeling

Første avdeling består av mellomfageksamen i sosiologi og eksamen i et grunnfag, mellomfag eller støttfag valgt blant fageksamener fastsatt av departementet etter innstilling fra Det akademiske kollegium. Oppgave over valgfagene inntas i studieplanen.

Eksamen avlegges etter det reglement vedkommende fageksamen hører under.

Mellomfageksamen etter eksamen i mellomfagstillegget i sosiologi må være bestått med ikke dårligere karakter enn 2,7.

§ 3

Andre avdeling

Andre avdeling er delt i to avsnitt, hvert på tre semestre. Kollegiet fastsetter etter forslag fra fakultetet hvilke fag det skal avlegges eksamen i, antall prøver, prøveformen og obligatoriske kurs/seminar. Opplysninger om dette inntas i studieplanen. I annet avsnitt inngår en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave).

Det er adgang til å innlevere som hovedoppgave flere enkeltarbeider dersom disse til sammen etter sitt innhold utgjør et hele. Som hovedoppgave kan også godtas delarbeid i en gruppeundersøkelse dersom det representerer en innsats hvor art og omfang lar seg identifisere av sensurkomiteén i den utstrekning som er nødvendig for bedømmelsen. Komiteén bør, når det er nødvendig, innhente erklæringer fra de øvrige for

fattere og i tvilstilfelle avgi særskilt innstilling om hvorvidt arbeidet kan antas til bedømmelse etter bestemmelsene i denne paragraf.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha avlagt første avdelings eksamener.

§ 4.

Praksis

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet fastsette at det skal kreves praksis. Nærmere opplysninger inntas i studieplanen.

§ 5.

Karaktergivning

Ved andre avdelings eksamen gis karakterene: Godkjent/Ikke godkjent. Karakteren Godkjent svarer til tallkarakteren 3,0 eller bedre på karakterskalaen 1,0 til 4,0 ved samfunnsvitenskapelig embetsksamens, der 1,0 er beste karakter.

§ 6.

Eksamensvitnemål

På eksamensvitnemålet angis hovedoppgavens tittel, hvilket valgt grunnfag, mellomfag eller støttfag kandidaten har avlagt eksamen i og ved hvilken institusjon. Det gis en kort beskrivelse av spesialområdet, det felles stoff alle studenter har lagt opp og art av praksis.

§ 7.

Fritak for eksamen eller prøve

Fakultetet kan fritak for eksamen eller prøve

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til kollegiet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 8.

Dispensasjon

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet i særlige tilfelle dispensere fra bestemmelsen i § 4.

Kollegiets avgjørelse kan påklages til departementet.

§ 9.

Ikraftreden

Dette reglement tar til å gjelde 2. oktober 1970.

Studieplan — ny ordning

Målsettingen for studiet

Cand.sociol.-studiets formål er å kvalifisere til arbeid med sosiologiske problemer av teoretisk og praktisk art på faglig grunnlag. Studiet tilbyr allsidig innføring i sentrale teoretiske og metodologiske emner innen sosiologien og gir opplæring i vitenskapelig arbeid. Studiet byr på spesialiseringmuligheter innenfor sosiologiens ulike arbeidsområder. Cand.sociol.-studiet er således en grunnopplæring for samfunnsvitenskapelig forsknings-, utrednings- og planleggingsarbeid og for anvendt orientert sosiologisk virksomhet.

De faglige problemer den ferdige kandidat vil stå overfor, er meget varierte, og de arbeidssituasjoner hun/han vil befinne seg i, er dels problem- og konfliktfylte. Det kreves derfor evne både til å foreta uavhengige vurderinger og til å kombinere innsikt, informasjon og synspunkter. Et mål for studiet er å øve opp denne evnen.

Studieordningen

Cand.sociol.-studiet er delt i to avdelinger.

For detaljer i studieordningen har Instituttet for sosiologi utarbeidet *Retningslinjer og råd for cand.sociol.-studiet* med bl.a. pensumliste, som en kan få ved henvendelse til Instituttet.

Første avdeling

Første avdeling består av sosiologi mellomfag og ett sidefag. Inklusive *examen philosophicum* er normert studietid seks semestre.

Når det gjelder sosiologi mellomfag, vises det til side 105.

Med *sidefag* menes et grunnfag, mellomfag eller støttefag i en annen vitenskapelig disiplin som gir kunnskap om og innsikt i samfunnsforhold.

Sidefaget kan velges blant følgende fag:

- samfunnsvitenskapelige fag
- arkeologi
- filosofi
- folkelivsgranskning (etnologi)
- folkeminnevitenskap
- geografi
- historie
- idéhistorie
- informatikk
- kriminologi
- kunsthistorie
- lingvistikk (sammenliknende språkvitenskap)
- religionsvitenskap
- rettsvitenskap
- sosialmedisin
- språkfag (inkl. norsk)
- statistikk/matematikk

Etter nærmere søknad kan andre fag velges som sidefag når de støtter opp under kandidatens spesialisering i hovedfaget.

Annen avdeling

Annen avdeling av studiet er delt i to avsnitt. Hvert avsnitt har normert studietid på tre semestre og avsluttes med en eksamen.

Opptakskravene

For opptak til cand.sociol.-studiets annen avdeling kreves det at første avdeling er avsluttet, og dessuten at karakteren i sosiologi mellomfag må være 2.7 eller bedre, enten for bare mellomfagstillegget eller for samlet mellomfag (grunnfag + mellomfagstillegg). Opptak til studiet skjer etter gjeldende regler for påmelding til studiet, se *Retningslinjer og råd*.

Første avsnitt

Annen avdeling, første avsnitt omfatter følgende emner med eksamen.

1) *Analyse av norske samfunnsforhold*

Det gis undervisning over analyse av norske samfunnsforhold. Undervisningen som forutsetter aktiv studentdeltakelse, bygger på del I av kjernepensum. Studenten skal legge fram en seminaroppgave som må godkjennes av faglærer(e).

2) *Sosiologisk metode*

Det gis undervisning i sosiologisk metode. Undervisningen bygger på del IIB av kjernepensum. Studenten skal legge fram en seminaroppgave som må godkjennes av faglærer(e). Seminaroppgaven er todelt, med en del for kvalitativ og en for kvantitativ metode.

3) *Sosiologisk praksis og Praksisseminaret*

Studenten skal skaffe seg praktisk, sosiologisk orientert erfaring utenfor Universitetet. Praksis skal gjennomføres etter at mellomfagseksamen i sosiologi er avlagt. Studentens praksissted og -varighet skal godkjennes på forhånd. Praksisperioden tilsvarer minst tre måneders fullt arbeid. Praksis kan være fra deltidsstilling, minimum ¼ av full stilling. Studenten skal levere rapport om sin praksis etter praksisperioden. Praksisrapporten inngår i eksamen til annen avdelings første avsnitt.

Til praksisperioden er knyttet Praksis-seminaret som sørger for veiledning og gjennomgår del IIC av kjernepensum. Pensumdelen av seminaret er obligatorisk.

Det vises ellers til *Retningslinjer og råd*.

4) *Plan for arbeidet med hovedoppgaven*

Studenten skal legge fram plan for arbeidet med hovedoppgaven med problemstilling, teoretisk og metodisk tilnærming.

5) *Eksamen annen avdelings første avsnitt*

Når seminaroppgaver er godkjent og Praksis-seminaret gjennomført, kan studenten framstille seg til eksamen for første avsnitt.

6) *Praksisrapporten og plan for arbeidet med hovedoppgaven må være godkjent før fakultetet utsteder bekreftelse på bestått 1. avsnitt.**Annet avsnitt*

Annen avdelings annet avsnitt omfatter følgende emner og eksamen:

1) *Sosiologisk teori*

Det undervises i sentrale sosiologiske emner, grunnlags spørsmål, teoretiske tilnærminger og klassiske tekster. Undervisningen bygger på delene II A, III og IV i kjernepensum.

2) *Sosiologisk spesialisering*

Studenten spesialisere seg innenfor et spesialområde av sosiologien og legger opp et eget spesialpensum i samråd med faglærer(e).

Spesialområdene er:

- generelle teoretiske og metodologiske emner
- økonomi, makt, lagdeling, konflikt
- utviklings sosiologi og sosial endring
- organisasjons- og arbeidssosiologi
- kunnskaps- og utdannings sosiologi
- kommunikasjon og informasjons sosiologi
- kultur- og mediesosiologi
- by- og regionforskning, samfunnsplanlegging
- sosiale forhold og sosialpolitikk (sosiale problemer, minoritets- og avviksspørsmål, sosialpolitiske emner)
- familie og sosialisering
- kvinnesosiologi

I tilknytning til spesialundervisningen skal studenten levere en skriftlig seminaroppgave på ca. 10 sider innen sitt spesialområde. Denne skal godkjennes av faglærer(e) før studenten kan framstille seg til eksamen i annet avsnitt.

3) *Hovedoppgaven*

Hovedoppgaven er et selvstendig vitenskapelig arbeid.

I arbeidet med hovedoppgaven får studenten faglig veiledning, se *Retningslinjer og råd*.

Hovedoppgaven må være godkjent av eksamenkommisjonen før studenten kan gå opp til skriftlig prøve i annet avsnitt.

Hovedoppgaven er en del av eksamen.

- 4) *Eksamen annen avdelings annet avsnitt*
Når eksamen for annen avdelings første avsnitt er avlagt, og seminaroppgaven til spesialseminaret og hovedoppgaven godkjent, kan studenten framstille seg til eksamen til annen avdelings annet avsnitt.

Pensum

Pensum til cand.sociol.-studiet omfatter (1) kjernepensum med obligatoriske emner (5000 s.) og (2) spesialpensum som velges i samråd med faglærer(e) i tilknytning til studentens spesialområde (2500 s.).

Emnene i kjernepensum er:

I ANALYSER AV NORSKE SAMFUNNSFORHOLD

- I A Økonomiske forhold
- I B Politiske forhold
- I C Primærgrupper, nærmiljø og sosiale forhold
- I D Kulturelle forhold
- I E Allmenne forhold

II GRUNNLAGSSPØRSMÅL, METODISKE TILNÆRMINGER OG SOSIOLOGISK PRAKSIS

- II A Grunnlagsspørsmål
- II B Metoder
- II C Sosiologisk praksis

III TEORETISKE TILNÆRMINGER

- III A Analyse av strukturer, systemer, historiske prosesser, kausale og funksjonelle makroforhold
- III B Individperspektiv, fortolkende analyser og studier av primærgruppeprosesser

III C Analyse ut fra sosiale verdier, evaluering, konsekvensanalyse og utvikling av alternativer

IV SOSIOLOGIENS KLASSIKERE OG HISTORIE

- IV A Sosiologiens klassikere
- IV B Sosiologiens historie

Kjernepensum i sin helhet er tatt inn i *Retningslinjer og råd*.

Eksamen

Den som vil framstille seg til noen prøve under cand.sociol.-studiets annen avdeling, må være registrert som cand.sociol.-student etter gjeldende regler ved Instituttet for sosiologi.

Om vilkårene for å framstille seg til eksamen i første avsnitt, se punkt 5 under «Første avsnitt».

Eksamen i første avsnitt består av:

- praksisrapport
- en 8-timers skriftlig prøve i kjernepensums deler I, II B og II C.

Om vilkårene for å framstille seg til eksamen i annet avsnitt, se punkt 4 «Annet avsnitt».

Eksamen i annet avsnitt består av:

- hovedoppgaven
- en 8-timers skriftlig prøve innenfor følgende deler av pensum: kjernepensumets deler II A, III og IV, og spesialpensum
- muntlig prøve

Karakteren *Godkjent* uten nærmere gradering benyttes. *Godkjent* tilsvare karakteren 3,0 eller bedre på karakterskalaen 1,0—4,0. Dårligere prestasjoner enn til 3,0 bedømmes som *Ikke godkjent*.

STATISTIKK

GRUNNFAG — SEMESTEREMNE

Adresse: Institutt for statistikk og databehandling
 Eilert Sundts hus, 9. etg.
 P.b. 1070 Blindern, 0316 Oslo 3
 Tlf. (02) 45 51 97

Innledning

Statistiske data danner materiale for forskning og utredning i svært mange fag, ikke minst de samfunnsvitenskapelige. Læren om hvordan statistiske data kan tolkes, den statistiske metodelære, er også en sentral del av samfunnsvitenskapenes metodelære. Metoder for innsamling av data, bearbeiding av data (EDB) og tolking av statistiske data har derfor en plass innenfor de enkelte samfunnsvitenskapene, og det har utviklet seg metodeorienterte fagdisipliner som psykometri og økonometri.

Grunnbegreper og tankegang i de enkelte fagenes statistiske metodelære er imidlertid svært like, selv om terminologien kan veksle. Dette fellesskap i statistisk metodelære har sin grunn i selve vitenskapsidealet. Fra gammelt av har nemlig statistikkfaget vært læren om hvordan en målbevisst kan samle tall sammen som ikke kan angripes som tendensøse, og om hvordan en kan dra slutninger fra sine data som alle kan anerkjenne.

Semesteremnet og statistikk grunnfag tar opp til studium sentrale statistiske metoders logikk og virkemåte. Formålet er å gi teoretisk innsikt og praktiske ferdigheter i innsamling, organisering og behandling av statistiske data og i hvordan slike data kan tolkes. Det blir lagt stor vekt på bruk av EDB for statistiske formål. Det er mulig å ta enkeltstående deleksamener innenfor grunnfaget.

Statistikk grunnfag/semesteremne er forsøkt bygd opp slik at man skal kunne ta

kurset uten spesielle matematiske forkunnskaper. Kurset er imidlertid preget av matematisk tankegang og trening i å lese matematiske formler vil være en fordel. Fakultetet tilbyr innføringskurs i matematikk. Studenter som på den annen side ønsker å studere faget i større matematisk dybde henvises til Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, hvor en også kan ta statistikk hovedfag.

Kandidater med statistikk grunnfag har hittil hatt gode muligheter på arbeidsmarkedet, særlig innen forskning og høyere utdanning. Dette vil de trolig også ha framover, ikke minst fordi det lenge vil være stor mangel på folk med kompetanse i statistikk.

Studiet og undervisningen

Statistikk grunnfag omfatter fire kurs, SS1, SS2, SS3 og SS4. Undervisningen går over to semestre. Det undervises i SS2 om høsten og SS3 og SS4 om våren. SS1 blir det undervist i hvert semester. Studenter som trenger støtteundervisning i matematikk, kan følge matematikkurset MO under sosialøkonomi grunnfag. Hvert høstsemester vil det bli holdt egne seminarer i matematikk for studentene ved Statistikk grunnfag. Det bør ikke legges skjul på at studenter med svak matematisk bakgrunn og som ikke tar noe støtteundervisning i matematikk, erfaringsmessig lett kan bli hengende etter.

SS1 gir innføring i statistisk metodelære

og sannsynlighetsregning, og studentene skal lære å bruke deler av programpakken MINITAB.

SS2 inneholder mer statistisk teori for innsamling av data, organisering av innsamlede data og bruk av eksisterende informasjonssystemer. Studentene skal lære å bruke deler av programpakken SPSS/PC+.

I SS3 undervises det i statistisk analyse av tabeller og kategoriske data basert på loglineære og logistiske modeller. Studentene lærer å bruke deler av pakken GLIM.

Kurset SS4 omfatter regresjonsanalyse, variansanalyse og andre metoder i multivariabel analyse. Studentene arbeider videre med deler av programpakken SPSS/PC+.

I alle 4 kursene inngår en semesteroppgave.

Det anbefales å ta kursene i den oppsatte rekkefølgen, eventuelt SS3 og SS4 samtidig.

Hvert kurs er tillagt et vekt-tall som gir uttrykk for omfanget. Samlet vekt-tall for hele grunnfaget er 20.

Kursoversikt

Navn	Kurs	Vekt-tall	Innhold	Undervisning
Allmenn statistikk	SS1	5	Deskriptiv statistikk, Sannsynlighetsregning for diskrete variable, Spesielle statistiske modeller, Hypotesetesting, Estimering, Enkel regresjonsanalyse, EDB: MINITAB.	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave
Statistisk informasjonshenting	SS2	5	Statistisk utvalgsteori, Organisering av statistiske informasjonssystemer, Bruk av eksisterende informasjonssystemer (NSD, Statistisk Sentralbyrå etc.), EDB: SPSS.	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave
Analyse av kategoriske data	SS3	5	Analyse av kontingenstabeller, Loglineær analyse, Logistisk regresjon, Generaliserte lineære modeller, EDB: GLIM.	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave
Analyse av kontinuerlige data	SS4	5	Sannsynlighetsregning for kontinuerlige variable, Regresjonsanalyse, Variansanalyse, Multivariabel analyse, EDB: SPSS.	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave

Pensum

SS1. Allmenn statistikk

Obligatorisk litteratur:

Bhattacharyya, G.K. & Johnson, R.A.: *Statistical concepts and methods*. Kap. 1, 2.1—2.7, 3.1—3.6, 4, 5, 6, 7, 8, 9.1—9.7, 10.
 Ryan, T.A., Joiner, B.L. & Ryan, B.A.: *MINITAB: Student handbook*: Deler av kap. 1—9.

SS2. Statistisk informasjonsinnhenting

Obligatorisk litteratur:

Bhattacharayya, G.K. & Johnson, R.A.: *Statistical concepts and methods*. Kap. 16.
 Statistisk Sentralbyrå: *Prinsipper og metoder for Statistisk Sentralbyrås utvalgsundersøkelser*. SØS 33.
 Haldorsen, T.: *Statistiske egenskaper ved Byråets standard utvalgsplan*. Rapporter, Statistisk Sentralbyrå 85/34.
 Thomsen, I. & Tesfu, D.: On the use of models in sampling from finite populations. *Handbook of Statistics*, vol. 6. (ed.: Rao, C.R. & Krishaniah, P.R.)
 NOU 1988:19 *Lov om offisiell statistikk og Statistisk Sentralbyrå*.

Støttelitteratur:

Norusis, M.J.: SPSS/PC+ for the IBM PC/XT/AT. Del A, utvalg av Del B og Del C. Chicago: SPSS Inc.

SS3. Analyse av kategoriske data

Obligatorisk litteratur:

Bhattacharyya, G.K. & Johnson, R.A.: *Statistical concepts and methods*. Kap. 13.
 Fienberg, S.E.: *The analysis of cross-classified categorical data*. Hele boka, unntatt kap. 7.
 Dobson, A.J.: *An introduction to statistical modelling*. Kap. 1, 2, 3, 4, 5.

Støttelitteratur:

Healy, M.J.R.: *Glim: An Introduction*, kap. 0, 1, 3, 5, 7 og 8.

SS4. Analyse av kontinuerlige data

Obligatorisk litteratur:

Kleinbaum, D.G., Kupper, L.L. & Muller, K.E.: *Applied Regression Analysis and other Multivariable Methods*, kap. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19.

Støttelitteratur:

Norusis, M.J.: SPSS/PC+ for the IBM PC/XT/AT. Utvalg av Del B og Del C. Chicago: SPSS Inc.

Eksamen

Det blir holdt skriftlige prøver på 6 timer i kursene SS1, SS2, SS3 og SS4 ved utløpet av det semestret det gis undervisning i kursene. Alle trykte og skrevne hjelpemidler er tillatt brukt til eksamen. Regnemaskin er også tillatt.

Karakterer

Karakteren for Statistikk grunnfag blir beregnet som gjennomsnittet av karakterene i de 4 kursene.

Prøver ved andre universitets-fakulteter eller høyskoler

Den som godtgjør å ha avlagt tilsvarende prøve ved andre fakultet eller høyskoler, kan søke Det samfunnsvitenskapelige fakultet om å få godkjent denne som del av Statistikk grunnfag svarende til ett eller flere kurs.

SEMESTEREMNE

Semesteremnet i statistikk består av kurset SS1 i kombinasjon med ett av kursene SS2, SS3 eller SS4. Se beskrivelsen av undervisning, pensum og eksamen foran under Statistikk grunnfag. Semesteremnet kan tas over ett eller to semestre.

Karakterer

Karakteren for semesteremnet i statistikk blir beregnet som gjennomsnittet av karakterene i de to kursene.

STATSVITENSKAP

GRUNNFAG — MELLOMFAG — HOVEDFAG

Adresse: Institutt for statsvitenskap
 Eilert Sundts hus, 10. etg.
 P.b. 1097 Blindern, 0317 Oslo 3
 Tlf. (02) 45 51 80

Innledning

Statsvitenskap er studiet av politisk virksomhet i og mellom samfunn.

Mye oppmerksomhet rettes mot styringsorganer på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå og på forholdet mellom slike organer. Men faget omfatter også enkeltindividers politiske atferd, f.eks. forsøk på å påvirke styringsorganene. Videre legges det vekt på utformingen av, innholdet av og konsekvensene av de vedtak som styringsorganene fatter. Statsvitenskapen er opptatt av sammenligningen av ulike styreformers og deres teoretiske begrunnelse. Studiet av konflikt og samarbeid i verdenssamfunnet står også sentralt.

Det har vist seg hensiktsmessig å dele faget opp i følgende hovedområder:

1. *Politisk teori, metode og andre felles-emner* omfatter politisk idéhistorie, grunnlagsproblemer og analytiske tilnæringsmåter til studiet av politikk og politisk historie og fagdidaktikk.
2. *Internasjonal politikk* omfatter studiet av staters utenrikspolitikk og utformingen av denne samt studiet av samhandling mellom nasjoner.
3. *Politisk atferd* er betegnelsen på studiet av den virksomhet som tar sikte på å påvirke det politiske system, bl.a. valg, folkemening og representasjon.
4. *Offentlig politikk og administrasjon* er betegnelsen på studiet av politiske systemer, politiske institusjoner, offentlige avgjørelsesprosesser og innholdet i offentlige beslutninger.

Inndelingen i disse områdene angir til en viss grad arbeidsdelingen innen faget, men må i første rekke ses som et praktisk hjelpemiddel for organiseringen av undervisningen. De er ikke klart atskilte fagområder.

Det er anledning til å avlegge eksamen i statsvitenskap grunnfag, mellomfag og hovedfag.

Grunnfag

Grunnfaget tar sikte på å gi en generell innføring i de fire statsvitenskapelige hovedområder: politisk teori, politisk atferd, offentlig politikk og administrasjon, og internasjonal politikk. Det vil bli lagt spesiell vekt på at studenten skal utvikle en selvstendig faglig forståelse og oppøve evnen til å bygge ut resonnementer på en systematisk måte. Grunnfaget gir også en innføring i metode og statistikk gjennom en egen forelesningsrekke med en separat eksamen.

Pensum

1. *Politisk teori*

Området politisk teori er delt opp i fire emner. I det første presenteres faget og fagområdet mer generelt. Dette emnet har altså en innførende like mye som et teoretisk siktemål. Også tilnæringsmåter tas opp under dette emnet; her diskuteres hva ulike begrepsapparater, fremgangsmåter og problemstillinger kan gi av kunnskap om stat og samfunn. Under gjennomgangen av dette emne vil også arbeider som er plassert

under andre punkter bli tatt med i diskusjonen.

De øvrige tre emner er spesifikt politisk-teoretiske. Det første, og største, av disse omfatter de viktigste klassiske og moderne makropolitisk teorier med et filosofisk preg og et overveiende normativt siktemål. Under det etterfølgende emne, demokrati-teori, diskuteres ulike avgrensninger av begrepet «demokrati», hvilke verdier demokratiet kan eller skal tjene, og demokratets faktiske funksjonsmåte og betingelser. Under emnet statsteori behandles statsbegrepet, spørsmål vedrørende rettssikkerhet og planlegging, og forholdet mellom økonomi, politikk og administrasjon.

1.1. Statsvitenskapens gjenstand, grunnlagsproblemer og tilnæringsmåter

Baldersheim, Harald: *Forvaltningsorganisasjon og samfunnsstruktur*. Oslo, Universitetsforlaget, 2. utg. 1981.

Kap. 1: «Innleiing»

Kap. 2: «Totalplan-teorier».

Kap. 3: «Funksjonalistiske modellar», (ikke pkt. 3.3).

Kap. 4: «Termostatmodellar» (ikke pkt. 4.3 og 4.4).

Kap. 5: «Input-output-tenking».

Berg, Ole: «Politikk og politikkens rolle i samfunnet». Hefte *GF-Teori-1*.

Skirbekk, Gunnar: *Filosofihistorie*. Bind 1 og 2, Bergen, Universitetsforlaget, 1987. Faglig relevante deler fra følgende kapitler:

Fra bind 1:

Kap. 7: «Den nye tid og framveksten av naturvitenskaskapen»

Fra bind 2:

Kap. 27: «Framveksten av samfunnsvitenskapen»

Kap. 29: «Glimt frå samtidsfilosofien».

Kfr. Hernes, s. 11—21.

1.2 Politisk teori: klassisk og moderne

Skirbekk, Gunnar: *Filosofihistorie*. Bind 1 og 2, Bergen, Universitetsforlaget, 1987. Faglig relevante deler fra følgende kapitler:

Fra bind 1:

Kap. 3: «Platon — idealstaten: utdanning, og all makt hos 'ekspertane'»

Kap. 4: «Aristoteles — politeia: politikk som rasjonelt samliv»

Kap. 8: «Renessanse og realpolitikk»

Kap. 9: «Hobbes — individ og sjølvberging»

Kap. 12: Locke, Hume — britisk empirisme»

Kap. 16: «Opplysningstid — fornuft og framsteg»

Fra bind 2:

Kap. 17: «Liberalisme og utilitarianisme»

Kap. 18: «Kant — Den kopernikanske vending i filosofien»

Kap. 20: «Hegel — historie og dialektikk»

Kap. 21: «Marx — produktivkrefter og klassekamp»

Kap. 25: «Sosialisme og fascisme».

1.3 Demokratiteori

Hagtvet, Bernt og Lafferty, William: *Demokrati og demokratisering*. Oslo 1984. Kap. 1—10.

Christoffersen, Jens A.: *Representant og velger*. Oslo, Universitetsforlaget, 1969. Hefte GF-Teori-3N.

1.4 Statsteori

Hernes, Gudmund (red.): *Forhandlingsøkonomi og blandingsadministrasjon*. Bergen, Universitetsforlaget, 1978.

Kap. 1: Hernes, Gudmund: «Makt, blandingsøkonomi og blandingsadministrasjon».

2. Internasjonal politikk

Internasjonal politikk er inndelt i fem emneområder. I det første presenteres en del problemer i forbindelse med utformingen av et lands utenrikspolitikk, valg av målsetninger og virkemidler. I det andre emneområdet rettes oppmerksomheten mot mulige forklaringer på staters ulike atferd i det internasjonale system. Konflikt og samarbeid mellom stater er temaet for den neste

og største del av pensum. En rekke samarbeidsformer på det økonomiske og politiske plan blir omtalt. I tillegg drøftes mer og mindre voldelige former for konfliktatferd. I denne delen er det også tatt med mer detaljerte analyser av et par viktige internasjonale konflikter i moderne tid. Emneområde fire heter nordisk politikk og gir en innføring i den aktuelle situasjon i det nordiske samarbeid. Det siste emneområdet er en framstilling av viktige sider ved norsk utenrikspolitikk fra 1945 og fram til i dag.

Det forutsettes at studentene har kjennskap til hovedpunktene i moderne verdenshistorie, f.eks. gjennom:

Lundestad, Geir: Øst, Vest, Nord, Sør.

Hovedlinjer i internasjonal politikk 1945–1985. Oslo, Universitetsforlaget, 1985.

2.1 Staters atferd

A. Utenrikspolitikk: særpreg og mål

Holsti, K.J.: *International Politics*. New Jersey, Englewood Cliffs, 3rd bd., 1977.

Ch. 4: «Foreign Policy Orientation and National Roles».

Ch. 5: «Foreign Policy Objectives».

B. Utenrikspolitikk: virkemidler

Holsti, K.J.: *International Politics*. New Jersey, Englewood Cliffs, 3rd bd., 1977.

Ch. 6: «Foreign Policy Actions: Power, Capability, and Influence»

Ch. 7: «The Instruments of Policy: Diplomatic Bargaining»

Ch. 8: «The Instruments of Policy: Propaganda»

Ch. 10: «Clandestine Actions and Military Intervention»

Ch. 11: «Weapons, War and Political Influence».

2.2 Årsaker til staters atferd

Holsti, K.J.: *International Politics*. New Jersey, Englewood Cliffs, 1974, 3rd bd., 1977.

Ch. 12: «Explanations of Foreign Policy Outputs».

2.3 Samhandling mellom stater

A. Samarbeid, interstatlige organisasjoner og regimer

Spero, Joan Edelman: *The Politics of International Economic Relations*. London, George Allen & Unwin, 2nd bd., 1981.

Ch. 2: «International Monetary Management»

Ch. 3: «International Trade and Domestic Politics»

Ch. 4: «The Multinational Corporation and the Absence of Management».

Luard, Evan: *The United Nations: How It Works and What It Does*. London, The MacMillan Press, 1979.

Chr. 1: «The Security Council: Keeping the Peace»

Ch. 2: «The General Assembly: Discussion of World Issues»

Ch. 3: «The Economic and Social Institutions: Securing a Fairer World»

Ch. 7: «The Fundamental Political Problems».

Sæter, Martin: *Det europeiske fellesskap*. Revidert utgave. Oslo, Universitetsforlaget, 1980.

B. Motsetninger, konflikter og konfliktløsning

Holsti, K.J.: *International Politics*. New Jersey, Englewood Cliffs, 3rd bd., 1977.

Ch. 15: «The Interaction of States: Conflict and Conflict Resolution».

Lundestad, Geir: Øst, Vest, Nord, Sør. Tromsø/Oslo: Universitetsforlaget, 1985.

Kap. 2, 6.

Spero, Joan Edelman: *The Politics of International Economic Relations*. London, George Allen & Unwin, 2nd bd., 1981.

Ch. 5: «The North-South System and the Possibility of Change»

Ch. 6: «The Use of Aid»

Ch. 7: «Trade Strategy»

Ch. 8: «Managing the Multinational Corporation».

2.4 Nordisk politikk

Brundtland, Arne Olav: «Nordiske aspekter ved norsk sikkerhetspolitikk». I J.J.

- Holst og D. Heradstveit (red.): Norsk utenrikspolitikk. Oslo, Tano, 1985.
- Wiklund, Claes & Sundelius, Bengt: «Nordic Cooperation in the Seventies: Trends and Patterns», *Hefte GF-IP-3*.

2.5 Norsk utenrikspolitikk

Andvig, Jens Chr.: «Norsk valutapolitikk — tilbake til sentrum i norsk økonomisk politikk». I J.J. Holst & D. Heradstveit (red.): Norsk utenrikspolitikk, Oslo; Tano, 1985.

Noreng, Øystein: «Oil and Gas: A New Dimension in Norway's Foreign Policy». I J.J. Holst (ed.): Norwegian Foreign Policy in the 1980s. Oslo, Universitetsforlaget, 1985.

Riste, Olav: Frå integritetstraktat til atompolitikk: Det stormaktsgaranterte Norge, 1905—1985. FHFS, 1983:2. *Hefte GF-IP-8N*.

Skogan, John Kristen: «Virkemidler, begrensninger og forutsetninger i norsk sikkerhetspolitikk», *Hefte GF-IP-7*.

Stokke, Olav: «Samarbeidet med utviklingslandene: Idealer og interesser i brytning». I Holst og Heradstveit, op.cit.

Sæter, Martin: *Det europeiske fellesskap*. Revidert utgave. Oslo, Universitetsforlaget, 1980.

Kapitlet om norsk EF-politikk.

Østreng, Willy: «Delimitation arrangements in Arctic Seas». Marine Policy, 1986. Hefte.

3. Politisk atferd: Valg, folkemening representasjon

Dette området er delt opp i fem emner. Først behandles selve den offentlige mening. Det neste og mest omfattende emnet gjelder de politiske utslag som meningsdannelsen har fått først og fremst gjennom samfunnsborgernes stemmegivning ved valg, og i noen grad ved folkeavstemninger om bestemte saker. Deretter blir lederskaps-spørsmål tatt opp, i det partiene behandles som det tredje emne og interesseorganisasjonene som det fjerde. Til slutt behandles forskjellige former for politisk påvirkning

utenom de regelmessig brukte innflytelseskkanaler.

Som bakgrunnsstoff under områdene 3 og 4 forutsettes kjennskap til:

Hernes, Gudmund: Makt og styring. Bind 5 i serien «Det moderne Norge», Oslo, Gyldendal, 1983.

Lundestad, Geir: «Hovedtendenser i norsk politikk 1945—65» i Berg, T. og Pharo, H.Ø. (red.): Vekst og velstand i norsk politisk historie 1945—65. Oslo, Universitetsforlaget, 1977.

3.1 Meningsdannelse og kommunikasjon

Olsen, Johan P. (red.): *Meninger og makt*. Universitetsforlaget, Bergen 1980. Kap. 1: Olsen, Johan P. og Sætren, Harald: «Massemedier, eliter og menigmann».

Høyer, Svennik: *Om makt og medier*. Kap. 2 i Massemedier, NOU:30 1982.

3.2 Valg og folkeavstemninger

Valen, Henry: *Valg og politikk — et samfunn i endring*. NKS-forlaget, Oslo 1981.

Hernes, Gudmund og Martinussen, Willy: Demokrati og politiske ressurser. NOU 1980:7, kap. 3.

Rokkan, Stein: Stat, nasjon, klasse. Universitetsforlaget 1987.

Kap. 5. Numerisk demokrati og korporativ pluralisme: To beslutningskanaler i norsk politikk.

Kap. 6. Geografi, religion og samfunnsklasse: Kryssende konfliktlinjer i norsk politikk.

Nilson, Sten Sparre: «Folkeavstemninger i Norden.» Hefte *GF-PA-5*.

3.3 Partier og politisk lederskap

Eliassen, Kjell A.: «Politisk rekruttering og politisk endring». *Hefte GF-PA-7*.

Putnam, Robert O.: The Comparative Study of Elites. Prentice Hall, 1976. s. 1—70.

3.4 Interesseorganisasjoner

Hernes, Gudmund og Martinussen, Willy: *Demokrati og politiske ressurser*, NOU 1980:7, kap. 4.

Hernes, Helga: *Staten — Kvinner ingen adgang?* Universitetsforlaget, 1982.

3.5 Irregulær politikk

Olsen, Johan P. og Sætren, Harald: *Aksjoner og Demokrati*, Universitetsforlaget 1980, del I og II.

Davies, James C.: *Towards a Theory of Revolution*. Hefte GF-Teori-2.

4. Offentlig politikk og administrasjon

Offentlig politikk og administrasjon omfatter syv emner. Emnene 1 til 4 omfatter de statlige institusjoner og de prosesser som er knyttet til dem. I emne 5 tas den nasjonale offentlige politikk opp, dens virkemidler og innhold. Lokal politikk behandles i emnene 6 og 7. Først behandles forholdet mellom stat, fylke og kommune og så de fylkeskommunale og primærkommunale politiske systemer.

Som historisk bakgrunn forutsettes det kjennskap til

Bergh, Trond og Pharo, Helge Ø. (red.): *Vekst og velstand: norsk politisk historie 1945—1965*. Oslo, Universitetsforlaget, 1977.

Lundestad, Geir: «Hovedtendenser i norsk politikk 1945—65.» Denne artikkelen skal også leses i tilknytning til pensum i politisk atferd.

4.1 Teori om offentlig politikk og administrasjon

Ham, C. og Hill, M.: *The Policy Process in the Modern Capitalist State*. Harvester Press 1984.

Kap. 1: Policy and Policy Analysis.

Kap. 2: The Role of the State.

Kap. 3: Bureaucracy and the State.

4.2 De politiske institusjoner: Storting, regjering og forvaltning som styrings-system. Domstolene

Olsen, J.P.: *Organized Democracy*. Oslo 1983.

Kap. 1: Citizens' initiative and the organization of representation.

Kap. 2: The Ups and Downs of Parliament.

Kap. 3: The Cabinet and the Limitations of Executive Leadership.

Kap. 4: The Top Civil Servants – Key Players on different Teams.

Svardal, G.: *Stortinget, regjeringen og statsadministrasjonen*.

Kap. 3 i Skare (red.): *Forvaltningen i samfunnet*.

Berg, Ole: «Domstolene». Hefte GF-OPA-1.

4.3 Interesseorganisasjoner og offentlig politikk

Olsen, J.P.: «The Dilemmas of Organizational Integration in Government».

Kap. 5 i J.P. Olsen 1983.

Hernes, G. (red.): *Forhandlingsøkonomi og blandingsadministrasjon*. Bergen 1978.

Kap. 4: Berresfjord, O. og Hernes, G.: «Markedsforvitring og statsbygging».

Kfr. også kap. 1: Hernes, G.: «Makt, blandingsøkonomi og blandingsadministrasjon».

4.4 Statsforvaltningen og byråkratiteori

Mouzelis, N.P.: *Organisation and Bureaucracy* 1985.

Kap. 1: The classical approach to the study of bureaucracy.

Kap. 2: The ideal type of bureaucracy.

Kap. 3: The post-Weberian theories of bureaucracy.

Lægred, Per og Olsen, Johan P.: *Byråkrati og beslutninger*. 1978.

Kap. 1: Representativitet og politisk styring.

Kap. 2: Representativitet, byråkratisk biografi og forvaltningsstruktur.

Kap. 3: Byråkrati, representativitet og innflytelse.

4.5 Mål og virkemidler i offentlig politikk

Skare, L.H.: *Innledning. Forvaltningens oppgaver og ressurser*:

Kap. 1 i Share (red.): *Forvaltningen i samfunnet*.

Østerud, Øyvind: *Det planlagte samfunn*. 1979.

Kap. 1: Planleggingsteori og planleggingssosiologi.

Kap. 5: Et norsk planleggingssystem vokser fram.

Kap. 6: Planleggingsform og fremtidshorisont.

Kap. 7: Korporatisme og planleggingssystem.

Kap. 8: Et planleggingssystem under stress.

Kap. 9: Planlegging for vekst og velstand.

Olsen, J.P.: Reorganisering som politisk virkemiddel og statsvitenskap som arkitettonisk disiplin, i *Kuhnle, S. (red.): Det politiske samfunn*.

Kielland, E.: Offentlige arbeidsplasser på anbud? Om privatisering som analytisk og politisk begrep, i *Kuhnle (red.)* 1986.

Hansen, T.: *Offentlige budsjettprosesser*. 1985.

Kap. 2: Tilnærming til studiet av offentlige budsjettprosesser.

Kap. 7: Omfordeling og offentlige budsjetter.

Kuhnle, S. og Solheim, L.: *Velferdsstaten – vekst og omstilling*. Tano 1985.

Kap. 1: Kriseomgrepet og krisedebatten.

Kap. 2: Historisk oversikt.

Kap. 3: Offentlige utgifter og velferdsutgifter.

Kap. 6: Vekstfasen: noen forsøk på forklaringer og fortolkninger.

Kap. 10: Ideologi i velferdsstaten.

Kap. 12: Nyere utviklingstrekk og utfordringer.

Hernes, Helga: Tanker om kvinner, statsvitenskap og sosialpolitikk, i *Kuhnle, S. (red.): Det politiske samfunn*.

4.6 Oppgavefordelingen mellom sentralt og lokalt styringsnivå

Hansen, T. og Rattsø, J.: Kommunane si økonomiske tilpassing og det nye inntektssystemet, i *Naustadli (red.): Kommunal styring*, 1988.

Mydske, P.K.: Utviklinga av regional planlegging i Noreg, i *Naustadli (red.)*.

Fevolden, T.: Fylkeskommunen — fra hjelpeorgan til selvstendig forvaltningsnivå, i *Skare (red.)*.

Kjellberg, F. og Hansen, T.: *Verdiene ved det kommunale selvstyre, kap. 1 i Kjellberg og Hansen: Det kommunale hamskifte*, 1979.

4.7 Lokal politikk og administrasjon

Kjellberg, F. og Hansen, T.: *Reformer i etterkrigstiden, kap. 2 i Kjellberg og Hansen*.

Kjellberg, F. og Hansen, T.: Arbeidet med de kommunale budsjetter, kap. 5 i *Kjellberg og Hansen*.

Holmer Hoven, F.: *Kommunalforvaltningen og det lokale selvstyre, i Skare (red.)*.

Tilleggs litteratur:

Baldersheim, H.: *Forvaltningsorganisasjon og samfunnsstruktur*, 1981.

Berg, O.: *Hvor demokratisk?*, 1978.

Berg, O. og Underdal, A.: *Fra valg til vedtak*, kap. 5 og 6. 1984.

Blichner, L.C. og Olsen, J.P.: *Spørsmål i Stortinget*. 1986.

Debes, J.: *Statsadministrasjonen*. 1978.

Egeberg, M.: *Stat og organisasjoner*. 1981. Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift.

NOU 1982:3, *Maktutredningens sluttrapport*.

5. Metode/statistikk

Hellevik, Ottar: *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo, Universitetsforlaget, 1987. Hele boken, med unntak av sidene: 48—52 (Nærmere om deduksjon), 129—140 (Sammensatte skalaer), 235—240 (Regresjonsanalyse), 256—257 (Multivariat korrelasjons- og regresjonsanalyse), 257—271 (Sammenslåing av variabler til indekser), 271—286 (Gruppering av enheter), 341—344 (Estimering).

6. Fagdidaktikk

Ole Berg et al.: *Formidling av statsvitenskap* (Kompendium med bidrag av Ole Berg (Statsvitenskapen og dens brukspotensiale. Noen fagdidaktiske betraktninger), Stein Rokkan (faghistorisk artikkel), Thomas Chr. Wyller (Statsvitenskapen belyst gjennom Altasaken), Ottar Hellevik (Bruk av metode i samfunnskunnskapsundervisningen) og Daniel Heradstveit (Formidling av konfliktstoff i massemedia: NRK og Libanonkonflikten)). Ca. 100 sider.

Magnus Haavelrud og Gunnar Graff: «Konfliktstoff i lærebøker», i Haavelrud (red.): *Indoktrinering eller politisering* (Universitetsforlaget 1979), s. 119–179.

Ole Berg og Arild Underdal: «Statsvitenskap» i Jon Skard (red.): *Eksamen. Veiledning i oppgaveskriving for studenter* (Aschehoug 1982), s. 53–70.

Kuhnle, Stein (red.): *Det politiske samfunn. Linjer i norsk statsvitenskap*. Tano 1986. Del 1, kap. 2 og 3, del 2, kap. 4, 5, 6, 7, 10 og 12.

Det kan bli foretatt justeringer i pensum. Gjeldende pensumliste selges i Universitetsbokhandelen.

Undervisning

Grunnfaget er beregnet å strekke seg over to semestre. Nye kurs settes i gang hvert semester.

Ingen kurs er obligatoriske, men studentene oppfordres til å følge og delta aktivt i dem.

Det gis hvert semester forelesninger i hoveddelens fire hovedområder:

1. Politisk teori.
2. Internasjonal politikk.
3. Offentlig politikk og administrasjon.
4. Politisk atferd.

Forelesningene blir lagt opp slik at det er naturlig å velge områdene 1 og 2 i første semester og områdene 3 og 4 i annet semester.

I tilknytning til de fire hovedforelesningene holdes det seminarer. Seminarundervisningen er basert på aktiv deltakelse i løsningen av faglige arbeidsoppgaver. De som ikke ønsker eller ikke har anledning til å påta seg slike oppgaver, skal *ikke* melde seg til seminarundervisning.

Studentene forutsettes å legge opp kollokvier på egen hånd.

Kurset i metode/statistikk strekker seg over to semestre. Det består av ukentlige forelesninger og seminarer. Nye kurs settes i gang hvert semester.

Av hensyn til bl.a. deltidsstudenter forsøker instituttet å legge en del av undervisningen til kveldstid.

Eksamen

Grunnfagseksamen består av:

- Eksamen i hoveddelen, 2 skriftlige prøver på 8 timer hver. Det holdes også en muntlig prøve i hoveddelen.
- Eksamen i metode/statistikk, 1 skriftlig prøve på 4 timer.

Grunnfagseksamen holdes hvert semester. Undervisningen er lagt opp slik at studentene skal ta eksamen (både i hoveddelen og i metode/statistikk) etter 1 års studium. Det kan bli gitt eksamensoppgaver i hoveddelen som forutsetter at man kjenner pensum i metode/statistikk, og det kan bli gitt oppgaver i metode/statistikk som forutsetter at pensum i hoveddelen er kjent.

Den endelige grunnfagskarakter beregnes slik at eksamen i hoveddelen (de to 8-timers prøver og muntlig) gis 16 vektall og eksamen i metode/statistikk 4 vektall.

Mellomfag

Mellomfaget består av grunnfaget og et mellomfagstillegg av ett semesters varighet.

Mellomfagstillegget skal gi utdypet kjennskap til og forståelse av hovedområdene politisk atferd og komparativ politikk, offentlig politikk og administrasjon, og internasjonal politikk.

Pensum

1. Komparativ politikk

1.1 Tilnæringsmåter i studiet av politisk utvikling

Almond, Gabriel & Powell, G. Bingham Jr.: *Comparative Politics: A Developmental Approach*. Boston/Toronto, Little, Brown and Company (Inc.), 1960.

Ch. I: «Introduction».

CH. II: «An Overview».

Kompendium.

Østerud, Øyvind: *Utviklingsteori og historisk endring*. Oslo, Gyldendal, 1978.

Kap. 1: «Ny-evolusjonisme 1: Evolusjon og funksjon».

Beneira, L. & Sen, G.: «Accumulation, Reproduction, and Women's Role in Economic Development: Boserup Revisited», i *SIGNS*, Winter 1981, vol. 7, number 2, s. 279—298. Kompendium.

Tipps, Dean C.: «Modernization Theory and the Comparative Study of Societies: A Critical Perspective», *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 15, no. 2 (1973) s. 199—226. Kompendium.

Blomström, Magnus & Hettne, Bjørn: *Development Theory in Transition*. London, Zed Books, 1984.

Kap. 2: «Background to the Dependency Approach».

Kap. 8: «Beyond Dependency. New Trends in Development Theory».

«Conclusions».

1.2 Nasjonsbygging og politisk utvikling

Bendix, Reinhard: *Natio-Building and Citizenship*. Berkeley/Los Angeles/London, University of California Press, 1977.

Ch. 1: «Studies of our Changing Social Order».

Ch. 3: «Transformations of Western European Societies since the Eighteenth Century». Kompendium.

Østerud, Øyvind: *Utviklingsteori og historisk endring*. Oslo, Gyldendal, 1978.

Kap. 6: «Statsdannelse».

Kap. 7: «Nasjonsbygging».

1.3 Revolusjonære endringsprosesser

Østerud, Øyvind: *Utviklingsteori og historisk endring*. Oslo, Gyldendal, 1978.

Kap. 8: «Revolusjonsteori».

1.4 Konfliktlinjer og politiske partier i Vest-Europa

Rokkan, Stein: *Stat, nasjon, klasse*. Universitetsforlaget 1987.

Kap. 10. Nasjonsbygging, konfliktutvikling og massepolitikkenes strukturering.

Smith, Gordon: *Politics in Western Europe*, 3. ed., London, Heinemann, 1980.

Ch. 2: «Politics and Society».

Ch. 3: «Pluralist Politics: Parties and Interests». Hefte.

Irving, R.E.M.: *Christian Democracy in Post-War Europe: Conservatism Writ-Large or Distinctive Political Phenomenon?* *West European Politics* 2, 1, 1979, s. 53—68 f. Kompendium.

Dalton, Russel J., Flanagan, Scott C. og Beck, Paul Allan (red.): *Electoral Change in Advanced Industrial Democracies*. Princeton University Press. 1984.

Kap. 1: Dalton, Flanagan og Beck: *Electoral Change in Advanced Industrial Democracies*.

Kap. 2: Inglehart, Ronald: *The Changing Structure of Political Cleavages in Western Societies*.

Kap. 15: Dalton, Flanagan og Beck: *Political Forces and Partisan Change*.

Kompendium.

1.5 Vest-europeiske partisystemer

Lijphart, Arend: *Types of Democratic systems*, *Comparative Political Studies*, 1, 1969, s. 3—44. Kompendium.

Smith, Gordon, op.cit., Kap. 4: «Party Systems». Hefte.

Wolinetz, Steven B.: *The transformation of Western European Party Systems Revisited*, *West European Politics*, 2, 1, 1979, s. 4—28. Kompendium.

2. Offentlig politikk og administrasjon

2.1 Organisasjonsteori

Scott, W.R.: *Organizations*. Rational, natu-

ral, and open systems. Prentice-Hall, 1987. Kap. 1–13.

2.2 Offentlig politikk

(All pensumlitteratur i *kompedium*)

Amdam & Veggeland: Planlegging og samfunnsendring. Universitetsforlaget 1981.

Kap. 1: Planleggingsteori og planlegging, ss 11–26

Kap. 3: Planleggingsprosessen, ss 53–70

Kap. 4: Former for planlegging, ss 71–85.

Ashford, D.E.: «Comparing Policies Across Nations and Cultures». *Encyclopedia of Policy Studies*, 1983, ss 171–195.

Flora, P. og Heidenheimer, A.J.: «The Historical Core and Changing Boundaries of the Welfare State». *Flora & Heidenheimer: The Development of Welfare States in Europe and America*. Kap. 1, ss 17–33.

Hansen, T. (ed.): *Offentlige budsjettprosesser*. Universitetsforlaget 1985.

Kap. 1: Budsjetter og offentlig politikk, 15 s.

Hecló, H.: «Toward a New Welfare State»? *Flora & Heidenheimer: The Development...*

Kap. 11, ss 383–405.

Kjellberg, F.: «Local Government — Organization and the Development of the Welfare State». 24 s. *Journal of Public Policy*. Vol 5 nr. 2, 1985. ss 215–239.

Myhren, K.: «Om måling av offentlige tiltaks virkninger». *Politico* nr. 28, ss 84–98.

Offerdal, A.: «Iverksetting og politikk». *Statsviteren* nr. 2 1984.

Olsen, Johan P. (red.): *Politisk organisering*. Bergen, Universitetsforlaget, 1978.

Kap. 2: Egeberg, Morten, Olsen, Johan P. og Sætren, Harald: «Organisasjons-samfunnet og den segmenterte stat».

Steen, A.: «Velferdsstat og utjevningsspolitikk». *Mimeo*, Inst. for statsvitenskap 1984. 23 s.

Sørensen, R.J.: *Modeller i offentlig økonomi*.

Kap. 3: Veksten i offentlige utgifter i Norge, ss 50–63.

Tarschys, Daniel: «The Growth of Public Expenditures: Nine Modes of Explanation», *Hefte* (MF-OPA-3).

Van Meter & Van Horh: *The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework*. Administration and Society. (6&) feb. 1975, ss 445–488.

3. Internasjonal politikk

3.1 Forklaringer av staters atferd

Allison, Graham T.: «Conceptual Models and the Cuban Missile Crisis», *Hefte MF-IP-12*.

3.2 Internasjonalt samarbeid, internasjonal organisasjon

Weiss, Thomas George: «The Reality of International Administration», *Hefte MF-IP-1*.

Keohane, Robert O. & Nye, Joseph S., Jr.: «Power and Interdependence». Boston, Little Brown Company, 1977. Kap. 1 og 2.

Keohane, Robert O.: *After Hegemony. Co-operation and Discord in the World Political Economy*. Princeton; Princeton University Press, 1984. Kap. 4–7.

3.3 Sikkerhetspolitikk og rustningsproblemer

Agrell, Wilhelm: *Rustningens drivkrefter — en diskusjon av den militær-teknologiske utvecklingen*. Politisk orientering. Lund: Studentlitteratur, 1981.

Kap. 2: «Den överkörda nedrustningen».

Kap. 3: «Teorin om drivkrafterna».

Kap. 4: «Rustningens drivkrefter — en sammanfattning».

Midgaard, Knut: «Krisestabilitet og rustningsdynamikk: Noen spillteoretiske betraktninger». I Ø. Østerud (red.): *Den truede freden*. Oslo, Universitetsforlaget, 1984.

Kfr. også Allison, oppført under pkt. 3.1.

3.4 Imperialisme og økonomisk avhengighet

Galtung, Johan: «A Structural Theory of Imperialism», *Hefte MF-IP-5*. Pkt. 1–7 er statarisk pensum, resten er kursorisk.

Bierstecker, Thomas J.: «The limits of state power in the contemporary world economy». I Peter G. Brown & Henry Shue (eds.): *Boundaries. National Autonomy and its limits*. Totowa, N.J.; Roman & Littlefield, 1981. Hefte.

Fieldhouse, D.K.: *Economies and Empire 1830—1914*. Weidenfield, 1976, Part I. Hefte.

Blomström, Magnus, & Hettne, Bjørn: *Development Theory in Transition*. London; Zed Books. Kap. 3—4.

3.5 Internasjonale ressursproblemer

Orr, David W.: «Modernization and Conflict», *Hefte MF-IP-14*.

Wallensteen, Peter: «Scarce Goods as Political Weapons: The Case of Food». *Hefte MF-IP-7*.

Spero, Joan Edelman: *The Politics of International Economic Relations*. London, George Allen & Unwin, 1977. Ch. 9: «Oil and Cartel Power».

3.6 Moralspørsmål i internasjonal politikk

Marshall Cohen: «Moral Scepticism and international relations». I *Philosophy and Public Affairs*, 13 (1984): 3, ss 299—346. Hefte.

Det kan skje mindre justeringer av pensum.

Undervisning

For grunnfagsdelen, se denne.

Mellomfagstillegget er beregnet å strekke seg over ett semester. Det gis forelesninger i hvert av hovedområdene:

1. Politisk atferd og komparativ politikk.
2. Offentlig politikk og administrasjon.
3. Internasjonal politikk.

I tilknytning til hovedforelesningene holdes det seminarer. Studentene oppfordres til å delta aktivt i disse, også med oppgaveskriving.

Av hensyn til bl.a. deltidsstudier forsøker instituttet å legge en del av undervisningen til kveldstid.

Det er også satt av tid til kollokvier. Kollokvier må studentene selv organisere.

Såfremt en har tilgjengelige lærerkrefter, vil det bli gitt veiledningsseminarer for mellomfagsoppgavene.

Eksamen

For å kunne melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i statsvitenskap i tidligere semestre *eller* at kandidaten melder seg opp til grunnfagseksamen samtidig med oppmelding til eksamen i mellomfagstillegget. I siste tilfelle gis det ikke sensur for eksamen i mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen (hoveddelen).

Mellomfagstillegget

Eksamen består av en semesteroppgave, en skriftlig prøve på åtte timer, og en muntlig prøve.

Tema for semesteroppgaven velges fritt av studenten selv. Semesteroppgaven skal ikke overstige 10 sider. Innleveringsfristen for semesteroppgaven faller ca. 2 uker etter dagen for den skriftlige prøve. Den nøyaktige dato for innleveringsfristen blir gjort kjent ved oppslag. Kandidater som ikke har levert semesteroppgave innen fristens utløp, forutsettes å ha trukket seg fra eksamen.

Eksamen i mellomfagstillegget i statsvitenskap er å betrakte som en helhet. En student som går opp til ny prøve, kan imidlertid legge fram en semesteroppgave som har vært benyttet ved tidligere framstilling til mellomfagseksamen. I slike tilfeller blir oppgaven bedømt på nytt på fritt grunnlag. Det gis ikke anledning til å forbedre resultatet bare ved å levere ny semesteroppgave. Det må i tillegg avlegges ny skriftlig eksamen.

Ved beregning av karakteren *før* muntlig prøve i mellomfagstillegget teller semesteroppgaven $\frac{1}{3}$ og skriftlig eksamen $\frac{2}{3}$.

Både ved den skriftlige og den muntlige prøve blir kandidaten prøvet i den del av det obligatoriske pensum som går ut over grunnfagspensum. Ved den muntlige prøve

kan det dessuten bli eksaminert i tilknytning til semesteroppgaven.

Dersom eksamen i grunnfagets kurs i metode/statistikk (4 timer) ikke tidligere er bestått, avlegges denne samtidig med eksamen i mellomfagstillegget. Karakteren for grunnfaget, inkludert eksamen i metode/statistikk, teller $\frac{2}{3}$, og karakteren for mellomfagstillegget $\frac{1}{3}$, ved beregning av den endelige karakter for mellomfagseksamen.

Hovedfag

(ny ordning høsten 1986)

Ordningen er for tiden under evaluering, og man vil måtte regne med endringer i løpet av studieåret 1989/90.

Opptakskrav

1. Den som skal begynne på hovedfag statsvitenskap, må ha bestått mellomfagseksamen i statsvitenskap (grunnfagseksamens hoveddel, metode/statistikk og mellomfagstillegget). Karakteren må være 2.7 eller bedre enten i hele mellomfaget eller i mellomfagstillegget. Det anbefales at eksamen i de to andre fag under den lavere grad er avlagt.
2. Studenter som har tatt grunnfagseksamen etter den studieordning som gjaldt før 1969 (uten metode og statistikk) og som ikke har avlagt andre prøver i statistikk under samfunnsvitenskapelig embetseksamen (se Prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk i boka), må avlegge eksamen i grunnfagets kurs i metode med statistikk før de begynner på hovedfag.

Studieinnhold

Statsvitenskap hovedfag består av ialt 40 vektall. Disse oppnås slik:

- 6 ved obligatorisk metodeundervisning (bestående av et to-semester metodekurs med skriftlig eksamen, 6 timer, vektall 4; og metodeoppgave, tilknyttet et EDB/metodeseminar, vektall 2)

15 ved 3 selvvalgte kurs (5 vektall pr. kurs skriftlig prøve, 6 timer; en kursoppgave pr. kurs)

5 ved 2 selvvalgte kurs ($2\frac{1}{2}$ vektall pr. kurs skriftlig prøve, 6 timer)

14 ved en vitenskapelig undersøkelse «hovedoppgave» (veiledende sideramme er 70—120, maks. 140 sider med halvannen linjeavstand)

Hovedoppgaveseminar i tilknytning til hovedoppgaven.

Metodekurset

Metodekurset går over to semestre. Det forutsettes at studenten avlegger skriftlig eksamen i kurset i løpet av det andre semestret av hovedfagsstudiet.

Studenten skal delta i et obligatorisk EDB/metodeseminar som går samtidig med metodekurset. Studenten innleverer metodeoppgaven 14 dager etter at den skriftlige eksamen i metodekurset er avlagt.

Metodeoppgaven skal i regelen være et selvstendig empirisk arbeid, hvor studenten anvender de analyseteknikker som inngår i metodekurset på gitte datasett. Etter samråd med faglærer gis det anledning til å skrive en metodeoppgave knyttet til andre temaer innen metodekursets rammer.

Fagkursene

De valgfrie kursene kan hentes fra emnegruppene a) politisk teori, metode og andre fellesemner, b) offentlig politikk og administrasjon, c) komparativ politikk og d) internasjonal politikk. Studenten skal avlegge eksamen i minst ett - 1 - kurs fra en annen emnegruppe enn det hun/han velger å fordype seg i. Temakurs blir gitt innen de ulike emnegruppene. Disse kursene er angitt med kursnummer over 650, 750, 850 og 950. I en cand.polit.-kombinasjon er det ikke mulig å ta mer enn to - 2 - temakurs.

Normert sidetall for det obligatoriske pensum på kursene er 600—650 sider.

Studenten skal skrive en kursoppgave i tilknytning til tre - 3 - av de 5 selvvalgte kurs. Hun/han velger selv til hvilke kurs

oppgaver skal skrives. Tema for kursoppgaven skal godkjennes av kurslederen. Kursoppgaven skal normalt ha en ramme på 10–15 sider (halvannen linjeavstand). Kursoppgaven leveres inn *senest* fjorten — 14 — dager etter skriftlig eksamen på vedkommende kurs. Det gis i regelen bare begrenset veiledning i skriving av kursoppgaver. For kurs med stor deltakelse kan det imidlertid settes i gang et seminar for veiledning i kursoppgaveskriving parallelt med vedkommende kurs. For tiltaket kurs med oppgave gis ikke separate karakterer for 6-timersprøve og kursoppgave. Det gis ikke anledning til å ta om igjen én av delene. Studentene kan få opplysninger om delkarakterer uformelt ved henvendelse til kursleder.

Hovedoppgaven

Hovedoppgaven skal bygge på en selvstendig vitenskapelig undersøkelse av et nærmere avgrenset problem. Den skal vise at studenten har innsikt i vitenskapelige metoder og selv kan bruke dem.

Veiledende sideramme er på 70–120 sider (halvannen linjeavstand), med 140 som maksimalt sidetall.

Studenten velger selv tema for sin hovedoppgave, normalt i samråd med lærer(e). Det gis imidlertid adgang til å søke om å få oppgitt tema for hovedoppgaven. Slik søknad skjer normalt på grunnlag av de fagkurs studenten har gjennomført i løpet av første og annet semester på hovedfag.

Arbeidet med valg av tema bør starte allerede i det første semester på hovedfag. Valg av tema med en problemstilling skjer normalt i løpet av annet semester. Studenten innleverer da søknad om å få godkjent temavalg samt å få oppnevnt et veiledningsutvalg. Søknaden skrives på eget skjema som fås på instituttet. Den må være innlevert senest innen den 1.12 (høstsemestret) eller 1.6. (vårsemestret) eller på den nærmest påfølgende ukedag dersom disse datoer faller på en søn- eller helligdag.

Godkjenning av tema for hovedoppgaven

samt oppnevning av veiledningsutvalg meddeles studentene 1.2. og 1.9. eller på den nærmest påfølgende ukedag. Frister for søknad og for godkjenning/oppnevning er de samme for selvalgt og oppgitt oppgave.

Studenten må ha bestått skriftlig eksamen i metodekurset før hun/han kan få godkjent tema for hovedoppgave og oppnevnt veiledningsutvalg. Se skjematisk oversikt over normert studieprogresjon nedenfor.

Godkjenning av tema for hovedoppgaven innebærer automatisk påmelding til et obligatorisk hovedoppgaveseminar. Dette seminar følges normalt over to semestre (eller det tredje og fjerde semester av studentens hovedfag). I løpet av første semestret skal studenten i hovedoppgaveseminalet legge fram utkast til problemstillingskapittel i oppgaven og få dette utkast evaluert av veiledningsutvalget.

Utvalget vil enten godkjenne utkastet for det videre arbeid eller be om et fullstendig nytt utkast. I det siste tilfellet må studenten levere utkastet i løpet av det påfølgende semester til ny evaluering.

Hovedoppgaven skal leveres til instituttet i 6 innbundne eksemplarer, vedlagt et kort sammendrag (1–2 sider).

Før studenten kan innlevere hovedoppgaven, skal hun/han ha oppnådd 26 vekttall i hovedfag.

Innlevering skjer innen 15.6. i vårsemestret og 15.11. i høstsemestret eller første påfølgende ukedag. Studenten skal kunne avslutte muntlig prøve innen 6 uker fra påfølgende semesters begynnelse.

Informasjon

Det gis en orientering om hovedfagets organisering og innhold for de nye hovedfagsstudentene på et eget orienteringsmøte. Et slikt møte gis også for viderekomne studenter. Begge holdes i begynnelsen av hvert semester.

I tillegg gis det skriftlig informasjon gjennom kursoversikt for de ulike emnegruppene, og gjennom kursplanene for hvert enkelt kurs.

Overgangsordninger på hovedfag

1. Overgangsordningene gjelder bare studenter som har fullført eksamener i hovedfag i perioden fra og med V-1983 til og med V-1986. Studenter som har begynt på hovedfag før V-1983 må søke instituttet om dispensasjon.
2. Overgangsordningen gjelder i 2 år (4 semestre).
3. Før hovedoppgaven kan leveres til bedømmelse må studenten ha oppnådd 26 vekttall. Det godtas imidlertid avvik på inntil 1 ½ vekttall som utjevnes i forhold til hovedoppgaven.
4. Studenten må ha levert til bedømmelse 3 skriftlige arbeider (seminar- eller semesteroppgaver) før hovedoppgaven kan leveres til bedømmelse. Dersom studenten mangler et slikt antall oppgaver, kan hun/han levere det manglende antall

oppgaver til bedømmelse ved de kursene som gis de enkelte semestre (uten å måtte ta kurseksamen).

5. Fra og med H-1986 undervises det i kursene etter den nye ordningen med kursoppgaver og pensum på 600—650 sider.
6. Siste gang det blir anledning til å ta metodekurs etter gammel ordning blir V-1987.
7. Dispensasjonssøknader behandles av studiekonsulenten og avgjøres av undervisningsutvalget.

Undervisning

Politisk teori, metode og andre felles-emner

STV 601 Grunnlagsproblemer

STV 602 Normativ politisk teori

Skjematisk oversikt over normert studietid for statsvitenskap hovedfag

Semester 1	2	3	4
Metodekurs (I)	Metodekurs (II) med skriftlig eksamen	Hovedoppgave-seminar (I): problemstillingskapittel hovedoppgaven ¹⁾	Hovedoppgave-seminar (II)
	Metodeoppgave med veiledningsseminarer ²⁾		
Fagkurs med kursoppgave	Fagkurs med kursoppgave		
Fagkurs med kursoppgave	Fagkurs uten kursoppgave	Fagkurs uten kursoppgave	
Orientering for 1. og 2. semesters studenter om studieopplegget hovedfag	Søknad om oppgavetema a) godkjent selvvalgt b) oppgitt		Hovedoppgaven innleveres

- 1) Det gis ingen karakter; deltakelse er obligatorisk; formålet er å gi den best mulige start på arbeidet med hovedoppgaven; det gis en evaluering av de fremlagte utkast om hvorvidt kandidaten kan gå videre med opplegget.
- 2) Det forutsettes at oppgaven i regelen er bygd på et empirisk arbeid og at det kan — men må ikke — være en del, eventuelt en forberedelse til hovedoppgaven.

- STV 603 Spillteori, debatt-teori og forhandlingsteori
 STV 604 Politiske beslutningssystemer
 STV 606 Politisk-økonomiske modeller
 STV 607 Teori om konstitusjonelt styre
 STV 608 Demokrati og demokratisering
 STV 609 Demokrati og arbeid
 STV 610 Betingelser for demokrati:
 Framvekst, stabilitet, oppløsning
 STV 621 Metode (tidl. 651)
 STV 622 Multivariat analyse (tidl. 654)
 STV 651 Temakurs i politisk teori
 — 659
 STV 661 Temakurs i politisk historie
 — 669

Offentlig politikk

- STV 701 Organisasjonsteori- og personalanalyse
 STV 702 Politiske og administrative systemer
 STV 703 Parlamentariske beslutningsprosesser
 STV 704 Offentlig administrasjon
 STV 705 Organisasjonsutforming/organisasjonsplanlegging
 STV 706 Offentlig ledelse
 STV 722 Faglig organisering og lønnsoppgjør
 STV 723 Lokal administrasjon og politikk
 STV 724 Offentlig planlegging
 STV 725 By- og regionplanlegging
 STV 726 Tildelingsprinsipper og tildelingsrutiner
 STV 728 Teoretiske tilnærminger i studiet av offentlig politikk
 STV 730 Offentlig budsjettering
 STV 741 Utviklingen av velferdsstaten i Skandinavia
 STV 751 og høyere nr.: Temakurs.

Politisk atferd

- STV 801 Komparativ politisk analyse
 STV 802 Nasjon, stat, nasjonalisme
 STV 803 Regimetyper og politisk utvikling
 STV 804 Revolusjon og revolusjonsteori
 STV 805 Politisk representasjon
 STV 806 Politiske partier

- STV 807 Interessegrupper
 STV 808 Politiske eliter
 STV 809 Aksjoner og sosiale bevegelser
 STV 810 Massemedier og kommunikasjon
 STV 811 Holdningsdannelse og offentlig opinion
 STV 812 Valg
 STV 813 Politisk medbestemmelse
 STV 820 Gallupdemokrati

Kurs i regional politikk

- STV 831 Norden
 STV 832 Vest-Europa
 STV 833 Øst-Europa
 STV 834 Sovjet
 STV 835 Midt-Østen
 STV 836 USA
 STV 851 og høyere nr.: Temakurs.

Internasjonal politikk

- STV 901 Utenrikspolitiske beslutningsprosesser
 STV 902 Sammenliknende utenrikspolitikk
 STV 903 Makro-orienterte studier av krig og fred
 STV 904 Integrasjon mellom stater
 STV 905 Internasjonal organisasjon
 STV 906 Konflikt og konfliktløsning
 STV 907 Sikkerhetspolitikk
 STV 908 Internasjonale forhandlinger
 STV 909 Utviklingslandene i internasjonal politikk
 STV 910 Teoretiske tilnæringsmetoder i studiet av internasjonal politikk
 STV 912 Internasjonal økonomisk politikk
 STV 913 Transnasjonale selskaper
 STV 914 Internasjonal ressurs og miljøpolitikk
 STV 915 Normative spørsmål i internasjonal politikk
 STV 951 og høyere nr.: Temakurs

Noen av disse kursene blir gitt hyppigere enn andre (se Forelesningskatalogen). Fra tid til annen blir kurslisten justert.

Det gis også undervisning gjennom seminarer.

ANDRE STUDIETILBUD

SEMESTEREMNE KJØNN OG SAMFUNN

Studiets mål

Emnet skal gi innsikt i betydningen av kjønn som organiserende prinsipp i samfunnet. Det dreier seg om institusjoner og normer på samfunnsplan, om fordeling av goder og byrder såvel som samhandling og relasjonsproblematikk på lavere nivåer og konsekvenser av kjønnsmessig organisering for det enkelte individ. Det er et tverrfaglig anlagt studium som søker å integrere bidrag fra alle de samfunnsvitenskapelige fag innenfor en helhetlig ramme. Den tverrfaglige forankring kommer til uttrykk i inndelingen av studiet i en del for reproduksjon, en del for økonomi og produksjon og en del for politikk foruten mer generelle og vitenskapsteoretisk orienterte deler. Studiet skal bidra til å utvikle en kritisk holdning til tolkninger, data og annet kildemateriale.

Krav om forkunnskaper

Det kreves avlagt eksamen i minst ett grunnfag før melding til eksamen i semesteremnet. Bakgrunn i et samfunnsvitenskapelig fag er en fordel.

Undervisning

Undervisningen omfatter forelesninger, seminarer og individuell veiledning. Studiet forutsetter at studentene deltar aktivt i undervisningen. Undervisningen er i hovedsaken basert på ett semesters heltidsstudium og gis i vårsemesteret. Det vil imidlertid bli anledning til å gå opp til eksamen hvert semester. Det vil også tilbys veiledning hvert semester.

Eksamensordning

Eksamen omfatter:

1. En semesteroppgave på ca. 20 sider over oppgitt emne eller over emne valgt i samråd med faglærer. Oppgaven skal være innlevert senest 14 dager før skriftlig eksamen.
2. En skriftlig prøve på 8 timer.
3. En muntlig prøve.

Det brukes karakterskalaen godkjent/ikke godkjent. Semesteroppgaven skal være godkjent før skriftlig prøve kan avlegges. Den skriftlige prøven må være godkjent før muntlig prøve kan avlegges. For karakteren godkjent kreves at kandidaten viser god kjennskap til stoffet, kritisk holdning og evne til problembehandling og resonnement.

Nærmere opplysninger

Denne studieplanen er en rammeplan for semesteremnet Kjønn og samfunn.

Nærmere opplysninger om søknadsfrist, opptakskriterier, pensum, undervisningsopplegg m.v. fås ved henvendelse til Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Pensum

Pensum omfatter ialt 1500 sider fordelt på 1200 sider obligatorisk og 300 sider selvvalgt.

Obligatorisk pensum:

1. *Kjønn som ordnende prinsipp i samfunnet* Liljestrøm, R.: «Det erotiske kriget». Helsingborg 1983, kap. 4–8. 128 s.

- Schlegel, A.N. m.fl.: «Ulike teorier om kjønnsforskjeller». I Gornitzka, *Fra hær til likestilling*, Oslo 1984. 31 s.
- Rosaldo, M. og Lamphere (red.): «A theoretical overview». I M. Rosaldo og Lamphere, *Woman, Culture and Society*. Stanf. 1974, s. 17–42. 35 s.
- Holter, H.: «Kvinneundertrykkelse, mannundertrykkelse og hersketeknikker». I T. Støren og T. Schou Wetlesen (red.): *Kvinnekunnskap*, Oslo 1976 s. 61–82. 21 s.
- Også trykket i K. Andenæs, T. Johansen og T. Mathiesen, *Maktens ansikter*. Oslo 1981.
2. *Reproduksjon, kjønnsrollespesialisering og personlighetsutvikling*
- Miller, J. Baker: «Kvinnerens svakhet – menneskets styrke», Oslo 1984, kap. 1–4 og 8–11. Ca. 110 s.
- Kristiansen, J.E.: «Demografiske perspektiver på familien». I Kristiansen og Schou Wetlesen (red.) *Familien i endring*. Oslo 1986. 30 s.
- Wetlesen, T. Schou: «Leveforhold og barnetall». I Kristiansen og Schou Wetlesen (red.) *Familien i endring*, Oslo 1986. 20 s.
- Wærness, K.: «Omsorgsarbeid i den private og offentlige sfære». NAVF's sekretariat for kvinneforskning. Arbeidsnotat nr. 5/79. 18 s.
- Ås, B.: «Tilbakeblikk og sideblikk på begrepet kvinnekultur». I R. Haukaa (red.) *Kvinneforskning: Bidrag til samfunns-teori*, Oslo 1982. 27 s.
- Haavind, H.: «Makt og kjærlighet i ekte-skapet». I R. Haukaa (red.) *Kvinneforskning: Bidrag til samfunns-teori*. Oslo 1982. 33 s.
- Rudie, I.: «Fra kjernefamilie til kollektiv. En modell for analyse av hushold». I Rudie (red.) *Myk start, hard landing*. Oslo 1984. 20 s.
- Melhuus, M. og Borchgrevink, T.: «Husarbeid: Tidsbinding av kvinner». I Rudie (red.): *Myk start, hard landing*. Oslo 1984. 20 s.
- Bennholdt-Thomsen, V.: «Subsistence production and extended reproduction». K. Young (red.) *Of Marriage and the Married*. London 1981. 13 s.
- Aasland, A.: «Den mishandlede kvinnen og hennes verden». *Antropolognytt* nr. 3/4 1985. 15 s.
- Brock-Utne, B. og Haukaa, R.: «Kunnskap uten makt». Oslo 1980. Kap. 1, 2 og 5. 88 s.
3. *Økonomi, produksjon og arbeid*
- Jonung, C.: «Kvinnorna i svensk økonomi» i B. Södersten: *Svensk økonomi*. Stockholm 1974. 44 s.
- Rødseth, T. og K. Titlestad (red.): «Kvinner i arbeid». Serie i kvinners levekår og livsløp. Oslo 1984. Kapitlene av: Rødseth, T.: «Kvinnene i arbeidsmarkedet». 18 s.
- Jensen, A.M.: «Når mødre jobber – om nødvendighet og valg». 19 s.
- Ellingsæter, A.L.: «Kjønn og arbeidstid». 31 s.
- Ingebrigtsen, B.A.: «Hindre kvinnene ikke – for sådanne hører fagbevegelsen til». 18 s.
- Arnesen, C.A. og Iversen, G.: «Kvinner og arbeidsmiljø». 27 s.
- Foss, O.: «Kjønnsforskjeller i registrert og uregistrert arbeidsløshet». 23 s.
4. *Politikk og kvinneorganisering*
- Haavio-Mannila, E. m.fl. (red.): «Det uferdige demokratiet». Oslo 1983. Kap. 1–6. 232 s.
5. *Faghistoriske og vitenskapsteoretiske perspektiver*
- Beauvoir, S. de: «Det annet kjønn». Innledning b. I *Barndom og ungdom* bind II. Oslo 1973. Tils. 53 s.
- Mead, M.: «Male and Female». Penguin, 1950. Kap. 3, 6 og 7. 52 s.
- Holter, H.: «Kvinneforskning: Historisk utvikling og aktuelle motsetninger». A. Berg (red.) *I kvinners bilde*. Oslo 1977. 22 s.
- Wetlesen, T. Schou: «Teori og metode i kvinneforskning». Sosiologisk årbok

1987. Instituttet for sosiologi, Universitetet i Oslo. s. 183–194. 10 s.

Haukaa, R.: «Teoretiske tvetydigheter». R. Haukaa (red.) *Kvinneforskning: Bidrag til samfunnssteori*. Oslo 1982. s. 11–27. 16 s.

Jensen, Ulla Skovgård: «Feministiske forståelsesformer og forandringsstrategier». En feministisk utopi og veier dit. Prosjekt alternativ framtid. Rapport fra to seminarer, Oslo 1988, s. 116–139 (23 s.).

PROSJEKTFORUM FOR ORGANISASJON OG LEDELSE

Formål

Formålet med Prosjektforum er å tilby et kombinert etterutdannings- og grunnutdanningsstudium innen organisasjon og ledelse. Studiet kombinerer erfaringslæring og teori-basert læring gjennom praktisk orienterte prosjektarbeider i bedrifter og forvaltning.

Innhold

Den sentrale delen av studiet består i gjennomføringen av et prosjektarbeid i grupper med 5–6 personer. Prosjektgruppene består av både studenter og deltakere fra bedrifter eller offentlig virksomhet. Prosjektarbeidet skal gi læringsmuligheter for deltakerne, samtidig som resultatene skal være til nytte for oppdragsgiver. Det legges videre vekt på at deltakerne får bearbeidet sine erfaringer i lys av organisasjonsteoretiske begreper og modeller. Dette skjer gjennom litteraturstudier, forelesninger og diskusjoner.

Krav til deltakelse

Studiet er åpent for studenter fra alle fakulteter. Det kreves minimum 5 semestres studieansienitet. For øvrig legges det vekt på arbeidslivserfaring. Deltakelse skjer ved opptak etter søknad. Det understrekes at studieopplegget er arbeidskrevende og forutsetter forpliktende deltakelse.

Omfang og kompetanse

Studiet utgjør et semesteremne som gir 10 vektall studiekompetanse. Programmet går

over to semestre med start om våren. Studiet kan inngå i forskjellige fagsammensetninger for studenter ved Universitetet i Oslo.

Eksamen

Eksamen består av tre deler. Hoveddelen består av innlevering og vurdering av prosjektrapporten. Denne blir vurdert samlet som en gruppeoppgave. Videre består eksamen av en individuell skriftlig prøve av 6 timers varighet. Til slutt avholdes et møte mellom prosjektgruppa og eksamenskomisjonen hvor rapporten kommenteres og diskuteres etterfulgt av en individuell muntlig prøve.

Søknadsfrist er 15. november

Søknadsskjema, studieplan og pensumoversikt er utlagt i ekspedisjonen ved Instituttet for sosiologi, 7. etasje Eilert Sundts hus, tlf. 45 52 57.

Henvendelser kan for øvrig gjøres til: Jan Henrik Bjørnstad, rom 709 Eilert-Sundts hus, tlf. 45 52 49.

Prosjektforum for organisasjon og ledelse Postboks 1096 Blindern, 0317 Oslo 3.

RÅDET FOR ARBEIDSLIVSSTUDIER (tidl. Industriseminar)

Kurs i prosjektarbeid:

Y 11 — 10 vektall

Y 1 — 5 vektall

Mål

Rådet for arbeidslivsstudier har som oppgave å fremme kontakten mellom Universitetet og arbeids- og næringsliv.

Hva er prosjektarbeid?

Y 1 og Y 11 er kurs i prosjektarbeid som går over ett semester, og tas på henholdsvis halv og hel tid. I løpet av dette semestret skal studentene planlegge, gjennomføre og rapportere et prosjekt i grupper på 3–5 deltakere.

Prosjektoppgavene er kommet i stand på

grunnlag av oppdrag fra bedrifter, institusjoner og organisasjoner. Det er viktig at prosjektarbeidet kan være til nytte for oppdragsgiverne, men det bør samtidig organiseres slik at studentene gis best mulig anledning til læring.

Gjennom prosjektarbeidet får studentene en mulighet til å orientere seg om arbeidslivet, finne ut hvordan de kan få brukt sin faglige utdanning på arbeidsmarkedet, og kanskje justere sine studieplaner i forhold til det de ser som realistiske yrkesmuligheter.

Sammensetningen av gruppene skjer ved at den enkelte student velger innenfor det tilbudet som foreligger ved semesterstart. Siden arbeidet med prosjektoppgavene krever at studentene innhenter kunnskaper på tvers av tradisjonelle faggrensener, er det ofte en fordel at gruppene har en tverrfaglig sammensetning.

Undervisning

Semestret innledes med et to ukers innføringskurs i prosjektmetodikk, gruppearbeid, arbeidsorganisasjon o.l. Gjennom semestret vil det bli gitt undervisning som støtter opp under arbeidet med prosjektoppgavene. Det vil bli gitt EDB-undervisning i tilknytning til prosjektene.

Forkunnskaper

Y 11 og Y 1 er åpent for alle, uansett utdannings- eller yrkesbakgrunn, men antall studieplasser er begrenset. Opptak skjer etter studieansiennitet, og alder kan tillegges vekt.

Eksamen

For å bli meldt opp til eksamen kreves tilfredsstillende deltakelse i prosjektet og undervisningen samt at pålagte oppgaver er gjennomført. Prosjektrapporten blir vurdert samlet som en gruppeoppgave, og er det viktigste grunnlaget for vurdering av kandidatene ved den muntlige eksamen. Karakterskalaen er tredelt: Laud/bestått/ikke bestått.

Kompetanse

Y 11 godkjennes som 10 vekttall/et semesteremne i cand.mag.-graden, som spesialfag ved Det juridiske fakultet, og som påbyggingskurs ved psykologisk embetseksamen. Y 1 godkjennes som 5 vekttall/halvsemesteremne i en cand.mag.-grad og kan inngå i psykologisk embetseksamen.

Nærmere opplysninger ved henvendelse til: Rådet for arbeidslivsstudier
Eilert Sundts hus, 6. etasje
P.B. 1114 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. 45 66 02 (66 03).

RÅDET FOR NATUR- OG MILJØFAG

Rådet for natur- og miljøfag er et faglig organ for natur- og miljøspørsmål som ikke naturlig hører inn under ett enkelt av universitetets institutter. Rådet skal ta initiativ til tverrfaglig undervisning og forskning innen natur- og miljøfag. Rådet skal videre drive informasjon om sin virksomhet og om spørsmål som faller inn under arbeidsfeltet.

Rådet er oppnevnt av kollegiet med representanter fra alle fakulteter. Rådets plassering i universitetssystemet er under utredning, men ligger i 1989 under SV-fakultetet.

Undervisningen er bygd opp som et supplement til den fagutdanning som gis ved universitetets institutter, og er åpen for studenter fra alle fakulteter.

Rådet driver egne forskningsprosjekter på tema knyttet til energiforbruk og ressursforvaltning.

For nærmere informasjon kan man henvende seg til Rådets administrasjon, Gml. Ullevål kino, Vestgrensa 2, 0851 Oslo 8. Tlf. 45 57 53.

Miljøvern og forvaltning 10 vekttall

Innhold

Grunnlagskunnskap om miljøspørsmål
Miljøforvaltning

Planlegging og miljø Virkemidler i miljøvernvernet Prosjektarbeid

Målsetting

Kurset er tverrfaglig og yrkesrettet. Miljøproblemene behandles i tilknytning til forvaltningsapparatet på ulike nivå (stat, fylke, kommune). Gir bakgrunnskunnskap i de mest sentrale fagene knyttet til miljøspørsmål og oversikt over forvaltningsapparatet i Norge og de virkemidler det har til rådighet. Kurset tar sikte på å kvalifisere studentene til arbeid innen miljøforvaltningen.

Forkunnskaper

Forutsetter minst 40 vektall på Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet eller tilsvarende ved andre fakulteter. Ved opptak vil det også bli lagt vekt på yrkeserfaring. Det er ingen fag eller fagkombinasjoner som foretrekkes fremfor andre, da man ser det som ønskelig med en så bredt sammensatt studentmasse som mulig.

Undervisningsform

Halvparten av studietiden nyttes til undervisning og selvstudium, halvparten til arbeid med deloppgaver og prosjektoppgave. Det arrangeres kollokvier og seminarer i tilknytning til forelesningene. En ukes ekskursjon er lagt inn midt i kurset.

Deltakelse i undervisning og gruppearbeid er obligatorisk.

Eksamen

Eksamen består i prosjektoppgaven og muntlig eksaminasjon. Karakterer: bestått med laud, bestått, ikke bestått.

Vannforvaltning, miljø og økonomi 3 vektall

Innhold

Undervisningen gir en oversikt over problemer knyttet til forvaltningen av vannressurser. Forskjellige typer offentlige beslutninger om omdisponering og bruk av vann-

ressurser gjennomgås. Det gis en innføring i kost-/nytteanalyser og metoder for behandling av kvalitative verdier. Hovedvekten i kurset ligger på bruk av vannressurser til resipient-, vannforsynings- og energiformål.

Mål

Studentene skal settes istand til å samarbeide med vannforvaltere med annen fagbakgrunn. Det forutsettes ikke at en skal kunne gjennomføre selvstendige arbeider innenfor økonomi osv. Kurset er praktisk anlagt. Temaer og behandling av disse skal forberede studentene på de problemstillinger man vil møte innen vannforvaltningen i kommuner, fylker og i sentraladministrasjonen.

Bygger på:

Det kreves ingen spesielle forkunnskaper, men kurset gir størst utbytte når det ikke tas først i studiet.

Undervisningsform og varighet

2 forelesningstimer og 1 time kollokvium pr. uke hvert vårsemester.

Eksamen

Det vil bli gitt en individuell oppgave med en ukes innleveringsfrist som vil telle med til eksamen. Avsluttende skriftlig eksamen går over 4 timer og vurderes etter vanlig karakterskala.

Miljø og utvikling, vektall

Innhold:

Miljø og utvikling vil gi en tverrfaglig innføring i miljøspørsmål knyttet til utviklingsprosesser i den 3. verden. Kurset er tre-delt: 1. del tar for seg de prinsipielle sidene, 2. del viser de viktigste miljøproblemer gjennom eksempler fra Norges hoved-samarbeidsland, 3. del er gruppearbeide om metoder for vurdering av miljøkonsekvenser og integrering av miljøhensyn i bistandsprosjekter. Kurset holdes foreløpig som en prøveordning. Søknad om permanent godkjenning er under behandling.

Målsetting:

Kurset skal være et tilbud til studenter, bistandspersonell og andre som ønsker å få en innføring om u-landenes miljøsituasjon og integrering av miljøhensyn i norsk bistand. Innen den korte tidsrammen vil det ikke utdanne eksperter på feltet, men det skal gi studentene grunnleggende kunnskap.

Forutsetter:

Det kreves ingen forkunnskaper, men en viss studiebakgrunn eller arbeidserfaring vil bli foretrukket hvis kurset fulltegnes.

Undervisningsform:

Forelesninger og gruppearbeid (4 timer pr. uke). Gruppearbeidene konsentrerer seg om eksempelstudier.

Eksamen:

Eksamen er en kombinasjon av en skriftlig gruppeoppgave og muntlig, individuell eksaminasjon. Kurset holdes hvert høstsemester.

Natur og menneske, 3 vekttall*Innhold:*

Dette er et introduksjonskurs om miljø- og ressurspørsmål for studenter fra alle fakulteter. Det gir basiskunnskap om en rekke sentrale temaer innen dette feltet. Samtidig vil det gi studentene innsikt i hvordan ulike fag nærmer seg miljøproblemene. Kurset holdes foreløpig som en prøveordning. Søknad om permanent godkjenning er under behandling.

Målsetting:

Kurset skal gi studentene en generell orientering. Samtidig skal studentene få anledning til å diskutere miljøproblemene under veiledning på kollokvie.

Forutsetter:

Det kreves ingen forkunnskaper.

Undervisningsform:

Forelesninger og kollokvier (til sammen 6 timer pr. uke).

Eksamen:

Skriftlig eksamen i slutten av semesteret. Kurset går hvert høstsemester.

LOVER OG REGLEMENT

LOV

AV 19. JUNI 1970 OM EKSAMENER OG GRADER VED UNIVERSITETER OG HØYSKOLER

§ 1

Denne lov gjelder universitetene i Bergen, Oslo, Tromsø og Trondheim, Arkitekt høyskolen i Oslo, Norges handelshøyskole, Norges idrettshøyskole, Norges landbruks høyskole, Norges veterinærhøyskole og Statens kunstakademi samt de statlige høyskoler Kongen bestemmer.

§ 2

Kongen bestemmer hvilke eksamener og forberedende prøver som kan avholdes, og hvilken tittel den enkelte eksamen berettiger til. Kongen gir tilsvarende bestemmelser om doktorgrader og andre grader.

Kongen kan gi et universitet eller en høyskole som ikke har hjemmel for det i særskilt lov, rett til å utnevne æresdoktor (doctor honoris causa) for betydningsfull vitenskapelig innsats eller fremragende arbeid til gagn for norsk vitenskap.

§ 3

Kongen gir forskrifter om

1. fag
2. obligatoriske kurser og praksis
3. eksamensordninger
4. forberedende prøver som skal kreves, og når de må være avlagt.
5. adgangsbegrensning til ny eksamen eller prøve
6. vilkår for å gå opp til eksamen eller prøve dersom slike vilkår ikke er fastsatt ved lov
7. vilkår for tildeling av doktorgrader og andre grader.

Styret, det høyeste organ for universitetet eller høyskolen, fremmer forslag om slike

forskrifter. Det kan også få fullmakt til selv å gi dem.

§ 4

Eksaminasjonen er offentlig, unntagen i de særlige tilfeller hvor styret for universitetet eller høyskolen bestemmer noe annet.

Sensorene oppnevnes av styret. Det avgjør hvem som har ansvaret for oppnevnelser ved uventet forfall. Såvidt mulig skal det ved alle eksamener eller prøver oppnevnes en sensor som ikke hører til ved vedkommende institusjon.

§ 5

Vitnesbyrd om eksamen eller prøve fra en institusjon nevnt i § 1 gjelder tilsvarende ved de andre nevnte institusjoner.

Kongen kan frita for eksamen eller prøve når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon.

Eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen kan etter Kongens bestemmelse gi rett til fritakelse. Dette gjelder eksamen eller prøve ved den samme eller ved en annen institusjon.

§ 6

En eksamen som ikke er avholdt med hjemmel i denne lov, kan godkjennes av Kongen som universitets- eller høyskoleeksamen når den er faglig jevngod med en slik eksamen.

Utenlandske eksamener eller grader kan godkjennes av Kongen som faglig jevngode med eksamener eller grader fra norske universiteter eller høyskoler. Tilleggsprøve kan kreves avlagt.

§ 7

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Fra samme tid er følgende lover opphevet (her er tatt med de som gjaldt Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo):

1. Lov 21. april 1933 om forberedende prøver ved Universitetet.
2. Lov 29. juni 1956 om embetseksamen i psykologi ved Universitetet i Oslo.
3. Lov 13. mai 1960 om sosialøkonomisk

embetseksamen ved Universitetet i Oslo.

4. Lov 17. mars 1961 om pedagogisk embetseksamen ved Universitetet i Oslo.
5. Lov 10. juni 1966 om samfunnsvitenskapelig embetseksamen.
6. Lov 23. september 1921 om magistergrad ved Universitetet.

§ 8

Forskrifter gitt med hjemmel i lover som er opphevet eller endret, jfr. § 7, skal gjelde inntil Kongen bestemmer noe annet.

UTFYLLENDE REGLER FOR EXAMEN PHILOSOPHICUM

Fastsatt av Det akademiske kollegium 4. desember 1987 og 2. juni 1988 med hjemmel i Reglement for forberedende prøver ved Universitetet i Oslo av 11. mai 1988.

§ 1

Examen philosophicum avlegges normalt første semester. Når det gjelder innpassing av examen philosophicum i studiet, vises forøvrig til reglementet for de enkelte grader.

§ 2

Examen philosophicum holdes i slutten av hvert semester. Prøven er skriftlig.

Kandidater som på grunn av sykdom eller svangerskap/fødsel, eller av andre særlige grunner som dødsfall eller alvorlige ulykker i nærmeste familie, er forhindret fra å gjennomføre den ordinære eksamen, kan etter søknad vedlagt legeattest, gis adgang til å gå opp til muntlig prøve.

Den muntlige prøve skal finne sted tidligst 2 uker og senest 4 uker etter den ordinære eksamen, dog slik at sensuren kan falle sammen med sensuren for den ordinære eksamen.

Kandidater som har strøket må gå opp til ny ordinær eksamen.

§ 3

Universitetet i Oslo kan arrangere eksamen i forberedende prøver ved eksterne offent-

lige institusjoner. Vedkommende institusjon vil stå ansvarlig for eksamensavviklingen. Det akademiske kollegium, eller den det gir fullmakt, bestemmer ved hvilke institusjoner det kan holdes slik eksamen.

§ 4

Rådet for examen philosophicum kan fritta for prøve når

- a) studenten har oppfylt tilsvarende krav ved annen eksamen eller prøve.
Som tilsvarende prøve eller eksamen regnes eksamen på universitets- og høgskolenivå. Bare unntaksvis vil det kunne gis fritak på grunnlag av studenteksamen. I slike tilfeller må innhold, omfang og nivå dokumenteres fyldestgjørende.
- b) studenten skal avlegge en deleksamen som skal brukes som ledd i en endelig eksamen ved institusjon som ikke krever slik prøve.
En student kan få slik dispensasjon dersom vedkommende allerede er student ved den institusjon hvor vedkommende skal avlegge endelig eksamen. Studenten må få bekreftelse fra institusjonen på

- at eksamen fra Universitetet i Oslo godkjennes som en deleksamen i en endelig eksamen ved vedkommende institusjon. Dispensasjon gis ikke om eksamen fra Universitetet i Oslo skal inngå i en cand. mag.-grad ved en annen institusjon.
- c. studenten har avlagt endelig eksamen som i nivå minst tilsvarembetsetseksamen av lavere grad, det vil si cand. mag.-grad.
- Utdanning som skal danne grunnlag for fritak etter denne regelen må være høgskole-/universitetsutdanning på minst fire år og være godkjent på nivå minst tilsvarende cand. mag.-grad. For utenlandske universitetsutdanninger gjelder det at utdanningen må være på minst fire år ut over det som danner immatrikuleringsgrunnlaget ved norske univer-

siteter. Det kan i særlige tilfeller gjøres unntak fra dette om utdanningen klart er på cand. mag.-nivå.

- d. studenten har avsluttet en høgre utdanning på minst to år og ønsker videreutdanning uten å ta siktek på en grad ved universitetet.

Utdanning som skal danne grunnlag for dispensasjon etter denne regelen må enten ligge under «Lov av 9. juni 1970 om eksamener og grader ved universiteter og høgskoler», være godkjent av «Nasjonalt koordinerende utvalg for godkjenning av eksterne eksamener» (NKU) som minst tilsvarende et grunnfag i en cand. mag.-grad, eller være en avsluttet utenlandsk utdanning på minst to år ut over immatrikuleringsgrunnlaget ved norske universiteter.

REGLEMENT FOR GRADENE CAND.MAG., CAND.POLIT. OG DR.POLIT. VED UNIVERSITETET I OSLO

Fastsatt av Kultur- og vitenskapsdepartementet 2. desember 1985 med hjemmel i §§ 3 og 5 i lov av 19. juni 1970 nr. 58 om eksamener og grader ved universiteter og høgskoler og kongelige resolusjoner 17. juli 1970 og 29. mars 1985.

§ 1

Tittel og grad

Universitetet i Oslo kan i samfunnsvitenskapelige fag tildele gradene candidata/candidatus magisterii (cand. mag.), candidata/candidatus rerum politicarum (cand. polit.) og doctor rerum politicarum (dr. polit.) som gir rett til tilsvarende titler.

§ 2

Eksamener

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet kan det avlegges tre fageksamener: grunnfagseksamen, mellomfagseksamen og hovedfagseksamen. Videre kan det avlegges eksamen i semesteremne.

Departementet fastsetter fageksamener.

Kollegiet fastsetter semesteremneeksamener etter forslag fra fakultetet.

Kollegiet kan bestemme at fageksamener kan inndeles i emneprøver med vektall som gir uttrykk for omfanget av emnet, og som benyttes ved utregning av karakteren for de enkelte fageksamener.

Normal studietid regnet i semestre skal være ett for semesteremne, to for grunnfag, tre for mellomfag og fire for hovedfag.

Fageksamener og semesteremneeksamener holdes en gang i semesteret med mindre kollegiet i studieplanen for vedkommende fag har fastsatt noe annet.

Nærmere bestemmelser om eksamenskrav og prøver fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 3

Oppmeldingskrav

Kollegiet kan fastsette krav om at studenten før oppmelding til enkelte eksamener skal ha gjennomført obligatoriske prøver, særskilte kurs og oppgaver eller andre eksamener. Opplysninger om dette tas inn i studieplanen.

Før melding til hovedfagseksamen må studenten ha avlagt mellomfagseksamen i faget eller annen eksamen fastsatt av kollegiet. Kollegiet kan, etter forslag fra fakultetet, sette minstekrav til karakteren for den eksamen hovedfaget bygger på. Slike minstekrav til karakteren tas inn i den enkelte studieplan.

Før oppmelding til doktorgradseksamen må studenten ha bestått hovedfagseksamen eller ha avlagt embetseksamen etter Reglement for pedagogisk embetseksamen, Reglement for sosialøkonomisk embetseksamen eller Reglement for embetseksamen i sosiologi, eller ha tilsvarende utdanning godkjent av kollegiet som likeverdig.

§ 4

Cand.mag.-graden

Cand.mag.-graden blir tildelt på grunnlag av eksamener som til sammen omfatter minst 8 semesters normal studietid, medregnet examen philosophicum. Fagene må ikke dekke hverandre innholdsmessig.

Det kreves fageksamen i minst to samfunnsvitenskapelige fag, der minst en må være mellomfagseksamen.

§ 5

Cand.polit.-graden

Cand.polit.-graden blir tildelt på grunnlag av cand.mag.-graden eller tilsvarende utdanning og hovedfagseksamen. Fakultetet kan dispensere fra kravet om lavere grad som en forutsetning for å få høyere grad når vektige grunner foreligger.

Hovedfagseksamen består av:

- a) Et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave) over et godkjent emne.
- b) Prøver etter nærmere bestemmelser av kollegiet.

Emnet for hovedoppgaven må godkjennes slik fakultetet bestemmer.

Det er adgang til å innlevere som hovedoppgave flere enkeltarbeider dersom disse samlet i sitt innhold utgjør et hele. Som hovedoppgave kan også godtas delarbeid i en undersøkelse foretatt av en gruppe.

§ 6

Dr.polit.-graden

Dr.polit.-graden bygges på cand.polit.-graden eller tilsvarende utdanning og tildeles på grunnlag av:

- a) en godkjent vitenskapelig avhandling og et tilfredsstillende forsvar av avhandlingen i en offentlig disputas, og
- b) en godkjent faglig, metodisk og teoretisk skoloring
- c) to prøveforelesninger, en over selvvalgt emne og en over oppgitt emne.

Doktorgradsstudiet skal tilsvare minst 2½ års studiearbeid.

Kollegiet fastsetter regler for utformingen av studieopplegget. Fakultetet godkjenner den enkelte doktorkandidats studieopplegg.

Avhandlingen kan være en videreføring av faglige/vitenskapelige arbeider som tidligere er benyttet til andre eksamener. Flere mindre arbeider kan godkjennes som deler av avhandlingen når de samlet i sitt innhold utgjør en helhet. Likeledes kan fellesarbeid godkjennes etter nærmere regler gitt av kollegiet.

Fristen for innlevering av et tidligere offentliggjort arbeid til bedømmelse for doktorgraden er ett år etter at arbeidet ble offentliggjort, dog slik at når det innleveres flere arbeider, kan man ta med arbeider som har foreligget utgitt i inntil fem år, dersom det ikke er gått mer enn ett år fra utgivelsen av det siste arbeid som sendes inn. Når særlige grunner foreligger, kan fakultetet dispensere fra denne bestemmelse.

Kollegiet gir nærmere regler om avhandling og prøver til doktorgraden etter forslag fra fakultetet.

§ 7

Karakterer

Det brukes følgende alternative karakter-systemer:

- 1) Karakterene:

laudabilis prae ceteris	1,0—1,5
laudabilis	1,6—2,5
haud illaudabilis	2,6—3,2
non contemnendus	3,3—4,0
- 2) Karakteren:

Godkjent.

Den som ikke har oppnådd karakterer som nevnt under punktene 1 eller 2, har ikke bestått.

Hvilket karaktersystem som skal benyttes ved den enkelte eksamen og prøve, bestemmes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 8

Vitnemål

På vitnemålet for en tildelt grad føres opp de endelige karakterer for hvert fag og semesteremne.

På vitnemålet for cand.polit.-graden føres opp tittelen på den utførte vitenskapelige undersøkelse og den oppnådde karakter for dette arbeidet.

På vitnemålet for dr.polit.-graden skal tittelen på avhandlingen og titler på prøveforelesningene føres opp sammen med opplysninger om sammensetningen av det individuelle doktorgradsstudiet.

En kandidat som har avlagt flere eksamener enn det som kreves, kan velge hvilke som skal stå på vitnemålet.

En kandidat som tar eksamen i samme eller i nye fag, kan kreve å få utstedt nytt vitnemål.

Det gis ikke karakter for en fageksamen når deler av den erstattes med eksamener avlagt etter et annet karaktersystem enn det som er nevnt i § 7.

Kollegiet fastsetter hvor stor del av graden som må være tatt ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet for at det kan utstedes vitnemål ved dette fakultet.

§ 9

Ny prøve

En student som ikke har bestått en eksamen, kan ikke fremstille seg til ny prøve før ved ordinær eksamen i det påfølgende semester.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

En student kan framstille seg til ny prøve i hovedfaget uten at dette influerer på tidligere godkjenning av hovedoppgaven.

Hvis en doktorgradsavhandling ikke blir godkjent, kan et nytt arbeid, eventuelt en omarbeidet og/eller utvidet versjon av den opprinnelige avhandling leveres til ny bedømmelse først etter 6 måneder.

Hvis prøveforelesningene og disputasen blir vurdert som ikke godkjent, kan ny prøve avlegges først i det påfølgende semester, eller etter et lengre tidsrom dersom fakultetet finner det nødvendig. Det samme gjelder for obligatoriske prøver som inngår i doktorgradsstudiet.

§ 10

Fritak for eksamen eller prøve

Fakultetet kan fritak for eksamen eller prøve

- 1) når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
- 2) på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til kollegiet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 11

Forskrifter

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglementet inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriftene gir hjemmel for det.

**Utfyllende regler til reglement
for gradene cand.mag., cand.polit.
og dr.polit. ved Det samfunns-
vitenskapelige fakultet,
Universitetet i Oslo**

Fastsatt av Det akademiske kollegium med hjemmel i reglement av 2. desember 1985 om gradene candidata/candidatus magisterii, candidata/candidatus rerum politicarum og doctor rerum politicarum.

Generelle bestemmelser

§ 1

Formål

Cand.mag.-studiet skal gi grundige kunnskaper i samfunnsvitenskapelige fag. Det skal utgjøre et selvstendig og avsluttet studium som gir kandidaten det faglige grunnlag for undervisning og annen yrkesutøvelse og for videre studium i et hovedfag.

Cand.polit.-studiet omfatter en spesialisering i et hovedfag som innebærer et dype-re faglig og metodisk studium. Studiet skal styrke kandidatens faglige grunnlag for anvendelse av faget, og skal gi opplæring til forskning.

Dr.polit.-studiet skal omfatte et selvstendig forskningsarbeid på et spesialfelt med en vitenskapelig avhandling (doktoravhandling) som resultat og gi videregående faglig metodisk og teoretisk skolering innenfor et eller flere fagområder som tilsvarende internasjonal standard for organisert forskerutdanning. Studiet skal videre gjøre doktor-kandidaten i stand til å sette eget fagområde i forhold til andre fagområder og inn i en videre samfunnssammenheng og gi trening i å formidle faglige resultater gjennom undervisning og på andre måter. Det skal generelt sette doktor-kandidaten i stand til å virke som forsker eller til å arbeide med andre oppgaver hvor det stilles store krav til faglig innsikt og vitenskapelig skolering.

Cand.mag.- og cand.polit.-studiet

§ 2

Eksamen

A. Fageksamen og semestererneeksamen
Det kan holdes eksamen i grunnfag, mellomfag, hovedfag og i semestererne.

Grunnfag er minste fageksamen og kan ikke deles opp i to semestererinner.

Mellomfag er en kombinasjon av grunnfag og mellomfagstillegg i vedkommende fag eller en udeelt fageksamen i vedkommende fag.

Hovedfag er en kombinasjon av mellomfag og hovedfagstillegget i vedkommende fag.

Normal studietid (fulltidsstudium) for grunnfag er to semestre, for mellomfagstillegg ett semester og for hovedfagstillegget fire semestre.

Semestererinner kan være:

- a) innføringskurs av faglig eller tverrfaglig art,
- b) påbyggingskurs av faglig eller tverrfaglig art,
- c) redskapskurs,
- d) etter- og videreutdanningskurs for egne kandidater og andre målgrupper.

Semestererinner kan normalt ikke inngå i noe fag. I spesielle tilfelle kan kollegiet etter forslag fra fakultetet dispensere fra dette. Normal studietid (fulltidsstudium) for semestererinne er ett semester.

Fag og semestererinner som krysser instituttgrensene, kan opprettes etter forslag fra de berørte institutter, når det foreligger vitenskapelige, metodiske eller yrkesmessige behov for slike studier. Ansvar for organiseringen av slike studietilbud ligger normalt hos ett institutt som samordner studieopplegg og undervisning med de berørte institutter. I spesielle tilfelle kan ansvaret ligge hos et koordineringsutvalg nedsatt av fakultetet.

For hvert fag og emne fastsetter kollegiet etter forslag fra fakultetet en studieplan som inneholder nærmere bestemmelser om studieopplegg, pensum, eksamensordning

og karaktersystem. Ved forandring i en studieplan slik at det oppstår vesentlige endringer i pensum, tidspunkt for eksamen, studiets omfang el.l., er det for et tidsrom av to år etter at nyordningen trer i kraft, anledning til å ta eksamen etter gammel ordning. I samme tidsrom bør det tilrettelegges studiemuligheter etter gammel ordning, hvis det med rimelighet kan antas at ordningen vil forsinke studenter som har begynt studiet etter gammel ordning.

B. Særskilt om eksamen i hovedfag

Delarbeid i en gruppeundersøkelse kan godkjennes som hovedoppgave dersom det representerer en innsats hvor art og omfang lar seg identifisere av sensurkomiteen i den utstrekning det er nødvendig for bedømmelsen. Komiteen bør når det er nødvendig, innhente erklæringer fra de øvrige forfattere og i tvilstilfelle avgi særskilt innstilling om hvorvidt arbeidet kan antas til bedømmelse etter bestemmelsene i denne paragraf.

§ 3

Omfanget av cand.mag.-graden og cand.polit.-graden

Cand.mag.-graden oppnås ved en av følgende kombinasjoner i tillegg til examen philosophicum:

- 1) Ett mellomfag og to grunnfag.
- 2) To mellomfag og ett semesteremne.
- 3) Ett mellomfag, ett grunnfag og to semesteremner.

Cand.polit.-graden bygger på den samfunnsvitenskapelige cand.mag.-graden eller andre cand.mag.-grader hvor det inngår en mellomfagseksamen som gir grunnlag for innpassing til et hovedfagsstudium ved fakultetet.

§ 4

Oppmeldingskrav

Før melding til eksamen i fag eller semesteremne kreves at studenten har bestått examen philosophicum.

Som hovedregel kreves avlagt eksamen i

minst ett grunnfag før melding til eksamen i semesteremne. Etter forslag fra fakultetet kan imidlertid kollegiet fastsette

- a) at bestemte fag eller semesteremneeksamen må være avlagt før studenten kan gå opp til eksamen i visse emner,
- b) at visse semesteremneeksamen kan avlegges uten noen forutgående fag- eller semesteremneeksamen.

Etter forslag fra fakultetet kan kollegiet fastsette at bestemte fag- eller emneeksamen må være avlagt før studenten kan gå opp til eksamen i visse fag.

Før melding til eksamen under hovedfagets siste del, må studenten ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk, eventuelt som en del av en fageksamen under lavere grad eller av hovedfaget.

Studenten må tilfredsstillende ha gjennomgått de kurs og avlagt de prøver som er fastsatt i studieplanen. Fakultetet kan i særlige tilfeller fritta for deltaking i kurs.

§ 5

Karakterer

A. Karakterfastsetting

I de fag studieplanen fastsetter muntlig prøve, gis det en foreløpig karakter etter den skriftlige prøve som meddeles studenten. Karakteren omfatter ved hovedfags eksamen også hovedoppgaven. Studenter som ikke har bestått den skriftlige prøve, kan ikke fremstille seg til muntlig prøve.

Når det brukes tallkarakterer, fastsettes den foreløpige karakter med en desimal. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige felleskarakter for de skriftlige og muntlige prøver med en desimal.

Denne karakter blir også den endelige karakter for vedkommende fageksamen, dersom det ikke foretas en slik beregning som nevnt under pkt. B. Regler for hvor meget hovedoppgaven skal veie i forhold til de skriftlige besvarelser ved eksamen i hovedfagstillegget, inntas i studieplanen.

B. Beregning av tallkarakterer ved

påbygging av grunnfag og mellomfag

Har studenten tidligere bestått en lavere eksamen i faget, skal karakteren for denne eksamen innregnes i karakteren for denne høyere eksamen.

Ved beregning av den endelige karakter for mellomfagseksamen gis karakteren for grunnfagseksamen vektallet 2 og karakteren for mellomfagstillegget vektallet 1.

Ved beregning av den endelige karakter for hovedfagseksamen gis karakteren ved mellomfagseksamen vektall 3 og karakteren for hovedfagstillegget vektallet 4.

Har studenten tidligere bestått grunnfagseksamen i faget, gis karakteren ved grunnfagseksamen vektallet 1 og karakteren ved hovedfagstillegget vektallet 2.

Den endelige karakter utregnes med en desimal, som forhøyes dersom den følgende desimal ville bli 5 eller høyere.

§ 6

Vitnemål

Karakterer gitt etter gradert karaktersystem påføres vitnemålet med grad og tallverdi.

Karakteren for grunnfagseksamen som inngår i mellomfagseksamen, blir ikke påført vitnemålet med mindre kandidaten ønsker grunnfagskarakteren påført istedenfor karakteren for mellomfagseksamen, og fagkombinasjonen likevel tilfredsstillende etter § 3.

For å få utstedt cand.mag.-vitnemål må studenten ha avlagt eksamen i minst to samfunnsvitenskapelige fag. Ett av disse fagene må minst være mellomfag og det andre minst grunnfag.

Minst ett grunnfag må være avlagt ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.

For studenter som benytter seg av reglene om internordisk tentamensgyldighet, kreves at de har tatt minst ett fag til cand.mag.-graden ved fakultetet.

For å få utstedt cand.polit.-vitnemål må studenten ha avlagt hovedfagseksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.

Kollegiet kan etter forslag fra fakultetet fastsette at kandidaten kan få påført vitnemålet fordypnings-/spesialiseringsemne innenfor hovedfagsstudiet. Bestemmelser om dette tas inn i studieplanene for vedkommende fag.

Dr.polit.-studiet

§ 7

Adgang til studiet

A. Opptaksgrunnlag

For å kunne bli tatt opp til dr.polit.-studiet må søkeren ha oppnådd cand.polit.-graden, cand.paed.-graden, cand.oecon.-graden eller cand.sociol.-graden eller ha annen utdanning som blir godkjent som likeverdig med dette. En søker kan få adgang til doktorgradsstudiet uten slik utdanning dersom vedkommende dokumenterer tilsvarende faglig nivå. Slike søkere skal vurderes individuelt på grunnlag av sin realkompetanse.

B. Søknader om opptak —

Opptaksprosedyre

Søknad om opptak skal sendes fakultetet via det institutt som søkeren ønsker å ha sin faglige tilknytning til. Sammen med søknaden skal følge en plan for studiet utarbeidet i samarbeid med en av instituttets lærere eller en annen godkjent person.

Planen skal angi emneområdet for det påtenkte doktorgradsarbeid, veilederpreferanser og hvilke kurs og seminarer doktorkandidaten ønsker å følge i studiet, samt tidsrammen for de forskjellige deler av studiet.

Fakultetet avgjør opptak, godkjenner søkerens plan for studiet og oppnevner veileder/veiledere etter innstilling fra faginstittet og/eller forskningsveileder.

Det er adgang til å få godkjent et studieopplegg også i fagområder hvor det ikke foreligger en studieplan godkjent av kollegiet.

Om doktorkandidaten ønsker annen institutttilknytning for hele eller deler av sitt dr.-polit.-studium enn det søkerens tidligere hovedfagsstudium tilsier, skal søknaden

forelegges både det fagmiljø søkeren har sitt hovedstudium fra, og det fagmiljø søkeren ønsker tilknytning til, til uttalelse før saken tas opp til behandling i fakultetets dr.grads-utvalg.

C. Andre begrensninger ved adgang til studiet

Adgang til studiet er betinget av at søkerens plan for studiet er faglig tilfredsstillende og at egnet veiledning og andre nødvendige faglige og materielle ressurser er tilgjengelige ved fakultetet eller ved andre forskningsinstitusjoner.

§ 8

Studiets innhold og varighet

Det sentrale i dr.polit.-studiet er et selvstendig forskningsarbeid på et spesialfelt med en vitenskapelig avhandling (doktoravhandling) som resultat. I tillegg til forskerkompetanse skal avhandlingen dokumentere at doktorkandidaten mestrer vitenskapelig fremstillings- og dokumentasjonsteknikk.

Kravet til dr.polit.-graden blir fastsatt slik at når den vitenskapelige avhandlingen er en videreføring av en hovedoppgave til cand.polit.-graden og som er en selvstendig vitenskapelig gransking, skal dr.polit.-graden normalt ha et omfang som svarer til 2½ års arbeid. I andre tilfelle hvor f.eks. hovedoppgaven har et mindre omfang eller det ikke er tale om en videreføring av hovedoppgaven, vil studiet normalt ta lengre tid. I alle tilfelle skal dr.polit.-studiet legges opp slik at det fører frem til samme nivå.

I studiet vil det legges vekt både på tilegnelse av de metoder som er nødvendige for slik forskning, på tilegnelse av kjennskap til nyere forskningsresultater, og på oppøvelse i evnen til å drive selvstendig forskningsarbeid.

Dersom doktorkandidaten fra sitt tidligere studium ikke har skolering i vitenskapsteori, skal dr.polit.-studiet ha et innslag av slik skolering som gjør det mulig å sette eget fagområde i forhold til andre fagområder og inn i en videre sammenheng.

I løpet av studiet bør doktorkandidaten i

samarbeid med sin veileder eller andre faglærere i en viss utstrekning delta i undervisningen av studenter. Undervisningen skal foregå innenfor instituttens undervisningsprogram og bør gi trening i forskjellige undervisningsformer.

§ 9

Undervisning og veiledning

Arbeidet med doktoravhandlingen skal foregå under individuell veiledning av en av fakultetets lærere, en annen person med nødvendig fagkyndighet eller en gruppe av veiledere. Veilederen bør ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse. Normalt bør også doktorkandidaten ha høve til å få sitt arbeid med doktoravhandlingen drøftet på seminar. Dersom hovedveileder ikke er ansatt ved fakultetet, skal doktorkandidaten studenten også få oppnevnt en veileder ved fakultetet. Kandidaten forutsettes å holde jevnlig kontakt med den oppnevnte veileder.

Undervisningen for øvrig vil ta form av kurs eller seminar som dels er faste deler av studentens godkjente studieopplegg for dr.polit.-graden, dels faste tilbud som doktorkandidaten kan benytte seg av etter behov.

Fakultetet ved dr.gradsutvalget arrangerer regelmessig seminar i vitenskapsteori og kurser i vitenskapelig fremstillings- og dokumentasjonsteknikk. Dr.gradsutvalget har videre ansvaret for at kurs og seminar i metode- og teorisørsmål blir gitt.

§ 10

Prøveform og karaktersetting

Doktorkandidaten må ta aktivt del i de kurs og seminar som går inn som faste deler i den godkjente planen for hennes/hans dr.-polit.-studium. De enkelte institutter kan avgjøre om de som leder vedkommende kurs eller seminar kan godkjenne deltakelsen som tilfredsstillende eller om kursene skal avsluttes med prøver. I spesielle tilfeller kan en doktorkandidat gjennom sitt fag-institutt søke fakultetet om fritak for deltakelse på slike kurs eller seminar. Slikt fri-

tak er avhengig av at kandidaten fra tidligere kan dokumentere slik innsikt og/eller ferdighet som vedkommende kurs eller seminar gir, eller er villig til å dokumentere dette gjennom en særskilt prøve.

I tilfelle der antall doktorkandidater ikke er stort nok eller ressursene forøvrig ikke er tilstrekkelige til å holde regulære kurs eller seminar over fastlagte deler av et doktorgradsstudium, kan doktorkandidaten vises til et selvstudium under veiledning. Resultatene av et slikt selvstudium må dokumenteres gjennom en særskilt prøve.

Doktorgradsstudiet blir avsluttet med to offentlige prøveforelesninger, en over selvvalgt emne, en over oppgitt emne med to ukers frist, samt en disputas. Disputasen skal normalt avholdes innen et halvt år etter at avhandlingen er innlevert. Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig minst tre uker før disputasen. I særlige tilfelle kan fakultetet dispensere fra disse tidsrammene. Avhandlingen skal sendes til fakultetet i det antall eksemplarer som dr.grads-utvalget fastsetter.

Avhandlingen skal være skrevet på norsk, svensk, dansk eller engelsk, eller på et annet språk som godkjennes av fakultetet.

Til å bedømme forelesningene, den innleverte avhandlingen og forsvaret av den, oppnevner fakultetet etter forslag fra vedkommende institutt, en komité på minst 3 medlemmer, hvorav minst 1 ikke tilhører Universitetet i Oslo (jfr. Eksamenlovens § 4). Doktorkandidatens hovedveileder bør være medlem av komitéen. Medlemmene må ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse.

Prøveforelesningene skal holdes på norsk eller på et annet av fakultetet godkjent språk.

Disputasen skal være offentlig og er avhengig av at bedømmelseskomitéen har funnet den innleverte avhandlingen verdi til å forsvares for dr.polit.-graden. Disputasen foregår som en drøfting av avhandlingen mellom medlemmene av bedømmelseskomitéen og doktoranden. Dersom andre til stedestående ønsker å delta i drøftin-

gen, må det under disputasen gis melding om dette til disputasens leder innen et tidspunkt som denne fastsetter.

Prøvene i dr.polit.-graden blir vurdert etter godkjent/ikke godkjent.

§ 11

Styringsorganer — Prosedyre

På fakultetsnivå oppnevnes et dr.gradsutvalg.

Dr.gradsutvalget skal:

- trekke opp de faglige retningslinjene for doktorgradsstudiet og foreslå nødvendige endringer i reglement og utfyllende regler,
- ha ansvaret for organiseringen av nødvendige fellestiltak i form av forelesninger, kurs, doktorandseminarer o.a.,
- koordinere fagplanarbeidet,
- utarbeide forslag til søknadsskjema,
- utarbeide forslag til retningslinjer ved ekstern veiledning,
- føre tilsyn med det faglige nivå.

Dr.gradsutvalget skal videre på grunnlag av instituttets forslag:

- uttale seg om forslag til studieplaner for de enkelte fagområder,
- avgjøre på fakultetets vegne søknader om opptak,
- fremme forslag om oppnevning av bedømmelseskomitéer,
- behandle for fakultetet søknader om dispensasjon fra bestemmelser i utfyllende regler og studieplaner.

Ved de enkelte institutter kan det oppnevnes et studiestyre på ca. 3 medlemmer. Eksisterende utvalg, f.eks. undervisningsutvalg, forskningsutvalg, kan utgjøre et slikt studiestyre.

Studiestyret behandler/fremmer forslag i alle saker ved instituttet som angår dr.gradsstudiet overfor instituttet/fakultetet, herunder forslag til utfyllende studieplan.

PRØVE I SAMFUNNSVITENSKAPELIG STATISTIKK

Før melding til eksamener under hovedfagets siste del, må studenten ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk, eventuelt som en del av en fageksamen under den lavere grad eller av hovedfaget (se § 4 i Utfyllende regler til reglement for cand.mag./cand.polit.-eksamen).

Følgende prøver godkjennes som prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk under cand.-polit.-eksamen:

1. Fra pedagogikk:
 - a. Prøve i forskningsmetoder, studieplaner 1975–1988.
 - b. Obligatorisk statistikk-kurs under hovedfag/4. avdeling i pedagogikk. Studieplan 1984.
2. Fra sosiologi: Grunnfag/mellomfag
3. Fra statsvitenskap: Prøve i metode med statistikk
4. Fra sosialøkonomi: Statistikkdelen av semesteremnet i matematikk og statistikk
5. Fra Statistikk grunnfag: Eksamener i statistikk.
6. Massekommunikasjon/medier og kommunikasjon: Grunnfag.
7. Særskilt prøve i statistikk avlagt under tidligere studieplaner.

Andre prøver i statistikk kan *etter søknad* godkjennes.

REGLEMENT FOR TILDELING AV GRADEN CANDIDATA/ CANDIDATUS MAGISTERII VED UNIVERSITETET I OSLO (DEN INTERFAKULTÆRE CAND.MAG.-GRADEN)

(Fastsett av Kyrkje- og undervisningsdepartementet 30. juni 1972 med heimel i eksamenslova § 3, nr. 7 og kongeleg resolusjon 17. juli 1970 og endring av 14. april 1981.)

§ 1

Graden candidata/candidatus magisterii blir tildelt på grunnlag av eksamenar som til saman omfatter ei normal studietid på minst åtte semester, medrekna examen philosophicum, jf. kongeleg resolusjon 30. juni 1972 og 10. april 1981.

Studiet må innehalda eit fag som minst svarar til tre semester og eit fag som minst svarar til to semester.

Kollegiet fastset kor stor del av utdanninga som lyt vera frå Universitetet i Oslo.

§ 2

Det blir kravt examen philosophicum. Reg-

lementet om førebuande prøver gjeld så langt det høver.

§ 3

Vitnemålet skal påførast dei eksamenar som er grunnlaget for tildeling av graden.

§ 4

Kollegiet gjev utfyllande føresegner.

§ 5

Reglementet tek til å gjelda straks.

Oslo, 14. april 1981

Utfyllende regler i henhold til reglement om cand.mag.-graden ved Universitetet i Oslo, vedtatt av Det akademiske kollegium 29. mars 1974 og endret 20. september 1974, 20. juni 1975, 19. oktober 1979, 22. mai 1981 og 31. august 1984.

§ 1

Tittel og grad

Graden cand.mag. (candidata/candidatus magisterii) kan oppnås på grunnlag av eksamener avlagt i henhold til reglement for gradene cand.mag. og cand.philol. ved Universitetet i Oslo, reglement for samfunnsvitenskapelig embetseksamen, reglement for gradene candidatus magisterii, candidatus scientiarum og doctor scientiarum ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo og reglement for tildeling av graden candidatus magisterii ved Universitetet i Oslo. Andre eksamener som er avlagt i henhold til Lov av 19. juni 1970 om eksamener og grader ved universiteter og høyskoler, kan inngå i graden etter nærmere bestemmelse fastsatt av Det akademiske kollegium.

§ 2

Forberedende prøver

Før vitnemål om oppnådd cand.mag.-grad ved Universitetet i Oslo tildeles, må studenten ha avlagt examen philosophicum og de forberedende prøver som kreves for den del av studiet som gjennomføres ved Universitetet i Oslo.

§ 3

Fagenheter

Graden cand.mag. ved Universitetet i Oslo kan bestå av ulike kombinasjoner (se § 4) av følgende fagenheter: Storfag, mellomfag, grunnfag, semesteremne, halvsemesteremne eller vektallenheter definert slik at 10 vektall normalt svarer til ett semesters studium.

Avlagte eksamener i en avsluttet del av en universitets- eller høyskoleeksamen, dvs. avsnitt, trinn eller avdelinger eller en annen

utdanning av tilsvarende omfang, kan inngå i cand.mag.-graden som en eller flere fagenheter, se dog §§4 og 5.*)

§ 4

Omfanget av cand.mag.-graden

Cand.mag.-graden ved Universitetet i Oslo tildeles på grunnlag av gjennomførte studier eller eksamener i en av følgende fire kombinasjoner av fagenheter:

1. ett mellomfag og to grunnfag
2. to mellomfag og emner med til sammen 10 vektall eller ett semesteremne eller to halvsemesteremner eller jevngod utdanning etter avgjørelse av Det akademiske kollegium
3. ett mellomfag, ett grunnfag og emner med til sammen minst 20 vektall eller to semesteremner, eller emner med til sammen 10 vektall og ett semesteremne, eller jevngod utdanning etter avgjørelse av Det akademiske kollegium
4. ett storfag og ett mellomfag eller ett storfag og ett grunnfag og ett semesteremne eller ett storfag og ett grunnfag og to halvsemesteremner, eller jevngod utdanning etter avgjørelse av Det akademiske kollegium.

Storfag, mellomfag og grunnfag kan byttes ut med henholdsvis 40, 30 og 20 vektall, eller andre godkjente fagkombinasjoner, dog slik at studiet må inneholde en fagenhet som minst svarer til tre semesters studium og en fagenhet som minst svarer til to semesters studium.

§ 5

Andre betingelser

For å oppnå cand.mag.-graden ved Universitetet i Oslo må studenten ha gjennomført

*) Oversikt over hvilken uttelling de eksamener gir som er tatt under andre norske universitetsreglementer enn de som er nevnt i § 1, 1. ledd, står på s. 12 foran.

Studieveileder gir opplysninger om de fagenheter som er særskilt opprettet av Det akademiske kollegium med sikte på å utgjøre en del av en cand.mag.-grad.

et studium ved Universitetet i Oslo av et omfang som minst svarer til grunnfag eller to semesteremner eller emner med til sammen minst 20 vektall. Videre må fagkombinasjonen inneholde minst ett mellomfag (eller 30 vektall hvori inngår en emnegruppe) fra ett av de fire norske universiteter eller en fagenhet som fordypningsmessig svarer til et slikt universitetsmellomfag. Det akademiske kollegium kan i særlige tilfelle dispensere fra dette.

Dersom en avsluttet universitets- eller høyskoleutdanning eller del av slik utdanning ønskes som del av cand.mag.-graden, må det ikke være faglig overlappning mellom denne utdanningen og den tilleggsut-

danning som for øvrig inngår i graden. Ut-danning som har gitt fritak for deler av den avsluttede universitets- eller høyskoleutdanningen, kan ikke samtidig godkjennes som del av cand.mag.-graden.

§ 6

Vitnemål

Vitnemål om oppnådd cand.mag.-grad ved Universitetet i Oslo tildeles etter søknad til universitetsdirektøren og utstedes av rektor.

På vitnemålet angis på hvilket grunnlag graden er oppnådd. Det skal også angis i hvilke semestre og ved hvilken institusjon kravene til de gjennomførte studier er oppfylt.

REGLER OM ADGANGEN TIL Å AVBRYTE EKSAMEN OG TIL Å KONTINUERE VED FAKULTETETS EKSAMENER

Vedtatt av Det akademiske kollegium 5. november 1976.

§ 1

En student anses for å ha fremstilt seg til en eksamen når han/hun er til stede i eksamenslokalet i det øyeblikk oppgaven gjøres kjent.

§ 2

En student som har fremstilt seg til eksamen, kan avbryte denne (trekke seg) innen han/hun endelig forlater sin plass siste dag av de skriftlige prøver. Skriftlig erklæring om dette gis til eksamensinspektøren.

En student som har levert besvarelse ved alle de skriftlige prøver i et fag, kan ikke unndra seg sensur for disse. Dersom de skriftlige prøver er bestått, kan studenten trekke seg før den muntlige prøve. Det er ikke adgang til å trekke seg under muntlig prøve.

§ 3

En student som på grunn av sykdom eller annet gyldig forfall er forhindret fra å avlegge deler av den skriftlige eksamen, kan

gis adgang til eksamen de øvrige dager og til å avlegge de gjenstående deler av den skriftlige og muntlige eksamen ved kontinuasjon.

En student som venter barn innenfor et tidsrom på 6 uker før første eller 6 uker etter siste skriftlige eksamensdag, har rett til å fremstille seg til fremskutt eller utsatt prøve. Studenten kan kreve at prøven legges til minst 6 uker før forventet nedkomst eller 6 uker etter nedkomsten.

Fakultetet kan i særlige tilfeller gi også andre studenter adgang til utsatt prøve.

Kontinuasjoneksamen og utsatt prøve skal etter nærmere bestemmelse fra det institutt vedkommende eksamen hører inn under, holdes så snart som mulig etter at forfallsgrunnen er bortfalt, eller ved neste ordinære eksamen.

Dersom en student avbryter en kontinuasjonseksamen eller utsatt prøve, har han/hun ikke adgang til fornyet kontinuasjon/utsatt prøve.

§ 4

Sykdomsforfall og barnefødsel i forbindelse med eksamen må legitimeres ved legeerklæring. Annet forfall må kjennes

gyldig av fakultetet. Legeerklæring ved sykdom må være utstedt innen 2 dager etter avbrutt eksamen.

RETNINGSLINJER FOR DISPENSASJON VED EKSAMEN VED DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET FOR FYSISK OG PSYKISK UTVIKLINGSHEMMEDE

§ 1.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet vil, så langt råd er, gjennomføre de tiltak som er nødvendige for at ulike grupper funksjonshemmede studenter kan avlegge eksamen ved fakultetet.

§ 2.

Den funksjonshemmede student fremmer selv de krav han/hun mener seg rett til å få innfridd, på bakgrunn av legeattest. Legeattest skal i prinsippet vedlegges ved hver eksamensoppmelding. For kroniske lidelser kan det gjøres unntak fra dette. Legeattesten bør inneholde hva slags dispensasjonsordning det er behov for.

§ 3.

Studenten plikter selv å holde seg orientert om søknadsfrister, frister for eksamensoppmelding o.l. Universitetet i Oslo har et særlig ansvar for at informasjon om slike plikter er tilgjengelig for alle typer studenter.

§ 4.

De ulike tiltakene kan være følgende:

- a. utvidet eksamenstid
- b. anledning til lengre pauser, eventuelt med mulighet til å hvile
- c. skriftlig eksamen istedenfor muntlig prøve, eller i spesielle tilfelle muntlig prøve istedenfor skriftlig eksamen. Muntlig prøve kan ifølge Forskrifter om begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoleeksamener, § 2; ikke påklages.
- d. eget eksamenslokale med egen inspektør, eventuelt eksamen i kandidatens hjem.

- e. bruk av skrivemaskin og/eller andre tekniske hjelpemidler.
- f. skrivehjelp, døvetolk og/eller annen praktisk hjelp.
- g. fakultetet forsikrer seg om at kandidaten på forhånd er blitt kjent med bruken av de hjelpemidler som skal benyttes under eksamen, det være seg tekniske hjelpemidler, skrivehjelp, døvetolk eller annen hjelp.
- h. overføring av oppgavene til punktskrift eller forstørret skrift for blinde og svaksynte, eventuelt høytlesing av oppgaveteksten.
- i. høytlesing av besvarelsen for korrektur for blinde og svaksynte.
- j. attest for dysleksi (som er anonymisert) legges ved kandidatens skriftlige besvarelse ved sensur.

§ 5.

Ved evaluering av eksamensbesvarelsene skal anonymitetsprinsippet gjelde så langt råd er.

§ 6.

Søknadsfristen for dispensasjon er i vårsemesteret 10. mars og i høstsemesteret 30. september. Søknaden rettes til Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved eksamensinspektøren.

§ 7.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet kommer i samråd med studenten og eventuelt Rådet for funksjonshemmede, frem til hvilke tiltak som bør settes i verk.

FORSKRIFT OM BEGRUNNELSE OG KLAGE VED UNIVERSITETS- OG HØGSKOLEEKSAMENER

Fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 19. januar 1973 med hjemmel i kongelig resolusjon 5. desember 1969 om delegasjon m.v. i forbindelse med Forvaltningslovens ikraftsettelse.

§ 1

Begrunnelse

Eksamenskandidat ved universitet eller høyskole har etter at sensur er falt, rett til å få en redegjørelse for sensurvedtaket av egne eksamensprestasjoner. Redegjørelsen gis av en av sensorene. Finner sensoren det hensiktsmessig, kan redegjørelse gis skriftlig.

Er det gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen (sensoreveiledning), skal de være tilgjengelige for kandidatene etter at sensuren er falt.

§ 2

Klage over innholdet av sensurvedtak
Klage over innholdet av sensurvedtak fremste prøver kan ikke påklages. Er kretsen av sakkyndige i et fag så liten at styret ved institusjonen ikke anser det mulig å sammensette en klagenemnd med tilstrekkelig kyndighet, kan sensurvedtaket ikke påklages.

§ 3

Behandlingen i klagenemnda

Klagenemnda vurderer sensurvedtak og begrunnelsen for det. Finner nemnda et påtakelig misforhold mellom eksamensprestasjonen og eksamensresultatet, fastsetter den ny karakter. Endring kan skje til gunst eller ugunst for klageren. Nemndas avgjørelse er endelig. I fag der den endelige karakteren fastsettes etter at muntlig eksamen er avholdt, skal det før den nye karakter fastsettes, avholdes ny muntlig prøve.

§ 4

Klage over saksbehandlingen

Klage over formelle feil ved eksamen eller eksamenssensur behandles av det høyeste

organ ved institusjonen, eller av det klageorgan som dette gir fullmakt. Finner klageorganet feil som kan ha hatt betydning for utfallet, opphever det sensurvedtaket og bestemmer om det skal foretas ny sensur eller holdes ny prøve. Klageorganets avgjørelse er endelig.

§ 5

Fullmakt til å gi nærmere regler

Styret ved institusjonen kan gi nærmere regler om begrunnelse, om klagens form og innhold, om frist for klagen, om klagenemndas sammensetning, hvilket organ ved institusjonen klagen skal fremsettes for og om hva som skal regnes som påtakelig misforhold etter § 3.

Forøvrig gjelder reglene i Forvaltningslovens kap. VI.

Utfyllende regler

1. Om begrunnelse

Alle som bedømmer eksamensprestasjoner (sensorene) gjøres kjent med at de bør ha så fylldige notater fra bedømmelsen at de på grunnlag av disse kan utarbeide en begrunnelse dersom dette blir krevet etter forskriftenes § 1 og § 2.

Studenter som ønsker begrunnelse, må be om dette innen to uker etter at sensur er falt, eventuelt en uke etter muntlig eksamen dersom den endelige karakter fastsettes etter at denne er holdt. Anmodningen rettes til eksamensinspektøren ved vedkommende fakultet eller til instituttsekretæren ved vedkommende institutt som vil avtale en samtale mellom studenten og den av sensorene som disse har utpekt til å gi studen-

ten den muntlige redegjørelse. Den som gir begrunnelse bør melde fra om adgangen til klage og frist for denne, jfr. punkt 3.

For examen philosophicum rettes henvendelsen til lederen av ekspedisjonskontoret på Blindern som videresender henvendelsen til Rådet for examen philosophicum sammen med kopi av besvarelsen. Skriftlig redegjørelse for karakteren utarbeides av en av sensorene og tilstiles studenten gjennom Ekspedisjonskontoret.

Et fakultet kan henstille til sensorene å utarbeide en skriftlig sensorveiledning som redegjør for hvilke hovedpunkter som ventes behandlet i eksamensbesvarelsen og hvilke momenter det er lagt vekt på ved bedømmelsen, jfr. forskriftenes § 1, annet ledd.

2. Om klagens form og innhold

Klage over innholdet av sensurvedtak fremsettes skriftlig. Den må være begrunnet og for eksempel angi på hvilke punkter studenten mener at sensorene har tatt feil, har misforstått hans anførsler, hvilke momenter de har lagt for stor eller for liten vekt på etc.

Også klage over saksbehandlingen må være begrunnet.

3. Om frist for klagen, det organ den skal sendes til

Den skriftlige klage over innholdet av sensurvedtak og/eller over saksbehandlingen må være innkommet til vedkommende fakultet innen to uker etter at studenten har fått den muntlige eller skriftlige begrunnelse.

For examen philosophicum sendes klagen til Rådet for examen philosophicum.

4. Om klagenemndas sammensetning

Klagenemnda skal ha minst tre medlemmer, fortrinnsvis personer som har deltatt i samme eksamen, men slik at ingen av de

sensorer som var med på å bedømme klagen, kan delta. Medlemmene oppnevnes etter forslag fra vedkommende fakultet eller Rådet for examen philosophicum. Samtidig oppnevnes to varamedlemmer som trer inn i tilfelle av inhabilitet, jfr. første ledd.

5. Om hva som skal regnes som påtagelig misforhold etter forskriftenes § 3

For at klagenemnda skal kunne fastsette en ny karakter, må den — der hvor det gis tallkarakter — finne at det er et misforhold mellom eksamensprestasjon og eksamensresultat på minst 3/10 ved de eksamener som har karakterskala fra 1,0 til 4,0; minst 10/100 for dem som har karakterskala fra 2,0 til 3,15; minst 2 for dem som har karakterskala fra 12 til 6, minst 20/100 for dem som har karakterskala fra 1,0 til 3,50.

For eksamener hvor det bare gis bestått/ikke bestått eller laud/haud, må klagenemnda finne at misforholdet er så påtagelig at eksamensprestasjonen må gis karakteren bestått, henholdsvis laud istedenfor ikke bestått og haud. Endring skal forøvrig alltid foretas når klagenemnda finner at klagen med urette har fått ikke bestått istedenfor bestått eller omvendt.

6. Om dispensasjon

Etter forslag fra vedkommende fakultet kan kollegiet for et enkelt fakultet eller en enkelt eksamen eller grad, godkjenne regler som fraviker bestemmelsene i dette reglement.

7. Om ikrafttredden

Disse regler samt forskriftene om begrunnelse og klage ved eksamener ved Universitetet i Oslo gjøres gjeldende for eksamener som avholdes etter 10. april 1973.

REGLER OM BRUK AV FELLESARBEIDER TIL EKSAMEN

Fastsatt av Det akademiske kollegium 11. mars 1977.

§ 1

Etter Det akademiske kollegiums bestemmelse kan det for det enkelte fag foruten individuelle skriftlige arbeider tas i bruk fellesarbeider

- a) som hovedoppgave
- b) som magistergradsavhandling
- c) som spesialoppgave.

§ 2

Fellesarbeid kan enten være

- a) fellesarbeid med individuell bedømmelse. Av fellesarbeidet skal tilstrekkelig store deler kunne identifiseres som de enkelte gruppedeltakeres personlige innsats.

Eller:

- b) fellesarbeid med felles og lik bedømmelse. Det samfunnsvitenskapelige fakultetsråd har fattet vedtak som impliserer at bare pkt. a i § 2 får anvendelse ved dette fakultet.

§ 3

Deltakere i et fellesarbeid, jfr. § 1, kan være tilknyttet forskjellige grunnenheter eller forskjellige fakulteter. Emnet for et fellesarbeid og arbeidsgruppens størrelse, jfr. § 5, må godkjennes av grunnenheten, eller grunnenhetene i fellesskap, dersom deltakerne er tilknyttet forskjellige grunnenheter, etter nærmere bestemmelser gitt av de enkelte grunnenhetene.

Før arbeidet tar til, må det sammen med arbeidsgruppen avgjøres om arbeidet skal gis individuell bedømmelse eller felles og lik bedømmelse. Det kreves godkjenning for å forandre bedømmelsesform etter at arbeidet med oppgaven er begynt.

Grunnenheten har ingen plikt på seg til å sørge for at det til enhver tid foreligger passende emner for fellesarbeider.

§ 4

For et fellesarbeid skal det være minst én fast veileder. Veilederen skal medvirke til at deltakerne får det best mulig faglige utbytte av arbeidet, og ellers holde tilstrekkelig kontakt med deltakerne til å kunne kontrollere hver deltakers innsats i arbeidet.

Hvis veilederen under arbeidets gang mener at han ikke kan gå god for at hver deltaker yter et forholdsvis bidrag til arbeidet, eller et medlem av gruppen finner at arbeidsfordelingen er skjev, skal dette snarest tas opp med deltakerne og om nødvendig med grunnenheten. Spørsmål om utlukkelse av deltakere eller skifte av veileder avgjøres også av grunnenheten, under opprettholdelse av den alminnelige klageadgang.

§ 5

Grunnenheten gir nærmere regler for arbeidsgruppens størrelse og sammensetning. For fellesarbeider med felles og lik bedømmelse bør deltakerantallet normalt ikke overstige 3, jfr. § 2 pkt. b.

Endringer i en arbeidsgruppe under arbeidets gang kan skje med grunnenhetens samtykke.

§ 6

Når tittelen på en hovedoppgave, en magistergradsavhandling eller en spesialoppgave føres på kandidatens vitnemål, skal det angis om hovedoppgaven er et individuelt arbeid, et fellesarbeid med individuell bedømmelse eller et kollektivarbeid med felles og lik bedømmelse.

§ 7

Disse regler gjelder i den utstrekning ikke annet er bestemt i reglementene for de enkelte eksamener med tilhørende utfyllende regler.

Eventuelle supplerende regler fastsettes av grunnenheten.